La Jangada

800 mil ad Amazonfloden

JULES VERNE

Jules Verne

La Jangada

800 mil ad Amazonfloden

eBibliotek 1800

2025

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af Jules Verne: *La Jangada* er baseret på originaler, som er public domain i hele verden.

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of Jules Verne: *La Jangada* is based upon sources in the public domain worldwide.

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.*

Første del

1. En skovkaptajn

```
" E q u z j i y h t j o d j g k f n d r x v b x h
v l g æ p j q r t i f x t d c x p o h d v j s q i
g g x c o i z d j h d e h v s b x z h p z j o h h
p z p r k x æ ø f q h h l f o d e u c z u h r k x
s e n i g g t h v i æ q l u ø æ i g x b o y v c f
j n o h l t b p h d e t t x e g g x v u i x h d s
g m j g x e c q x v n m g d g g s n h r m g l e h
r y n b l n i o k l f h q e g i t p e q f n e l c
p c s u g m v v x j n y h v i f u l h t æ o g i u
u p s l æ h t r f g r d y s f x s u v j h d. "
```

Den mand, der i sin hånd holdt dokumentet, som endte med denne forunderlige samling bogstaver, blev et øjeblik stående i tanker, efter at han opmærksomt havde læst bet engang endnu.

Papiret indeholdt omtrent hundrede sådanne linjer, der ikke engang var delt i ord. Det hele så ud til at være skrevet for mange år siden, og det tykke papir, som disse hieroglyffer dækkede, havde tiden allerede gulnet.

Men efter hvilket system var alle disse bogstaver blevet stillet sammen? Manden, der stod med papiret, var den eneste, der kunne have sagt det. Det går nemlig med disse kodesprog som med låsene på de moderne pengeskabe: deres uangribelighed beror på samme princip. De kombinationer, de frembyder, kan regnes i milliarder, og selv den dygtigste beregner ville kunne bruge hele sit liv uden at komme til bunds i dem. Man må have "ordet" for at kunne åbne sikkerhedsskabet; man må have "nøglen" for at kunne løse et kryptogram af denne slags.

Den mand, der studerede dét, der her er tale om, var kun en simpel skovkaptajn.

I Brasilien kalder man med dette navn – *capitaës do mato* – de agenter, der bruges til at opsøge bortløbne negere. Det er en institution, der skriver sig fra 1772. På den tid var det kun enkelte filantroper, der hyldede principperne mod slaveriet. Der måtte endnu gå mere end et århundrede, før de civiliserede nationer havde accepteret og anvendt dem. Det synes unægtelig at burde være en ret, en af de naturlige menneskerettigheder, at være fri, at tilhøre sig selv, og dog havde verden behøvet tusinder af år, før nogle nationer fik den ædle tanke at vove at proklamere den.

I 1852 – det år, hvor denne historie foregår – fandtes der endnu slaver i Brasilien og følgelig også skovkaptajner til at gøre jagt på dem. Visse hensyn af politisk-økonomisk natur havde udsat tiden for den fuldstændige emancipation; men negeren havde dog allerede ret til at løskøbe sig, og hans børn blev født som frie. Den dag var altså ikke fjern, da dette herlige land, der er så stort som tre fjerdedele af Europa, ikke skulle tælle en eneste slave blandt dets ti millioner indvånere.

Stillingen som skovkaptajn ville derfor forsvinde i en nær fremtid, og allerede nu var indtægten af at fange flygtninge taget betydeligt af. I det lange tidsrum, da håndteringen var mere lønnende, havde skovkaptajnerne udgjort en egen verden af eventyrere, der i almindelighed rekrutteredes af frigivne og desertører, som ikke fortjente megen agtelse, men nu hørte disse slavejægere fuldstændig til samfundets udskud, og efter al rimelighed passede manden med dokumentet godt til de andre *"capitaës do mato."*

Denne Torres – det var hans navn – var hverken mestiz eller indianer eller neger, som de fleste af hans kammerater: han var

en hvid af brasiliansk herkomst, der havde fået en lidt bedre opdragelse end hans nuværende stilling tydede på. Man måtte vel nærmest antage ham for et af disse mennesker, det er gået tilbage for, og som man træffer så mange af i afsides egne i den nye verden. Det måtte være hans personlige uværdighed, ikke hans herkomst, der satte ham i klasse med de mulatter og andre af blandet race, som de brasilianske love endnu udelukkede fra visse stillinger.

I dette øjeblik var Torres for øvrigt ikke mere i Brasilien. Han havde netop passeret grænsen og havde i nogle dage vandret om i de peruvianske skove, som den øvre Amazonflod løber igennem.

Torres var en mand på tredive år og af god konstitution. Anstrengelserne ved hans temmelig problematiske tilværelse lod ikke til at have taget på ham. Han var af middelhøjde, bredskuldret, med regelmæssige træk og sikker holdning; tropernes brændende sol havde gjort hans ansigt brunligt, og han bar et tæt sort skæg. Hans dybtliggende øjne havde det heftige, men udslukte blik, som man træffer hos frække naturer. Selv inden klimaet havde givet ham denne bronzefarve, ville hans ansigt ikke let have rødmet, men snarere være blevet fortrukket under påvirkningen af onde lidenskaber.

Torres var klædt efter skovkaptajnernes noget mangelfulde mode. Hans klæder tydede på lang brug: på hovedet havde han en bredskygget læderhat, der sad på tværs; på benene tykke uldne benklæder, der stak i svære støvler, som var den solideste del af hans dragt; over det hele en falmet, gulagtig "*poncho*", der skjulte både noget, der skulle være en trøje, og noget, der engang havde været en vest.

Hørte imidlertid end Torres til skovkaptajnernes kategori, så var det dog tydeligt, at han ikke drev denne håndtering for øjeblikket. Det så man straks af hans utilstrækkelige forsyning med forsvars- og angrebsvåben. Ingen skydevåben: hverken gevær eller revolver. Kun i bæltet en af de store knive, der mere ligner en sabel end en jagtkniv, og som man kalder en "*manchetta*". Desuden var Torres forsynet med en "*enchada*", en slags hakke, der bruges på jagten efter tatuer og agutier, som findes i store mængder i skovene omkring Amazonfloden, hvor man i almindelighed kun har lidt at frygte af rovdyr.

Den pågældende dag – den 4. maj 1852 – måtte eventyreren være meget fordybet i læsningen af det papir, han stirrede på, eller også måtte han være meget vant til at vandre om i Sydamerikas skove, for han havde slet ikke øje for deres skønhed. Han lod sig ikke forstyrre af noget som helst: hverken af brøleabernes skrig, som St. Hilaire med rette sammenligner med lyden af øksehug på træernes grene, – eller af klapperslangens raslen med ringene, en slange, der vel ikke gerne angriber mennesket, men er overordentlig giftig; – eller af den hornede skrubtudses skrigende stemme, det grimmeste af alle krybdyr; – ikke engang brølefrøens dybe og gennemtrængende kvækken generede ham, endskønt denne frø, der vel ikke puster sig op til en okse, dog er dens rival i kraftige brøl.

Torres hørte ikke al denne støj, der udgør ligesom et samlet kor i den nye verdens skove. Han lå under et prægtigt træ, men beundrede heller ikke dette "*pao ferro*", jerntræ, hvis ved er så hårdt, at den vilde indianer bruger det i stedet for metal til våben og redskaber. Nej! Fordybet i sine tanker vendte og

drejede skovkaptajnen imellem sine fingre det forunderlige dokument. Med nøglen, som han kendte, gav han hvert bogstav dets rette betydning; han læste, han fandt meningen af disse linjer, der var uforståelige for enhver anden end ham, og der viste sig et stygt smil på hans ansigt.

Derpå mumlede han halvhøjt nogle ord, som ingen kunne høre på dette øde sted i den peruvianske skov, og som for øvrigt heller ingen kunne have forstået:

"Ja," sagde han, "her er hundrede linjer, der er skrevet meget tydeligt, og som for en, jeg kender, er af en betydning, han ikke kan have nogen anelse om! Og denne mand er rig! De indeholder spørgsmål om liv eller død for ham, og det betales altid godt!"

Og med begærligt blik stirrede han på dokumentet.

"En *conto de reïs* Note 1) for hvert ord i den sidste sætning – det blev dog altid til noget! Den er penge værd! Den er kernen i hele dokumentet! Den giver de rigtige personer de rigtige navne! Men inden man forsøger at komme på det rene med den, må man begynde at bestemme antallet af ord, som den indeholder, og selv når det er gjort, er man endnu ikke klog på den rette betydning!"

Og med disse ord begyndte Torres at regne i hovedet:

"Der er otte og halvtreds ord," udbrød han, "hvilket ville give otte og halvtreds contos Note 2). Deraf kunne man leve i Brasilien, i Amerika, hvor man ville, og man kunne endog leve uden at bestille noget. Og hvad ville det ikke blive, hvis jeg fik samme betaling for alle ordene i dette dokument. Så måtte man regne med hundreder af contos. Ja, enten må jeg her kunne

tjene en formue, eller også må jeg være det største fæ, der går på Guds grønne jord."

Det så ud, som om Torres hænder allerede berørte den uhyre sum og lukkede sig om guldrullerne.

Pludselig tog hans tanker en anden retning.

"Endelig," udbrød han, "står jeg ved målet, og jeg vil ikke komme til at fortryde besværlighederne ved en rejse fra kysten af Atlanterhavet til den øvre Amazonflod! Denne mand kunne have forladt Amerika, han kunne være på den anden side af havet, og hvorledes skulle jeg så have fundet ham? Men han er her, og stiger jeg op i toppen af et af disse træer, må jeg kunne se taget af det hus, hvor han bor med hele sin familie."

Derpå tog han igen papiret og svingede det med en febrilsk bevægelse:

"Inden i morgen," sagde han, "skal jeg være hos ham. Inden i morgen skal han vide, at hans ære, hans liv ligger i disse linjer. Og når han vil have nøglen, der sætter ham i stand til at læse dem, godt, så skal han komme til at betale den. Den kære kammerat i militsen, der gav mig dette kostbare dokument og meddelte mig hemmeligheden ved det, og sagde mig, hvor jeg skulle finde hans gamle kollega og det navn, han i så mange år har skjult sig under, denne samme kære kammerat anede nok næppe, at han skabte min lykke!"

Torres så endnu engang på det gulnede papir; derpå lagde han det omhyggeligt sammen og gemte det i en solid kobberæske, som han også brugte til portemonnæ.

Sikkert er det, at hvis hele Torres' rigdom var indeholdt i denne æske, der var af størrelse som et cigarfutteral, så ville han intetsteds blive anset for en rig mand. Han havde rigtignok lidt

af alle de omliggende staters guldmønter: to dobbelte kondorer fra de forenede colombiske stater, hvoraf hver var omtrent firs kroner værd; to bolivarer fra Venezuela af omtrent samme værdi; peruvianske sols for dobbelt så stort et beløb; nogle chilenske escudos og nogle mindre mønter. Men alt tilsammen blev det dog kun en sum af fire hundrede kroner, og Torres ville oven i købet være kommet i stor forlegenhed ved at skulle forklare, hvor og hvorledes han var kommet i besiddelse af disse penge.

Han havde for nogle måneder siden opgivet sin stilling som skovkaptajn i provinsen Para, herefter fulgt bredderne af Amazonfloden og var gået over grænsen for at begive sig ind i det peruvianske territorium. I øvrigt behøvede denne eventyrer kun meget lidt for at leve. Hvilke udgifter havde han? Ingen til bolig og ingen til klæder. Skoven leverede ham føden, som han selv lavede til, uden at det kostede ham noget. Han behøvede kun nogle reïs til tobak, som han købte i missionerne og i landsbyerne, og til brændevin for at holde sin feltflaske fyldt. Han kunne komme langt med lidt.

Da Torres havde lagt papiret i metalhylstret, hvis låg sluttede tæt, stak han ikke dette i lommen, men af overdreven forsigtighed gemte han det lige ved siden af sig i en revne i foden af det træ, hvorunder han lå.

Det var en forsigtighed, der nær kunne have kommet ham dyrt at stå.

Det var meget varmt. Luften var trykkende. Hvis kirken i den nærmeste landsby havde haft et ur, ville dette netop have slået to, og da vinden bar til, kunne Torres have hørt det, idet der nemlig kun var to mile hen til den.

Men rimeligvis var det ham ganske ligegyldigt, hvad klokken var. Han var vant til at rette sig efter, hvor højt solen stod på himlen, og det kommer ikke en eventyrer an på militær nøjagtighed. Han spiser, når han har lyst, og når han kan. Han sover, hvor og når han bliver søvnig. Om bordet ikke altid er dækket, så står sengen altid rede ved foden af et træ i det tætte krat, dybt inde i skoven. Torres var ikke vanskelig, hvad bekvemmelighederne angik. Han havde gået en del af formiddagen, havde nylig spist lidt, og følte nu trang til at sove. Et par timers hvile, og han ville kunne gå videre. Han strakte sig derfor i græsset og ventede på at falde i søvn.

Imidlertid hørte han ikke til dem, der lægger sig til hvile uden forberedelser. Han havde den vane, først at tage nogle slurke brændevin og så at ryge sig en pibe tobak. Brændevinen hidser hjernen, og tobaksrøgen blander sig med drømmenes tåge. Det var nu i alt fald hans mening.

Torres førte derfor først sin feltflaske op til læberne. Den var fyldt med en likør, der i Peru er kendt under navnet "chica" og ved den øvre Amazonflod kaldes "caysuma". Den fremkommer ved en let destillation af maniokrod, der er bragt i gæring, og hvortil skovkaptajnen satte en god dosis tafia [Note 3)].

Da Torres havde taget nogle mundfulde af denne likør, rystede han flasken og så til sin sorg, at den næsten var tom.

"Den må fornys!" sagde han ganske roligt.

Derpå tog han en pibe frem og stoppede den med stærk brasiliansk tobak. Denne tobak var just ikke meget velsmagende; men Torres var heller ikke i denne henseende kræsen. Han slog ild og tændte sin pibe.

Efter en halv snes drag lukkede han øjnene, og piben drattede ud af hans hånd; han faldt i søvn eller snarere i en slags bedøvelse, der ikke var nogen virkelig søvn.

2. En bestjålen tyv

Torres havde vel sovet en halv times tid, da der under træerne hørtes lyden af lette trin, som om nogen gik på bare fødder og forsigtigt, for ikke at blive hørt. Havde hans øjne været åbne, ville eventyreren snart have været på benene for at forsvare sig; men han vågnede ikke, og den, der listede sig hen imod ham, kom ham nær på en halv snes skridts afstand uden at blive opdaget.

Det var ikke et menneske, det var en "guariba".

Af alle de aber med snohaler, der findes i skovene omkring den øvre Amazonflod, – fintbyggede sahuer, grå monoer, saguiner, der ser ud, som om de har en komisk maske for ansigtet – er sikkert nok guaribaen den originaleste. Den er ikke synderlig vild – i så henseende meget forskellig fra den arrige og væmmelige mucura –, holder af selskab og går i almindelighed i flokke. Dens tilstedeværelse forkyndes allerede på lang afstand ved en koncert af monotone stemmer, der ligner salmesang. Men om den end ikke af naturen er ondskabsfuld, skal man dog være forsigtig med at angribe den. I hvert fald er, som vi skal se, en rejsende, der er faldet i søvn, i en temmelig farlig stilling, når han overraskes af en guariba og ikke kan forsvare sig.

Guaribaen, der Brasilien også kaldes "barbado", er usædvanlig stor. Dens stærke og kraftige lemmer gør den til et farligt dyr, der både kan kæmpe på jorden og svinge sig fra gren til gren i toppen af skovens kæmpetræer.

Men det eksemplar, der her er tale om, listede sig langsomt og forsigtigt frem. Det så sig om til højre og venstre, mens det

hurtigt bevægede halen. Denne slags aber har naturen ikke blot skænket fire hænder, men langt snarere fem, da de udmærket kan tage fat med den yderste spids af halen.

Guaribaen kom sagte nærmere, svingende en stor kæp, som i dens stærke arme kunne blive et farligt våben. Den havde vistnok i nogle minutter set manden, der lå under træet; men den sovendes ubevægelighed gjorde den formodentlig dristigere. Den betænkte sig lidt, men listede sig så igen frem og blev stående et par skridt fra ham.

På dens skæggede ansigt viste sig et grin, så at man kunne se dens skarpe, hvide tænder; og den svingede stokken på en måde, der ikke var meget beroligende for skovkaptajnen.

Det var tydeligt nok, at synet af Torres ikke havde gjort guaribaen velvillig stemt. Havde den måske sine særegne grunde til at hade mennesker, som lå værgeløse foran den? Måske! Det er bekendt nok, at mange dyr godt kan huske dårlig behandling, og muligvis havde aben her et horn i siden på skovkaptajnerne.

Indianerne betragter i alt fald aberne som et udmærket vildt, og de jager dem med en Nimrods ivrighed, ikke blot for at have den fornøjelse at jage dem, men også for at spise dem. Om nu guaribaen ikke just havde i sinde denne gang at ombytte rollerne og glemme, at den kun var et planteædende dyr, der ikke kunne tænke på at spise skovkaptajner, så lod den dog til at være aldeles bestemt på at skille sig af med en af sine naturlige fjender.

Da den havde set lidt på Torres, begyndte den at gå rundt om træet. Den gik langsomt og holdt åndedraget tilbage, men kom nærmere og nærmere. Dens holdning var truende, og den

havde et vildt udtryk. Det var en let sag at gøre det af med den sovende mand, og det er sikkert nok, at Torres' liv hang i en tråd.

Den blev atter stående ved siden af træet, så at den kunne nå den sovendes hoved, og den løftede allerede kæppen for at slå ham med den.

Men havde det end været uforsigtigt af Torres at lægge det etui ved siden af sig, som indeholdt hans dokument og hans formue, så var det dog denne uforsigtighed, der frelste hans liv.

En solstråle, der banede sig vej mellem træernes grene, faldt på etuiet, hvis blanke metal skinnede som et spejl. Med den for disse dyr ejendommelige letsindighed kom aben straks på andre tanker, – for så vidt man kan bruge ordet tanker om et dyr. Den bukkede sig ned, tog etuiet op, holdt det i højde med øjnene og lod det forbavset glimte i solen. Måske blev den endnu mere overrasket ved at høre guldstykkerne rasle inden i det. Den musik syntes den godt om. Det var ligesom en rangle i hånden på et barn. Derpå tog den etuiet i munden; dens tænder skar imod metallet, men søgte dog ikke at bide igennem det.

Guaribaen troede åbenbart at have fundet en ny slags frugt, en skinnende mandel med en kerne, der lå frit i skallen. Men indså den end hurtigt sin fejltagelse, så var det dog ingen grund for den til at kaste etuiet bort. Tvært imod, den holdt det netop fastere i sin venstre hånd og kastede kæppen fra sig, som derved kom til at knække en rådden gren.

Ved denne lyd vågnede Torres og sprang op med den hast, der er ejendommelig for folk, som altid må være på deres post og derfor straks er fuldstændig vågne.

Torres fattede øjeblikkelig sammenhængen.

"En guariba!" råbte han.

Og han greb efter macheten, der lå ved siden af ham, og satte sig i forsvarsstilling.

Aben var forskrækket trådt tilbage, og da den ikke var så modig over for en vågen mand som over for en, der sov, gjorde den et stort spring og listede sig bort under træerne.

"Det var i tide!" udbrød Torres. "Den slyngel havde kvalt mig uden mange omstændigheder."

Men pludselig så han det kostbare etui i hænderne på aben, der var blevet stående en snes skridt borte og skar ansigter ad ham.

"Den slyngel!" udbrød han igen. "Har den ikke dræbt mig, har den gjort det, der næsten er værre. Den har bestjålet mig!"

Tanken om, at hans penge lå i etuiet, gjorde ham dog ikke så forskrækket. Men da han huskede på, at det vigtige dokument også lå i det, blev han aldeles rasende.

"Død og Helvede!" råbte han. Og da han nu for enhver pris ville have etuiet tilbage, begyndte han at forfølge aben.

Han vidste imidlertid, at det ikke var så let en sag at få fat i det behændige dyr. På jorden ville det komme for langt bort fra ham, i trætoppene for højt. Kun et geværskud kunne standse det; men Torres havde intet ildvåben hos sig. Hans lange kniv og hakken kunne først tale guaribaen til rette, når han var nær nok til at nå den.

Det var snart tydeligt, at han kun kunne få fat i den ved at overraske den. Det eneste, der kunne hjælpe ham, var at standse, skjule sig bag en træstamme, forsvinde i de tætte buske og derved få aben til enten et blive stående eller vende om. Det gjorde han også; men hver gang han forsvandt, ventede

aben tålmodigt på, at han skulle komme frem igen, og Torres blev kun træt, uden at komme til noget resultat.

"Den fordømte guariba!" udbrød han igen. "Jeg får aldrig bugt med den, og den narrer mig på den måde helt hen til den brasilianske grænse. Når den dog blot ville kaste etuiet fra sig ... men det gør den ikke. Pengenes raslen morer den åbenbart! Du tyveknægt, får jeg blot fat i dig ...!"

Og Torres løb igen efter den, og aben trak sig lige så ivrigt tilbage.

På denne måde gik en time uden resultat.

Torres havde god grund til at blive ivrig. Hvorledes skulle han skaffe sig penge uden dette dokument?

Han var nu vred for alvor. Han bandede, stampede i jorden og truede ad guaribaen. Det stædige dyr svarede ham kun med en snerren, der bragte ham aldeles ud af sig selv.

Og så styrtede Torres igen efter aben. Han løb, så at han blev aldeles forpustet, trængte frem i det høje græs, gennem det tætte krat og lianerne, som guaribaen sprang over som en væddeløbshest. Store rødder, der lå skjult i græsset, spærrede undertiden vejen. Til sidst råbte han uvilkårligt: "Stop tyven!" som om nogen kunne have hørt ham.

Snart var hans kræfter udtømt, han var aldeles forpustet og måtte standse.

"For en ulykke!" sagde han, "det var ikke så svært, dengang jeg forfulgte negre gennem skovene. Men jeg vil have fat i den forbandede abekat; jeg bliver ved, så længe mine ben kan bære mig, og så skal vi dog se ..."

Guaribaen var blevet stående stille, så snart den så, at den ikke mere blev forfulgt. Også den pustede, skønt den langt fra

var så træt som Torres.

Således blev den stående i omtrent ti minutter, mens den gnavede på nogle rødder, den havde revet op af jorden, og engang imellem holdt den etuiet op til øret og lod det rasle.

Torres, der var ude af sig selv, kastede med sten efter den; han traf den nok, men uden i den afstand at kunne gøre den synderlig skade.

Men det måtte have en ende. På den ene side var det vanvid at fortsætte forfølgelsen med så ringe udsigt til at nå aben, og på den anden side var det til at blive gal over, at skulle finde sig i dette tilfældets svar på alle hans veludtænkte planer, at skulle blive holdt således for nar af et dumt dyr.

Og dog så Torres godt, at så snart det blev nat, ville tyven med lethed gøre sig usynlig, og han, den bestjålne, ville have svært nok ved at finde ud af den tætte skov. Forfølgelsen havde nemlig ført ham langt bort fra flodbredden, og det ville blive besværligt at nå den igen.

Torres betænkte sig, han søgte at samle tankerne; rigtig nok havde han allerede opgivet håbet om at komme i besiddelse af sit etui, men han kunne mod sin vilje dog ikke lade være at tænke på dette dokument, og den fremtid, der knyttede sig til det, og han ville derfor gøre endnu en sidste anstrengelse.

Han rejste sig altså.

Også guaribaen rejste sig.

Han gik nogle skridt frem.

Aben gik lige så langt tilbage; men i stedet for at gå dybere ind i skoven, blev den nu stående ved foden af en kolossal ficus – et træ, der i forskellige arter findes i stor mængde i skovene ved Amazonfloden.

Gribe om stammen, klatre op med en klovns behændighed, holde sig med snohalen fast i de første grene, der strakte sig horisontalt ud fyrre fod over jorden, derpå arbejde sig højere op i træet, indtil de øverste toppe bøjede sig under den – det var en let sag for den behændige guariba og var gjort på et øjeblik.

Da den var kommet til ro deroppe, fortsatte den sit afbrudte måltid og plukkede de frugter, den kunne nå. Også Torres kunne trænge til at få noget at spise og drikke; både hans madpose og hans feltflaske var imidlertid tom.

Men i stedet for at vende om, gik han dog hen imod træet, skønt abens nye plads gjorde situationen endnu vanskeligere for ham. Han kunne ikke et øjeblik tænke på at klatre op i træet, som tyven så i en fart ville have forladt.

Og stadig måtte han høre etuiet rasle.

Så begyndte Torres i sit raseri at tale til aben og det ikke i de fineste udtryk. Han skældte den ikke alene ud for mestiz, hvilket allerede i en hvid brasilianers mund er en grov fornærmelse, men endog for "curiboca", en blanding af neger og indianer. Og på dette sted af Jorden er det en af de største grovheder, man kan sige nogen.

Men aben, der jo kun var et simpelt firhændigt dyr, tog med stor ro imod, hvad der ville have oprørt en repræsentant for menneskeslægten.

Torres gav sig da til at kaste stene og rødder efter den, foruden alt andet, hvad han kunne bruge til projektiler. Kunne han håbe at tilføje aben et alvorligt sår? Nej! Han vidste ikke mere, hvad han gjorde. Raseriet over hans magtesløshed havde næsten berøvet ham forstanden. Måske håbede han, at guaribaen ved at springe fra gren til gren skulle tabe etuiet eller,

for ikke at stå tilbage for sin modstander, kaste ham det i hovedet, men han håbede i så fald forgæves. Aben holdt godt fast på etuiet med den ene hånd og havde endda tre tilbage til at kunne flytte sig med.

Torres var lige ved fortvivlet at opgive spillet og gå tilbage til floden, da han pludselig hørte stemmer. Ja! det var menneskestemmer.

Der blev talt en snes skridt fra det sted, hvor skovkaptajnen var standset.

Torres fik travlt med at skjule sig i det tætte krat. Som en forsigtig mand ville han ikke vise sig, uden i det mindste at vide, hvem han havde for sig.

Ængstelig og nysgerrig lyttede han efter stemmerne, da der pludselig faldt et skud.

Et skrig fulgte, og den dødeligt trufne abe faldt tungt ned på jorden, endnu holdende på etuiet.

"For Fanden!" udbrød Torres, "det kan man kalde et skud i rette tid!"

Og uden at bryde sig om at blive set, arbejdede han sig ud af krattet og fik øje på to unge mænd under træerne.

Det var brasilianere, klædt som jægere med læderstøvler, lette palmehatte og en bluse, der var bundet om livet og var mere bekvem end den nationale poncho. Af deres træk og teint så man let, at de var af portugisisk afstamning.

Hver af dem var bevæbnet med en af disse lange bøsser af spansk fabrikat, der minder om de arabiske, langtrækkende og sikre våben, som enhver ved Amazonfloden forstår at håndtere.

Det, der var sket, viste det netop. På en afstand af over firs skridt havde kuglen truffet aben lige i hovedet.

Desuden havde de unge mennesker i bæltet en slags lang dolk, der i Brasilien kaldes "foca", og som jægerne ikke er bange for at binde an med oncaen og andre vilde dyr med, der vel ikke er særdeles farlige, men findes i stor mængde i disse skove.

Torres havde åbenbart ikke noget at frygte af dette møde, og han løb derfor videre hen imod aben. Men de unge mennesker, der gik i samme retning, havde endnu kortere vej, og da de havde nærmet sig nogle skridt, stod de over for Torres.

Denne havde fået sin åndsnærværelse tilbage.

"Jeg takker Dem, mine herrer," sagde han i en munter tone, idet han løftede på hatten. "De har vist mig en stor tjeneste ved at dræbe det ondskabsfulde dyr."

Jægerne så på hinanden, uden at kunne forstå, hvad han mente med disse taksigelser.

Torres satte dem med få ord ind i situationen.

"De tror, at det kun er en abe, De har dræbt," sagde han, "nej, det er en tyv."

"Hvis vi har gjort Dem en tjeneste," svarede den yngste, "så er det uden at vide det; men det glæder os alligevel, at vi har kunnet være Dem til hjælp."

Derpå bøjede han sig ned over aben og tog ikke uden besvær etuiet ud af dens endnu knyttede hånd.

"Det er formodentlig," sagde han, "dette, der tilhører Dem?"

"Ja, netop!" svarede Torres, der hurtigt greb etuiet.

"Hvem af Dem, mine herrer, må jeg takke," sagde han, "for den tjeneste, De har vist mig?"

"Min ven Manoel, underlæge i den brasilianske armé," svarede den unge mand.

"Var det mig, der skød aben," sagde Manoel, "så var det dig, der viste mig den, kære Benito."

"I så fald," svarede Torres, "er jeg Dem begge forbunden, lige så vel hr. Manoel som hr. ..."

"Benito Garral," svarede Manoel.

Skovkaptajnen måtte have megen selvbeherskelse for ikke at skælve ved at høre dette navn, og navnlig da den unge mand forekommende tilføjede:

"Min faders, Joam Garrals ejendom ligger kun tre små mile Note 4) herfra. Hvis De har lyst, hr. ..."

"Torres," svarede eventyreren.

"Hvis De har lyst til at følge med os, hr. Torres, vil De få en gæstfri modtagelse."

"Jeg ved ikke, om jeg kan," svarede Torres, der, overrasket ved dette uventede møde, ikke kunne bestemme sig. "Jeg tror næsten, jeg ikke tør tage imod Deres tilbud ... Denne lille begivenhed har opholdt mig ... Jeg må hurtigt tilbage til Amazonfloden, som jeg vil følge til Para ..."

"Vel, hr. Torres," sagde Benito, "så er det rimeligt, at vi træffer hinanden, for min fader og hele familien rejser inden en måned samme vej som De."

"Ah!" sagde Torres noget hastigt, "Deres fader har i sinde at gå over den brasilianske grænse?"

"Ja, for en rejse på nogle måneder," svarede Benito. "Vi håber i alt fald at overtale ham til det. – Ikke sandt, Manoel?"

Manoel nikkede.

"Ja," svarede Torres, "så er det nok muligt, at vi mødes. Men for øjeblikket beklager jeg, ikke at kunne tage mod Deres

tilbud. Jeg takker Dem imidlertid og betragter mig som værende to gange i Deres gæld."

Med disse ord tog Torres hatten af for de unge mænd, der hilste igen og gik videre.

Han så efter dem. Og da han ikke længere kunne se dem, mumlede han:

"Nå, han vil vove sig over grænsen. Lad ham kun det, så har jeg ham endnu sikrere. Lykke på rejsen, Joam Garral!"

Og med disse ord vendte skovkaptajnen sig mod syd, for ad den korteste vej at komme til flodens venstre bred, og forsvandt i den tætte skov.

3. Familien Garral

Landsbyen Iquitos ligger på venstre bred af Amazonfloden, omtrent på den 74. meridian, ved den del af den store flod, der endnu kaldes Maranon, og som skiller Peru fra republikken Ecuador, 55 mile vest for den brasilianske grænse.

Iquitos er anlagt af missionærerne ligesom alle andre hytter, landsbyer og flækker i Amazondalen. Lige til det syttende århundrede havde iquitos-indianerne, der i en tid var dens eneste befolkning, holdt sig i det indre af provinsen, temmelig langt borte fra floden. Men da engang kilderne i deres territorium udtørredes som følge af vulkanske udbrud, blev de tvunget til at opslå deres bolig på den venstre bred af Maranon. Racen forandredes snart ved forbindelser med flodindianere, ticunaer eller omaguaer, og nu har Iquitos kun en blandet befolkning, hvortil kommer nogle spaniere og et par mestizfamilier.

En fyrretyve usle hytter, der med deres stråtage knap kan kaldes huse, det er hele landsbyen, der for øvrigt ligger malerisk i en højde af tres fod over flodbredden. En trappe af træstammer fører op til den, og den ligger skjult for den rejsendes blik, indtil han er kommet til det øverste af denne trappe. Men er man først deroppe, står man foran en indhegning af buske og træer, der er forbundet med lianreb, hvorover hist og her toppene af bananer og palmer rager frem.

På den tid – og moden forandrer sig kun langsomt her – gik iquitos-indianerne omtrent nøgne. Kun spanierne og mestizerne, der i høj grad overså deres indfødte medborgere, var iført en simpel skjorte, lette bomuldsbenklæder og en

stråhat. Forresten førte alle et temmelig usselt liv i denne landsby, uden at have synderlig med hinanden at gøre; kom de engang sammen, var det kun, når missionens klokke kaldte dem til den faldefærdige hytte, der brugtes til kirke.

Men om end tilværelsen i denne landsby var noget primitiv, så behøvede man kun at tage en mil ned ad floden for at træffe på et rigt etablissement, hvor alle elementer til et komfortabelt liv fandtes forenede.

Det var Joam Garrals landejendom, hvortil de to unge mænd igen begav sig hen efter mødet med skovkaptajnen.

Ved en bøjning af floden, hvor Rio Nanay falder ud i den, var for mange år siden denne avlsgård, eller som det hedder der i landet *fazenda*, blevet anlagt, og den var nu i sin fulde udvikling. Mod nord dannede Nanay på en lille mil grænsen for den, og på omtrent lige så langt et stykke omsluttedes den mod øst af hovedfloden. Mod vest skilte nogle små vandløb, der faldt ud i Nanay og nogle ubetydelige laguner den fra savannerne, hvor kvæget gik på græs.

Der blev Joam Garral i 1826 – seksogtyve år før denne fortælling begynder – modtaget af fazendaens ejer.

Denne, en portugiser ved navn Magalhaes, gav sig kun af med at rydde landets skove, og hans etablissement, der netop var grundlagt, strakte sig dengang kun en halv mil langs floden.

Der levede Magalhaes, gæstfri som alle disse portugisere af den gamle race, sammen med sin datter Yaquita, der efter moderens død styrede huset. Magalhaes var en dygtig og utrættelig arbejder, men han manglede kundskaber. Om han også forstod at styre de få slaver, han ejede, og det dusin indianere han havde i sin tjeneste, viste han sig derimod

mindre snild til i andre retninger at passe sin bedrift. Det var grunden til, at etablissementet ikke rigtig ville trives, og den portugisiske handelsmands affærer var just ikke i den bedste orden.

Da kom en dag Joam Garral, som dengang var toogtyve år, i forbindelse med Magalhaes. Han var kommet til landet af mangel på andre udveje og hjælpekilder. Magalhaes havde truffet ham i skoven halvdød af sult og træthed. Portugiseren var en flink mand. Han spurgte ikke den fremmede om, hvorfra han kom, men om, hvad han trængte til. Joam Garrals ædle og stolte væsen, der gjorde sig gældende trods den ulykkelige tilstand, han befandt sig i, havde rørt ham. Han tog ham med sig og bød ham foreløbig for nogle dage et hjem, der kom til at blive det for hele livet.

Joam Garral var født brasilianer, men uden familie, uden formue. Sorger, sagde han, havde tvunget ham til at udvandre og opgive ethvert håb om at vende tilbage. Han bad sin vært om at blive forskånet for at udtale sig om sin ulykke – en ulykke, der var lige så stor som ufortjent. Hvad han søgte, hvad han ville, det var et nyt liv, et liv fuldt af arbejde. Han havde tænkt at kunne finde det på en eller anden fazenda her inde i landet. Han var dannet og forstandig. Der var noget i hele hans væsen, der tydede på oprigtighed og ærlighed. Magalhaes, der blev aldeles indtaget i ham, tilbød ham at blive på ejendommen, hvor han kunne hjælpe i de retninger, den gode mand ikke selv var stiv i.

Joam Garral tog straks imod tilbuddet. Det havde først været hans hensigt at søge plads ved en *seringal*, en kautschukplantage, hvor en dygtig arbejder på den tid kunne

tjene fem til seks piastre om dagen og kunne have håb om at blive opsynsmand, når han havde lidt held med sig; men Magalhaes gjorde ham opmærksom på, at om også lønnen var god, var der ikke arbejde at få i seringalerne uden i høstens tid, altså kun nogle måneder af året, og det kunne ikke blive til en sådan fast stilling, som den unge mand måtte ønske.

Portugiseren havde ret. Joam Garral forstod ham, og han tog resolut imod tjenesten på fazendaen, bestemt på at hellige den alle sine kræfter.

Magalhaes fik ikke grund til at fortryde sin gode handling. Hans sager kom i orden igen, hans træhandel, der ad Amazonfloden strakte sig lige til Para, blev snart ved Joam Garrals dristighed betydelig udvidet. Fazendaen blev større og strakte sig langs floden helt hen til Nanays udløb. Det simple hus blev til en nydelig en-etages villa, omgivet af en veranda, halvt skjult af smukke træer, mimoser, figentræer, bohinier, paulinier, hvis stammer forsvandt under et net af passionsblomster, bromelier med skarlagenrøde blomster og forunderlige lianer.

Et stykke derfra og skjult af et tæt krat af buske og træer lå de huse, fazendaens personale boede i, de sortes og indianernes hytter. Fra flodbredden, der var fuld af liv og vandplanter, kunne man kun se hovedbygningen.

Et stort areal, der var blevet ryddet langs lagunerne, afgav fortrinlige græsgange, hvor der fandtes kvæg i store mængder. Det var atter en meget indbringende indtægtskilde i disse rige egne, hvor en hjord fordobler sig på fire år og giver ti procent i udbytte alene ved salg af huder og kød. Nogle *sitios* eller maniok- og kaffeplantager blev anlagt på ryddede steder i

skoven. Sukkerrørsmarkerne gjorde det snart nødvendigt at opføre en mølle til at knuse rørene til produktion af molasse, tafia og rom. Kort sagt, ti år efter Joam Garrals ankomst var fazendaen blevet et af de mest storartede etablissementer ved den øvre Amazonflod, og dette skyldtes navnlig den unge mands påpasselighed og forretningsdygtighed.

Portugiseren behøvede ikke så lang tid for at komme til erkendelse af, hvor meget han skyldte Joam Garral. For at belønne ham efter fortjeneste havde han først givet ham part i udbyttet, og dernæst havde han, fire år efter hans ankomst, gjort ham til sideordnet kompagnon med ret til halvdelen af indtægten.

Men han tænkte på at knytte ham endnu nærmere til sig. Yaquita, hans datter, havde også fået øje for de gode egenskaber hos den unge, tavse mand, der var så venlig mod andre, så streng mod sig selv. Hun elskede ham; men skønt Joam heller ikke var forblevet ufølsom for den unge piges skønhed og godhed, lod han dog ikke, enten det nu var af stolthed eller tilbageholdenhed, til at tænke på at vinde hende.

En alvorlig begivenhed fremskyndede løsningen.

Magalhaes blev en dag, mens han ledede skovhugsten, dødelig såret ved et træs fald. Næsten livløs blev han bragt hjem, og da han mærkede, at det snart var forbi, tog han grædende Yaquitas hånd, lagde den i Joam Garrals og lod ham sværge, at han ville tage hende til hustru.

"Du har gjort mig rig," sagde han, "og jeg dør rolig, når jeg ved min datters fremtid sikret ved denne forbindelse."

"Jeg kan blive ved at være hende en hengiven tjener, en broder, en beskytter, uden at være hendes ægtefælle," havde

Joam Garral først svaret. "Jeg skylder Dem alt, Magalhaes, det skal jeg aldrig glemme, og mit arbejde fortjener ikke en sådan belønning."

Den gamle mand trængte ind på ham. Døden tillod ham ikke at vente, han fordrede hans løfte, og han fik det.

Yaquita var toogtyve år, Joam seksogtyve. De elskede hinanden og blev viet nogle timer, før Magalhaes døde, så at denne endnu kunne velsigne deres forening.

Således gik det til, at Joam Garral i 1830 blev ejer af fazendaen, til stor glæde for folkene på ejendommen.

Et år efter brylluppet skænkede Yaquita sin mand en søn, og to år derefter en datter. Benito og Minha, den gamle portugisers børnebørn, slægtede værdigt deres bedstefader og deres forældre på.

Den unge pige blev henrivende smuk. Hun forlod ikke fazendaen. Når hun voksede op i disse rene og skønne omgivelser, i denne herlige tropiske natur, var hendes moders eksempel og den undervisning, hun fik af sin fader, tilstrækkelig for hende. Hvad mere kunne hun have lært i et kloster i Manao eller Belem? Hvor kunne hun have set skønnere forbilleder på alle huslige dyder? Ville hendes ånd og hjerte blive bedre udviklet uden for det fædrene hus? Om det ikke blev hendes lod at følge efter moderen i bestyrelsen af fazendaen, ville hun dog være en hvilken som helst anden stilling voksen.

Med Benito var det en anden sag. Hans fader ville med rette have, at han skulle få en så fuldstændig og solid opdragelse, som man dengang kunne få i Brasiliens store byer. Den rige plantageejer behøvede ikke at nægte sin søn noget. Benito havde heldige anlæg, et klart hoved, en livlig forstand, og var

lige så god fra hjertets side. I en alder af tolv år blev han sendt til Belem, hvor der under udmærkede læreres vejledning blev lagt grunden til en opdragelse, der senere skulle gøre ham til en fremragende mand. Han var hjemme i alle kunster og lidenskaber. Han havde plejet sine studier, som om han havde været fattig og havde måttet drive dem for at leve. Han hørte ikke til dem, der mener, at rigdom fritager for arbejde, men til de kraftige ånder, der tror, at ingen har ret til at unddrage sig denne naturlige forpligtelse, såfremt han vil kaldes en mand.

I de første år af hans ophold i Belem havde Benito gjort bekendtskab med Manoel Valdez. Denne unge mand, der var søn af en købmand i Para, studerede ved samme læreanstalt som Benito. Fælles karakter og smag knyttede dem snart nøje til hinanden, og de blev uadskillelige venner.

Manoel, der var født 1832, var et år ældre end Benito. Han havde kun endnu sin moder tilbage, der levede af den beskedne formue, hendes mand havde efterladt sig. Så snart de almindelige kundskaber var erhvervet, begyndte Manoel at studere lægevidenskab. Han følte en dyb kærlighed til dette ædle kald. Det var hans hensigt at blive militærlæge, den stilling, der mest tiltrak ham.

På den tid, vi har truffet ham og hans ven Benito, havde Manoel Valdez allerede fået ansættelse, og han ville tilbringe nogle måneders permission på fazendaen, hvor han altid havde opholdt sig i ferierne. Den unge, smukke mand med det elegante væsen og en vis stolt holdning, der klædte ham godt, var som søn i huset. Men om han end som sådan var broder til Benito, forekom denne stilling ham utilstrækkelig over for

Minha, og han skulle snart forenes med den unge pige ved et stærkere bånd end det, der knytter broder til søster.

I 1852 – af hvilket år de fire måneder allerede var gået ved denne fortællings begyndelse – var Joam Garral otte og fyrre år. I et klima, der ellers ødelægger folk så tidligt, havde han ved sit ædruelige og afholdende liv, der helt ofredes til arbejdet, forstået at holde sig oppe, mens så mange andre bukker under før tiden. Hans kortafklippede hår og svære skæg begyndte at blive gråt og gjorde, at han lignede en puritaner. De brasilianske købmænds og fazendaejeres almindeligt bekendte ærlighed var også tydeligt at læse på hans ansigt. Skønt han var af et roligt temperament, mærkede man dog, at der i hans indre brændte en flamme, som hans vilje forstod at beherske. Hans klare blik tydede på en kraft, der ikke svigtede ham, når det gjaldt, og dog kunne man hos denne så rolige og stærke mand, der syntes i alle henseender at have haft held med sig i livet, spore ligesom en baggrund af sørgmodighed, som ikke engang Yaquitas ømhed havde kunnet forjage.

Hvorfor var denne retsindige, af alle højagtede mand, der levede under de lykkeligste forhold, dog aldrig rigtig glad? Hvorfor lod det til, at han kun kunne være lykkelig ved andre, ikke ved sig selv? Skulle man antage, at han bar på en hemmelig sorg? Denne frygt optog altid hans hustrus tanker.

Yaquita var dengang fire og fyrre år. I dette tropiske land, hvor de fleste kvinder allerede er gamle i deres tredivte år, havde hun forstået at undgå klimaets ødelæggende virkninger. Hendes ansigtstræk, der var blevet lidt skarpe, men dog endnu var smukke, havde bevaret den portugisiske types stolte

tegning, hvor ansigtets ædle udtryk på en så naturlig måde forener sig med sjælens renhed og værdighed.

Benito og Minha besvarede forældrenes kærlighed med en uendelig hengivenhed.

Benito, som dengang var en og tyve år, var livlig, modig, meddelsom og i så henseende en modsætning til hans ven Manoel, som var mere alvorlig og eftertænksom. Det havde været en stor glæde for Benito, efter et helt års ophold i Belem, så langt borte fra fazendaen, atter at komme hjem til faderens hus sammen med sin unge ven; at have set sin fader, moder og søster, og, ivrig jæger som han var, igen at kunne tumle sig i disse store skove, hvis hemmeligheder mennesket endnu i mange år ikke vil kunne trænge fuldstændig ind i.

Minha var dengang tyve år. Hun var en henrivende smuk ung pige med mørkt hår og store blå øjne. Af middelhøjde, velskabt og fuld af ynde, mindede hun om Yaquitas stolte type. Hun var lidt mere alvorlig end broderen, god, gavmild, hjælpsom og afholdt af alle. I den henseende behøvede man ikke at være bange for at spørge selv de ringeste på fazendaen. Selvfølgelig skulle man heller ikke spørge hendes broders ven, Manoel Valdez, om, hvorledes han syntes om hende. Han var alt for interesseret i sagen og kunne ikke give et upartisk svar.

Denne skildring af familien Garral ville ikke være fuldstændig, der ville mangle noget i den, såfremt der ikke blev talt om det talrige personale på fazendaen.

Der må da først nævnes en gammel negerinde på tres år, Cybele, der var fri ved hendes herres vilje, men slave af kærlighed til ham og hele hans hus, og som havde været Yaquitas amme. Hun hørte til familien. Hun sagde Du til

datteren og moderen. Hele den skikkelige kones liv var tilbragt på disse marker, i disse skove, ved den flodbred, der dannede grænsen for ejendommen. Hun var som barn kommet til Iquitos, på en tid, da der endnu blev drevet slavehandel, hun havde aldrig forladt denne landsby, var blevet gift der og var tidligt blevet enke; og da hun også havde mistet sin eneste søn, var hun forblevet i tjeneste hos Magalhaes. Af Amazonfloden kendte hun ikke mere, end hvad hun daglig havde for øjnene.

Sammen med hende, og mere specielt bundet til tjeneste hos Minha, var der en smuk og munter mulatpige, på alder med den unge pige og denne overordentlig hengiven. Hun hed Lina. Hun hørte til de begunstigede, lidt forkælede væsener, der kunne tillade sig en vis familiaritet, men som også til gengæld tilbeder deres herskab. Hun var livlig og munter og havde lov til at gøre, hvad hun ville i huset.

Af mandligt tyende var der to slags: indianerne, i et antal af hundrede, der blev brugt som daglejere på fazendaen, og dobbelt så stort et antal negre, der endnu ikke var frie, men hvis børn ikke fødtes som slaver. I den henseende havde Joam Garral vist den brasilianske regering vejen.

I dette land var for øvrigt de negre, der var komne fra Benguela, Congo eller fra Guldkysten, altid blevet godt behandlet, og det var ikke på fazendaen Iquitos, man skulle søge de sørgelige eksempler på grusomhed, der er så almindelige på udlændingenes plantager.

4. Betænkeligheder

Manoel elskede Benitos søster, og den unge pige besvarede hans kærlighed. Så snart han var på det rene med sine følelser for Minha, betroede han sig først til hendes broder.

"Bedste Manoel," havde den begejstrede unge mand straks svaret, "det kan jeg lide dig for! Lad mig blot handle! Jeg vil først tale om det til moder, og jeg tror at kunne love dig, at hendes samtykke ikke skal lade vente på sig."

En halv time efter var det besørget. Benito havde ikke beredt sin moder nogen overraskelse: den gode Yaquita havde læst i de unge menneskers hjerte.

Ti minutter efter var Benito hos Minha. Det må indrømmes, at han heller ikke der havde brug for nogen stor veltalenhed. Ved de første ord bøjede det elskelige barn hovedet ned over broderens skuldre og tilståelsen: "Hvor jeg er lykkelig!" kom fra hjertet.

Svaret kom næsten hurtigere end spørgsmålet og det lod i tydelighed intet tilbage at ønske. Benito forlangte i hvert fald ikke mere.

Med hensyn til Joam Garrals samtykke, så var der vel ingen tvivl om det. Men når Yaquita og hendes børn ikke straks talte til ham om giftermålsplanen, så var det, fordi de på samme tid ville se at få et andet spørgsmål afgjort, der ikke var så let at behandle, nemlig: hvor brylluppet skulle stå.

Ja, hvor? I den tarvelige hytte i landsbyen, der blev brugt som kirke? Hvorfor ikke? Der var jo Joam og Yaquita blevet viet af padre Passanha, som dengang var præst i sognet.

Efter al rimelighed ville Joam Garral helst have, at brylluppet skulle holdes i landsbyen, med stor pragt og i overværelse af hele fazendaens personale; men hvis det var hans mening, ville han komme til at bestå en svær kamp.

"Manoel," havde den unge pige sagt til sin forlovede, "hvis jeg blev spurgt, så skulle brylluppet ikke holdes her, men i Para. Fru Valdez er sygelig, hun kan ikke rejse til Iquitos, og jeg ville ikke gerne blive hendes datter, uden at være kendt af hende og kende hende. Min moder er af samme mening. Derfor ville vi gerne se at få fader til at tage med os til Belem, til hende, hvis hus også snart skal være mit. Har vi ikke ret?"

Dette spørgsmål havde Manoel besvaret ved at trykke Minhas hånd. Også hans højeste ønske var det, at hans moder skulle være til stede ved brylluppet. Benito havde straks billiget denne plan, og det gjaldt nu kun at få Joam Garral til at bestemme sig for det. Og når de to unge mænd var gået på jagt i skoven, så var det for at give Yaquita lejlighed til at være ene med sin mand.

Ægteparret befandt sig da således om eftermiddagen i den store sal i huset. Joam Garral, der netop var kommet hjem, sad i en halvt liggende stilling på en fint flettet bambusdivan, da Yaquita lidt ængstelig tog plads ved siden af ham.

At underrette Joam om Manoels følelser for deres datter, det var ikke det, der pinte hende. Minhas lykke kunne kun blive sikret ved dette ægteskab, og Joam ville med glæde tage mod denne nye søn, hvis gode karakter han kendte og satte pris på. Men at få hendes mand til at forlade fazendaen, det følte Yaquita godt, var ikke nogen let sag.

Siden Joam Garral som ungt menneske kom til dette sted, havde han ikke senere forladt det, ikke engang for en dag.

Skønt synet af Amazonfloden med dens vande, der sagte løb mod øst, måtte opfordre til at følge dens løb, endskønt Joam hvert år sendte ladninger af trælast til Manao, til Belem og Para, skønt han hvert år havde set Benito efter ferien drage bort for at fortsætte sine studier, lod det dog ikke til, at det nogensinde var faldet ham ind at ledsage ham.

Produkterne af ejendommen, skovene og græssletterne solgte ejeren til levering på stedet. Det var, som om han hverken med tankerne eller med blikket ville gå ud over horisonten, som omfattede det Eden, hans liv var knyttet til.

Det var en selvfølge, at når Joam Garral i femogtyve år ikke havde overskredet den brasilianske grænse, så havde hans hustru og datter heller ikke sat foden på brasiliansk grund. Og dog havde de stor lyst til at se lidt af dette skønne land, som Benito så ofte talte om. Et par gange havde Yaquita følt sig for hos sin mand i så henseende. Men hun havde bemærket, at tanken om at forlade fazendaen, om end kun for nogle uger, straks gjorde ham forstemt. Hans øjne tilsløredes da, og i en mildt bebrejdende tone svarede han:

"Hvorfor forlade vort hjem? Er vi ikke lykkelige her?"

Yaquita vovede da ikke at trænge på overfor denne mand, hvis godhed og uforanderlige ømhed gjorde hende så lykkelig.

Men denne gang var der en alvorlig grund, man kunne gøre gældende. Minhas giftermål var en ganske naturlig anledning til at følge den unge pige til Belem, hvor hun skulle bo med sin mand.

Der ville hun få Manoel Valdez' moder at se og komme til at holde af hende. Kunne Joam Garral have betænkeligheder over for et så naturligt ønske? Måtte han ikke også selv føle trang til

at stifte bekendtskab med den, der skulde være hans barns anden moder?

Yaquita havde taget sin mands hånd og sagde med den indsmigrende stemme, der lød så fortryllende i hans øre:

"Joam, jeg kommer for at tale med dig om en plan, som vi inderlig gerne ville have realiseret, og som vil gøre dig lige så glad, som vi, børnene og jeg, er det."

"Hvad drejer det sig om, Yaquita?" spurgte Joam.

"Manoel elsker vor datter, han bliver elsket af hende, og de ville være lykkelige ved at blive forenede ..."

Ved Yaquitas første ord var Joam sprunget op, uden at kunne skjule sin sindsbevægelse. Derpå slog han øjnene ned og syntes at ville undgå sin hustrus blik.

"Hvad er der, Joam?" spurgte hun.

"Minha? ... gifte sig ...?" mumlede Joam.

"Min ven," sagde Yaquita ængstelig, "har du da nogen alvorlig indvending mod dette parti? Har du ikke længe lagt mærke til Manoels kærlighed til vor datter?"

"Jo ... og i et år ..."

Derpå satte Joam sig igen, uden at fuldende sætningen. Ved en kraftig viljesanstrengelse var han hurtigt blevet herre over sig selv. Den uforklarlige sindsbevægelse, han var kommet i, var forsvundet. Lidt efter lidt søgte hans øjne Yaquitas, og han så tankefuldt på hende.

Yaquita tog hans hånd.

"Joam," sagde hun, "skulle jeg have taget fejl? Var det ikke din mening at få dette ægteskab bragt i stand, og at det ville sikre vort barns lykke?"

"Jo ..." svarede Joam, "... sikkert nok! ... Alligevel, Yaquita, vil dette bryllup ... hvornår skulle det være? ... Snart ...?"

"Du kan jo selv bestemme tiden, Joam."

"Og det skal holdes her ... i Iquitos?"

Dette spørgsmål gav Yaquita anledning til at gå over til den anden sag, hun havde på hjertet. Men hun havde dog en vis let forklarlig betænkelighed ved at komme frem med den.

"Joam," sagde hun efter et øjebliks tavshed, "hør nu. Jeg har med hensyn til brylluppet et forslag, som jeg håber du vil synes om. I de tyve år, vi har været gift, har jeg allerede et par gange foreslået dig at gøre en rejse med os, din datter og mig, til provinserne ved den nedre Amazonflod og til Para, hvor vi aldrig har været. Dine forretninger her har imidlertid aldrig tilladt dig at opfylde dette ønske. Din fraværelse, selv om det kun var for nogle dage, kunne skade forretningerne. Men nu er alt gået bedre, end du nogensinde har drømt om, og om end hvilens tid endnu ikke er kommet for dig, kan du dog i alt fald godt rive dig nogle uger løs fra arbejdet."

Joam Garral svarede ikke; men Yaquita følte hans hånd ryste i hendes, som i smertelig bevægelse. Alligevel viste der sig et svagt smil på hans læber: det var som en tavs opfordring til hans hustru om at gå videre.

"Joam," fortsatte hun, "her er en anledning, som ikke vil komme igen i hele vort liv. Minha bliver gift langt borte, og hun må forlade os. Det er den første sorg, vor datter gør os, og denne nærforestående skilsmisse piner mit hjerte. Det ville derfor glæde mig at kunne følge hende helt til Belem. Forekommer det dig ikke også passende, at vi stifter bekendtskab med hendes mands moder, der nu skal træde

hende i mit sted? Jeg tilføjer, at Minha ikke gerne vil gøre fru Valdez den sorg at holde bryllup langt borte fra hende. Hvis din moder havde levet, da vi giftede os, Joam, ville du så ikke gerne have haft hende med til brylluppet?"

Ved disse ord gjorde Joam Garral atter en bevægelse, han ikke kunne undertrykke.

"Min ven," vedblev Yaquita, "sammen med vore to sønner Benito og Manoel, og med dig ... hvor ville jeg ikke så være glad ved at se vort Brasilien, sejle ned ad den smukke flod helt ud til kysten! Det forekommer mig næsten, at skilsmissen dernede ikke vil være så grusom. På hjemvejen kunne jeg i tankerne se vor datter i det hjem, som hendes anden moder har beredt hende. Jeg skulle da ikke søge hende på et ubekendt sted. Jeg ville føle mig mindre fremmed for hendes tilkommende liv!"

Denne gang havde Joam blikket rettet på sin hustru, og han så længe på hende, uden endnu at svare.

Hvad foregik der i ham? Hvorfor disse betænkeligheder ved at give efter for et så naturligt ønske, at sige et "Ja", som hele familien ville blive så glad ved? Hans forretninger kunne nu ikke være en tilstrækkelig grund; nogle ugers fraværelse kunne ikke skade dem; hans forvalter kunne godt træde i hans sted så længe. Og dog betænkte han sig endnu.

Yaquita havde med begge sine hænder taget sin mands hånd og trykkede den ømt.

"Joam," sagde hun, "det er ikke et lune af mig, som jeg beder dig give efter for. Nej! jeg har længe tænkt på det forslag, jeg nu har stillet dig, og hvis du giver dit samtykke til det, så opfylder du mit kæreste ønske. Vore børn ved, at jeg taler med dig om denne sag. Minha, Benito og Manoel beder os om at gøre dem

den glæde at følge med dem. Jeg tilføjer, at vi helst ville have, at brylluppet skal holdes i Belem. Det ville være gavnligt for vor datter, for hendes stilling i Belem, at man så hende komme med sin familie, og hun ville så ikke være så fremmed i en by, hvor hun formodentlig skal tilbringe en stor del af sit liv."

Joam Garral havde rejst sig halvt op og skjulte et øjeblik ansigtet i sine hænder, som en mand, der trænger til at samle sine tanker, forinden han svarer. Han havde åbenbart betænkeligheder, som han ville bekæmpe, og viste en forvirring, som hans hustru vel kunne spore, men ikke forklare sig. En hemmelig kamp foregik bag denne tankefulde pande, Yaquita blev urolig og bebrejdede sig næsten, at hun havde berørt spørgsmålet. I ethvert tilfælde ville hun finde sig roligt i, hvad Joam bestemte sig til. Hvis denne rejse var ham så ubehagelig, ville hun bringe sine ønsker til tavshed; hun ville ikke oftere tale om at forlade fazendaen og aldrig spørge ham om grunden til det uforklarlige afslag.

Nogle minutter gik således. Joam Garral havde rejst sig. Han var uden at vende sig om gået hen til døren. Der syntes han at kaste et sidste blik på denne skønne natur, på denne krog af Jorden, hvor han i tyve år havde indesluttet sit livs lykke.

Derpå gik han med langsomme skridt tilbage til sin hustru. Hans ansigt havde fået et nyt udtryk; man så, han havde taget en afgørende beslutning, og at al vaklen var forbi.

"Du har ret," sagde han med fast stemme til Yaquita. "Denne rejse er nødvendig. Hvornår skal vi tage afsted?"

"Joam! min Joam!" udbrød Yaquita ude af sig selv af glæde, "tak fra mig ... Og tak fra dem!"

Og hun fik tårer i øjnene, mens hendes mand trykkede hende til sit hjerte.

I dette øjeblik hørtes glade stemmer udenfor, ved indgangen til huset.

Et øjeblik efter sås Manoel og Benito i døren, næsten på samme tid som Minha, der havde forladt sit værelse.

"Jeres fader har givet sit samtykke, børn!" råbte Yaquita. "Vi rejser alle til Belem!"

Med alvorligt ansigt, uden at sige et ord, tog Joam Garral mod sin søns kærtegn, sin datters kys.

"Og hvilken dag, fader, skal brylluppet holdes?" spurgte Benito.

"Dag?" svarede Joam, "dag? ... Det får vi nu at se ... det kan vi fastsætte i Belem!"

"Hvor jeg er lykkelig! Hvor jeg er lykkelig!" gentog Minha ligesom den gang, da hun havde fået at vide, at Manoel elskede hende. "Vi få så Amazonfloden at se i hele dens pragt, i hele dens løb gennem de brasilianske provinser! Tak, fader!"

Og derpå vendte den unge pige sig i sin begejstring om til broderen og Manoel og sagde:

"Lad os gå ind i biblioteket og få fat i alle bøger og kort, der kan give os oplysning om den prægtige rejse. Vi må ikke bevæge os i blinde. Jeg vil se alt og have alt at vide om denne flodernes konge!"

5. Amazonfloden

"Den største flod på hele Jorden!" sagde næste dag Benito til Manoel Valdez.

De sad ved flodbredden og så på denne vandmasse, der kom fra Andesbjergene og ottehundrede mile borte skulle forsvinde i Atlanterhavet.

"Og den flod, der tilfører havet den største vandmasse!" svarede Manoel.

"Så stor," tilføjede Benito, "at den gør vandet fersk et langt stykke uden for dens munding og endnu firs mile fra kysten bringer skibene i afdrift!"

"En flod, der passerer mere end tredive breddegrader!"

"Og en floddal, som fra syd til nord omfatter ikke mindre end femogtyve grader!"

"En floddal!" udbrød Benito. "Kan man kalde det en floddal ... den uhyre slette, Amazonfloden løber igennem, denne uendelige savanne uden en eneste høj, uden bjerge, der begrænser horisonten!"

"Og hvis to hundrede bifloder, som kommer nord og syd fra, selv født af utallige mindre vandløb, hvoraf flere er større end Europas største floder, gennem hele dens løb, kunne lignes ved en kæmpemæssig polyps utallige fangarme."

"Og et løb, hvori over femhundrede øer, ikke at tale om små, faste eller flydende holme danner et arkipelag, der kunne være stort nok til et kongerige!"

"Og på siderne af den flere kanaler, laguner, sumpe og søer, end man træffer i hele Schweiz, Lombardiet, Skotland og Canada tilsammen!"

"En flod, der, opsvulmet af dens tusinde tilløb, sender ikke mindre end to hundrede og halvtreds millioner kubikmeter vand i timen ud i Atlanterhavet!"

"En flod, der danner grænsen imellem to republikker og majestætisk gennemskærer det største rige i Sydamerika, som om det var selve det stille hav, der gennem denne kanal udgød sig i Atlanterhavet!"

"Og hvilket udløb! En havbugt, hvori en ø, Marajo, har en omkreds af mere end fem hundrede mile!"

"Og hvis vande oceanet kun kan drive tilbage ved i en kamp uden lige at rejse en ebbe og flod, en "*pororoca*", mod hvilken andre floders tidevande er for intet at regne!"

"En flod, der næppe har nok i tre navne, og som de horste skibe fuldt lastede kunne sejle op ad indtil fem tusinde kilometer fra dens munding!"

"En flod, som enten selv eller ved dens bifloder og disses tilløb åbner en handelsvej gennem hele Sydamerika, fra Magdalena til Ortequaza, fra Ortequaza til Caqueta, fra Caqueta til Putumajo, fra Putumajo til Amazonfloden! Fire tusinde mile flodvej, der kun behøver nogle kanaler for at gøre forbindelsen fuldstændig!"

"Ja, det beundringsværdigste og kolossaleste hydrografiske system på hele Jorden!"

De unge mænd talte om floden med en slags vanvittig begejstring. De var selv børn af denne Amazonflod, hvis tilløb danner veje igennem Bolivia, Peru, Ecuador, Nygranada [Note 5)], Venezuela, de fire Guyana'er, det engelske, franske, hollandske og brasilianske.

Hvor mange folkefærd, hvor mange racer er der ikke, hvis oprindelse taber sig i fjerne tider? På samme måde går det med de store floder. Deres virkelige kilde er endnu ikke fundet. En mængde stater fordrer hver for sig æren af at have bragt dem til verden.

Amazonfloden har heller ikke kunnet undgå denne lov. Peru, Ecuador, Colombia har længe stridt om det.

Nu synes der imidlertid ikke at kunne være tvivl om, at Amazonfloden udspringer i Peru, i distriktet Huaraco, og at den kommer fra søen Lauricocha, omtrent mellem den ellevte og tolvte sydlige breddegrad.

De, der påstår, at den udspringer i Bolivia og kommer fra Titicacabjergene, må først bevise, at den rette Amazonflod er Ucayali, der opstår ved foreningen af Paro og Apurimac; men denne antagelse må vistnok forkastes.

Ved udløbet af søen Lauricocha løber floden mod nordøst i en strækning af fem hundrede og tres mile, og den går først lige mod øst, efter at have optaget en betydelig biflod, Pante. Den kaldes Maranon i Colombia og Peru lige til grænsen af Brasilien, eller rettere Maranhao, for Maranon er ikke andet end det portugisiske navn, der er gjort om til fransk. Fra den brasilianske grænse og til Manao, hvor den stolte Rio Negro falder ud i den, kaldes den Solimaés eller Solimoens, efter Solimao-indianerne, som der endnu findes spor af i disse egne. Og endelig fra Manao til havet kaldes den Amasenas eller amazonernes flod, et navn, den fik af spanierne, efterkommerne af den eventyrlige Orellana, hvis tvivlsomme, men begejstrede beretninger gav anledning til den tro, at der

fandtes en stamme af krigerske kvinder, som boede ved Rio Rhamunda, en af hovedflodens mindre tilløb.

Det er at forudse, at Amazonfloden engang vil blive en prægtig vandvej. Der er ingen sandbanker eller andre hindringer fra dens kilde til det sted, hvor den begynder at løbe imellem to maleriske bjergkæder.

Faldene findes først der, hvor den drejer mod øst og går ind imellem Andesbjergene. Der er der nogle fald, uden hvilke den ville være sejlbar lige fra dens kilde til dens udløb. I ethvert tilfælde er den, som også Humboldt siger, sejlbar på de fem sjettedele af dens løb.

Og den har straks bifloder, som selv har et stort antal tilløb. Der er på venstre side Chincipe, det kommer fra nordøst. Til højre Chachapuyas fra sydøst. Til venstre Marona og Pastuca, og til højre Guallaga, der falder ud i den i nærheden af Laguna-missionen. På venstre side kommer atter Chambyra og Tigre fra nordøst; på højre Huallaga, der falder ud i den 280 mile fra Atlanterhavet, og hvor fartøjerne endnu kan gå op ad floden i en strækning af to hundrede mile og komme midt ind i Peru, efter at floden har passeret missionerne San- Joachim-d'Omaguas, og efter at den er løbet igennem Sacramento-sletterne, kommer den prægtige Ucayali, på det sted, hvor Amazonflodens øvre floddal afsluttes.

Disse er de vigtigste bifloder oven for landsbyen Iquitos. Neden for den bliver tilløbene så betydelige, at europæiske floders leje slet ikke ville være i stand til at optage dem. Men de nævnte ville Joam Garral og hans familie komme til at passere på nedrejsen.

Desuden forbinder der sig med skønheden ved denne flod, som vander det dejligste land på hele Jorden og næsten stadig holder sig nogle grader fra Ækvator, endnu en god egenskab, som hverken Nilen eller Mississippi eller Livingstone – den tidligere Congo-Zaire-Loualaba – er i besiddelse af. Det er den, at, hvad end slet underrettede rejsende har sagt, løber Amazonfloden gennem en part af Sydamerika, der har et særdeles sundt klima. Dens floddal renses uophørligt af vestenvinden. Det er ikke en dal, der er indkilet imellem bjerge, men en stor slette, 350 mile fra nord til syd, hvor der kun findes nogle enkelte høje, og som vinden frit kan stryge hen over.

Professor Agassiz udtaler sig med føje mod klimaets formentlige usundhed i et land, der sikkert engang vil blive midtpunktet for en stor handelsvirksomhed. Efter hvad han siger, spores der altid en let og behagelig luftning, der bevirker en fordampning, hvorved temperaturen ikke stiger for højt og jorden ikke ophedes for meget. Denne vedvarende, forfriskende vind er det, der gør opholdet ved Amazonfloden sundt og behageligt.

Også abbed Durand, tidligere missionær i Brasilien, har slået fast, at selv om varmegraden ikke falder under 25 grader Celsius, så stiger den på den anden side kun sjældent til over 33, – hvilket for hele året giver en middelvarme af 28-29 grader med en varmeforskel på kun otte grader.

Herefter kan man vel nok påstå, at Amazonbassinet ikke har den ødelæggende hede, der findes i egne i Asien og Afrika under samme breddegrad.

Den store slette, som udgør dens floddal, er overalt åben for vinden fra Atlanterhavet.

Derfor har også de landstrækninger, som floden har givet navn, ubestridelig ret til at henregnes til de sundeste egne i et land, der desuden er et af Jordens skønneste.

Og man må ikke tro, at man ikke kender hele Amazonflodens hydrografiske system. I det sekstende århundrede sejlede Orellana, løjtnant hos en af Pizarros brødre, ned ad Rio Negro, kom i 1540 ind i hovedfloden, vovede sig frem i disse egne uden vejviser og nåede efter atten måneders sejlads, som han har givet en vidunderlig beskrivelse af, til flodens munding.

I 1636 og 1637 sejlede portugiseren Pedro Texeira op ad Amazonfloden indtil Napo med en flotille på syv og fyrre pirogger.

I 1743 skilte Condamine sig, efter at have beregnet Ækvators meridian, fra sine ledsagere, Bouguer og Godin des Odonais, indskibede sig på Chincipe, sejlede ned ad den indtil det punkt, hvor den forener sig med Maranon, nåede mundingen af Napo den 31. juli, tidsnok til at iagttage en formørkelse af Jupiters største drabant, – hvorved denne "det attende århundredes Humboldt" blev sat i stand til nøjagtigt at bestemme dette punkts længde og bredde –, besøgte landsbyerne på begge bredderne og ankom den 6. september til Fort Para. Denne store rejse gav et betydeligt udbytte; ikke alene var Amazonflodens løb videnskabeligt fastslået, men det syntes næsten sikkert, at den stod i forbindelse med Orinoco.

Fem og halvtreds år derefter fuldstændiggjorde Humboldt og Bonpland Condamines værdifulde arbejder ved at optage kort over Maranon lige til Rio Napo.

Siden den tid er Amazonfloden oftere blevet besejlet tilligemed dens bifloder.

I 1827 undersøgte Lisier-Maw, i 1834 og 1835 englænderen Smith, i 1844 den franske fører af *La Boulonnaise*, i 1840 brasilianeren Valdez, fra 1848-60 franskmanden Paul Marcoy, i 1859 den alt for fantasirige maler Biard, 1865-66 professor Agassiz, i 1867 den brasilianske ingeniør Franz Keller-Linzenger, og endelig i 1879 doktor Crevaux flodens løb, sejlede op ad flere af dens tilløb og overtydede sig om de vigtigste bifloders sejlbarhed.

Men den betydeligste begivenhed, der gør den brasilianske regering den største ære, er dog denne:

Den 31. juli 1857 blev, efter at grænsen for Guyana efter langvarige underhandlinger mellem Frankrig og Brasilien var blevet fastsat, sejladsen på Amazonfloden erklæret fri og åben for alle nationers flag, og for at lade praksis svare til teorien forhandlede Brasilien med de tilstødende stater om undersøgelse af alle flodveje i Amazon-bassinet.

Nu farer fortrinligt indrettede dampskibe, der står i direkte forbindelse med Liverpool, lige til dens forening med Manao; andre går lige til Iquitos, og atter andre trænger ad Tapajoz, Madeira, Rio Negro og Purus, ind i hjertet af Peru og Bolivia.

Man kan let forestille sig, hvilket opsving handlen engang vil tage i dette vidtstrakte og rige flodland, som der ikke findes magen til på hele Jorden.

Men denne fremtidsmedalje har også sin revers. Disse fremskridt medfører nemlig tilintetgørelsen af de indfødte racer. Ved den øvre Amazonflod er mange indianerstammer allerede forsvundet, blandt andre curicicurerne og sorimaerne. Om man end på Putumayo endnu møder nogle yurier, så har yahuerne trukket sig tilbage til fjernere egne, og maoerne

findes endnu kun i ringe antal i Japuras skove. Tunantinernes flod er næsten blevet mennesketom, og man træffer endnu kun nogle indianske nomadefamilier ved mundingen af Jurua. Teffe er næsten opgivet, og der findes endnu kun levninger af den store umaua-stamme i egnen omkring Japuras kilder. Nogle få muras-indianere ved bredderne af Purus. Af manaerne findes der endnu kun enkelte familier. Ved Rio Negro træffer man nu næsten kun mestizer af portugisere og indfødte, mens man tidligere dér har regnet en snes forskellige stammer.

Det er fremskridtets lov. Indianerne vil forsvinde.

For den anglosaksiske race er australiere og tasmaniere veget tilbage. For erobrerne af Far-West må Nordamerikas indianere gøre plads. Engang vil måske også araberne blive tilintetgjort af den franske kolonisation.

Men vi må tilbage til 1852. Dengang fandtes ikke vor tids kommunikationsmidler, og Joam Garrals rejse kunne ikke gøres på mindre end fire måneder.

Deraf kom også følgende bemærkning af Benito, mens de to venner så flodens vande langsomt rulle forbi:

"Min ven Manoel, da vi må skilles så snart efter vor ankomst til Belem, så må rejsen forekomme dig kort."

"Ja, Benito," svarede Manoel, "men også meget lang, da Minha først bliver min hustru ved enden af, denne rejse."

6. En hel skov ryddes

Joam Garrals familie var henrykt. Den herlige fart på Amazonfloden skulle foretages under de gunstigste forhold. Fazendaejeren og hans slægt skulle ledsages af en del af ejendommens personale.

Ved at se alle andre glade lod det til, at Joam Garral glemte de bekymringer, der virkede forstyrrende på hans liv. Fra den dag, han havde bestemt sig til rejsen, blev han et andet menneske, og når han beskæftigede sig med forberedelserne, fik han sin tidligere virkelyst tilbage. De andre glædede sig inderligt over at se ham således. Ånden besejrede legemet, og Joam Garral blev igen, hvad han før havde været, den kraftige og stærke mand. Han følte sig atter som den, der altid har levet i fri luft, i skovenes, markernes og flodernes oplivende atmosfære.

De få uger inden afrejsen ville desuden snart gå. Som tidligere bemærket, blev Amazonfloden på den tid endnu ikke befaret af de talrige dampbåde, de forskellige kompagnier nu har sat i gang på floden og dens vigtigste bifloder. Folk måtte selv sørge for deres befordring, og i almindelighed benyttedes fartøjerne kun af etablissementerne ved kysten.

Disse fartøjer kaldtes "*ubas*", en slags pirogger, udhulede af en stamme ved hjælp af ild og økse, spidse og lette fortil, tunge og afrundede bagtil; de kunne bære indtil tolv mennesker og rumme tre-fire tons varer; – endvidere "*egariteas*", brede og plumpt byggede og midt på dækkede af et bladtag; "*jangadas*", en slags uformelige flåder med et trekantet sejl og en lille stråhytte, hvor indianeren og hans familie opholder sig.

Disse tre slags fartøjer er almindelige på Amazonfloden, men dog temmelig små til transporten af mennesker og varer.

Der findes vistnok også nogle større, "*vigilingas*", indtil otte à ti tons, med tre master, røde sejl og i roligt vejr fire lange pagajer, der er besværlige at håndtere op imod strømmen; "*cobertas*" på indtil tyve tons, en slags junker med et hus agterude, kahyt, to master med firkantede sejl og til brug i stille eller modvind ti lange årer, som indianerne ror med fra fordækket.

Men alle disse befordringsmidler passede ikke for Joam Garral. Da han havde bestemt sig til rejsen ned ad Amazonfloden, besluttede han samtidig at benytte denne til transport af en stor ladning trælast, han skulle levere i Para. I så henseende gjorde det ikke noget, om sejladsen blev lidt langsom. Dette var også alle enige med ham i, måske med undtagelse af Manoel, der naturligvis ville have foretrukket en hurtigsejlende dampbåd.

Men hvor primitivt end det transportmiddel var, som Joam Garral havde tænkt sig, så var der plads til et talrigt personale, og man kunne på en usædvanlig behagelig og tryg måde fare ned ad floden.

Det var nemlig ligesom en del af fazendaen, der skulle rive sig løs fra bredden og sejle ned ad Amazonen med alt hvad der hører til en hel fazender-familie, herskab og tyende, medsamt huse og hytter.

Til etablissementet Iquitos hørte også nogle af de prægtige skove, der så at sige er uudtømmelige i denne del af Sydamerika.

Joam Garral forstod sig ypperligt på at bestyre disse skove, der leverer det kostbareste træ til al slags snedkerarbejde, og han havde årligt en betydelig indtægt af dem. Floden var, langt bedre end jernbaner, vel skikket til at forsende disse produkter. Der blev derfor hvert år sendt store tømmerflåder til Para under ledelse af dygtige styrmænd, som kendte flodløbet og strømmen.

Denne gang ville Joam Garral også bære sig ad som de foregående år. Men man måtte skynde sig. Begyndelsen af juni var nemlig den heldigste tid for rejsen, da vandstanden indtil oktober måned lidt efter lidt ville falde.

Man måtte haste dobbelt med arbejdet, da tømmerflåden skulde være usædvanlig stor. Man skulle denne gang nedhugge en halv kvadratmil skov, på det sted, hvor Nanay falder i Amazonen, det vil sige et helt hjørne af fazendaens kystland skulle ryddes, og deraf bygges en stor jangada, som kunne optage Joam Garral med hele hans familie og tyende samt ladning.

"En ypperlig idé!" udbrød Minha og klappede i hænderne, da hun hørte faderens plan.

"Ja!" svarede Yaquita, "på den måde kan vi komme til Belem uden fare og besvær."

"Og når vi standser undervejs, kan vi jage i skovene ved kysten," tilføjede Benito.

"Det bliver dog måske lidt langsomt," bemærkede Manoel; "var det ikke bedre at bygge et mere hurtigsejlende fartøj?"

Langsomt ville det unægtelig gå; men man agtede ikke på den interesserede unge læges indvendinger.

Joam Garral lod nu kalde en indianer, der var forvalter på fazendaen.

"Om en måned," sagde han til ham, "må jangadaen være færdig."

"Vi tager fat straks i dag, hr. Garral," svarede forvalteren.

Det var et strengt arbejde. Der var i alt et hundrede indianere og negre, som i den første halvdel af maj gjorde sande vidundere. Måske ville folk, der ikke var vante til en så storslået nedhugning af træer have sukket ved at se århundreder gamle kæmper falde for øksen; men der var så mange af dem, at fældningen af en halv mil skov næppe kunne mærkes.

Så snart forvalteren og hans folk havde fået de nødvendige ordrer, begyndte de at rydde skovbunden for lianer og buske. Inden de tog fat med øksen og saven, bevæbnede de sig med skovsablen, et uundværligt redskab for enhver, der vil trænge ind i Amazonskovene: det er svære, brede, lidt bøjede klinger af et par fods længde, som de indfødte håndterer med overordentlig behændighed. På nogle timer kunne de ved hjælp af denne sabel rydde bunden, slå underskoven ned og gøre store åbninger i det tætte krat.

Og det gjorde de. Jorden blev ryddet. De gamle stammer mistede deres dragt af lianer, kaktus, bregner og mos. Først nu så man barken, der også snart skulle tages af.

Derpå tog denne skare af arbejdere, for hvilke masser af aber flygtede, fat på de højere grene, afsavede dem og lod dem falde ned. Snart var der af den dødsdømte skov kun de lange, nøgne stammer tilbage, og solen sendte nu sine stråler ned på den fugtige grund, som den tidligere ikke havde kunnet nå.

Der var ikke et af disse træer, uden at det kunne bruges af snedkere eller tømrere. Her stod som elfenbenssøjler hundrede og tyve fod høje vokspalmer, der leverer et uforgængeligt træ, her amerikanske kastanjetræer med sej bast, og som bærer trekantede frugter; her "*murichis*", der leverer godt bygningstømmer, "*barrigudos*" med tykke stammer, og ved siden af disse "*quatibos*", der rager op over alle de andre træer, og hvis frugter ligner små krukker, fyldt med kastanjer, mens deres lysviolette træ er meget søgt til skibsbrug. Der var endvidere jerntræer, navnlig "*ibiriratea*" med næsten sort ved, som indianerne laver deres stridsøkser af; "*jacarandas*", der er mere kostbare end mahogni; "*cæsalpinas*", der endnu kun findes i urskove, som øksen ikke har berørt; "*sapucajas*" af halvandet hundrede fods højde, som støttes af naturlige søjler, der i en højde af tredive fod buer sig sammen og runder sig om stammen og på hele overkanten er besatte med snylteplanter med gule, røde og hvide blomster.

Tre uger efter at arbejdet var begyndt, var der ikke et træ tilbage. Nedhugningen havde været fuldstændig. Joam Garral behøvede ikke at skåne en skov, der om en snes år ville være vokset til igen. Ikke et eneste ungt eller gammelt træ blev sparet; der blev gjort rent bord, da det var meningen, at hele denne firkant skulle opdyrkes og beplantes; det følgende år skulle den tidligere skovbund være skjult af maniok, kaffetræer, sukkerrør, arrowroot og majs.

I begyndelsen af den sidste uge i maj var alle stammerne sorteret og lagt op ved flodbredden. Der skulle man bygge den store jangada, som med alle dens bygninger ville blive en hel

svømmende landsby. Og når der så blev højvande i floden, skulle rejsen til Atlanterhavet begynde.

Så længe dette arbejde stod på, havde Joam Garral udelukkende givet sig af med dette. Han havde selv styret det hele, først i skoven og senere ved flodbredden.

Yaquita ledede i forening med Cybele alle indre forberedelser til rejsen, skønt den gamle negerinde ikke kunne få ind i hovedet, at man ville forlade et sted, hvor man havde det så godt.

"Men du skal så ting at se, du aldrig har set før!" gentog Yaquita uophørligt.

"Er de så gode som de, vi er vant til at se?" svarede Cybele uforanderligt.

Minha og hendes yndling tænkte på det, der mere specielt angik dem. For dem var det ikke en almindelig rejse: det var en bortrejse for hele livet, det var de tusinde småting, der fulgte med at flytte til et andet land, hvor den unge mulatinde skulle forblive hos hende, hun elskede så højt. Minha var vel noget tankefuld, men den muntre Lina var ikke videre bedrøvet over at tage fra Iquitos. Med Minha Valdez ville hun kunne komme til at befinde sig lige så godt som med Minha Garral. For at gøre hende alvorlig, måtte man have skilt hende fra Minha, og det havde der aldrig været tale om.

Benito havde været sin fader til god hjælp ved arbejdet. Han satte sig på den måde ind i en fazendaejers forretninger, ligesom han på rejsen skulle sætte sig ind i en handelsmands virksomhed.

Manoel delte sig så vidt muligt mellem huset, hvor Yaquita og hendes datter ikke spildte tiden, og skovningsarbejdet, som

Benito ville have ham med til mere, end han syntes om. Men denne deling var selvfølgelig ikke meget ligelig.

7. Ved at følge en lian

En søndag, den 26. maj, mente de unge mennesker dog, at de kunne tage sig en fridag. Vejret var udmærket, og en let luftning fra bjergene gjorde temperaturen behagelig. Alt indbød til en udflugt.

Benito og Manoel bad derfor den unge pige og Lina om at følge med dem på en tur gennem skovene på den anden side af floden.

På denne måde ville man sige farvel til den skønne omegn. De unge mænd ville tillige være jægere, uden dog at forlade deres ledsagerinder for at sætte efter vildtet – i den henseende kunne man stole på Manoel –, mens de unge piger simpelthen ville tage sig en god lang spadseretur.

Hverken Joam Garral eller Yaquita havde tid til at følge med dem. Planen til jangadaen var endnu ikke færdig, og dens fuldendelse tålte ikke den mindste opsættelse. På sin side kunne Yaquita og Cybele heller ikke få en time til overs, om de så blev hjulpet af hele fazendaens kvindelige personale.

Minha tog med megen glæde mod indbydelsen. Efter frokosten gik altså de to unge mænd og de to unge piger ned til flodbredden. En neger fulgte med dem. Alle gik ombord i en "*uba*", og efter at have sejlet imellem Iquitos- og Parianta-øerne, kom de over på den højre bred af Amazonfloden.

"Og nu, Manoel," sagde den unge pige, så snart i de var kommet i land, "nu tilkommer det mig at byde Dem velkommen i skoven, da De er fremmed her. Vi er derimod hjemme, og jeg må passe mine pligter som frue i huset."

"Kære Minha," svarede den unge mand, "både her og i Belem er De fruen i huset, og der som her ..."

"Nå, Manoel, og du, søster," afbrød Benito ham, "jeg antager ikke, I er kommet her for at sige hinanden behageligheder ... Glem i nogle timer, at I er forlovede!"

"Ikke en time, ikke et øjeblik!" svarede Manoel.

"Men hvis nu Minha befaler det?"

"Det vil Minha ikke befale mig."

"Hvem ved?" sagde Lina leende.

"Lina har ret," svarede Minha og gav Manoel hånden. "Lad os forsøge at glemme det ... Min broder fordrer det ... Så længe denne udflugt står på, er vi ikke forlovede. Jeg er ikke mere Benitos søster, og De er ikke mere hans ven ..."

"Skal det gå så vidt?" spurgte Benito.

"Ja, ja! Vi er alle fremmede her," udbrød den unge mulatinde og klappede i hænderne.

"Fremmede, som ser hinanden for første gang," vedblev Minha. "Fremmede, som tilfældigvis mødes og hilser på hinanden ..."

"Frøken ..." sagde Manoel og bukkede for Minha.

"Med hvem har jeg den ære at tale?" spurgte den unge pige i den alvorligste tone.

"Med Manoel Valdez, der ville være meget glad, hvis Deres hr. broder ville være så god at forestille mig ..."

"Å, pokker i vold med alle de kunster!" råbte Benito. "Det var et dårligt indfald af mig ... Vær kun forlovede, mine venner. Lige så længe I vil. For hele livet!"

"For hele livet!" sagde Minha, som dette udråb kom så naturligt fra, at Lina lo endnu stærkere.

Et taknemmeligt blik fra Manoel belønnede den unge pige for hendes uforsigtighed.

"Lad os spadsere lidt mere og snakke lidt mindre! Afsted!" sagde Benito for at hjælpe sin søster ud af forlegenheden.

Men Minha havde ikke hast.

"Vent lidt, broder!" sagde hun, "du så, jeg ville adlyde dig. Du ville tvinge Manoel og mig til at glemme hinanden, for at du ikke skulle få din spadseretur fordærvet. Nu beder jeg også dig om et offer for at ikke min fornøjelse ved turen skal lide noget skår. Vær så elskværdig at glemme, at du er jæger."

"Hvad! Du forbyder mig ..."

"Jeg forbyder dig at skyde på alle de smukke fugle, der så fornøjeligt flyver rundt i skoven. Samme forbud gælder det større vildt, som vi i dag ikke har noget at bestille med. Kommer derimod en onca eller jaguar os alt for nær, så er det en anden sag."

"Men ..."

"Ellers tager jeg Manoels arm; så passer vi os selv og fordyber os i skoven, og du bliver nødt til at løbe efter os."

"Hm! Ønsker du, at jeg skal sige nej?" udbrød Benito og så på sin ven Manoel.

"Det tror jeg næsten," svarede den unge mand.

"Godt!" sagde Benito. "Jeg siger ikke nej. Jeg adlyder, for at drille dig. Afsted!"

Og alle fire gik nu, fulgt af en neger, ind under de skønne træer, hvis tætte løv forhindrede solens stråler fra at trænge igennem.

Man kunne ikke tænke sig noget prægtigere end denne del af skoven. Der fandtes i malerisk uorden så mange forskellige

træer, at man inden for et kvadrat, der var omkring to kilometer på hver led, kunne tælle over hundrede forskellige sjældne arter. Man så også snart, at øksen aldrig havde været i arbejde der. Selv hundrede år efter en rydning ville såret endnu være synligt, idet der nemlig ville være kommet nye arter af lianer og andre snylteplanter. Det er en ejendommelighed, som den indfødte aldrig tager fejl af.

Det muntre selskab trængte altså under latter og spøg ind i skoven. Forrest gik negeren og banede med sin rydningssabel vej, når krattet blev for tæt, og han jog tusinder af fugle op.

Minha havde haft ret i at lægge et godt ord ind for denne lille bevingede verden, der flagrede om imellem træerne. Der sås de smukkeste repræsentanter for de tropiske fugle. Grønne papegøjer hang som frugter i trætoppene. Alle slags kolibrier, blåskæg, rubintopaser, "*tisauros*" med lange kløftede haler så ud som blomster, der blev hvirvlet rundt af vinden. Orangefarvede solsorte, gultstænkede korsnæb og sorte "*sabier*" opførte en øredøvende koncert. Tukanens lange næb bearbejdede de gyldne "*quiris*"-klaser. spætterne rystede deres små, purpurfarvede' hoveder. Det var en sand øjenlyst.

Men hele denne verden blev stille og skjulte sig, da "*alma de gato*", en slags høg viste sig i trætoppene. Men om den end fløj stolt frem, idet den foldede de lange, hvide halefjer ud, så flygtede den dog selv, så snart der højt oppe i luften viste sig en "*gaviao*", en stor ørn med snehvidt hoved, der er hele den bevingede verdens skræk.

Minha gjorde Manoel opmærksom på alle disse vidundere, som man ikke mødte i de mere civiliserede egne. Manoel lyttede til den unge pige snarere med øjnene end med øret.

Desuden var denne masse fugles skrigen og syngen undertiden så gennemtrængende, at det ikke var ham muligt at høre hende. Kun Linas glade latter kunne trænge igennem alle disse lyde.

Efter en times forløb var man kun kommet en lille mil frem. Esterhånden som man fjernede sig fra flodbredden, fik træerne et andet udseende. Dyrelivet holdt sig nu ikke nede ved jorden, men 60-80 fod over den, hvor aberne forfulgte hinanden i trætoppene. Kun en gang imellem trængte solens stråler helt ned til skovbunden. I disse tropiske skove synes lyset ikke at være en nødvendig betingelse for livet. Luften er nok til at udvikle disse store og små planter, og varmen uddrager de af selve jordbunden, hvor den er indesluttet som i en uhyre ovn.

Og på alle disse orkideer og kaktus, på alle de snylteplanter, der udgør en hel lille skov under den store, – hvilke vidunderlige insekter kunne man ikke der fristes til at plukke, som om de var virkelige blomster, blåvingede nestorer, "*leilus*"-sommerfugle med guldglinsende vinger med grønne striber, ti tommer lange natsommerfugle med bladlignende vinger; "*maribundas*"-bier, der ligner levende smaragder; endvidere masser af lysende insekter, der om natten skinner i skoven med deres mangefarvede blink.

"Hvilke vidundere!" udbrød den begejstrede unge pige.

"Du er jo hjemme, Minha, eller i alt fald sagde du det," svarede Benito, "og nu taler du således om dine egne rigdomme!"

"Gør du kun nar, lille broder!" sagde Minha. "Jeg har lov til at prise alle disse skønne ting, ikke sandt, Manoel? De er udgået fra Guds hånd og tilhører hele verden!"

"Lad kun Benito le ad os!" sagde Manoel. "Han søger at skjule det; men til sine tider er han digter, og han beundrer lige så godt som alle vi andre disse naturens vidundere. Men naturligvis, når man har en bøsse under armen, så farvel poesi!"

"Så bliv digter igen, broder," svarede den unge pige.

"Jeg *er* digter," sagde Benito. "O, fortryllende natur, osv."

Det må nu imidlertid indrømmes, at Minha ved at forbyde broderen at bruge sit gevær havde pålagt ham et virkeligt offer. Der var vildt nok i skoven, og han kunne allerede have gjort flere smukke skud. På de mere åbne steder sås nemlig talrige strudse, "*nanduer*", af fire-fem fods højde, der ledsagedes af de fra dem uadskillelige "*seriemas*", en slags kalkuner, der i velsmag langt overgår deres store kammerater.

"Det har jeg nu for mit dumme løfte!" udbrød Benito, idet han på en bevægelse af søsteren atter stak bøssen under armen.

"Man må ikke skyde disse seriemas," svarede Manoel, "for de ødelægger en mængde slanger."

"Ja, og slangerne skal man respektere, fordi de fortærer skadelige insekter, og disse, fordi de lever af endnu skadeligere bladlus. På den måde får man jo aldrig noget skudt!"

Men den unge jæger skulle blive stillet på en endnu hårdere prøve. Skoven blev efterhånden aldeles fuld af vildt. Hurtige hjorte, fintbyggede råbukke forsvandt mellem træerne; men en velrettet kugle kunne nok have standset dem i flugten. Hist og her så man brune kalkuner, *pekarier*, en slags vildsvin, som kendere sætter højt, *aguti*en der ligner harer og kaniner, samt forskellige sjældne og spiselige skældyr.

Det var en sand heroisme af Benito, ikke at skyde, da han fik øje på en tapir, af dem, der i Brasilien kaldes "*antas*", diminutive

elefanter, der nu er meget sjældne ved den øvre Amazonflods bredder, og som derfor også efterstræbes af jægerne, mens gourmander sætter megen pris på deres kød, der er bedre end oksekød, og navnlig på den forlængede tryne, der er en rigtig lækkerbisken.

Ja, bøssen brændte den unge mand i hænderne, men, sit løfte tro, lod han den være i ro.

Men det sagde han til sin søster, at skuddet vistnok gik af af sig selv, hvis han kom i nærheden af en "*tamandoa assa*", en slags stor myrebjørn, der sjældent skydes, og som det derfor mellem jægerne betragtes som et mesterskud at fælde.

Men der kom ingen myrebjørn lige så lidt som pantere, leoparder, jaguarer, geparder, kuguarer, der alle går under fællesnavnet *onca*er, og som man just ikke skal lade sig komme alt for nær.

"Nå," sagde Benito, der et øjeblik blev stående, "at spadsere, det kan nu være meget godt; men at spadsere uden mål ..."

"Uden mål!" udbrød den unge pige; "men vort mål, det er jo at se, at beundre, for sidste gang at beskue disse skove, som vi ikke vil genfinde i Para, at sige dem et sidste farvel."

"Å, jeg får en idé."

Det var Lina, der talte.

"Det må nok være en gal idé," sagde Benito og rystede på hovedet.

"Du skal ikke gøre nar af Lina, broder," sagde den unge pige, "når hun netop søger at give vor vandring et mål, som du klager over, at den ikke har."

"Og især, da De vil synes godt om min idé, hr. Benito," svarede den unge mulatinde.

"Hvad er din idé?" spurgte Minha.

"Ser De den lian?"

Og Lina pegede på en lian af cipos-slægten, der havde snoet sig om en stor følsom mimosa, hvis fjerlette blade lukker sig ved den mindste berøring.

"Nå?" spurgte Benito.

"Jeg foreslår," sagde Lina, "at vi følger denne lian lige så langt vi kan komme!"

"Ja, det er en god idé, nu har vi et mål," udbrød Benito. "Følge denne lian trods alle hindringer – krat, klipper, bække, floder, ikke lade sig standse, trænge frem, selv når ..."

"Du havde rigtignok ret, broder," sagde Minha leende. "Lina er en smule gal!"

"Å," svarede hendes broder, "du siger, at Lina er gal, for ikke at sige, at Benito er gal, når han er af hendes mening."

"Lad os da være gale, hvis det kan more jer," svarede Minha. "Lad os følge lianen!"

"Er De ikke bange for ..." indvendte Manoel.

"Endnu flere indvendinger," udbrød Benito. Manoel, "sådan ville du ikke tale, du ville tværtimod allerede være på vej, hvis Minha ventede dig ved målet!"

"Jeg tier," svarede Manoel. "Jeg siger ikke et ord, jeg adlyder! Lad os følge lianen!"

Og glade som børn i ferietiden drog de afsted.

Denne plantetråd kunne føre dem langt, hvis de ville følge den i hele dens længde ligesom Ariadnes nøgle garn – kun med den forskel, at dette førte *ud* af labyrinten, mens hin ville føre længere derind.

Det var nemlig en lian, der er bekendt under navnet "den røde japicanga", og den kan blive flere mile lang. Men det var jo i alt fald ingen æressag at blive ved at følge den.

Den gik fra træ til træ uden brud på forbindelsen, snart rullet op om stammerne, snart hængende på træerne, snart klatrende fra et drageblodstræ til et palisandertræ, snart fra et kæmpemæssigt kastanjetræ, "*bertholletia excelsa*", til en vinpalme, snart mellem "*tucumaer*", hvoraf der findes en mængde arter i Brasilien, "*gualter*", smukke og slanke palmer og kakaotræer, der vokser vildt ved Amazonfloden.

Men hvor ofte måtte der ikke standses, når det muntre selskab troede at have tabt tråden. Så gjaldt det at finde den igen i dette virvar af snylteplanter.

"Der! der!" sagde Lina, "jeg ser den!"

"Du tager fejl," svarede Minha, "det er en anden slags lian."

"Nej, Lina har ret," sagde Benito.

"Nej, Lina tager fejl," svarede Manoel naturligvis.

Og der opstod en ivrig disput, hvori ingen ville give efter.

Så klatrede herrerne op i de træer, som lianen havde slynget sig om, for at finde ud af, i hvilken retning den gik. Og når man endelig havde fundet ud af det, blev der stor jubel, og man drog atter videre.

Således havde de unge mennesker allerede gået i en time, og intet tydede på, at de var nær ved målet. Man trak i lianen; men den gav ikke efter, og fuglene fløj op i hundredevis og aberne flygtede fra træ til træ ligesom for at vise vej.

Når et tæt krat spærrede vejen, måtte sablen hugge en åbning, og alle styrtede derind. Eller også mødte man en høj

klippe, som lianen snoede sig hen over som en slange. Så hejsede man sig op og passerede klippen.

Man kom nu til en åben plads. Her, i den frie luft, der er lige så nødvendig for det som solens lys, stod et ensomt banantræ, dette træ, der, som Humboldt siger, "har fulgt mennesket fra civilisationens barndom" og i særlig grad er tropernes træ. Det lange lianbånd, der snoede sig omkring det, fortsattes videre over den åbne plads og forsvandt atter i skoven.

"Skal vi nu ikke standse?" spurgte Manoel.

"Nej og tusinde gange nej," råbte Benito. "Ikke før vi er kommet til den anden ende af lianen."

"Men," sagde Minha, "det er dog snart på tide, at vi tænker på at vende om."

"Å, lidt endnu," bad Lina.

"Så fremad da!" sagde Benito.

Og man trængte atter ind i skoven, der nu ikke var så tæt, så at man lettere kunne komme frem.

Lianen drejede mod nord, som om den søgte hen imod floden. Det var følgelig ikke så meget af vejen at følge den, da man på den måde kom nærmere til den højre bred, som man skulle op ad.

Et kvarter efter standsede man i en kløft ved et lille tilløb til Amazonfloden. Men en bro af lianer førte over den lille bæk. Cipoen delte sig her i to grene, der som et rækværk strakte sig over til den anden side.

Benito, der stadig var foran, var allerede ude på den skrøbelige bro.

Manoel ville holde den unge pige tilbage.

"Bliv her, Minha!" sagde han, "Benito kan jo gå videre; men lad os vente på ham, hvor vi er."

"Nej! Kom, kom, kære frøken, kom dog," råbte Lina. "Vær ikke bange. Lianen bliver tyndere, vi får nok rede på den og opdager, hvor den slipper."

Og den unge mulatinde vovede sig dristigt efter Benito.

"De er som børn," sagde Minha. "Kom, kære Manoel! Vi må følge efter dem."

Og alle gik over broen, der slingrede og gyngede. På den anden bred trængte de atter ind i skoven.

Men de havde ikke gået ti minutter, før de standsede, og denne gang med god grund.

"Er vi ved enden af lianen?" spurgte den unge pige.

"Nej," svarede Benito, "men det er klogest at gå videre med forsigtighed. Se der!"

Benito pegede på lianen, der oppe mellem grenene af et højt træ blev voldsomt rystet.

"Hvad kan det være?" spurgte Manoel.

"Måske et dyr, som vi må nærme os med forsigtighed."

Han gik en halv snes skridt frem og holdt hg rede til at skyde.

Manoel, de to unge piger og negeren blev stående uden at røre sig.

Pludselig udstødte Benito et skrig, og man så ham styrte hen imod træet. Alle fulgte efter ham.

Og nu viste sig et uventet og ikke særdeles opmuntrende syn.

En mand hang med enden af lianen om halsen, og rystelsen hidrørte fra dødskampens sidste krampetrækninger.

Men Benito var styrtet hen til den ulykkelige, og med sin jagtkniv skar han lianen over.

Den hængte faldt ned på jorden. Manoel bøjede sig ned over ham for at hjælpe ham og kalde ham tilbage til livet, hvis det endnu ikke var for sent.

"Den stakkels mand!" hviskede Minha.

"Hr. Manoel, hr. Manoel," råbte Lina, "han ånder! Hans hjerte slår! Vi må frelse ham!"

"Ja, hans hjerte slår," svarede Manoel; "men jeg tror, det var på høje tid, vi kom."

Den hængte var en mand på omtrent tredive år, en hvid, temmelig dårligt klædt og meget mager. Han så ud til at have lidt meget.

Ved hans fødder lå en tom græskarflaske og en kuglefanger af palmetræ, hvortil kuglen, der var lavet af et skildpaddehoved, var bunden ved en snor.

"Hænge sig, hænge sig," sagde Lina, "og så ung endnu. Hvad har dog kunnet bevæge ham til det?"

Manoels omhu bragte imidlertid snart den stakkels fyr tilbage til livet; han slog øjnene op og udstødte et kraftigt "hum!", der kom så uventet, at Lina i sin forskrækkelse uvilkårligt gav et skrig fra sig.

"Hvem er De, min ven?" spurgte Benito ham.

"En ex-hængt mand, så vidt jeg kan skønne."

"Men, Deres navn?"

"Vent, at jeg kan sunde mig lidt," sagde han og gned sin pande med hånden. "Mit navn er Fragoso, jeg er til Deres tjeneste, såfremt jeg da ellers endnu et i stand til det, med barbering og hårklipning efter alle kunstens regler. Jeg er barber, eller, for at sige det rent ud, den ulykkeligste af alle Figaro'er ..."

"Men hvor kunne det dog falde Dem ind ..."

"Ja, hvad skal man sige til det, højstærede herre," svarede Fragoso smilende, "Et øjebliks fortvivlelse, som jeg naturligvis ville have fortrudt, hvis man da ellers fortryder noget i den anden verden. Men otte hundrede mile at gå endnu, uden at have en skilling i lommen, det er ikke synderlig opmuntrende. Jeg havde tabt modet."

Denne Fragoso lod til at være en skikkelig og flink fyr. Efterhånden som han kom til kræfter igen, mærkede man, at han af naturen havde et godt humør. Han var en af disse vandrende barberer, der strejfer om langs Amazonfloden, fra landsby til landsby, og tilbyder deres tjeneste til negrene, negerinderne, indianerne og indianerinderne, der sætter megen pris på dem.

Men den stakkels Figaro, der var forladt og ulykkelig, som ikke havde nydt noget i fyrre timer og var faret vild i skoven, havde et øjeblik tabt modet ... og resten kender man.

"Min ven," sagde Benito til ham, "følg med os til fazendaen Iquitos."

"Med største fornøjelse," svarede Fragoso. "De har skåret mig ned, jeg tilhører Dem. De skulle ikke have skåret mig ned!"

"Nå, kære frøken, var det så ikke rigtigt, at vi fortsatte vor spadseretur?" spurgte Lina.

"Jeg er nær ved at tro det," svarede den unge pige.

"I alt fald," sagde Benito, "havde jeg aldrig troet, at vi skulle finde en mand ved enden af vor lian."

"Og allermindst en ulykkelig barber i begreb med at hænge sig," tilføjede Fragoso.

Den stakkels fyr, der nu var blevet kvik igen, blev underrettet om, hvad der var foregået. Han takkede varmt Lina for hendes gode indfald at følge lianen, og alle gik tilbage til fazendaen, hvor Fragoso blev modtaget så godt, at han ikke fik lyst til at forny de sørgelige planer, han havde haft.

8. Jangadaen

Den halve kvadratmil skov var fældet. Det blev nu tømrernes sag at tilhugge de århundredgamle stammer, der lå på flodbredden.

Men det var ikke svært. Under ledelse af Joam Garral skulle de ved fazendaen ansatte indianere vise deres utrolige færdighed. Enten det gælder huse eller fartøjer, er disse indfødte uimodsigeligt forbavsende dygtige arbejdere. De har kun en økse og en sav, de arbejder i så hårdt træ, at jernet får skår af det, og dog – at hugge stammer firkantede, at skille dem fra de svære rødder og gennemsave plankerne uden mekanisk sav, det går alt sammen let for deres behændige og tålmodige hænder.

Stammerne blev ikke straks kastet ud i Amazonfloden. Joam Garral brugte en anden fremgangsmåde. Hele denne masse af tømmer lå i symmetrisk orden på den brede og jævne plads imellem Nanay og hovedfloden. Der skulle jangadaen bygges; der skulle Amazonfloden selv bringe den flot, når tiden kom til afgang.

Her nogle ord til forklaring af denne enestående flods geografiske stilling og med hensyn til et ejendommeligt fænomen, som de, der levede ved dens bredder, havde kunnet overtyde sig om.

De to floder, der måske er endnu længere end den store brasilianske vandåre, Nilen og Missouri-Missisippi, løber, den ene fra syd til nord igennem det afrikanske fastland, den anden fra nord til syd igennem Nordamerika. De gennemskærer altså

meget forskellige breddegrader, og klimaet ved dem er følgelig meget uensartet.

Derimod løber Amazonfloden hele tiden, i det mindste derfra, hvor den drejer lige mod øst, på grænsen af Ecuador og Peru, imellem den fjerde og anden sydlige breddegrad. Det uendelige bassin har altså omtrent samme klimatiske forhold på hele dets udstrækning.

Regntiden kommer på to bestemte årstider med seks måneders mellemrum; i det nordlige Brasilien i september, i det sydlige derimod i marts. Deraf følger, at tilløbene fra højre og tilløbene fra venstre side kun svulmer op med et halvt års mellemrum. Og deraf følger atter, at vandstanden i floden er højest i juni og derefter tager af indtil oktober.

Dette forhold var Joam Garral bekendt, og det ville han benytte sig af til at få jangadaen sat i vandet, efter i god tid at have bygget den på flodbredden. Der er nemlig en betydelig forskel på vandstanden, idet den kan stige til fyrre fod over og falde til tredive fod under daglig vande. En sådan forskel gav fazendaejeren større handlefrihed.

Man tog straks fat på arbejdet. Stammerne blev ordnet både efter deres tykkelse og efter deres flydeevne, som man også måtte tage hensyn til. Der fandtes nemlig imellem disse hårde og tunge træsorter flere med næsten samme vægtfylde som vandet.

Stammerne lå ikke fuldstændig tæt op ad hinanden, men med et lille mellemrum, og de blev holdt sammen af tyndere tværbjælker, der støttede underlaget. Tov af "*piaçaba*" bandt dem fast lige så sikkert som tov af hamp. Disse tove, der fabrikeres af en palmeart, som findes over alt ved flodbredden, bruges

altid der i landet. Piaçabaen flyder på vandet, holder oppe og er billig – grunde nok til, at den er blevet en søgt artikel, der allerede er i handelen i Europa.

På dette dobbelte lag af stammer og lægter blev der lagt et bræddegulv, som skulle være tredive tommer over vandfladen. Der var træ for et betydeligt beløb, hvilket man let vil kunne forstå, når man tænker på, at flåden var tusinde fod lang og tres bred med en overflade på tres tusinde kvadratfod. Det var jo virkelig også en hel skov, der vovede sig ud på Amazonfloden.

Disse arbejder blev nu udført under ledelse af Joam Garral. Men da de var afsluttet, kom spørgsmålet om bygningerne på bane, og det kunne alle udtale sig om, endog den skikkelige Fragoso.

Kun et par ord for at omtale, hvorledes hans stilling var blevet på fazendaen.

Barberen havde aldrig været så lykkelig som den dag, da han blev modtaget af den gæstfrie familie. Joam Garral havde tilbudt at tage ham med til Para, som han var på vej til, dengang da "lianen tog ham om halsen", som han udtrykte sig. Fragoso havde med tak taget imod tilbuddet og søgte derefter af taknemmelighed at gøre sig nyttig på tusinde forskellige måder. Han var for øvrigt et menneske med god forstand, fingernem, og han var i stand til at tage fat på alt og gøre det godt. Han var lige så munter som Lina, altid syngende, rig på gode indfald og blev snart alles yndling.

Men navnlig mente han at stå i gæld til den unge mulatinde.

"Det var en glimrende idé, De havde, jomfru Lina," sagde han stadig, "at ville følge lianen, skønt man rigtignok ikke altid

finder en stakkels djævel af en barber ved den anden ende af den."

"Det var et rent tilfælde, hr. Fragoso," svarede Lina leende, "og jeg kan forsikre Dem, De er ikke mig noget skyldig."

"Ikke det? Jeg skylder Dem livet, og jeg ville blot ønske, jeg kunne forlænge det med hundrede år, for at min erkendtlighed kunne vare desto længere. Ser De, det lå egentlig slet ikke før mig at hænge mig. Når jeg forsøgte det, var det af nødvendighed. Alt vel overvejet, foretrak jeg det for at dø af sult og måske tjene til føde for ville dyr, endnu inden jeg var rigtig død. Derfor er denne lian et bånd imellem os, og hvad De så siger ..."

Samtalen førtes i almindelighed i en spøgende tone. Men alvor var det, at Fragoso var den unge pige meget taknemmelig, fordi hun havde taget initiativet til hans redning, og Lina var ikke ufølsom for det åbne og frejdige menneskes hyldest. Deres venskab fremkaldte ofte spøgende bemærkninger fra Benito, den gamle Cybele og mange andre.

Men for at komme tilbage til jangadaen, så blev det vedtaget, at man skulle indrette sig så bekvemt og fuldstændigt som muligt, da rejsen jo skulle vare flere måneder. Familien Garral bestod af faderen, moderen, den unge pige, Benito, Manoel, og endvidere deres tjenerskab, Cybele og Lina, der skulle have en særskilt bolig. Dertil kom fyrre indianere, fyrre negre, Fragoso og lodsen, der skulle styre jangadaen.

En så talrig besætning var ikke for stor til at passe tjenesten ombord. Det gjaldt nemlig at komme frem imellem strømningerne i floden og imellem den mængde større og mindre øer, den er fyldt af. Om også Amazonfloden leverede

den bevægende kraft, så kunne den dog ikke styre. Derfor var hundrede og tres arme nødvendige til at håndtere de lange bådshager, der skulle holde den store masse borte fra land.

Først gav man sig til at opføre hovedbygningen agterude i jangadaen. Den skulle have fem kamre og en stor spisesal.

Det ene af disse kamre skulle være fælles for Joam Garral og hans hustru, et andet for Lina og Cybele, i nærheden af herskabet et tredje for Benito og Manoel. Minha skulle have et værelse for sig, og det ville nok blive det mest komfortable.

Denne hovedbygning blev opført af imprægnerede brædder, så at den blev aldeles tæt og uigennemtrængelig. Den fik rigeligt lys gennem vinduer på siderne og på facaden, hvor også indgangen var til den fælles sal. En let veranda, der beskyttede forsiden mod solens stråler, hvilede på slanke bambusrør. Det hele var malet med en livlig okkerfarve, der kastede varmen tilbage i stedet for at optage den, hvorved temperaturen inde i huset blev køligere.

Men da "det grove arbejde", som man siger, var udført efter Joam Garrals planer, trådte Minha til.

"Fader," sagde hun, "nu, da du har sørget for at gøre huset tæt og godt, må du tillade os at råde for den indre udsmykning. Det ydre tilhører dig; men det indre bliver vor sag. Moder og jeg vil, at det skal være ligesom vort eget hus fra fazendaen følger med os på rejsen, for at du skal kunne tro, at du ikke har forladt Iquitos."

"Gør som du vil, Minha," svarede Joam Garral smilende med det sørgmodige smil, der undertiden kom over ham.

"Det skal blive rigtig smukt."

"Jeg stoler på din gode smag, min kære pige."

"Den skal gøre os ære, fader," svarede Minha. "Det sømmer sig for det smukke lands skyld, vi skal rejse igennem, dette land, som er vort, og som du nu vender tilbage til efter så mange års fraværelse."

"Ja, Minha, ja," sagde Joam Garral. "Det er virkelig, som om vi vendte hjem fra landflygtighed ... en frivillig landflygtighed. Gør derfor dit bedste, min pige. Jeg giver forud mit samtykke til alt."

Det blev altså overladt til den unge pige og Lina, som Manoel og Fragoso tilsluttede sig, at udsmykke huset indvendig. Med lidt fantasi og kunstsans ville de nok kunne få noget ud af det.

Inde i huset opstilledes naturligvis fazendaens smukkeste møbler. Efter ankomsten til Para kunne man jo sende dem tilbage igen: borde, bambusstole, rørsofaer, etagerer af udskåret træ, kort sagt alt, hvad der i troperne hører til et elegant møblement, blev smagfuldt opstillet i det svømmende hus. Man så snart, at det var kvindelige hænder, der besørgede opstillingen. Og man må ikke tro, at man tog til takke med de nøgne vægge. Nej, de blev skjult af smukke tapeter af kostbar bark, de såkaldte "*tuturis*", der hang i store folder som det sværeste brokade og damask og de rigeste stoffer i en moderne bolig. På gulvet i værelserne var udbredt plettede jaguarskind og tykke skind af aber. Nogle lette gardiner af den rødlige silke, der produceres af "*suma-uma*", hang for vinduerne. I sengene, der var omgivet med moskitonet var alle puder og madrasser stoppet med det elastiske og friske stof, der fås af bombaxen.

Og over alt, på etagererne, på konsollerne, smukke nipssager fra Rio de Janeiro eller Belem, som den unge pige navnlig satte pris på, fordi de skrev sig fra Manoel.

Også med husets ydre havde de unge mennesker gjort sig megen umage; det var bogstavelig talt fra øverst til nederst dækket med blomster af orkideer, bromelier, slyngplanter, der stod i kasser med udmærket jord. En mimose eller ficus kunne ikke have sin stamme iført en mere "tropisk" klædedragt. En kæmpemæssig lian forbandt alle disse planter; den slyngede sig flere gange om huset, hængte sig fast i alle kroge, snoede sig om alle fremstående punkter, delte sig, udsendte fantastiske smågrene på kryds og på tværs og skjulte aldeles huset, der så ud, som om det var begravet i en kæmpebuket.

Som en fin opmærksomhed, hvis ophavsmand man let kan gætte sig til, skulle enden af denne slyngplante brede sig uden for den unge mulatindes vindue. Det var, som om denne lange arm igennem persiennen hver dag rakte hende en frisk buket.

Kort sagt, det hele var smukt arrangeret, og det var en selvfølge, at Yaquita, hendes datter og Lina var tilfredse med det.

"Med mindre," sagde Benito, "vi også planter træer på jangadaen."

"Træer, hvor vil du hen!" udbrød Minha.

"Hvorfor ikke?" sagde Manoel. "Hvis vi flyttede dem i god jord, er jeg vis på, de ville trives, navnlig fordi klimaet bliver uforandret på hele rejsen."

"Desuden," svarede Benito, "fører jo floden hver dag hele øer med sig, som er løsrevet fra bredden. De passerer jo her forbi med deres træer og buske, klipper og enge, for at foretage den otte hundrede mile lange rejse til Atlanterhavet. Hvorfor skulle vor jangada så ikke kunne lade sig forvandle til en svømmende have?"

"Vil De have en skov, jomfru Lina?" sagde Fragoso, der straks var parat.

"Ja, en skov," udbrød den unge mulatinde, "en skov med fugle, aber ..."

"Slanger, jaguarer ..." fuldendte Benito.

"Nomadiserende indianere ..." sagde Manoel.

"Og menneskeædere."

"Men hvor vil De dog hen, Fragoso?" spurgte Minha, da hun så den lette barber gå op i land.

"Hente en skov," svarede Fragoso.

"Det behøves ikke, min ven," sagde Minha smilende. "Manoel har budt mig en buket, og den er jeg tilfreds med. Rigtignok," tilføjede hun og pegede på huset, der var helt skjult af blomsterne, "har han gemt vor bolig i sin brudebuket."

9. Aftenen den 5. juni

Mens hovedbygningen blev indrettet, beskæftigede Joam Garral sig også med planen for udhusene, nemlig køkkenet og de skure, al slags forråd skulde opbevares i.

Først og fremmest var der en hel masse rødder af den seks til ti fod høje busk, man får maniok fra, et hovednæringsmiddel for beboerne af tropelandene. Denne rod, der ligner en lang, sort ræddike, vokser i knolde ligesom kartoflerne. Skønt den ikke er giftig i Afrika, så er det dog sikkert nok, at den i Sydamerika indeholder en meget skadelig saft, der først man presses ud af den. Derefter knuses nødderne til et mel, der tilberedes på forskellig måde, også som tapioca, efter de indfødtes smag.

Hvad dyriske fødemidler angik, så havde man i først en hel fåreflok i en stald forude i fartøjet samt endvidere fortrinlige skinker, de såkaldte "*presuntos*"; men man stolede især på de unge mænds bøsser og nogle af indianerne, der også var gode jægere og nok skulle træffe vildtet på øerne og i skovene langs flodbredden.

For øvrigt skulle også floden i vid udstrækning bidrage til køkkenets forsyning: der var en slags rejer, så store som krebs; "*tambagus*", en udmærket fisk, endnu finere end laks, som den har nogen lighed med; "*pira-rucus*", rødskællede, af størrelse som støren, der nedsaltede forsendes over hele Brasilien; "*candirus*", der er farlige at fange, men smager godt; "*piranhas*" eller djævlefisk med røde striber; store og små skildpadder, der findes i tusindvis og spises i store mængder af de indfødte ...

alle disse flodens produkter skulle efterhånden komme på bordet.

Hver dag var det altså, så vidt muligt, hensigten at jage og fiske efter en forud lagt plan.

Hvad drikkevarer angår, så var man godt forsynet med det bedste, landet producerede: "*caysuma*" eller "*machachera*", en behagelig, syrlig drik, der destilleres af maniokroden; "*beiju*", en slags indenlandsk brændevin; peruansk "*chica*", der laves af bananer; "*guarana*", en slags dej, der ligner chokoladekage i farven; stødt til pulver og blandet med vand er den en udmærket læskedrik.

Og det var ikke alt. Man har i disse egne en slags mørk vin, der uddrages af palmernes saft, og som brasilianerne sætter meget højt på grund af dens aromatiske smag. Den fandtes adskillige ankre af, som nok ville være tomme, når man kom til Para.

Og desuden var der jangadaens egentlige vinkælder, som Benito, der havde udnævnt sig selv til kældermester havde al ære af. Nogle hundrede flasker Xeres, Setubal og Porto mindede om navne, der var dyrebare for Sydamerikas første erobrere. Og endelig havde den unge kældermester fyldt adskillige dunke med den fortræffelige tafia, en sukkerbrændevin, der er noget stærkere end den nationale beiju.

Hvad tobakken angår, så var det ikke af den simple sort, som de indfødte ved Amazonfloden bruger. Den var derimod indforskrevet fra Villa-Bella da Imperatriz, det vil sige fra den bedste tobaksegn i hele Sydamerika.

Således havde man altså agterude indrettet boligen med tilbehør for familien Garral og tyendet til dens personlige

opvartning.

Midt på flåden var der opført boliger for indianerne og negrene. Disse folk ville dér komme til at leve på samme måde som i Iquitos og således, at de altid var ved hånden til at styre fartøjet.

Men for at skaffe plads til alle disse mennesker, måtte man bygge så mange småhuse, at jangadaen kom til at ligne en sejlende landsby. Den var da i virkeligheden også større end mangen indiansk landsby.

For indianerne havde Joam Garral ladet indrette hytter uden vægge og med bladtaget hvilende på lette støtter. Luften passerede frit igennem disse åbne huse og satte hængemåtterne derinde i svingninger. Der ville de indfødte, hvoraf der var nogle familier med koner og børn, komme til at bo, som de var vant til på landjorden.

Negrene fandt på flåden deres sædvanlige "*ajupas*". De var forskellige fra indianernes hytter derved, at de på alle fire sider var hermetisk tillukkede og kun havde en indgang på den ene side. Indianerne, der var vant til altid at leve i frisk luft i fuld frihed, havde ikke kunnet vænne sig til disse tillukkede boliger, der passede de sorte bedre.

Dg endelig fandtes der forude plads til den masse varer, som Joam Garral førte til Belem sammen med udbyttet af hans skove. Der var den kostbare ladning anbragt i store magasiner, lige så omhyggeligt som i lasten af et skib.

Syv tusinde arrober [Note 6)] kautschuk udgjorde den kostbareste del af denne ladning, da et halvkilo dengang betaltes med tre à fire francs. Jangadaen indeholdt endvidere halvtreds centner [Note 7)] sassaparilla, der er en så vigtig

udførselsartikel fra Amazonfloden, og som bliver mere og mere sjælden som følge af den letsindige måde, de indfødte høster den på. Tonkinbønner, der i Brasilien går under navnet "*cumarus*" og som man fremstiller forskellige olier af; sassafras, som man får en fortrinlig sårsalve fra, pakker med medicinale planter, kasser med forskellige slags gummi og enkelte kostbare træsorter kompletterede denne ladning, der var så let og fordelagtig at afsætte i Para.

Måske undrer man sig over, at man ikke tog flere indianere og negre med, end der behøvedes til at manøvrere flåden. Ville der ikke have været grund til at føre et større antal med for at afslå eventuelle angreb af de stammer, der bor langs flodbredden?

Det ville have været overflødigt. De indfødte i Mellemamerika er ikke farlige, og man behøver ikke at være forberedt på overfald nu om stunder. Flodindianerne hører til de fredelige stammer; de mere vilde har trukket sig tilbage for civilisationen, der efterhånden udbreder sig langs floden og dens bifloder. Deserterede negre og folk, der er flygtet fra de brasilianske, engelske, hollandske og franske straffekolonier, er de eneste, man behøver at være bange for, men der findes ikke mange sådanne flygtninge; de strejfer kun i små flokke om i skovene og på savannerne, og jangadaen ville have let ved at afslå ethvert angreb fra deres side.

Desuden findes der langs Amazonfloden en mængde vagtposter, byer, landsbyer og missioner. Det er ikke en ørken, floden løber igennem, landet bliver for hver dag mere koloniseret. Den slags farer behøvede man altså ikke at tænke på.

For at komme til ende med beskrivelsen af jangadaen, har vi endnu kun at omtale et par bygninger af meget forskellig natur, der gav den et højst malerisk udseende.

Forude stod styrmandens kahyt. Forude og *ikke* agterude, hvor han ellers har sin plads. På denne sejlads var der nemlig ikke brug for noget ror. Lange årer kunne ikke have magt over en flåde af en sådan længde, selv om de blev betjent af hundrede kraftige arme. Det var ved hjælp af lange bådshager på siden af fartøjet, som kunne nå bunden af floden, at man måtte holde jangadaen i det rette strømløb, og derved kunne man også bringe den hen imod bredden, hvis man af en eller anden grund ville i land. Tre-fire ubaer og to pirogger fandtes ombord, så at man kunne få let forbindelse med kysten. Styrmandens rolle indskrænkede sig derfor til at holde øje med flodens krumninger, forandringer i strømmen, hvirvler, som man skulle tage sig i agt for, og gunstige landgangspunkter, og af den grund måtte hans plads være forude.

Når styrmanden i materiel henseende havde ansvaret for det kolossale fartøj, så var der en anden person, der tog vare på de åndelige sager, og det var padre Passanha, der var præst ved Iquitos-missionen.

En så religiøs familie som Joam Garrals var naturligvis glad over at have en gammel præst med, som den havde stor agtelse for.

Padre Passanha, som den gang var halvfjerds år, var en hædersmand, opfyldt af evangelisk nidkærhed. I disse egne, hvor kirkens repræsentanter ikke altid udmærker sig ved deres dyder, var han en sjælden typus på de missionærer, der har udrettet så meget for civilisationen i Jordens vildeste lande.

I omtrent halvhundrede år havde padre Passanha levet i Iquitos, for hvis mission han var chef. Han var afholdt af alle og fortjente at være det. Familien Garral havde megen agtelse for ham. Det var ham, der havde viet Magalhaes' datter og den unge handelsmand, der var blevet modtaget på fazendaen. Han havde set børnene fødes, han havde døbt dem, været deres lærer og håbede snart at skulle lyse den ægteskabelige velsignelse også over dem.

Padre Passanhas alder tillod ham ikke mere at bestyre sit besværlige embede. Han måtte trække sig tilbage. Han var blevet afløst af en yngre missionær og ville nu vende tilbage til Para, for der at ende sine dage i et af de klostre, der er forbeholdte Herrens gamle tjenere.

Han kunne jo aldrig få en bedre lejlighed til at komme ned ad floden end med denne familie, der var så godt som hans egen. Man havde foreslået ham det, han havde taget mod tilbuddet, og ved ankomsten til Belem skulle han vie det unge par Minha og Manoel.

Men om end padre Passanha på rejsen spiste sammen med familien, så ville Joam Garral dog have, at han skulle bo i sit eget lille hus. Yaquita og hendes datter havde gjort sig al mulig umage for at gøre det så hyggeligt som muligt, og den gamle præst erklærede, at han aldrig havde boet så godt i sin beskedne præstebolig.

Padre Passanha havde imidlertid ikke nok i en præstebolig. Han måtte også have en kirke.

Der blev da midt på jangadaen bygget et kapel, over hvilket et lille klokketårn ragede op. Der var kun lidt plads i det, og hele besætningen kunne ikke rummes der på én gang; men det var

smagfuldt udstyret. Når Joam Garral fandt sit eget hus igen på flåden, så kom padre Passanha på sin side heller ikke til at savne sin lille kirke i Iquitos.

Således var altså den mærkelige flåde indrettet, som nu skulle sejle ned ad Amazonfloden. Den stod på flodbredden og ventede kun på, at floden selv skulle sætte den i gang. Og efter beregningerne og iagttagelserne af vandstanden kunne det ikke vare længe.

Den 5. juni var alt i orden.

Styrmanden, der var kommet dagen i forvejen, var en mand på et halvt hundrede år, meget dygtig i sit fag, men lidt drikfældig. Joam Garral havde flere gange benyttet ham til at flåde træ ned til Belem og aldrig haft grund til at fortryde det.

Forresten så Araujo – det var hans navn – aldrig bedre, end når han havde fået sig nogle glas tafia. Han havde derfor altid flasken hos sig og kiggede flittigt til den.

I flere dage havde man tydeligt mærket, at vandet steg. Det stod allerede over den flade kyststrækning, men det var dog endnu ikke højt nok til at kunne lette flåden.

Skønt man var sikker på, hvor højt vandet ville stige, var man dog i sidste øjeblik noget urolig. For hvis det af en eller anden uforklarlig grund ikke steg højt nok til at gøre jangadaen flot, måtte man gøre hele det uhyre arbejde om igen. Men da vandstanden hurtigt ville blive lavere igen, ville der gå adskillige måneder, før der atter var lejlighed til at komme afsted.

Den 5. juni hen ad aften var jangadaens tilkommende passagerer forsamlet på et højt punkt, der ragede op over flodbredden, og alle ventede i let forståelig spænding.

Dér befandt sig Yaquita, hendes datter, Manoel Valdez, padre Passanha, Benito, Lina, Fragoso, Cybele og nogle af jangadaens indianske og sorte tyende.

Fragoso havde ingen ro på sig; han gik og kom, undersøgte de forskellige mål og råbte Hurra, når vandet nåede dem.

"Den skal komme flot," råbte han, "om så alle himlens sluser skal åbnes for at få Amazonen til at stige!"

Joam Garral var ude på flåden tillige med styrmanden og en talrig besætning. Det pålå ham at give de nødvendige befalinger i det afgørende øjeblik. Jangadaen var for øvrigt godt fortøjet, så at den ikke kunne blive bortført af strømmen, når den begyndte at flyde.

En hel stamme på et par hundrede indianere fra omegnen, ikke at tale om landsbyens befolkning, havde indfundet sig for at overvære afrejsen.

Omtrent klokken fem stod vandet en fod højere end dagen forud og skjulte fuldstændig den flade kyst.

En sitren gik ligesom igennem kolossen; men den behøvede endnu nogle tommer for at komme helt fra bunden.

I en times tid tiltog denne sitren; over alt knagede og bragede det. Stammerne hævedes derved lidt efter lidt op fra deres leje på sandet.

Klokken halv syv genlød luften af jubelskrig. Jangadaen var flot. Strømmen førte den ud mod midten af floden, men dens fortøjninger drog den atter ind mod bredden, mens padre Passanha lyste velsignelse over den, som om den havde været et stort søskib, der lagde sin skæbne i Guds hånd og begav sig ud på lange rejser.

10. Fra Iquitos til Pevas

Den følgende morgen – den 6. juni – sagde Joam Garral og hans familie farvel til forvalteren og det indianske og sorte personale, der skulle blive tilbage ved fazendaen. Om morgenen klokken seks var alle ombord, og enhver indrettede sig i sin kahyt eller rettere sagt sit hus.

Afrejsens øjeblik var kommet. Styrmanden Araujo tog plads forude, og mandskabet stod med bådshager, beredt til at tage fat på arbejdet.

Joam Garral havde, assisteret af Benito og Manoel, overledelsen af afsejlingsforberedelserne.

På kommando af styrmanden blev ankertovene stukket fra og bådshagerne stødte fra land. Strømmen tog straks fat i jangadaen, og den bevægede sig ned ad floden.

Rejsen var begyndt. Hvor skulle den ende? I Para, i Belem, otte hundrede mile borte, hvis rejseplanen ikke måtte forandres. Hvorledes skulde den ende? Det lå skjult i fremtidens skød.

Vejret var udmærket. En behagelig "pampero" mildnede solens varme. Det er en vind, der i juni og juli kommer fra Cordillererne nogle hundrede mile derfra efter at have faret hen over den store Sacramento-slette. Havde jangadaen haft master og sejl, kunne den være kommet rask afsted; men flodens krumninger og hvirvler gjorde, at man måtte være forsigtig og derfor give afkald på den hurtigere sejlads.

I en så flad egn som Amazon-bassinet, der egentlig kun er en uendelig slette, kan flodens fald ikke være betydeligt. Man har beregnet, at der imellem Tabatinga ved den brasilianske grænse

og det store vandløbs kilder kun er et fald af en decimeter pr. mile. Ingen andre floder har et så ringe fald.

Heraf følger, at der i Amazonfloden under almindelige forhold ikke er stærkere strøm end to mile på fire og tyve timer og i den tørreste årstid undertiden endnu mindre. Men i den tid, da der er højvande i floden, stiger den til tredive à fyrre kilometer.

Heldigvis var det i den tid, at jangadaen skulle sejle; men da den var så tung, kunne den ikke følge med strømmen. Derfor, når man tog tilbørligt hensyn til tilfældige forsinkelser, forårsagede af flodens bugtninger, de talrige øer der måtte omgås, sandbankerne man måtte undgå, og standsningerne i de mørkeste nætter, så kunne man ikke påregne at tilbagelægge mere end fem og tyve kilometer på fire og tyve timer.

Desuden er floden ingenlunde fri overalt. Træer og planter, hele øer, der stadig rives løs fra bredden, føres uafbrudt med og hindrer sejladsen.

Nanays munding var snart passeret og forsvandt bag en odde på den venstre bred, og jangadaen fulgte nu strømmen imellem de talrige og maleriske øer, som der findes en halv snes stykker af imellem Iquitos og Pucalppa.

Araujo, der ikke glemte at klare blikket og hukommelsen ved at tage sig en slurk, manøvrerede meget dygtigt i dette arkipelag. På hans ordre hævede og sænkede sig på hver side af flåden samtidigt halvtreds bådshager. Det så højst mærkværdigt ud.

Imidlertid bragte Yaquita med Lina og Cybele alt i fuldstændig orden, mens den indianske kokkepige havde travlt med frokosten.

De to unge mænd og Minha spadserede i selskab med padre Passanha, og den unge pige standsede undertiden for at vande planterne uden for huset.

"Nå, padre," sagde Benito, "kan De tænke Dem en behageligere måde at rejse på?"

"Nej, min søn," svarede padre Passanha. "Det er jo virkelig at rejse, uden at forlade sit hjem."

"Og uden at blive træt," tilføjede Manoel. "På den måde kan man rejse hundreder af mile."

"De skal heller ikke," sagde Minha, "komme til at fortryde, at De rejser i selskab med os. Forekommer det Dem ikke, at vi er på en ø, og at den har revet sig løs fra flodlejet og nu sejler afsted med dens enge og træer. Og så ..."

"Og så? ..." gentog padre Passanha.

"Denne ø, padre, den har vi skabt med vore egne hænder, den tilhører os, og jeg foretrækker den for alle Amazonflodens øer. Jeg har ret til at være stolt af den."

"Ja, min kære pige," svarede padre Passanha, "og jeg giver dig absolution for denne følelse af stolthed. Forresten tør jeg heller ikke skænde på dig i Manoels nærværelse."

"Tværtimod!" svarede den unge pige muntert. "Manoel må lære at skænde på mig, når jeg har fortjent det. Han er alt for overbærende imod mig; jeg har jo også mine fejl."

"I så fald, kære Minha," sagde Manoel, "vil jeg benytte mig af tilladelsen til at minde dig om ..."

"Om hvad ..."

"At du på fazendaen var meget flittig til at studere og lovede mig, at du ville sætte mig ind i alt, hvad der angår Amazonfloden. Vi kender den kun meget ufuldkomment i Para,

og nu har jangadaen allerede passeret flere øer, uden at du har sagt mig navnet på dem."

"Hvem kan det?" udbrød den unge pige.

"Ja, hvem kan det?" gentog Benito efter hende. "Hvem ville kunne huske disse hundreder af indianske navne? Det er ikke til at finde rede i. Så er amerikanerne mere praktiske med hensyn til deres Mississippi-øer, de giver dem numre ..."

"Ligesom deres gader," svarede Manoel. "Oprigtig talt, holder jeg ikke meget af dette nummereringssystem. Ø nummer 64, ø nummer 65 tiltaler slet ikke fantasien, lige så lidt som den sjette gade i tredje avenue. Har jeg ikke ret, Minha?"

"Jo, Manoel, hvad så end min broder mener," svarede den unge pige. "Men selv om vi ikke kender deres navne, så er dog øerne på floden virkelig prægtige. Se dem med deres kæmpemæssige palmer med de nedhængende blade. Og så det bælte af roser, der omgiver dem så tæt, at en pirog har ondt ved at bane sig vej igennem dem. Og mangotræerne, hvis fantastiske rødder slynger sig hen over bredderne! Jo, disse øer er skønne; men hvor skønne de end er, kan de dog ikke således som vor ø flytte sig."

"Lille Minha er nok lidt begejstret i dag," bemærkede padre Passanha.

"Ja, padre," svarede den unge pige, "jeg er så lykkelig ved at mærke, at alle rundt omkring mig er lykkelige."

I dette øjeblik kaldte Yaquita inde i huset på Minha.

Den unge pige løb smilende bort.

"De får, Manoel, en elskværdig hustru," sagde padre Passanha til den unge mand, "De tager hele familiens glæde med Dem, min ven."

"Min lille søster!" sagde Benito. "Ja, padren har ret, vi vil komme til at savne hende. Hvad, om du ikke giftede dig med hende, Manoel ... Der er tid endnu. Så bliver hun hos os."

"Hun skal blive hos jer, Benito," svarede Manoel. "Jeg har en følelse af, at fremtiden vil forene os alle."

Denne første dag gik alt godt. Frokost, middag, siesta, spadseren, alt gik, som om Joam Garral og hans familie endnu befandt sig på deres fazenda.

I løbet af disse fire og tyve timer passerede man uden mærkelige hændelser mundingerne af Rio Bacali, Chochio, Pucalppa på venstre side, Rio Itinicari, Maniti, Majoc, Tuyuca og øerne af samme navn på højre side af floden. Natten var måneklar, så at man ikke behøvede at standse, og den lange flåde gled stille hen over Amazonens vande.

Den næste dag, den 7. juni, passerede jangadaen landsbyen Pucalppa, der også kaldes Ny-Oran. Gammel-Oran, der ligger femten mile derfra, er nu forladt af beboerne, indianere af mayorunas- og orejones-stammerne. Man kan ikke tænke sig noget mere malerisk end denne landsby med dens klipper, der ser ud, som var de malet med rødkridt, dens ufuldendte kirke, dens hytter, der er omgivet af palmer, og nogle ubaer, der er halvt trukket op på strandbredden.

Hele den 7. juni vedblev jangadaen at følge flodens venstre bred og passerede nogle ubetydelige bifloder. Et øjeblik var den nær ved at strande på odden af øen Sinicuro; men det lykkedes styrmanden at undgå faren og holde sig i løbet.

Om aftenen kom man til en af de største øer, Napo, der kaldes således efter en flod, der her falder ud i Amazonen. Om morgenen havde jangadaen passeret den lille Mango-ø, der

tvinger Napo til at dele sig i to arme, forinden den falder ud i Amazonfloden.

Her mødte man nogle omvandrende indianere; de var høje og stærktbyggede, med flagrende hår, ringe af palmetræ i næsen og øreflippen forlænget helt ned til skulderen med tunge træstykker. Nogle fruentimmer fulgte med dem. Ingen af dem ytrede lyst til at komme ombord.

Man påstår, at disse indfødte er menneskeædere, men det siges om så mange af stammerne ved floden, at man, hvis det virkelig var sandt, ville have pålidelige efterretninger om denne formodede kannibalisme.

Nogle timer efter kom man til landsbyen Bella-Vista; den ligger på en temmelig lav flodbred, og smukke træer omgiver dens stråhytter, som bananerne breder deres store blade hen over.

Her ville styrmanden følge et bedre løb og styre over til den højre flodbred, hvor man endnu ikke havde været. Denne manøvre var ikke så let, men gik dog heldigt for sig under adskillige venskabelige hilsener på flasken.

Derved kom man i forbisejlingen til at se nogle af de talrige mudrede laguner, der findes langs med Amazonfloden og ofte ikke står i nogen som helst forbindelse med den. En af dem, der kaldes Oran-lagunen, var temmelig stor og havde flere besynderligt grupperede småøer, og på den modsatte bred viste Benito de få ruiner, der endnu var til overs af det gamle Oran.

I to dage holdt jangadaen sig nu efter den forskellige strøm snart ved den højre og snart ved den venstre bred, uden at støde på grund nogetsteds.

Passagerererne var allerede vant til det nye liv. Joam Garral, der overlod sin søn den kommercielle side af ekspeditionen, var i almindelighed inde i sit værelse, hvor han tænkte og skrev. Hvad han skrev, det talte han ikke om, ikke engang til Yaquita, men at det måtte være noget vigtigt, det var godt at mærke.

Benito havde øjet med sig over alt og talte med styrmanden om kursen. Yaquita, hendes datter og Manoel holdt sig næsten altid sammen, hvad enten de talte om fremtiden eller spadserede, som om de havde været i fazendaens have. Det var virkelig det samme liv. Kun var det det ikke ganske for Benito, der endnu ikke havde fået lejlighed til at gå på jagt. Men om han end savnede Iquitos' skove med deres vilde dyr, så var her dog masser af fugle, der ikke engang var bange for at sætte sig på jangadaen. Når de kunne gøre god nytte i spisekammeret, skød Benito dem, og da søgte hans søster heller ikke at afholde ham fra det, da det var i fælles interesse at få fat i dem. Men når det var grå eller gule hejrer, røde eller hvide ibisser, der stod på flodbredden, skånede man dem for Minhas skyld. Der var kun én fugl, der, skønt den ikke var spiselig, ikke fandt nåde for den unge købmands øjne: det var den såkaldte "cajarara", lige så dygtig til at dykke som til at flyve, en fugl med et ubehageligt skrig, men hvis fjer står i høj pris på de forskellige markeder ved Amazonfloden.

Efter at have passeret landsbyen Omaguas og mundingen af Ambiacu, kom jangadaen endelig om aftenen den 11. juni til Pevas og fortøjedes ved flodbredden.

Da der endnu var nogle timer til nattens frembrud, gik Benito i land sammen med Fragoso, og de to jægere gennemsøgte den nærmeste del af skoven omkring den lille

landsby. Fra denne udflugt hjembragte de en aguti og en cabiai samt et dusin agerhøns.

I Pevas, der har et par hundrede indbyggere, kunne Benito ellers have gjort nogen byttehandel med missionens lægbrødre, der tillige driver handel en gros; men disse havde nylig afsendt hele deres oplag af sassaparilla og kautschuk til Nedre-Amazonen, og deres magasin var tomt.

Jangadaen sejlede videre ved daggry og kom ind imellem øerne Jatio og Cochiquinas. Nogle indfødte med raget hoved, tatoverede på kinderne og panden og med metalringe i næsen og underlæben, kom et øjeblik til syne på flodbredden. De var bevæbnede med buer og sarbacaner; men de gjorde ikke brug af dem og søgte ikke engang at komme i forbindelse med jangadaen.

11. Fra Pevas til grænsen

I de nærmest påfølgende dage indtraf der ikke noget mærkeligt. Nætterne var så skønne, at man ikke lagde til land. De maleriske flodbredder syntes at flytte sig ligesom bevægelige panoramaer. Ved et slags i optisk bedrag var det, som om jangadaen lå uden at røre sig imellem to bevægelige kyster.

Benito kunne altså ikke gå i land for at jage; men jagten blev så ombyttet med fiskeri.

Man fangede en mængde forskellige fisk: "pacos", "surubis", "gamitanas", hvis kød er fortrinligt, og store rokker, røde på bugen og sorte på ryggen, og med meget giftige pigge.

Amazonflodens rige vande var også fulde af mange andre dyr, der i hele timer fulgte med jangadaen.

Der var kolossale "pira-rucus" på en halv snes fods længde og med store, rødkantede skæl; men kun de indfødte holder af deres kød. Man forsøgte derfor heller ikke at fange dem lige så lidt som de graciøse delfiner, der i hundredevis tumlede sig omkring fartøjet.

Den 16. juni kom jangadaen til den store ø San-Pablo, og næste dags aften stoppede den ved landsbyen Moromoros, der ligger på flodens venstre bred. Efter at den dernæst havde passeret mundingerne af Atacoari og Cocha samt "Furo", en kanal, der står i forbindelse med søen Cabello-Cocha, standsede den efter fire og tyve timers sejlads uden for missionen Cocha.

I denne egn lever marahuas-indianerne; de har langt, bølgende hår og omkring munden en slags vifte af 6 tommer

lange palmetorne, hvorved de får et vildt udseende, hvilket de – efter hvad Paul Marcoy fortæller – stræber efter for at komme til at ligne tigeren, hvis dristighed, mod og snedighed de sætter over alt andet. Nogle fruentimmer fulgte med dem, rygende cigarer, hvis tændte ende de holdt mellem tænderne. De var næsten fuldstændigt nøgne.

Cocha-missionen blev dengang bestyret af en franciskanermunk, der aflagde besøg hos padre Passanha.

Joam Garral tog meget venligt mod munken og indbød ham til sit bord.

Middagen gjorde netop den dag den indianske kokkepige megen ære.

Suppe med aromatiske urter, postej, der i Brasilien i almindelighed træder i stedet for brød, og som er lavet af maniokmel med kød og tomater, fuglevildt med ris i en skarp sauce af eddike og "malagneta", en ret af grøntsager med peber, og kold budding med kanel; det kunne nok friste en stakkels munk, der var vant til en tarveligere kost. Man søgte derfor at få ham til at blive; men franciskaneren skulle endnu samme aften se til en indianer, der lå syg i Cocha. Han takkede derfor den gæstfri familie og tog bort belæsset med gaver til de nyomvendte i missionen.

I to dage havde styrmanden Araujo meget at passe. Flodlejet blev efterhånden bredere; men øerne blev også talrigere og strømmen stærkere. Man måtte være meget forsigtig med at passere imellem øerne Cabello-Cocha, Tarapote og Cacao samt ofte standse og få jangadaen fri, når den stødte på grund. Alle mand tog så fat på arbejdet, og på denne måde nåede man med

besvær om aftenen den 20. juni byen Nuestra-Señora-de-Loreto.

Loreto er den sidste peruvianske by på flodens venstre bred, før man kommer til den brasilianske grænse. Den er egentlig ikke andet end en landsby med en snes huse, der er bygget på den svagt skrånende kyst.

Denne mission blev grundlagt 1770 af jesuitter. Dicumas-indianerne, som bor i denne egn, nord for floden, har en rødlig farve, tykt hår og tatoverede ansigter; over bryst og lænder bærer de et stykke bomuldstøj. Der findes nu kun ved Atacoaris bredder et par hundrede stykker, hele resten af et engang mægtigt folk.

I Loreto var der også nogle peruanske soldater og et par portugisiske købmænd, der drev handel med bomuldstøj, saltet fisk og sassaparilla.

Benito gik i land, for om muligt at købe nogle baller af dette produkt, der altid er så efterspurgt ved Amazonfloden. Joam Garral, der stadig var fordybet i et arbejde, som optog hele hans tid, gik ikke i land. Yaquita og hendes datter samt Manoel forblev ligeledes ombord.

Grunden hertil var, at moskitoerne i Loreto havde et ry på sig, som nok kunne afskrække besøgende, der ikke holdt af at ofre deres blod til disse skrækkelige dyr.

Manoel havde netop fortalt noget om disse insekter, og det skulle ikke give lyst til at trodse deres stik.

"Man påstår," føjede han til, "at de ni arter, der findes ved Amazonfloden, har sat hinanden stævne i Loreto. Jeg vil gerne tro det, om jeg end ikke kan indestå for det. Her, kære Minha, kan du vælge imellem den grå moskito, den behårede, den

hvidbenede, dværgen, trompetblæseren, den lille piber, harlekinen, den store neger, eller, korrektere talt, alle disse vil vælge dig til mål, og du vil komme aldeles ukendelig tilbage. Jeg tror virkelig også, at disse insekter beskytter grænsen bedre end de sølle soldater, vi kan se derinde."

"Men hvis det virkelig er sandt, at alt i naturen er til nytte," sagde den unge pige, "til hvilken nytte er da disse moskitoer?"

"De er til glæde for entomologerne," svarede Manoel. "Bedre forklaring kan jeg i alt fald ikke give."

Det var ikke overdrivelse, hvad Manoel havde sagt om moskitoerne i Loreto. Da Benito kom tilbage, efter at have besørget sine forretninger, havde han ansigt og hænder tatoverede med tusinde røde prikker, ikke at tale om de smådyr der trods hans læderstøvler var kommet ind under hans fødder.

"Lad os komme afsted og det straks!" råbte han, "ellers kommer de forbandede dyr også herud, og jangadaen bliver aldeles ubeboelig."

"Og vi ville føre dem med til Para," tilføjede Manoel, "hvor der allerede er mere end nok af dem."

For altså ikke at tilbringe natten ved land, blev jangadaen atter bragt ud i flodløbet.

Fra Loreto drejede floden lidt mod sydøst mellem øerne Arava, Cuyari og Urucutea. Jangadaen sejlede nu på Cajarus mørke vande, der blandedes med Amazonens næsten hvide. Efter at have passeret denne biflod om aftenen den 23. juni, bevægede den sig derpå roligt forbi den store ø Jahuma.

En solnedgang aldeles fri for tåge forkyndte, at der ville komme en af disse skønne tropiske nætter, som ikke kendes i de tempererede zoner. En let brise afkølede luften. Månen ville

snart komme frem på den stjerneklare himmel og i nogle timer træde i stedet for tusmørket, der ikke eksisterer i disse egne. Men i det endnu mørke mellemrum funklede stjernerne med en uendelig ren glans. Den umådelige slette lignede et stort hav, og yderst mod nord sås sydens polarstjerne, det glimrende Sydkors.

På jangadaen var hver mand på sin post i hvilende stilling. Kun styrmanden stod oprejst forude, og hans høje skikkelse kunne skimtes i mørket. Det brasilianske flag hang på flagstangen, men brisen var ikke stærk nok til at bringe det til at udfolde sig.

Klokken otte hørtes de tre første angelus-slag fra det lille kapels klokke. Så fulgte den anden og tredje kimen, og ringningen sluttede med hastige slag på den lille klokke.

Imidlertid var hele familien blevet siddende ude på verandaen, for at indånde den friske luft uden for huset. Således gjorde man hver aften, og mens Joam Garral nøjedes med i tavshed at høre til, passiarede de unge mennesker muntert indtil sengetid.

"Hvor dog vor flod er skøn," udbrød den unge pige, der blev mere og mere begejstret over den.

"Ja, det er en uforlignelig flod," sagde Manoel, "og jeg fatter nu hele dens ophøjede skønhed. Vi sejler ned ad den ligesom Orellana og La Condamine for århundreder siden, og jeg undrer mig nu ikke over, at de fortalte så forunderlige ting om den."

"Lidt fabelagtige," svarede Benito.

"Broder," sagde den unge pige bebrejdende, "tal ikke ondt om vor Amazonflod."

"Det er jo ikke at tale ondt om den at minde om, at den har sine sagn."

"Ja, det har den, og de er vidunderlige," svarede Minha.

"Hvilke sagn?" spurgte Manoel. "Jeg må tilstå, at de endnu ikke er nået til Para; jeg kender dem i alt fald ikke."

"Men hvad lærer I da i kollegiet i Belem?" spurgte den unge pige leende.

"Jeg begynder at tro, at man ikke har lært os noget," svarede Manoel.

"Hvorledes, min herre," vedblev Minha i en komisk alvorlig tone, "ved De da ikke, at et forfærdeligt uhyre, *Minhocao*, undertiden viser sig her, og at floden stiger eller falder, efter som denne slange kommer ind i den eller går bort – så stor er den."

"Har man nogensinde set denne Minhocao?" spurgte Manoel.

"Nej, desværre," svarede Lina.

"Det var skade!" bemærkede Fragoso.

"Og så *Mae d'Agua*," vedblev den unge pige, "denne stolte og forfærdelige kvinde, hvis blik fortryller og trækker dem ned i floden, der er dristige nok til at se på hende."

"Ja, Mae d'Agua, hun er til!" udbrød den naive Lina. "Man siger endog, at hun endnu vandrer om ved flodbredden, men forsvinder, så snart nogen kommer hende nær."

"Det var ret, Lina," sagde Benito; "første gang, du ser hende, så lad mig det vide."

"For at hun skal tage Dem og drage Dem med ned i floden? Aldrig, hr. Benito!"

"Det er, fordi hun tror på hende!" udbrød Minha.

"Der er mange, der tror på Manaos stamme!" sagde nu Fragoso, for at komme den unge pige til hjælp.

"Manaos stamme?" spurgte Manoel. "Hvad er det?"

"Hr. Manoel," svarede Fragoso med komisk alvor, "det synes, at der er eller snarere engang var en turuma-stamme, som hvert år på samme tid sejlede ned ad Rio Negro, blev nogle dage i Manao og så sejlede videre til Para, idet den standsede ved alle havne, hvor de indfødte pyntede den med små flag. Når den kom til Belem, vendte den om, tog atter op ad Amazonen og Rio Negro og vendte således tilbage til de skove, hvorfra den var kommet. Engang ville man trække den op på land; men floden svulmede op, og man måtte opgive at bemægtige sig den. En anden gang harpunerede kaptajnen på et skib den og søgte at trække den til sig; men atter blev floden vred, og den slap igen bort på en uforklarlig måde."

"Hvad blev der så af den?" spurgte den unge mulatinde.

"Det lader til, jomfru Lina, at den på sin sidste rejse," svarede Fragoso, "har taget fejl af vejen og har fulgt Amazonen, for man har ikke senere set den."

"Gid vi dog kunne møde den!" udbrød Lina.

"Så skulle jeg sætte dig ned på den, Lina," sagde Benito; "så kunne den bringe dig til sin hemmelighedsfulde skov, og så kunne du også blive en najade!"

"Ja, hvorfor ikke det?" svarede den overgivne unge pige.

"Det synes jo virkelig, som floden har sagn nok," sagde Manoel, "og jeg indrømmer, at den fortjener dem. Men der er også sande historier om den. Jeg kender en af dem, og var jeg ikke bange for at gøre jer bedrøvede – for den er sørgelig – så skulle jeg fortælle den."

"Å, fortæl, hr. Manoel!" udbrød Lina. "Jeg kan så godt lide historier, man kommer til at græde over."

"Kan du græde, Lina?" spurgte Benito.

"Ja, hr. Benito, men jeg græder og ler på én gang."

"Så kom med den, Manoel!"

"Det er en historie om en fransk pige, hvis ulykker tildrog sig her i det attende århundrede."

"Vi hører efter," sagde Minha.

"Jeg begynder," sagde Manoel. "Dengang, i 1741, da to franske videnskabsmænd, Bouguer og La Condamine, blev sendt hertil for at måle en grad under ækvator, fulgte med dem en meget dygtig astronom ved navn Godin des Odonais.

Han rejste altså til Amerika, men ikke ene; han førte med sig sin unge kone, sine børn, sin svigerfader og sin svoger.

Alle kom lykkeligt og vel til Quito. Der begyndte ulykken for fru des Odonais, for hun mistede i løbet af nogle måneder flere af sine børn.

Da Godin des Odonais var færdig med sit arbejde, mod slutningen af 1759, forlod han Quito og rejste til Cayenne. Når han først var der, ville han lade familien følge efter; men da krigen var udbrudt, blev han nødt til at ansøge den portugisiske regering om tilladelse til familiens rejse.

Hvor utroligt det end lyder, gik der flere år, uden at han fik denne tilladelse.

I 1765 besluttede Godin des Odonais, der var fortvivlet over dette ophold, at sejle op ad Amazonen, for selv at hente sin hustru i Quito; men i det øjeblik han skulle tage afsted, blev han pludselig syg og kunne ikke udføre sin hensigt.

Imidlertid havde de foretagne skridt ikke været resultatløse, og fru des Odonais fik endelig underretning om, at kongen af Portugal havde givet hende den nødvendige tilladelse og lod udruste et fartøj, hun kunne sejle ned ad floden med. På samme tid blev der givet ordre til, at en eskorte skulle vente på hende ved missionerne.

Fru des Odonais var, som man snart skal se, en modig kvinde. Hun betænkte sig derfor heller ikke, men tog afsted trods farerne ved en sådan rejse."

"Det var hendes pligt som hustru, Manoel," sagde Yaquita, "og jeg ville have gjort som hun."

"Fru des Odonais," vedblev Manoel, "begav sig til Rio-Bamba, syd for Quito, sammen med sin svoger, sine børn og en fransk læge. Det gjaldt om at nå missionerne på den brasilianske grænse, hvor de skulle træffe fartøjet og eskorten.

Rejsen var i begyndelsen heldig; man sejlede ned ad bifloderne i kano. Men efterhånden voksede vanskelighederne med farerne og anstrengelserne i et land, der var hærget af kopper. De få vejvisere, der tilbød deres tjeneste, forsvandt efter nogle dages forløb, og den eneste, der blev tilbage, druknede i Bobonasa under sit forsøg på at hjælpe den franske læge.

Snart var kanoen, der blev halvt knust mod klipper og drivtømmer, ikke i stand til at gøre tjeneste. Man var altså nødt til at drage videre tillands, og i udkanten af en uigennemtrængelig skov måtte man opføre nogle hytter af blade. Lægen tilbød at gå i forvejen med en neger, der ikke havde villet forlade fru des Odonais. De drog afsted. Man ventede dem i flere dage ... men forgæves ... de kom ikke tilbage.

Nu slap levnedsmidlerne op. De forladte søgte forgæves at komme ned ad Bobonasa på en tømmerflåde. De måtte tilbage til skoven igen, og der måtte de nu søge at komme frem til fods igennem det næsten uigennemtrængelige krat.

Det var for meget for de stakkels mennesker. De styrtede, den ene efter den anden, trods den modige franske kvindes omhu. Efter nogle dages forløb var børn, slægtninge, tjenere, alle døde!"

"Den ulykkelige kone!" sagde Lina.

"Fru des Odonais var nu ene," vedblev Manoel. "Hun var endnu tusinde mile fra oceanet, som hun måtte nå. Det var ikke mere moderen, der vandrede videre mod floden ... moderen havde mistet sine børn, hun havde begravet dem med sine egne hænder ... Det var hustruen, der ville se sin mand igen.

Hun vandrede nat og dag, hun fandt endelig løbet af Bobonasa. Der traf hun gæstfri indianere, som førte hende til missionen, hvor eskorten ventede hende.

Men hun kom ene, og hendes vej var dækket med grave!

Fru des Odonais nåede Loreto, hvor vi var for nogle dage siden. Fra denne landsby fejlede hun ned ad Amazonfloden, således som vi nu gør, og så endelig sin mand igen efter nitten års adskillelse."

"Stakkels kone!" sagde den unge pige.

"Og stakkels moder!" tilføjede Yaquita.

I dette øjeblik kom styrmanden Araujo agterud og sagde:

"Joam Garral, nu er vi ved øen de la Ronde og passerer grænsen."

"Grænsen!" udbrød Joam.

Og han stod og så længe på øen, som strømmen brødes imod. Derpå førte han hånden over panden, som for at bortjage en erindring.

"Grænsen!" hviskede han atter og bøjede uvilkårligt hovedet.

Men et øjeblik efter hævede han det på ny. Han så ud som en mand, der er bestemt på at gøre sin pligt til det yderste.

12. Fragoso ved arbejdet

"Braza", glød, er et ord, som man træffer i det spanske sprog siden det tolvte århundrede. Deraf udledes ordet "brazil", hvormed benævnes visse træer, der leverer et rødt farvestof og deraf kommer atter navnet Brasilien, der er givet det udstrakte land i Sydamerika, hvor disse træer er almindelige. Dette træ blev for øvrigt tidligt genstand for en betydelig handel med normannerne. Skønt det på voksestedet kaldes "ibirapitunga", har det dog beholdt navnet "brazil", og det samme navn har dette land bevaret. Det passer. Brasilien er virkelig som en uendelig stor glød, der holdes i brand af den tropiske sols stråler.

Portugiserne kom først dertil. Landet blev i begyndelsen af det sekstende århundrede taget i besiddelse af Alvarez Cabral. Selv om Frankrig og Holland senere også anlagde kolonier, er befolkningen dog forblevet portugisisk, og har alle de gode egenskaber, der udmærker dette lille tapre folk. Nu er det en af de største stater i Sydamerika, der regeres af den intelligente og kunstelskende kejser Don Pedro.

"Hvilken ret har du i din stamme?" spurgte Montaigne en indianer, han mødte i Havre.

"Jeg har ret til at være forrest i krigen," svarede indianeren.

Krigen var som bekendt i lang tid civilisationens sikreste og hurtigste våben. Brasilianerne bar sig ad som denne indianer: de kæmpede, de forsvarede deres erobring, de udvidede den, og man så dem forrest på civilisationens vej.

Det var i 1824, seksten år efter at det luso-brasilianske kejserdømme var grundlagt, at Brasilien erklærede sig

uafhængigt under Don Juan, som de franske armeer havde jaget ud af Portugal.

Der stod nu kun tilbage at afgøre grænsespørgsmålet imellem det nye kejserrige og Peru, dets nabo.

Det var ikke så let en sag.

Mens Brasilien ville udvide sig til Rio Napo mod vest, ville Peru have alt lige til søen Ega, det vil sige otte grader mere mod vest.

Men imidlertid måtte Brasilien intervenere, for at forhindre bortførelsen af amazonindianerne, der var til skade for de spansk-brasilianske missioner. Det bedste middel til at forhindre denne slavehandel var at befæste øen de la Ronde lidt oven for Tabatinga og holde en vagtpost der.

Dermed var spørgsmålet løst, og siden den tid går grænsen imellem de to lande midt over denne ø.

Ovenfor er floden peruviansk og hedder Maranon, nedenfor er den brasiliansk og kaldes Amazonfloden.

Den 25. juni om aftenen lagde jangadaen bi uden for Tabatinga, den første brasilianske by. Joam Garral havde besluttet at blive liggende her i seks og tredive timer, for at forunde mandskabet lidt hvile. Man skulle så rejse videre om morgenen den 27.

Denne gang havde Yaquita og hendes børn, der her måske ikke var så bange for moskitoerne, erklæret, at de havde lyst til at komme i land og se den lille by.

Tabatinga har omtrent fire hundrede indvånere, næsten alle indianere, deri dog indbefattet de nomader, som vandrer om ved floden.

Vagtposten på øen de la Ronde er for nogle år siden inddraget og flyttet til Tabatinga. Man kan altså sige, at det er en garnisonsby; men garnisonen består rigtignok kun af ni soldater, hvoraf de fleste er indianere, og en underofficer, der har rang som pladsens kommandant.

En skråning på tredive fods højde, hvori der er udhugget trin, danner adgangen til esplanaden, hvorpå det lille fort ligger. Kommandantboligen består af to hytter, og hundrede skridt derfra ligger under et stort træ en aflang bygning for soldaterne.

Denne samling hytter ville fuldstændigt ligne alle andre landsbyer langs floden, hvis der ikke stod en flagstang med det brasilianske flag ved siden af et skilderhus, hvori der aldrig var en skildvagt, og hvis der ikke fandtes fire små bronzekanoner, til at kunne beskyde ethvert fartøj der ikke lystrede ordre.

Den egentlige landsby ligger længere tilbage. En dårlig vej fører dertil på nogle minutter. Den består af en halv snes hytter med tage af palmeblade omkring en åben plads.

Alt dette er ikke meget interessant; men omegnen er henrivende, navnlig ved mundingen af Javari, hvor der findes en mængde mindre øer. Her står også grupper af smukke træer og navnlig den palmeart, af hvis bast der laves fiskenet, som er genstand for handel. I det hele er dette sted et af de mest maleriske punkter ved Amazonfloden.

Tabatinga er for øvrigt bestemt til inden ret lang tid at blive en temmelig vigtig station, og den vil sikkert hurtigt udvikle sig. Der skal nemlig de brasilianske og peruvianske dampere mødes og skifte ladninger og passagerer. Mere behøver en

engelsk eller amerikansk landsby ikke, for i løbet af nogle år at blive midtpunktet for en betydelig handel.

Floden er her meget smuk. Rigtignok har man ikke ebbe og flod i Tabatinga, der ligger omtrent seks hundrede mile fra Atlanterhavet. Derimod skal den såkaldte "pororoca", der bringer Amazonfloden til at svulme op i tre dage og derpå lader vandet løbe ud igen med en hastighed af sytten kilometer i timen, kunne spores helt op til den brasilianske grænse.

Den følgende dag – den 26. juni – ville familien Garral bese byen. Joam, Benito og Manoel havde rigtignok været i flere af Brasiliens byer; men det var ikke tilfældet med Yaquita og hendes datter, der altså interesserede sig noget for dette besøg.

Og havde på den anden side Fragoso som omvandrende barber gennemstrejfet de forskellige provinser i Mellemamerika, så havde Lina aldrig sat sin fod i Brasilien.

Men forinden man tog afsted, udbad Fragoso sig en samtale med Joam Garral.

"Hr. Garral," sagde han, "siden den dag, da De tog imod mig på Iquitos, gav mig bolig, klæder og føde, kort sagt viste mig gæstfrihed, skylder jeg Dem ..."

"De skylder mig aldeles ikke noget, min ven," svarede Joam Garral. "Bryd Dem derfor ikke om ..."

"De misforstår mig," afbrød Fragoso ham, "jeg ser mig ikke i stand til at afgøre min gæld. Jeg tilføjer, at De har taget mig med ombord og derved sat mig i stand til at komme ned ad floden. Men nu er vi i Brasilien, som der var al sandsynlighed for, at jeg ikke oftere skulle få at se. Men denne Lina ..."

"Det er Lina, ene Lina, De skylder tak," sagde Joam Garral.

"Det ved jeg," svarede Fragoso, "og jeg skal lige så lidt glemme, hvad jeg skylder hende, som hvad jeg skylder Dem."

"Man skulle tro, Fragoso," sagde Joam, "at De ville sige mig farvel. Vil De blive i Tabatinga?"

"På ingen måde, hr. Garral, siden De tillader mig at følge med lige til Belem, hvor jeg håber atter at kunne tage fat på min gamle håndtering."

"Nå, men når det er Deres hensigt, hvad er det så, De ønsker, min ven?"

"Jeg ville gerne spørge Dem, om De ser noget upassende i, at jeg på rejsen driver min gamle håndtering. Min hånd må ikke gerne komme ud af øvelsen, og desuden er det ingen skade til for min lomme at have et par håndfulde reïs, især når jeg har tjent dem. De ved, hr. Garral, at en barber, der tillige er en smule frisør – af respekt for hr. Manoel vover jeg ikke at sige lidt af en læge –, altid finder kunder i landsbyerne ved Amazonfloden."

"Navnlig blandt brasilianerne," bemærkede Joam Garral, "for mellem de indfødte ..."

"Jeg beder Dem undskylde," svarede Fragoso, "netop mellem de indfødte. Man kan ganske vist ikke barbere dem, da naturen med hensyn til skæg har været meget karrig imod dem; men der er altid noget at gøre med at sætte deres hår op efter deres nyeste mode. Det synes disse vilde mennesker godt om, både mænd og kvinder. Jeg har ikke gået ti minutter på torvet i Tabatinga med min kuglefanger i hånden – for det er den, der lokker dem – før jeg har en kreds af indianere og indianerinder omkring mig. Man slås om at komme under behandling. Jeg kunne gerne blive en måned her og frisere hele ticuna-

stammen. Rygtet ville snart fortælle, at "frisérmanden" – således kalder de mig – er kommet tilbage til Tabatinga. Jeg har været her to gange før, og min saks og kniv har gjort vidundere. Men man skal forresten ikke komme for ofte samme sted ... de ærede indianerdamer lader sig ikke frisere hver dag, således som vore brasilianske skønheder. Nej, det gøres for et år ad gangen; i et år passer de omhyggeligt på, ikke at ødelægge den kunstfærdige bygning, som jeg har rejst – ikke uden et vist talent, drister jeg mig til at sige. Nu er det snart et år siden, jeg sidst var i Tabatinga. Jeg finder derfor alle mine stolte bygninger i ruiner, og hvis De ikke har noget imod det, hr. Garral, ville jeg gerne endnu en gang hævde det ry, jeg har her i landet. Men tro mig, det er først og fremmest et penge-, ikke noget forfængelighedsspørgsmål."

"Gør det, min ven," svarede Joam Garral smilende, "men gør det i en fart. Vi kan kun blive her én dag og må videre i morgen tidlig."

"Jeg skal ikke spilde et øjeblik," svarede Fragoso. "Lad mig blot hente mine apparater, så er jeg klar."

"Vel, tag da afsted, Fragoso," svarede Joam Garral, "og gid reïs'erne må regne ned i Deres lomme."

"Ja, det er en velgørende regn, som Deres ærbødige tjener aldrig rigtig har været ude i."

Med disse ord skyndte Fragoso sig bort.

Et øjeblik efter tog hele familien med undtagelse af Joam Garral i land. Jangadaen lå så nær ved bredden, at det ikke var forbundet med besvær. En temmelig dårlig trappe førte op ad skråningen.

Yaquita med følge blev modtaget af kommandanten, en fattig stakkel, der dog kendte gæstfrihedens love og bad dem til frokost. Hist og her sås nogle soldater, mens deres koner – af ticuna-stammen – stod i kasernens dør sammen med nogle børn, der ikke var videre heldige produkter af denne blanding af racer.

I stedet for at tage mod sergentens tilbud, bad Yaquita kommandanten og hans kone til frokost på jangadaen.

Det lod kommandanten sig ikke sige to gange, og det blev aftalt, at han skulle møde klokken elleve.

Imidlertid gik Yaquita, hendes datter og den unge mulatinde, ledsaget af Manoel, en tur, mens Benito sammen med kommandanten klarerede skibet, for sergenten var både militær og toldembedsmand.

Derefter ville Benito som sædvanlig gå på jagt i det nærmeste krat. Denne gang ville Manoel ikke gøre ham følgeskab.

Imidlertid havde også Fragoso forladt jangadaen, men i stedet for at besøge soldaterne, gik han lige til landsbyen. Han ventede med rette snarere at træffe kunder blandt de indfødte end blandt soldaterne. Vistnok havde disses koner ikke haft noget imod at komme under hans behandling; men mændene holdt ikke af at spendere nogle reïs, for at tilfredsstille deres koners forfængelighed.

Hos de indfødte var det en anden sag. Der ville både mænd og koner tage godt imod ham, det vidste den muntre barber forud.

Han gik altså derop, og så snart den berømte frisør viste sig på torvet, omringede straks hele mængden ham.

Fragoso havde hverken den store tromme eller trompeten til at hidlokke publikum, ikke engang en strålende vogn med skinnende lygter og glasruder, eller en kæmpeparaply eller hvad der ellers kan blænde et markedspublikum. Nej, men han havde sin kuglefanger, og den forstod han at bruge. Hvor behændigt fangede han ikke skildpaddehovedet, som han brugte som kugle, på spidsen af skaftet. Med hvilken ynde lod han ikke kuglen beskrive en kreds i luften, for atter at blive opfanget!

Alle de indfødte, gamle og unge, mænd og koner, stod omkring ham i deres lette kostume og stirrede på hans kunster. Og imens holdt den elskværdige kunstner, halvt på portugisisk og halvt i ticuna-sproget sin sædvanlige tale til dem. Den var af samme indhold som de, alle charlataner opvarter med, enten de så er spanske Figaro'er eller franske parykmagere. Det var den samme aplomb, samme kendskab til menneskets svage sider, samme saftige vittigheder, og fra de indfødtes side samme gaben, samme nysgerrighed og samme lettroenhed som i de store byer.

Ti minutter efter trængtes publikum om Fragoso, der havde taget stade i en "loja", en slags udskænkningsbod.

Denne loja tilhørte en brasilianer, som havde nedsat sig i Tabatinga. Der kunne de indfødte for nogle skilling få almindelige drikkevarer og navnlig "assai". Det er en temmelig sej likør, der tilberedes af et slags palmefrugter og drikkes af en "coui", en overskåren kalabas, som almindeligt bruges i denne del af Amerika.

Og nu tog mænd og kvinder – alle lige ivrige – plads på barberens skammel. Fragosos saks ville vistnok ikke få meget at bestille, da der ikke var tale om at afklippe det prægtige, fyldige

hår; men desto mere arbejde ville der blive for kammen og krøllejernet.

Og hvor kunstneren forstod at tale til mængden!

"Dette her, mine venner," sagde han, "det er den nyeste mode i Belem og Rio de Janeiro. Dronningens hofdamer bliver ikke bedre friseret, og læg mærke til, jeg sparer ikke på pomaden!"

Nej, den sparede han ikke på. Den bestod rigtignok kun af fedt, som han havde tilsat lidt blomstersaft, men den klistrede håret så udmærket sammen.

Man kunne derfor også godt bruge navnet hårbygninger om disse mærkværdige former, som Fragosos kyndige hånd bragte til veje. Der var bukler, ringe, proptrækkerkrøller, papillotter – alle slags frisurer så man her. Og det var ikke "forlorent" hår, hverken parykker eller chignoner. Disse indfødtes hår var som jomfruelige urskove, der aldrig er hugget i. Fragoso smykkede dem med naturlige blomster, et par lange fiskeben og smykker af ben eller kobber, som stedets elegante verden bragte ham. Sikkert ville modedamerne fra direktoriets tid have misundt disse fantasirige coiffurer med tre-fire etager, og selve den store Léonard ville have bøjet sig for sin rival på den anden side havet.

Og hvilken masse reïs – den eneste mønt, de indfødte får for deres varer –, der nu regnede ned over Fragoso! Han indsamlede dem med synlig tilfredshed. Det blev aften, før han endnu havde tilfredsstillet alle sine kunder. Det var nemlig ikke alene indvånerne i Tabatinga, der stimlede sammen om lojaens dør, men efterretningen om Fragosos ankomst var hurtigt blevet udbredt. Der kom indfødte fra alle kanter: ticunaer fra

den venstre flodbred, mayoruner fra den højre, både folk, der boede ved Cajuru, og de, hvis landsbyer lå ved Javary.

Man stod og ventede helt ud på torvet. De lykkelige, der havde været under Fragosos behandling, gik stolte fra hus til hus og knejsede, uden dog rigtig at turde røre sig, ret som store børn – hvad de da også var.

Ved middagstid havde den travle frisør endnu ikke fået tid til at gå ombord og spise frokost; han måtte derfor tage til takke med lidt assai, maniokmel og skildpaddeæg, som han slugte i sig imellem besørgelsen af to kunder.

Men også værten tjente godt, for al denne friseren gik ikke for sig uden en betydelig afsætning af likører. I det hele var den berømte Fragosos, indianerstammernes hoffrisørs, nærværelse en stor begivenhed for byen Tabatinga.

13. Torres

Klokken fem var Fragoso der endnu og kunne snart ikke mere; han tænkte på, om han ikke ville blive nødt til at blive der natten over, for at tilfredsstille kunderne.

I dette øjeblik kom en fremmed ind på torvet, og da han så, at der var så mange indfødte samlet, gik han hen imod værtshuset.

Den fremmede så først med en vis forsigtighed opmærksomt på Fragoso. Formodentlig tilfredsstillede denne undersøgelse ham, thi han trådte ind i lojaen.

Det var en mand på omtrent fem og tredive år. Han bar en ganske elegant rejsedragt, der klædte ham godt. Men hans svære, sorte skæg, som saksen i lang tid ikke havde været i berøring med, og hans temmelig lange hår trængte stærkt til at komme under en frisørs behandling.

"Goddag, min ven, goddag!" sagde han og gav Fragoso et let slag på skulderen.

Fragoso vendte sig om ved at høre disse ord på rent brasiliansk og ikke i de indfødtes dialekt.

"En landsmand?" spurgte han, uden at standse i sit arbejde.

"Ja," svarede den fremmede, "en landsmand, der kan trænge til Deres tjeneste."

"Ja så, øjeblikkelig!" sagde Fragoso. "Må jeg blot gøre fruen her færdig?"

Det var snart gjort.

Skønt den sidst ankomne ikke havde ret til den ledige plads, satte han sig dog på skamlen, uden at de indfødte gjorde indvendinger.

Fragoso tog sin saks og spurgte som folk i hans stilling plejer:

"Hvad ønsker herren?"

"Skæg og hår klippet," svarede den fremmede.

"Til tjeneste!" svarede Fragoso og satte kammen i sin kundes tætte hår.

"De kommer langvejs fra?" spurgte Fragoso, der stadig måtte lade munden løbe.

"Jeg kommer fra egnen om Iquitos."

"Ligesom jeg!" udbrød Fragoso. "Jeg har sejlet fra Iquitos til Tabatinga. Tør man spørge om Deres navn?"

"Gerne," svarede den fremmede. "Jeg hedder Torres."

Da mandens hår var blevet klippet efter nyeste mode, begyndte Fragoso at studse hans skæg, men da han derved rigtig kom til at se på ham, holdt han et øjeblik inde, tog igen fat og sagde til sidst:

"Hør, hr. Torres, skulle det ...? Jeg synes, jeg skal kende Dem ... Har vi ikke set hinanden et eller andet sted?"

"Det tror jeg ikke," svarede Torres hurtigt.

"Så tager jeg fejl," sagde Fragoso og tog atter sat på arbejdet.

Et øjeblik efter fortsatte Torres imidlertid den afbrudte samtale:

"Hvorledes er De kommet fra Iquitos?" spurgte han. "Kom De fra Iquitos til Tabatinga?"

"Ja, ombord på en tømmerflåde, jeg har fået lov til at rejse med af en fazendaejer, der med hele sin familie sejler ned ad Amazonen."

"Nej virkelig!" udbrød Torres, "det var jo et held, og hvis Deres fazendaejer ville tage mig med ..."

"De skal altså også ned ad floden?"

"Netop."

"Lige til Para?"

"Nej, kun til Manao, hvor jeg har forretninger."

"Nå, min vært er en flink mand, og jeg antager, han gerne viser Dem den tjeneste."

"Tror De?"

"Jeg er endog vis på det."

"Hvad hedder han?" spurgte Torres i en ligegyldig tone.

"Joam Garral," svarede Fragoso, idet han stadig tænkte ved sig selv, at han dog bestemt havde set det ansigt før.

Torres ville ikke slippe en samtale, der lod til at interessere ham så meget.

"De mener altså," sagde han, "at Joam Garral nok vil tage mig med?"

"Det kan der ikke være mindste tvivl om," svarede Fragoso. "Hvad han har gjort for en stakkels djævel som mig, det vil han ikke afslå Dem, en landsmand!"

"Er han ene ombord?"

"Nej," svarede Fragoso. "Han rejser, som sagt, med hele familien – flinke folk, kan De tro – og et mandskab af indianere og negre, der hører til fazendaen."

"Det er vel en rig mand?"

"Vistnok meget rig. Alene tømmeret i jangadaen og varerne er en hel formue."

"Altså har Joam Garral med hele sin familie passeret den brasilianske grænse?" sagde Torres.

"Ja," svarede Fragoso, "hans kone, søn, datter og frøken Minhas forlovede."

"Han har altså en datter?" spurgte Torres.

"En nydelig pige."

"Og hun skal giftes?"

"Ja, med en flink ung mand, en militærlæge i Belem; de skal have bryllup, så snart vi har nået målet for vor rejse."

"Ah!" sagde Torres smilende, "det er altså på en måde en bryllupsrejse."

"Ja, og tillige en fornøjelses- og forretningsrejse," svarede Fragoso. "Fru Yaquita og hendes datter har aldrig været i Brasilien, og siden hans ankomst til den gamle Magalhaes' ejendom er det første gang, Joam Garral passerer grænsen."

"Så fører familien vel tjenerskab med?"

"Naturligvis; den gamle Cybele, der har været i huset i et halvt hundrede år, og en smuk mulatinde, jomfru Lina, der snarere er den unge frøkens selskabsdame end hendes pige. Ja, hun er rigtig sød, og mageløse indfald har hun, navnlig med hensyn til lianer ..."

Og da Fragoso nu var kommet ind på denne sag, var Lina vistnok blevet genstand for en begejstret lovtale, hvis Torres ikke havde forladt skamlen, for at gøre plads for en anden.

"Hvad har jeg at betale?" spurgte han barberen.

"Ingenting," svarede Fragoso. "Imellem landsmænd, der træffes på grænsen, er der ikke tale om betaling."

"Men," svarede Torres, "jeg ville dog gerne ..."

"Nå, det kan vi altid afgøre, når vi er ombord i jangadaen."

"Men jeg ved ikke," svarede Torres, "om jeg tør bede Joam Garral om ..."

"Betænk Dem ikke på det," sagde Fragoso. "Jeg skal gerne forberede ham på det, hvis De hellere vil have det, og det vil sikkert være ham en fornøjelse at kunne være Dem til tjeneste."

I dette øjeblik viste Benito og Manoel sig i døren for at se Fragoso i virksomhed.

Torres havde vendt sig om imod dem og udbrød pludselig:

"Men det er jo to unge mænd, jeg kender eller rettere sagt genkender!"

"De genkender Dem?" spurgte Fragoso overrasket.

"Ja! De hjalp mig for en måned siden i Iquitos-skoven ud af en stor forlegenhed."

"Men det er netop Benito Garral og Manoel Valdez."

"Det ved jeg. De sagde mig deres navne; men jeg ventede ikke at træffe dem her."

Torres gik hen imod de to unge mænd, der så på ham, uden at genkende ham.

"De kender mig ikke, mine herrer?" spurgte han.

"Vent lidt," svarede Benito. "Hr. Torres, om jeg ikke tager fejl ... Det var Dem, der forleden i skoven havde lidt ubehageligheder med en guariba?"

"Netop," svarede Torres. "Jeg har nu i seks uger fulgt Amazonen og har passeret grænsen på samme tid som De."

"Det glæder mig at træffe Dem igen," sagde Benito; "men De har vel ikke glemt, at jeg bad Dem om at besøge min fader på fazendaen?"

"Det har jeg ikke glemt," svarede Torres.

"Og De skulle have taget mod mit tilbud, så kunne de have hvilet Dem ud, fulgt med os til grænsen og på den måde sparet mange dages march."

"Unægteligt," svarede Torres.

"Vor landsmand standser ikke ved grænsen," sagde Fragoso, "han skal til Manao."

"Nu vel ...," svarede Benito, "hvis De vil følge med ombord, er De velkommen, og jeg er sikker på, det vil være min fader en fornøjelse at tage Dem med."

"Gerne," svarede Torres, "må jeg forud sige Dem min bedste tak."

Manoel havde ikke taget del i samtalen. Han lod Benito tilbyde sin tjeneste og holdt opmærksomt øje med Torres, hvis ansigt ikke rigtig tiltalte ham. Der var en vis mangel på oprigtighed i denne mands øjne, der aldrig så lige på nogen. Men Manoel beholdt dette indtryk for sig selv, da han ikke ville skade en landsmand, der kunne trænge til hjælp.

"Mine herrer," sagde Torres, "jeg er færdig til at følge med Dem."

"Godt, lad os så gå," svarede Benito.

Et kvarter efter var Torres ombord på jangadaen. Benito forestillede ham for Joam Garral, idet han meddelte ham, under hvilke omstændigheder de tidligere havde truffet hinanden, og spurgte, om Torres kunne følge med til Manao.

"Det glæder mig at kunne vise Dem denne tjeneste," svarede Joam Garral.

"Jeg takker," sagde Torres og gjorde en bevægelse for at række sin vært hånden, men traf den i det samme uvilkårligt tilbage.

"Vi sejler videre i morgen tidlig," tilføjede Joam Garral. "De kan således flytte ombord ..."

"Å, det er snart gjort," svarede Torres. "Jeg har kun min egen person at sørge for og intet videre."

"Lad som De var hjemme," sagde Joam Garral.

Om aftenen fik Torres en kahyt ved siden af barberen. Klokken otte kom denne tilbage til jangadaen og gav den unge

mulatinde en beretning om sine bedrifter, og han fortalte hende med en vis selvfølelse, at den berømmelige Fragosos ry var blevet endnu større i Amazondalen.

14. Videre på floden

Ved daggry den følgende morgen – den 27. juni – lettede man anker og sejlede videre ned ad floden.

Der var nu en mand mere ombord. Hvorfra kom egentlig denne Torres? Det vidste man ikke rigtig. Hvor skulde han hen? Til Manao, sagde han. Torres udtalte sig for øvrigt ikke i mindste måde om sit tidligere liv eller om den håndtering, han endnu for to måneder siden havde drevet, og ingen havde anelse om, at jangadaen havde en forhenværende skovkaptajn ombord. Joam Garral havde ikke villet forringe den viste tjeneste ved nærgående spørgsmål.

Ved at tage ham ombord havde fazendaejeren kun fulgt en følelse of humanitet. I disse øde egne og navnlig dengang, da dampere endnu ikke befarede floden, var det meget vanskeligt at komme frem på en sikker og hurtig måde. Sejladsen var ikke i regelmæssig drift, og de fleste rejsende var nødt til at drage igennem skovene. Det havde Torres gjort, og det var et uventet held for ham, at han kunne komme videre med jangadaen.

Efter at Benito havde fortalt, hvorledes han havde truffet Torres, var denne dermed præsenteret og kunne betragte sig som en passager på en transatlantisk damper, der kunne tage del i det fælles samliv, hvis han havde lyst til det, og holde sig for sig selv, hvis han ikke yndede selskab.

Det var tydeligt, i alt fald i de første dage, at Torres ikke bestræbte sig for at somme til at stå på en mere fortrolig fod med familien Garral. Han holdt sig meget tilbage, svarede kun, når man talte til ham, men gav aldrig selv anledning til samtale.

Var der nogen, han kunne siges at være lidt mere meddelsom imod, var det Fragoso. Det var forresten ganske naturligt; han havde jo den lystige fyr at takke for den gode idé at sejle med jangadaen. Undertiden spurgte han ham ud om familien Garrals stilling på Iquitos, om den unge piges følelser for Manoel Valdez, men dog altid på en meget diskret måde. I almindelighed gik han forude i jangadaen eller opholdt sig i sin kahyt.

Ved frokosten og middagen var han sammen med Joam Garral og de andre; men han blandede sig kun lidt i samtalen og trak sig tilbage, så snart måltidet var endt.

Om morgenen sejlede jangadaen igennem den maleriske gruppe af øer, der ligger i mundingen af Javary. Denne vigtige biflod til Amazonen synes på hele sit løb at være fri for øer og vandfald. Dens udløb er omtrent tre tusinde fod bredt; nogle mile derfra lå tidligere den by af samme navn, hvis besiddelse spanierne og portugiserne i lang tid gjorde hinanden stridig.

Til den 30. juni om morgenen forefaldt intet af interesse. Undertiden mødte man nogle fartøjer, der bevægede sig frem langs med kysten, bundet til hinanden, så at én mand kunne styre dem alle. "*Navigar de bubina*", sejle på tillid, kaldes denne måde at sejle på der i landet.

Snart havde man passeret øen Araria, Calderon-øerne, øen Capiatu og mange andre, som geograferne endnu ikke kender navnene på. Den 30. juni pejlede styrmanden på højre side af floden den lille landsby Jurupari-Tapera, hvor man stoppede i nogle timer.

Manoel og Benito gik lidt på jagt i den nærmeste omegn og kom tilbage med noget fuglevildt. Tillige havde de gjort en

anden fangst, som en naturforsker ville have sat mere pris på end jangadaens kokkepige.

Det var et pattedyr af mørk farve, som havde nogen lighed med en stor newfoundlænder.

"En myrebjørn!" råbte Benito, da han kastede den op på dækket.

"Et prægtigt eksemplar, der ville tage sig godt ud i et museum," tilføjede Manoel.

"Var det svært at få sat på det besynderlige dyr?" spurgte Minha.

"Ikke så ganske let," svarede Benito. "De fyre er sejlivede; der måtte tre kugler til for at gøre det af med den."

Det var et stolt dyr med den lange grå hale, den spidse snude, som den stikker ned i myretuerne, hvis beboere er dens vigtigste føde, og dens lange, tynde fødder, forsynede med fem tommer lange, spidse kløer, der kan lukke sig sammen som fingrene på en hånd. Men det er en farlig hånd! Når den holder fast på noget, må man skære den af, for at få den til at give slip. Den holder så fast, at den rejsende Émile Carrey har ret, når han siger, at "selv tigeren kan ikke stå sig for dette tag".

Om morgenen den 2. juli kom man til San-Pablo-d'Olivenza, efter at have sejlet imellem en mængde øer, der på alle tider af året er dækkede med prægtige træer; de vigtigste af dem er Jurupari, Rita, Maracanatena og Eururu-Sapo. Flere gange havde man også passeret små tilløb med mørkt vand.

Disse vandløbs farve er et besynderligt fænomen, der er ejendommeligt for en del af Amazonflodens større og mindre bifloder. Farven stikker stærkt af mod selve hovedflodens hvidlige vand.

"Man har på forskellig måde søgt at forklare denne forskel," sagde Manoel; "men jeg tror ikke, de lærde endnu er på det rene desangående."

"Sort er vandet virkeligt, men se, hvilket prægtigt, gyldent skær, det har der, "sagde den unge pige og pegede på den svage, mørkebrune strømning langs jangadaen.

"Ja," svarede Manoel, "allerede Humboldt har lagt mærke til dette besynderlige farveskær. Men ser man nøjere på det, opdager man, at det dog er den sorte farve, der er fremherskende."

"Altså," udbrød Benito, "atter et fænomen, som de lærde ikke er enige om."

"Måske kunne man i så henseende spørge kaimanerne og delfinerne," sagde Fragoso, "thi de foretrækker åbenbart det sorte vand."

"Ja, det er ganske vist, at disse dyr føler sig tiltrukket af det," svarede Manoel. "Men hvorfor? Det er ikke let at sige. Hidrører farven fra, at vandet indeholder opløst kulstof, eller at flodlejets bund er tørvejord og dynd, eller kommer den ikke muligvis fra masser af mikroskopiske planter? Det kan man ikke bestemt afgøre. I ethvert tilfælde er det udmærket drikkevand, uden afsmag, aldeles uskadeligt og så koldt, at det er en stor behagelighed i dette klima. Smag på det, kære Minha, De kan drikke det uden fare."

Vandet var virkelig også klart og frisk, og man fyldte nogle tønder med det til brug for køkkenet.

Som ovenfor fortalt, kom jangadaen om morgenen den 2. juli til San-Pablo-d'Olivenza, hvor der i tusindvis fabrikeres rosenkranse af nødderne af "coco de piassaba". Det er en

betydelig handelsartikel. Det vil måske synes påfaldende, at landets tidligere herrer, tupinamberne og tupiniquierne, nu mest beskæftiger sig med fabrikationen af sager til den katolske gudstjeneste. Men hvorfor ikke? Disse indianere ligner ikke fortidens. I stedet for deres nationale dragt med pandebånd af papegøjefjer og bue og pile, har de antaget den amerikanske, de hvide benklæder og ponchoen af bomuld, der væves af deres kvinder, som er meget dygtige til dette arbejde.

San-Pablo-d'Olivenza har omtrent to tusinde indvånere, henhørende til de forskellige omboende stammer. Tidligere var byen kun en mission, der 1692 blev grundlagt af portugisiske karmelitermunke og senere blev udvidet af jesuitterne.

Landet her tilhørte dengang omaguaerne, "fladhovederne". Dette navn skrev sig fra den barbariske skik, at mødrene trykkede de nyfødtes hoveder sammen mellem to små brædder, for at give dem en aflang hjerne, hvilket dengang var højeste mode. Men som alle moder er også denne blevet forandret; hovederne har atter fået den naturlige form, og der er ikke mere spor af den tidligere vanskabning.

Med undtagelse af Joam Garral gik hele familien i land. Også Torres foretrak dog at blive ombord og ytrede ikke lyst til at se San-Pablo-d'Olivenza, hvor det imidlertid ikke lod til, at han tidligere havde været.

Var denne eventyrer tavs, så må man indrømme, at han i alt fald ikke var nysgerrig.

Benito kunne her let gøre byttehandler, hvorved han fik ladningen kompletteret. Han og hans familie fik en udmærket modtagelse af byens første autoriteter, pladskommandanten og toldforvalteren, hvis embeder på ingen måde var til hinder for,

at de drev handel. De betroede endog den unge handelsmand adskillige af landets produkter, som han for deres regning skulle sælge i Manao eller Belem.

Byen bestod af et halvt hundrede huse, som lå på et højt punkt ved floden. Nogle af hytterne havde tag af teglsten, hvilket er en stor sjældenhed i disse lande; men til gengæld havde den beskedne kirke, der var indviet til St. Peter og St. Paul, kun et stråtag, der snarere kunne have passet for stalden i Bethlehem end for en kirke i et af de mest katolske lande på hele Jorden.

Kommandanten, hans adjudant og politimesteren blev inviteret til middag hos familien og modtoges af Joam Garral med skyldigt hensyn til deres rang.

Ved bordet var Torres mere snaksom end ellers. Han fortalte om flere af sine rejser i det indre af Brasilien og viste sig at være en mand, der var godt kendt med landet.

Men mens han fortalte, benyttede han tillige lejligheden til at spørge kommandanten, om han var kendt i Manao, om hans kollega for øjeblikket var der, om overdommeren, provinsens første embedsmand, plejede at rejse bort i den varme årstid. Det var ligesom om Torres under alle disse spørgsmål holdt øje med Joam Garral. Benito lagde tydeligt mærke til det og tillige til, at hans fader med stor opmærksomhed fulgte Torres' spørgsmål.

Kommandanten i San-Pablo-d'Olivenza forsikrede eventyreren, at autoriteterne ikke for tiden var rejst fra Manao og bad endog Joam Garral om at bringe dem en hilsen. Efter al rimelighed ville jangadaen komme til denne by senest om syv uger, imellem den 20. og 25. august.

Fazendaejerens gæster tog bort henad aften, og den følgende morgen – den 3. juli – sejlede jangadaen videre ned ad floden.

Ved middagstid havde man på venstre hånd mundingen af Yacurupa. Denne flod er egentlig kun en kanal, da dens vand kommer fra Ica, der selv er en biflod på venstre side af Amazonen. Det er et ejendommeligt fænomen, at floden på visse tider af året selv forsyner sine bifloder med vand.

Klokken tre passerede man mundingen af Jandiatuba, der fra sydvest falder i Amazonen, efter at være løbet igennem culino-indianernes territorium.

Man kom forbi en mængde øer, Pimaticaira, Caturia, Chico, Motachina; nogle beboede, andre øde, men alle med den rige vegetation, der over alt danner rammen om Amazonfloden.

15. Stadig videre på floden

Det var om aftenen den 5. juli. Luften var tung, og det så ud til uvejr. Store, rødlige flagermus fo'r hen over vandfladen. Blandt dem så man de såkaldte "*perros voladors*", mørkebrune, lyse på bugen, som Minha og navnlig den unge mulatinde instinktivt var bange for.

De hører nemlig til de uhyggelige vampyrer, der udsuger dyrenes blod, ja endog angriber mennesker, der har været så uforsigtige at lægge sig til at sove i fri luft.

"De afskyelige dyr!" udbrød Lina og holdt sig for øjnene. "Jeg har en sand rædsel for dem!"

"Og de er oven i købet meget farlige," tilføjede den unge pige. "Ikke sandt, Manoel?"

"Jo," svarede den unge mand. "Disse vampyrer har et eget instinkt til at årelade folk på de steder, hvor blodet lettest kommer til at flyde og især bag øret. Under operationen slår de hele tiden med vingerne og frembringer derved en behagelig kølighed, der gør, at den sovende sover fastere. Der fortælles, at det kan hænde, at folk ikke vågner mere efter en sådan flere timers åreladning."

"Kom nu ikke med sådanne historier, Manoel," sagde Yaquita, "ellers tør hverken Minha eller Lina sove i nat."

"Vær kun ikke bange," svarede Manoel. "Om det behøves, skal vi våge over deres søvn."

"Stille!" sagde Benito.

"Hvad er der?" spurgte Manoel.

"Hører I ikke en besynderlig syd fra den side?" vedblev Benito og pegede på den højre flodbred.

"Jo," svarede Yaquita.

"Hvad kan det være for en lyd?" spurgte den unge pige. "Det et ligesom sten, der gnides mod hinanden."

"Nu ved jeg, hvad det er," svarede Benito. "I morgen tidlig vil der blive noget at gøre for dem, der holder af skildpaddeæg og små friske skildpadder."

Nu kunne man ikke tage sejl af det. Lyden kom fra utallige skildpadder, der gik op på land for at lægge æg.

Disse amfibier udsøger sig i sandet på kysten et passende sted til at lægge deres æg. De begynder om aftenen og er færdige ved solopgang.

Deres førere havde allerede for noget siden forladt floden, for at udsøge et passende sted. De andre, som var samlet i tusindvis, begyndte nu med forbenene at grave en seks hundrede fod lang, tolv fod bred og seks fod dyb rende, som de kunne lægge æggene i og derefter dække dem med et lag sand.

Denne æglægning er en sag af stor betydning for de ved Amazonfloden boende folk. De holder spejdere, der melder skildpaddernes ankomst, æggene samles under trommeslag, og af udbyttet, der deles i tre parter, tilhører den ene spejderne, den anden indianerne, den tredje staten, der repræsenteres af kystkaptajner, som foretager fordelingen. Enkelte punkter, som bliver synlige, når vandet falder, og hvor det største antal skildpadder samles, har man givet navn af "kongelig kyst". Når indsamlingen er endt, er der stort gilde hos indianerne, der leger, danser og drikker, og stort gilde også hos kajmanerne, der lever højt på resterne.

Skildpadder og skildpaddeæg er genstand for en betydelig handel ved Amazonfloden. Når dyrene kommer fra

æglægningen, vender man dem om på ryggen og holder dem derpå levende enten i damme, der er omgivet med rækværk, eller også bundet til pæle ved et reb, der er langt nok til, at de både kan nå vandet og komme op på land. På denne måde kan man altid have frisk kød af disse dyr.

Anderledes bærer man sig ad med de små skildpadder, der nylig er krøbet ud af ægget. Dem behøver man ikke at holde i damme eller binde. Deres skal er endnu blød, deres kød overordentlig fint, og de spises aldeles som østers, efter dog først at være stegt. Der nydes umådelige masser af dem.

I almindelighed bruger man imidlertid æggene, når ungen er krøbet ud af dem. Man laver af dem "*manteigna de tartaruga*", det vil sige skildpaddesmør, der ligner det bedste europæiske smør. Dertil medgår årlig to à tre hundrede millioner æg. Men antallet af skildpadder er utroligt stort og enorme masser af æg lægges på disse flodbredder.

Imidlertid er dog, da ikke alene de indfødte fanger skildpadderne, men også uruberne og kajmanerne gør jagt på dem, antallet af dem taget så betydeligt af, at der nu betales en brasiliansk patak [Note 8)] for en lille skildpadde.

Tidligt den næste morgen tog Benito, Fragoso og nogle indianere en pirog og sejlede hen til en af de lange øer, man havde passeret om natten. Det var ikke nødvendigt, at jangadaen ventede på dem, da de nok kunne indhente den.

På strandbredden så man små forhøjninger, der antydede steder, hvor om natten æggene var lagt i bunker på 160-180 stykker. Dem ville man imidlertid ikke have fat i. Men for to måneder siden havde der også været lagt æg; disse var nu

udruget ved varmen i sandet, og nogle tusinde små skildpadder løb allerede om ved flodbredden.

Jægerne gjorde altså en god fangst. Piroggen blev fyldt med disse interessante krybdyr, og man kom tilbage til fartøjet ved frokosttid. Byttet blev delt mellem passagererne og mandskabet, og inden aften var der ikke stort tilbage af det.

Om morgenen den 7. juli var man uden for San-José-de-Matura, en ubetydelig landsby ved en lille flod, der er fuld af langt græs, og ved hvis bredder, efter sagnet, haleindianerne boede.

Ved daggry den 8. juli fik man øje på landsbyen San-Antonio, nogle få hytter inde mellem træerne, og senere på mundingen af Ica eller Putumayo, der er ni hundrede meter bred.

Putumayo er en af de vigtigste af Amazonens bifloder. På dette sted blev der i det sekstende århundrede af spanierne grundlagt missioner, som senere blev ødelagt af portugiserne, og nu er der ikke spor tilbage af dem. Derimod findes der endnu repræsentanter for flere indianerstammer, der er let kendelige ved deres forskellige tatoveringer.

Ica kommer fra Pastobjergene og løber igennem de skønneste skove af vilde kakaotræer. Da den på en strækning af 140 mile er sejlbar for dampere, der ikke stikker mere end seks fod, vil den med tiden blive en meget vigtig vandvej.

Imidlertid var den slemme årstid kommet. Den begyndte ikke med vedvarende regn, men med hyppige storme. Disse standsede dog ikke jangadaen, der på grund af dens længde næsten ikke mærkede vindstødene; men familien blev alligevel nødt til at holde sig inden fire vægge. Man måtte derfor tænke

på at fordrive tiden på bedste måde med samtaler og ved at meddele hinanden sine iagttagelser.

Derved kom Torres lidt efter lidt til at tage mere del i det fælles samliv. Hans mange rejser i det nordlige Brasilien gav ham rigeligt stof til samtale. Denne mand havde åbenbart set meget; men han havde set med en skeptikers øjne, og han sårede ofte de hæderlige mennesker, han nu var i selskab med. Nu begyndte han også at vise Minha temmelig megen opmærksomhed. Dette syntes Manoel vel ikke om; men hans optræden var dog ikke så nærgående, at den unge mand troede at burde blande sig i sagen. For øvrigt følte den unge pige over for Torres en instinktmæssig uvilje, som hun ikke søgte at skjule.

Den 9. juli kom man til mundingen af Tunantins på venstre side af floden. På dette sted var Amazonen virkelig imponerende, men tillige mere end nogen sinde fuld af store og små øer. Styrmanden måtte have øjnene med sig for at finde vej gennem dette arkipelag, styre fra den ene bred til den anden, undgå sandbanker og holde den rette kurs.

Efter at man den 13. juli havde passeret øen Capuor og mundingen af Jutahy, efter at man havde beundret de legioner af smukke hvidgule aber med cinnoberrøde ansigter, som over alt klatrede om på palmerne, kom de rejsende den 18. juli til den lille by Fonteboa.

På dette sted stoppede jangadaen i tolv timer, for at besætningen kunne hvile sig.

Fonteboa er ligesom de fleste småbyer ved Amazonfloden blevet flyttet flere gange, men synes nu at have slået sig til ro på dette sted. Og det er meget godt, for den tager sig nydelig ud

her med dens omtrent tredive huse og dens kirke, der er indviet til Vor Frue af Guadalupe. Fonteboa har et tusinde indvånere, indianere, som holder store kvæghjorde på begge sider af floden. Det er dog ikke deres eneste beskæftigelse; de er også dygtige til at jage eller, om man hellere vil, fiske delfiner.

Om aftenen efter ankomsten fik de unge mennesker lejlighed til at overvære en sådan meget interessant ekspedition.

Man havde set to af disse planteædende hvaler i Rio Cayaratu, der falder ud i Amazonen ved Fonteboa.

Man kunne se seks mørke punkter bevæge sig på vandets overflade. Det var delfinernes spidse snuder og finner.

Mindre øvede fiskere ville have troet, at det var drivtømmer; men de indfødte kunne ikke tage fejl af det. To ubaer, hver med tre fiskere, stødte fra land og nærmede sig delfinerne, der straks flygtede. De sorte punkter beskrev en lang linje på overfladen af vandet, og derpå forsvandt de på én gang.

Fiskerne rykkede fremdeles forsigtigt frem. Den ene af dem, der var bevæbnet med en meget primitiv harpun – et langt søm på enden af en stok –, stod oprejst i piroggen, mens de to andre pagajede ganske sagte.

De afventede det øjeblik, da dyrene måtte komme op for at drage ånde; om højst ti minutter måtte de vise sig.

Og ganske rigtigt, det varede knap så længe, før de sorte punkter atter dukkede op i en ringe afstand og kastede to stråler af vand og luft i vejret.

Ubaerne nærmede sig; harpunerne blev kastet i samme øjeblik; – den ene traf ikke, men den anden ramte en af delfinerne i ryggen tæt ved halen.

Det var nok til at bedøve dyret, der ikke kan forsvare sig, så snart det bliver truffet af en harpun. Det blev ved snoren forsigtigt trukket hen til ubaen og derefter bugseret ind til land.

Det var kun en lille delfin, næppe tre fod lang. Man har forfulgt de stakkels dyr i den grad, at de begynder at blive sjældne, og man giver dem ikke tid til at vokse ud, så at de største nu ikke er mere end syv fod lange.

Hvad er det mod de tolv til femten fod lange delfiner, der endnu findes i mængde i Afrikas søer og floder!

Men det er vanskelig at forhindre denne udryddelse. Dyrets kød er nemlig meget velsmagende, endog bedre end svinekød, og olien, som fås af flæsket, meget værdifuld. Kødet kan tørres, det holder sig længe og er et sundt fødemiddel. Når hertil kommer, at dyret er forholdsvis let at fange, er det ikke så underligt, at det snart er aldeles udryddet.

Den 19. juli ved solopgang forlod jangadaen Fonteboa og sejlede videre ned ad floden, der her var aldeles øde. Himlen så endnu meget truende ud, og alt tydede på, at der ville komme flere uvejr.

Man kom snart til Rio Jurua på venstre side af floden. Ad den kan et fartøj gå lige til Peru uden at støde på uovervindelige hindringer.

"I denne egn," sagde Manoel, "skal man søge efterkommerne af de krigerske kvinder, som forbavsede Orellana i så høj grad. Men de udgør rigtignok ikke, således som deres forgængere, særskilte stammer. Det er kun konerne, der ledsager deres mænd i kampen, og de er almindeligt bekendte for deres mod."

Jangadaen sejlede videre; men hvilken labyrint var Amazonfloden nu ikke blevet! Rio Japura, der falder ud i den

firs mile længere nede, og som er en af dens største bifloder, løb næsten parallelt med den.

Imellem begge floder var der kanaler, laguner, søer, et net af vandforbindelser, som gør det meget vanskeligt at beskrive dette land.

Men havde Araujo ikke noget kort, så hjalp hans erfaring ham, og det var interessant at se ham finde vej i dette kaos, uden nogensinde at tage fejl.

Endelig kom man om eftermiddagen den 25. juli til indgangen til søen Ega eller Teffe, som det ingen nytte var til at vove sig ind i, da man måtte samme vej ud igen.

Derimod er byen Ega ikke uden betydning, og den kunne nok fortjene et besøg. Det blev derfor besluttet, at jangadaen skulle forblive på dette sted til den 27. juli, og at den store pirog dagen efter skulle bringe hele familien i land. Derved ville også mandskabet kunne få fornøden hvile.

Man lå for anker om natten tæt ved en temmelig høj kyst, og intet forstyrrede roligheden. Nogle lyn sås i horisonten; men de var langt borte, og uvejret kom ikke nærmere.

16. Ega

Klokken seks om morgenen den 20. juli ville Yaquita, Minha, Lina og de to unge mænd forlade jangadaen.

Joam Garral gav, skønt han ikke selv havde ytret nogen lyst til at gå i land, denne gang efter for sin kones og datters bønner og forlod sit daglige arbejde for at ledsage dem på denne udflugt.

Torres brød sig ikke om at aflægge et besøg i Ega, hvad der glædede Manoel. Han kunne ikke tåle dette menneske, og ventede kun på en lejlighed til at vise ham det.

Hvad Fragoso angik, havde han ikke den grund til at besøge Ega, som han havde haft til at tage til Tabatinga, der kun var en landsby ved siden af Ega.

Ega har nemlig femten hundrede indvånere og her findes en militær kommandant, en politimester, en fredsdommer, en kriminaldommer, en skolebestyrer og en milits med officerer af højere og lavere rang. Og hvor der findes så mange embedsmænd med koner og børn, der kan man være vis på, at der også findes barberer og frisører. Der var følgelig ikke noget at gøre for Fragoso.

Men om der end ikke var noget at gøre for ham i Ega, havde han vel nok villet være med, da Lina fulgte med sin unge frøken; i sidste øjeblik besluttede han dog på Linas anmodning at blive på fartøjet.

"Hr. Fragoso?" sagde hun og tog ham til side.

"Jomfru Lina?" svarede Fragoso.

"Jeg tror ikke, at Deres ven Torres har i sinde at tage med til Ega."

"Nej, han bliver her ombord, jomfru Lina; men jeg vil gerne bede Dem om, ikke at kalde ham min ven."

"Men det var jo dog Dem, der opfordrede ham til at bede om at måtte komme med."

"Ja, og skal jeg være ganske oprigtig, så var det vistnok en dumhed af mig."

"Godt, skal jeg være lige så oprigtig, så må jeg tilstå, at jeg ikke synes rigtig om den mand, hr. Fragoso."

"Jeg synes heller ikke om ham, jomfru Lina, og det forekommer mig hele tiden, at jeg har set ham et eller andet sted tidligere. Men denne ubestemte erindring står kun klar for mig i én henseende: at det ikke var noget godt indtryk, han gjorde på mig."

"Hvor og når skulle De være truffet sammen med denne Torres? Kan De slet ikke mindes det? Det var måske godt at vide, hvad han er, og navnlig hvad han har været."

"Nej ... Jeg søger ... Er det lang tid siden? I hvilket land, under hvilke omstændigheder? ... Jeg kan ikke komme på det."

"Hr. Fragoso?"

"Jomfru Lina?"

"De bør blive ombord, for at holde øje med Torres, mens vi er borte."

"Hvad!" udbrød Fragoso, "skal jeg blive her en hel dag, uden at få Dem at se?"

"Jeg beder Dem!"

"Det er en befaling?"

"Det er en bøn."

"Jeg bliver."

"Hr. Fragoso!"

"Jomfru Lina?"

"De skal have tak."

"Tak mig med et godt håndtryk," svarede Fragoso. "Det har jeg ærligt fortjent."

Lina gav det ærlige menneske hånden, som han beholdt et øjeblik, mens han så på den unge piges smukke ansigt. Og således gik det til, at Fragoso ikke tog med i land, men i at stilhed holdt øje med Torres. Mærkede denne det ubehagelige indtryk, han gjorde på alle? Måske; men han havde formodentlig sine grunde til at lade, som om han ikke så det.

Der var fire mile fra ankerpladsen til byen Ega. Otte mile frem og tilbage, i en pirog med seks personer og desuden to negre til at pagaje, det var en rejse på flere timer, selv uden hensyn til matheden, der fulgte med varmen. Og varmen var stærk, selv om himlen var overtrukket med lette skyer.

Men heldigvis blæste der en frisk kuling af nordvest, og det var god vind til Ega. Man hejsede derfor latinersejlet, Benito satte sig til roret, og man stødte fra, efter at Lina endnu en gang havde givet Fragoso et vink om at passe godt på.

Man kunne følge søens sydlige bred lige til Ega. To timer efter lå piroggen i havnen ved dette gamle missionssted, der i sin tid var grundlagt af karmeliterne, som blev til en by i 1759, og som general Gama til sidst bragte under brasiliansk herredømme.

De rejsende lagde til ved en flad strand, hvor der ikke alene lå de på stedet hjemmehørende fartøjer, men også nogle af de små goeletter der farer på kysten af Atlanterhavet.

Der var noget at undre sig over for de unge piger, da de var kommet ind i byen.

"Hvilken stor by!" udbrød Minha.

"Og hvor her er mange huse ... og mennesker," sagde Lina og gjorde store øjne.

"Det tror jeg," svarede Benito leende, "over femten hundrede indvånere, mindst to hundrede huse og flere gader, rigtige gader."

"Kære Manoel," sagde Minha, "hjælp os mod min broder. Han gør nar ad os, fordi han har set kønnere byer i Amazon- og Para-provinserne."

"Nå, så gør han også nar ad sin moder," sagde Yaquita, "for jeg tilstår, at jeg aldrig har set noget lignende."

"Så tag jer alle i agt," svarede Benito, "for I vil blive aldeles begejstrede, når vi kommer til Manao, og I dåner, når I ser Belem."

"Vær ikke bange," svarede Manoel smilende. "Damerne bliver lidt efter lidt forberedt på alle disse herligheder ved først at komme til andre byer ved Amazonfloden."

"Hvad, Manoel," sagde Minha, "De taler jo aldeles som min broder? De gør nar?"

"Nej, Minha, jeg forsikrer ..."

"Lad kun herrerne le," svarede Lina, "og lad os se os godt om, kære frøken, for her er meget smukt."

Meget smukt! En samling af huse, lave og hvidtede og for største delen med tag af palmeblade, nogle rigtignok også af sten og træ, med verandaer, grønne døre og jalousier og liggende i en lille have med blomstrende oranger. Men der var et par offentlige bygninger, en kaserne og en kirke, indviet til St. Therese, som var en hel katedralkirke i sammenligning med det beskedne kapel i Iquitos.

Og så man ud over søen, så havde man et prægtigt panorama, indfattet i en ramme af bomuldsbuske og assaier, og på den anden side af søen den maleriske landsby Nogueira med dens små huse i en lund af gamle oliventræer.

Men hertil kom for de unge pigers vedkommende en anden grund til forbavselse: det var de elegante damers klædedragt, ikke de indfødte kvinders temmelig primitive dragt, men de ægte brasilianerinders moderne kostume. Embedsmændenes og de førende købmænds koner og døtre gik i formelige parisertoiletter, om end lidt forældede, og det fem hundrede mile fra Para, der selv ligger flere tusinde mile fra Paris!

"Men se dog, frøken, de smukke damer der i de smukke kjoler!"

"Lina er helt forgabet i dem," sagde Benito.

"Hvis De bar disse toiletter lidt bedre," bemærkede Minha, "så de måske ikke så latterlige ud."

"Kære Minha," sagde Manoel, "tro mig, i Deres simple bomuldskjole og stråhat er De bedre klædt end alle disse brasilianerinder med deres smalskyggede hatte og skjorter med volants, som hverken passer for deres land eller for deres race."

"Når De synes om mig, som jeg er," svarede den unge pige, "misunder jeg ikke nogen."

Men man var jo kommet for at se sig om. Man spadserede altså i gaderne, hvor der var flere værtshuse end butikker, man drev om på torvet, hvor den elegante verden mødtes, svedende i de europæiske klæder; man spiste endog frokost i et hotel – en temmelig simpel knejpe –, hvor spisesedlen stod adskilligt under, hvad man var vant til på jangadaen.

Efter middagen, der udelukkende bestod af skildpadder, tillavet på forskellig måde, gik familien Garral endnu en lille tur, for at se den prægtige solnedgang over søen; derpå gik man til piroggen. Til syvende og sidst var man dog måske lidt skuffet med hensyn til byens herligheder, som man kunne have set på en time, og måske også lidt træt af vandringen gennem de ophedede gader, der ikke var så behagelige som de skyggefulde stier i Iquitos. Om det så var Lina, var hendes begejstring nu ikke så stor.

Man indtog sine pladser i piroggen. Vinden havde holdt sig i nordvest, og det kulede mere op. Man hejste sejl, og klokken otte var man igen ombord på jangadaen.

Så snart Lina kunne komme til at tale i enrum med Fragoso, spurgte hun:

"Har De opdaget noget mistænkeligt, hr. Fragoso?"

"Nej, jomfru Lina," svarede Fragoso. "Torres har næsten hele tiden været i sin kahyt, hvor han har læst og skrevet."

"Han har ikke været inde i huset, i spisesalen, som jeg frygtede?"

"Nej, når han ikke var i sin kahyt, spadserede han hele tiden forude."

"Hvad tog han sig da til?"

"Han holdt i hånden et gammelt blad papir, som det lod til, at han opmærksomt studerede, og undertiden mumlede han nogle uforståelige ord."

"Alt det er måske ikke så ligegyldigt, som De tror, hr. Fragoso. Der stikker noget under. Han med at hans læsen og skriven er hverken lærer eller en lovens mand."

"Det har De ret i."

"Lad os fremdeles passe på, hr. Fragoso."

"Lad os det, jomfru Lina," svarede Fragoso.

Den følgende morgen, den 27. juli, gav Benito styrmanden signal til afgang.

Igennem en åbning mellem to øer så man et øjeblik den seks tusinde og seks hundrede fod brede munding af Yapura. Denne mægtige flod falder igennem otte arme ud i Amazonfloden som i et hav eller en bugt.

Hele denne dag gik med til at nå øen Yapura, hvorfra floden er lettere at besejle, da der efter dette sted ikke findes så mange øer. For øvrigt havde den svage strøm gjort, at man temmelig let kunne undgå disse øer, og det var også hidtil lykkedes.

Den næste dag sejlede man langs med vidtstrakte sandbanker, bag hvilke der findes uendelige græssletter, hvor der ville være plads og foder nok til alle Europas kreaturer. Denne kyststrækning er af hele flodens løb rigest på skildpadder.

Om aftenen den 29. juli lagde man bi ved øen Catua, for der at tilbringe natten, der lod til at ville blive meget mørk.

På øen sås så længe solen endnu var over horisonten en skare muras-indianere, levningerne af den gamle og mægtige stamme, som engang ejede en strækning af over hundrede mile ved floden.

Disse indfødte stirrede på den flydende bygning, der nu lå stille. Der var vel et hundrede stykker, bevæbnede med pusterør. Joam Garral opgav for en stund sit arbejde, for at passe på, at ingen drillede disse indfødte. Det kunne nemlig let få ubehagelige følger, da muras'erne med forbavsende sikkerhed igennem disse pusterør afskyder pile, der tilføjer

livsfarlige sår, idet spidserne af dem er dyppede i den giftige "curara".

"Det er en forfærdelig gift," sagde Manoel. "Den angriber direkte de dele af nervesystemet, hvoraf den vilkårlige bevægelse er afhængig. Men hjertet berøres ikke af den, og det slår, indtil livet er udslukket. Og man kender ingen modgift mod denne gift!"

Heldigvis viste disse indfødte ikke tegn til fjendskab, skønt de inderligt hader de hvide. Men de er ikke så modige som deres forfædre.

Ved nattens frembrud hørtes bag træerne på øen toner af en fløjte med fem huller. En anden fløjte svarede den. Denne duet varede nogle minutter, og derpå forsvandt muraerne.

Fragoso havde i overgivenhed lyst til at svare med en sang på sin måde; men Lina holdt for hans mund for at hindre ham fra at vise det talent som sanger, han var så stolt af.

Den 2. august var jangadaen kommet tyve mile videre, til søen Apoara, og to dage senere lagde den bi ved indgangen til søen Coary.

Denne sø er en af de største af dem, der står i forbindelse med Amazonfloden, og den optager forskellige mindre vandløb.

Efter at have passeret landsbyen Tahua-Miri, der på grund af oversvømmelserne er opført på pæle, lagde jangadaen sig for anker, for at blive liggende natten over.

Den følgende dag, den 5., tog man videre, og den 6. om morgenen kom man til indgangen til søen Miana.

Intet af interesse var hændet, og livet gik sin rolige gang ombord i jangadaen.

Fragoso holdt på opfordring af Lina stadig øje med Torres. Flere gange søgte han at få ham til at tale om sit tidligere liv; men eventyreren indlod sig ikke på dette tema og blev til sidst mere tilbageholden mod barberen.

Hans forhold til familien Garral var stadig uforandret. Han talte sjældent til Joam og henvendte sig hellere til Yaquita og hendes datter, tilsyneladende uden at lægge mærke til den kulde, de viste ham. Begge mente for øvrigt, at Torres ville forlade dem ved ankomsten til Manao, og at man så ikke ville høre mere om ham. I den henseende fulgte Yaquita padre Passanhas råd, som opmuntrede hende til at have tålmodighed; men den gode padre havde lidt mere besvær med Manoel, der var meget tilbøjelig til at tage sig alvorligt af den fremmede.

Det eneste, der passerede om aftenen, var følgende:

En pirog, der sejlede ned ad floden, lagde efter anmodning af Joam Garral til ved jangadaen.

"Går du til Manao?" spurgte han indianeren, der styrede piroggen.

"Ja," svarede indianeren.

"Hvornår er du der?"

"Om otte dage."

"Så kommer du længe før vi. Vil du besørge et brev for mig?"

"Gerne."

"Så tag dette brev, min ven, og bring det til Manao."

Indianeren tog imod brevet og fik en håndfuld reïs for at besørge kommissionen.

Ingen af familiens medlemmer, som var inde i huset, havde lagt mærke til denne lille tildragelse. Kun Torres havde været vidne til den. Han hørte endog de få ord, der blev vekslet

mellem Joam Garral og indianeren, og af hans ansigts mørke udtryk var det let at se, at afsendelsen af dette brev overraskede ham.

17. Et angreb

Men om Manoel end ikke sagde noget, for ikke at give anledning til en heftig scene, så faldt det ham dog den næste dag ind, at han ville tale med Benito om Torres.

"Benito," sagde han til ham, efter at have ført ham hen i forenden af jangadaen, "der er noget, jeg vil tale med dig om."

Benito, der ellers var i så godt humør, så på Manoel, og hans ansigt blev alvorligt.

"Jeg ved, hvad det er," sagde han. "Det er om Torres?"

"Ja, Benito."

"Godt, Manoel, jeg ville netop også tale med dig om ham."

"Du har altså også lagt mærke til, at han gør sig behagelig for Minha?" spurgte Manoel ganske bleg.

"Hvad! Du er da ikke jaloux på det menneske?" udbrød Benito hurtigt.

"Nej, det er jeg sandelig ikke!" svarede Manoel. "Gud fri mig fra en sådan fornærmelse mod den unge pige, der snart skal blive min hustru. Nej, Benito, hun kan ikke udstå denne eventyrer. Det er der altså ikke tale om. Men det er mig modbydelig at se ham stadig trænge sig ind på din moder og din søster og søge at komme til at stå på en fortrolig fod med en familie, som jeg nu også tilhører."

"Manoel," svarede Benito alvorligt, "jeg deler din uvilje mod denne tvivlsomme person, og havde jeg kun fulgt min egen følelse, havde jeg allerede jaget ham bort. Men det har jeg ikke vovet."

"Ikke vovet?" svarede Manoel og greb sin vens hånd. "Du har ikke vovet?"

"Hør mig, Manoel," vedblev Benito. "Du har jo lagt nøje mærke til Torres, ikke sandt? Du har bemærket, at han gør sig behagelig for min søster? Det er ganske rigtigt. Men mens du har haft øje for dette, har du ikke set, at denne uhyggelige person ikke taber min fader af syne, og at han synes at have ligesom en hadefuld bagtanke, når han således ser på ham med en uforklarlig udholdenhed."

"Hvad siger du, Benito? Har du grund til at tro, at Torres har ondt i sinde mod din fader?"

"Nej, ... jeg ved ingenting med vished," svarede Benito. "Det er kun en anelse ... Men læg dog mærke til Torres, studér omhyggeligt hans ansigt, og du vil bemærke et uhyggeligt smil, når han betragter min fader."

"Men," udbrød Manoel, "når det forholder sig således, så er der jo en grund mere til at jage ham bort."

"En grund mere ... eller en grund mindre ..." svarede den unge mand. "Manoel ... jeg er bange for ... for hvad? ... Det ved jeg ikke ... Men at få min fader til at skille sig af med Torres, det var måske uklogt ... Jeg er som sagt urolig; men jeg har ikke noget positivt, jeg kan begrunde denne uro på."

"Du mener altså, vi skal se tiden an?"

"Ja, men tillige være på vor post."

"Nå," sagde Manoel, "om en snes dage er vi i Manao. Der skal Torres gå fra borde, og så er vi fri for ham. Lad os så længe holde øje med ham."

"Du forstår mig, Manoel," svarede Benito.

"Jeg forstår dig, min ven, min broder," sagde Manoel, "skønt jeg ikke deler, ikke kan dele din frygt. Hvilket forhold kunne din

fader stå i til denne eventyrer? Han har ganske tydeligt aldrig set ham før."

"Jeg siger ikke, at min fader kender Torres," svarede Benito, "men ... det forekommer mig, at Torres kender min fader ... Hvad havde det menneske egentlig at bestille i egnen omkring fazendaen, dengang vi traf ham i skoven? Hvorfor afslog han at følge med os og indrettede det derefter således, at vi næsten var nødt til at blive rejsekammerater? Vi kommer til Tabatinga, og der står han, omtrent som om han ventede på os. Har tilfældet ene skyld i disse sammentræf eller skulle de muligvis være resultatet af en forud lagt plan? Alt det kommer jeg til at tænke på ved at se på dette både usikre og hårdnakkede blik! ... Jeg ved intet ... jeg taber mig i gisninger. Hvorfor skulle jeg dog også tilbyde ham at sejle med os?"

"Vær dog rolig, min ven!"

"Manoel!" udbrød Benito, der ikke kunne beherske sig længere, "tror du, hvis det kun havde drejet sig om mig, at jeg så skulle betænke mig på at vise denne mand bort, som gør et så ubehageligt indtryk på os alle ... Men det er min fader, talen er om ... Jeg frygter, at jeg måske forfejler mit mål, ved at give efter for mine følelser ... Jeg har en fornemmelse af, at det kan være farligt at træde op imod ham, før noget faktisk giver mig grund til det ... så at det både er min ret og min pligt! ... Men her på jangadaen kan vi dog have hånd i hanke med ham, og mens vi begge holder godt øje med ham, kan vi til sidst tvinge ham til at kaste masken, til at forråde sig selv. Lad os derfor vente."

Samtalen blev afbrudt ved, at Torres kom forud i jangadaen. Han skævede til de unge mænd, men talte ikke til dem.

Benito tog ikke fejl i, at eventyreren hele tiden holdt øje med Joam Garral, når han troede sig ubemærket. Og han tog heller ikke fejl i, at Torres fik et ondt udtryk, når han så på hans fader.

Ved hvilket hemmelighedsfuldt bånd mellem disse to mænd kunne den ene, der var ærligheden selv, være knyttet – rigtignok uden at vide det – til den anden?

Under disse omstændigheder ville det imidlertid være vanskeligt for Torres, som både de unge mænd og Fragoso og Lina holdt øje med, at gøre et skridt, uden at det straks blev opdaget. Måske han selv indså dette. I alt fald lod han sig ikke mærke med noget og forandrede ikke sin optræden.

Glade over at have kunnet udtale sig for hinanden, besluttede Manoel og Benito at passe på ham, uden at han mærkede det.

I de følgende dage passerede jangadaen øserne Camara, Aru og Yurivari, hvis vand løber til Rio Purus og først derfra til hovedfloden. Klokken fem om eftermiddagen den 10. august lagde man til ved Cocosøen.

Her fandtes et seringueire-etablissement, det vil sige en fabrik for kautschuk, der fås af "seringueira", et træ, hvis botaniske navn er "*siphonia elastica*".

Der siges, at antallet af disse træer ved skødesløs behandling og dårlig drift er taget betydeligt af i Amazonbassinet; men der findes endnu betydelige skove af dem ved bredderne af Madeira, Purus og andre af flodens tilløb.

Der fandtes en snes indianere, som indhøstede og behandlede kautsjukken, hvilken virksomhed navnlig drives i månederne maj, juni og juli.

Efter først at have undersøgt, om træerne, der under flodens oversvømmelser får deres stammer under vand indtil en højde

af omtrent fire fod, er modne til høsten, tager indianerne fat på arbejdet. De gør først indsnit i træernes bark og fastbinder på disse steder små krukker, som fire og tyve timer efter er fyldt med en mælkeagtig saft. Denne udsætter de for røgen fra en ild af assaiblade; den får derefter en grågul farve og størkner. Man løsner de lag, der efterhånden dannes; de udsættes for solen, bliver hårdere og får den bekendte brune farve. Dermed er arbejdet færdigt.

Benito, der fandt, at man burde benytte lejligheden, afkøbte indianerne hele deres oplag. Han gav dem en meget god betaling, og de var særdeles tilfredse.

Fire dage derefter – den 14. august – var jangadaen ud for mundingen af Purus, der også er en af Amazonens største bifloder fra højre side. Her kunne styrmanden Araujo manøvrere med større frihed, da der ikke findes så mange øer og floden er mindst to mile bred.

Som følge heraf førte strømmen med større jævnhed jangadaen med sig, og den 18. august lagde man bi ud for landsbyen Pesquero, for at tilbringe natten der.

Solen stod allerede meget lavt, og det ville snart blive nat næsten uden overgang af tusmørke.

Joam Garral og hans hustru, Lina og den gamle Cybele stod uden for huset.

Torres, der et øjeblik havde bevæget sig omkring Joam Garral, som om han ønskede at komme til at tale ene med ham, havde måske følt sig generet, da padre Passanha kom for at sige godnat, og havde trukket sig tilbage til sin kahyt.

Indianerne og de sorte lå på deres plads på dækket. Araujo sad forude og studerede strømmens løb.

Manoel og Benito spadserede rygende og passiarende frem og tilbage midt i fartøjet. Pludselig blev Manoel stående og sagde:

"Hvad er det for en besynderlig lugt? Tager jeg måske fejl? Kan du ikke mærke det? ... Man skulle tro ..."

"Det er en lugt som af moskus," svarede Benito. "Der må ligge kajmaner og sove inde ved bredden."

"Det er da godt, at naturen har indrettet det således, at de forråder sig selv."

"Ja," sagde Benito, "det er et stort held, for det er farlige dyr."

I almindelighed strækker disse amfibier sig ved solnedgang på flodbredden, hvor de gør sig det mageligt, og tilbringer natten. Der kryber de nu baglæns ind i huller og sover med åbent gab og overkæben lige i vejret, medmindre de venter på eller sporer et bytte. I så fald styrter de løs på det, enten svømmende, kun styrende med halen, eller løbende på land, hurtigere end et menneske.

Her fødes, lever og dør kajmanerne, og de kan blive meget gamle. De gamle, de hundredårige, kendes let på det grønlige mos, der samler sig på deres hoveder, og de mange vorter, de er besat med; deres vildhed tager til med alderen. Disse dyr kan være meget farlige, og man må tage sig godt i agt for et angreb af dem.

Pludselig blev der forude råbt:

"Kajmaner! Kajmaner!"

Manoel og Benito vendte sig om og så derhen.

Tre store dyr, femten til tyve fod lange, var sluppet op på jangadaens dæk.

"Til geværerne! Til geværerne!" råbte Benito og gav indianerne og negrene tegn til at komme agterud.

"Til huset," svarede Manoel. "Det haster."

Da man ikke kunne optage kampen på nært hold, måtte man først sørge for at komme i sikkerhed.

Det var snart gjort. Hele familien var flygtet ind i huset, hvor de unge mænd stødte til de andre. Indianerne og de sorte havde også nået deres hytter.

I det øjeblik, han ville lukke døren, udbrød Manoel:

"Men Minha!"

"Hun er ikke her," svarede Lina, der straks var løbet til hendes værelse.

"Store Gud! Hvor er hun da?" udbrød moderen.

Og alle kaldte på én gang:

"Minha! Minha!"

Intet svar.

"Så må hun være forude," sagde Benito.

"Minha!" råbte Manoel.

De to unge mænd, Fragoso og Joam Garral tænkte ikke mere på faren, men styrtede ud med geværet i hånden.

Næppe var de kommet udenfor, før to kajmaner vendte sig om imod dem.

Benitos kugle traf det ene af disse uhyrer i øjet, og det væltede sig dødelig såret i krampetrækninger.

Men den anden kajman styrtede frem, og den kunne man ikke undgå. Den slog med et slag af halen Joam Garral omkuld og vendte sig om imod ham med åbent gab.

I dette øjeblik styrtede Torres med en økse i hånden ud fra sin kahyt og traf kajmanen så godt, at øksen trængte helt ind i

gabet på den. Dyret, der blændedes af blodet, drejede til siden og gik frivilligt eller ufrivilligt overbord.

"Minha! Minha!" råbte den fortvivlede Manoel, der var kommet hen i forenden af jangadaen.

Pludselig viste den unge pige sig. Hun var først flygtet ind i Araujos kahyt; men denne blev væltet af den tredje kajmans vældige slag, og nu flygtede Minha agterud, forfulgt af uhyret, der ikke var to meter fra hende.

Minha faldt.

Benito sendte kajmanen en kugle; men den kunne ikke standse den. Den splintrede dens panser, men trængte ikke ind.

Manoel styrtede frem, for at rive den unge pige bort … et slag af dyrets hale kastede ham til jorden.

Den afmægtige pige var fortabt, og kajmanen åbnede allerede gabet for at knuse hende …

Da sprang Fragoso løs på dyret og stak sin kniv helt ind i halsen på det med fare for at få armen bidt af, hvis det pludselig lukkede kæberne.

Han fik den ud; men han kunne ikke undgå et slag af kajmanen, der kastede ham ud i floden, hvis vand begyndte at farves rødt.

"Fragoso! Fragoso!" skreg Lina, der styrtede hen til kanten af jangadaen.

Et øjeblik efter som Fragoso til syne på vandets overflade … Han var frelst.

Med fare for sit eget liv havde han reddet den unge pige, der nu kom til sig selv igen, og da han ikke vidste, hvilke han skulle gribe af alle de hænder, der blev strakt ud imod ham, tog han til sidst den unge mulatindes.

Havde Fragoso frelst Minha, skyldte imidlertid unægtelig Joam Garral Torres sit liv.

Det var altså ikke det, eventyreren ville berøve ham. Det måtte man da indrømme.

Manoel sagde det ganske sagte til Benito.

"Det er sandt," svarede Benito forvirret, "du har ret, og for den bekymring er vi da fri. Men alligevel, Manoel, min mistanke vil ikke vige fra mig. Man kan være en mands værste fjende, uden at ville berøve ham livet."

Joam Garral var imidlertid gået hen til Torres.

"Tak, Torres," sagde han og ville give ham hånden.

Eventyreren trådte nogle skridt tilbage uden at svare.

"Torres," vedblev Joam Garral, "jeg beklager, at De snart er ved slutningen af Deres rejse, og at vi skal skilles om nogle dage. Jeg skylder Dem ..."

"Joam Garral," svarede Torres, "De skylder mig ikke noget. Jeg satte pris på Deres liv frem for alle andres. Men, hvis De tillader det ... jeg har betænkt mig ... i stedet for at forlade Dem i Manao, ville jeg gerne følge med til Belem ... Vil De tage mig med dertil?"

Joam Garral svarede med et bekræftende nik.

Ved at høre denne anmodning, var Benito lige ved uvilkårligt at nedlægge protest; men Manoel holdt ham, ikke uden besvær, tilbage.

18. Ankomstmiddagen

Efter denne urolige nat sejlede man den følgende morgen videre. Hvis intet uheld indtraf, kunne jangadaen inden fem dage ligge i Manaos havn.

Den unge pige var nu fuldstændig kommet sig efter sin skræk; hendes blik og smil takkede alle, der havde vovet livet for hendes skyld.

Lina var så taknemmelig mod den modige Fragoso, som om det var hende, han havde frelst.

"Det skal jeg nok ved lejlighed gengælde Dem, hr. Fragoso," sagde hun smilende til ham.

"Og hvorledes det, jomfru Lina?"

"Å, det ved De nok."

"Ja, når jeg ved det, lad det så hellere ske straks end senere," svarede den flinke unge mand.

Og fra den dag var den smukke Lina forlovet med Fragoso, og det blev bestemt, at de skulle holde bryllup samtidig med Minha og Manoel, og at parret skulle blive i Belem hos de nygifte.

"Det er nu meget godt," sagde Fragoso stadig; "men jeg har aldrig vidst af, at der var så langt til Para."

Manoel og Benito havde haft en lang samtale om det passerede. Der kunne nu ikke længere være tale om at få Joam Garral til at fjerne sin redningsmand.

"Jeg satte pris på Deres liv frem for alle andres," havde Torres sagt.

Dette lige så overdrevne som gådefulde svar, der var undsluppet eventyreren, havde Benito hørt og ikke glemt.

Men foreløbig kunne de to unge mænd ikke udrette noget. De var mere end nogensinde nødt til at vente, – vente ikke fire-fem dage, men syv eller otte uger, det vil sige hele den tid, jangadaen brugte til at nå Belem.

"Der er i hele denne sag noget hemmelighedsfuldt, som jeg ikke kan blive klog på," sagde Benito.

"Ja, men i én henseende kan vi dog være rolige," svarede Manoel. "Sikkert er det, Benito, at Torres ikke tragter din fader efter livet. Men lad os dog stadig holde øje med ham."

For øvrigt lod det til, at Torres fra denne dag ville indtage en mere tilbageholden stilling. Han søgte slet ikke at påtrænge sig familien og var heller ikke så opmærksom længere mod Minha.

Samme dags aften passerede man øen Baroso og søen Manaoari, der optager en mængde små vandløb.

Natten gik, uden at noget indtraf; men Joam Garral havde befalet, at der skulle holdes godt udkig.

Den følgende dag, den 20. august, holdt styrmanden temmelig nær til den højre kyst på grund af den stærke strøm på den venstre og sejlede ind imellem flodbredden og øerne.

På den anden side af denne flodbred var landet som oversået med store og små søer, såsom Calderon og Huarandeino, og nogle laguner med mudret vand. Dette system af vandforbindelser viste, at man nærmede sig til Rio Negro, den største af alle Amazonens bifloder. Denne store flod kaldtes i virkeligheden endnu Solimoens; det er først, efter at Rio Negro er faldet ud i den, at den får det navn, den er så berømt under blandt alle Jordens floder.

I løbet af denne dag ville jangadaen komme til at sejle under meget forunderlige forhold.

Den arm, som styrmanden fulgte imellem øen Calderon og det faste land, var i virkeligheden smal, skønt den tog sig temmelig bred ud. Dette hidrørte fra, at en stor det af den lave ø endnu var oversvømmet af flodens højvande.

På begge sider var der skove af mægtige træer, hvis toppe mødtes i en højde af halvhundrede fod over jorden og således dannede en stor løvhytte over floden. Man måtte lade tømmerflåden vove sig ind i denne buegang, og det var umuligt at komme tilbage. Man måtte følgelig styre meget forsigtig, for ikke at støde an mod højre eller venstre.

Og her så man ret styrmanden Araujos dygtighed, der for øvrigt blev godt støttet af mandskabet. Det mindste stød, hvorved jangadaen var kommet til at ligge på tværs, ville have ødelagt den kolossale flåde og forårsaget, at, om ikke besætningen, så dog den kostbare ladning ville være gået tabt.

"Her er virkelig smukt," sagde Minha, "og det ville være behageligt altid at rejse på den måde, på dette stille vand og i læ for solens stråler."

"Det ville være behageligt, men også farligt, kære Minha," svarede Manoel. "På en pirog var der ikke noget at være bange for men på en lang tømmerflåde foretrækker jeg et frit og åbent farvand."

"Inden to timer har vi passeret skoven," sagde styrmanden.

"Så lad os se os rigtigt om!" udbrød Lina. "Alle disse smukke ting går så hurtig forbi os. Se, frøken, aberne derovre i træerne og fuglene, der spejler sig i det klare vand."

"Og blomsterne på vandets overflade," svarede Minha; "de gynges op og ned af strømmen."

"Og de lange lianer, der slynger sig fra træ til træ," tilføjede den unge mulatinde.

"Og ingen Fragoso i enden af dem," sagde Linas forlovede. "Det var alligevel en køn blomst, De plukkede der i Iquitos-skoven!"

"Ja, den var rigtignok enestående i sin slags," sagde Lina. "Men, frøken, se dog de prægtige planter."

Og Lina pegede på vandliljerne med de kolossale blade og blomsterknopper så store som kokosnødder. Der fandtes også en mængde "mucumus" med brede blade, hvis elastiske stængler udvider sig, når både sejler igennem, og derefter trækker sig sammen igen. Også en jæger kunne let blive fristet, for masser af vandfugle fløj op imellem alle disse planter.

Ibis'er, der stod som støtter på gamle, væltede stammer; grå hejrer ubevægelige på det ene ben; alvorlige flamingoer, der i afstand tog sig ud som opslåede røde parasoller, og mange andre arter af fugle oplivede denne midlertidige sump.

Men i vandskorpen bevægede sig også de lange og hurtige vandslanger, hvoraf nogle måske hørte til de farlige arter, der ved gentagne elektriske udladninger lammer mennesker og de stærkeste dyr, så at de til sidst dør af det.

Dem måtte man tage sig i agt for og måske endnu mere for "sucurijus"-slangerne, der, slyngede om træerne, farer ud fra disse og løs på deres bytte, som de kvæler i deres knugende ringe, der er stærke nok til at knuse en okse. Man har i Amazonskovene truffet eksemplarer af disse dyr, der var 10-12 meter fod lange, og de kan, efter hvad Carrey oplyser, blive indtil seksten meter lange og så tykke som en tønde.

Hvis en af disse sucurijer kastede sig ned på tømmerflåden, ville den være lige så farlig som en kajman.

Heldigvis kom de rejsende hverken til at kæmpe med land- eller vandslanger, og i løbet af to timer passerede man uden eventyr den oversvømmede skov.

Der gik nu tre dage. Man nærmede sig til Manao. Fire og tyve timer endnu, og jangadaen ville være i mundingen af Rio Negro, uden for hovedstaden i Amazonprovinserne.

Den 23. august – klokken 5 om eftermiddagen – kastede den anker på nordsiden af øen Muras, på flodens højre bred. Man havde endnu kun nogle mile, så var man i havnen.

Men Araujo ville med rette ikke vove sig videre så sent på dagen. Der ville gå tre timer med til de tre mile, og man kunne kun finde det rette løb, så længe det var lyst.

Denne aften skulle middagen være noget mere højtidelig end ellers, da det var den sidste på det første afsnit af rejsen. Da man nu havde passeret det halve af floden, kunne man nok gøre sig en glad aften. Man ville drikke en skål for amazonernes flod i den ædle drue fra Porto og Setubal.

Desuden skulle det være en fest til højtideligholdelse af Fragosos og Linas forlovelse. De havde derfor ærespladsen ved bordet.

Også Torres var til stede ved denne middag, der skulle gøre jangadaens køkken ære. Eventyreren, for sad over for Joam Garral, var som sædvanlig tavs og hørte mere efter hvad der blev sagt, end han selv deltog i samtalen. Benito holdt hemmeligt nøje øje med ham. Torres' blik, der stadig hvilede på hans fader, havde en forunderlig glans. Det var som et vildt dyr, der søgte at fortrylle sit bytte, inden det kastede sig over det.

Manoel talte meget med den unge pige. Undertiden så også han på Torres; men i det hele fandt han sig dog bedre end Benito i en situation, der ville være forbi i Manao eller i alt fald i Belem.

Middagen gik ganske muntert. Lina oplivede den med sit gode humør, Fragoso ved sine muntre indfald. Padre Passanha så fornøjet på denne lille verden, som han elskede, og de to unge par som hans hånd snart skulle velsigne.

"Tag nu for Dem af retterne, padre," sagde Benito, der til sidst blandede sig i samtalen. "De må vise forlovelsesgildet ære. De må have noget til at stå imod med, når De skal forrette to vielser på én gang."

"Min kære unge ven," svarede padre Passanha, "find en smuk og god ung pige, som vil have dig, og du skal se, at jeg er stærk nok til at vie jer med."

"Godt svaret, padre," sagde Manoel. "En skål for, at Benito snart bliver gift."

"Vi skal nok finde en ung og smuk pige til ham i Belem," sagde Minha, "og så må han gøre som alle andre."

"De har ret, min søn," sagde Yaquita. "Også jeg drikker en skål for dit giftermål, og gid du må blive lige så lykkelig, som Minha og Manoel vil blive det, og som jeg har været det med din fader!"

"Og som De altid vil vedblive at være, må man håbe," sagde Torres og drak for sig selv et glas portvin. "Enhver er sin egen lykkes smed!"

Man kunne ikke sige hvorfor; men dette ønske i eventyrerens mund gjorde et uhyggeligt indtryk.

Det følte Manoel og sagde for at fjerne denne følelse:

"Hør nu, padre, mens vi er ved det, skulle der ikke være flere par at forlove på jangadaen?"

"Det tror jeg ikke," svarede padre Passanha "... med mindre Torres ... De er vel ikke gift?"

"Nej, jeg er og har altid været ungkarl."

Benito og Manoel troede at bemærke, at Torres' blik, mens han talte, søgte den unge piges.

"Hvorfor gifter De Dem da ikke?" spurgte padre Passanha. "I Belem kan De let finde en pige i en passende alder, og De kunne måske slå Dem ned i byen. Det er meget bedre end dette omflakkende liv, som De hidtil ikke har haft megen glæde af."

"De har ret, padre," svarede Torres. "Det benægter jeg ikke. Eksemplet er jo smitsomt. Ved at se alle disse forlovede får man lyst til at gifte sig. Men jeg er ganske fremmed i Belem, og det kan jo gøre det lidt vanskeligt for mig at nedsætte mig der."

"Hvorfra er De da?" spurgte Fragoso, som altid tænkte på, at det forekom ham, han havde set Torres før.

"Fra provinsen Minas Geraës."

"Og De er sødt?"

"I hovedstaden i diamantdistriktet, i Tijuco."

Den, der i dette øjeblik havde set på Joam Garral, ville være blevet forbavset over det skarpe blik, han vekslede med Torres.

19. Gamle historier

Men samtalen fortsattes af Fragoso, der straks efter spurgte:

"Hvad! De er fra Tijuco, hovedstaden i diamantdistriktet?"

"Ja!" sagde Torres. "Er De måske også fra den provins?"

"Nej, jeg er fra provinserne ved Atlanterhavet i det nordlige Brasilien," svarede Fragoso.

"De kender ikke diamantlandet, hr. Manoel?" spurgte Torres.

En benægtende rysten på hovedet var hele den unge mands svar.

"Og De, hr. Benito," vedblev Torres, idet han henvendte sig til den unge Garral, som han tydeligt nok ville drage med ind i samtalen, "har De aldrig haft lyst til et besøg i diamantdistriktet?"

"Nej," svarede Benito tørt

"Da ville jeg gerne have set det land!" udbrød Fragoso, der ubevidst gik Torres' ærinde. "Jeg havde nok til sidst fundet en stor diamant."

"Hvad ville De have gjort med den, Fragoso?" spurgte Lina.

"Jeg ville have solgt den."

"Så ville De nu have været en rig mand?"

"Ja, rigtig rig."

"Havde De for tre måneder siden været rig, så var De aldrig faldet på ... det med den lian."

"Og havde jeg ikke det," udbrød Fragoso, "så var der heller ikke kommet en yndig lille pige, som ... Nå, alt, hvad Gud gør, er vel gjort."

"Ikke sandt, Fragoso," sagde Minha, "siden han skænker Dem min lille Lina. Diamant for diamant, De taber ikke ved byttet."

"Taber, frøken Minha!" udbrød Fragoso galant, "nej, jeg vinder."

Torres ville formodentlig ikke lade denne genstand for samtalen falde, for han tog ordet:

"Ja," sagde han, "der har i Tijuco været penge at tjene. Har De ikke hørt tale om den berømte diamant Abaete, der blev anslået til en værdi af over to millioner kontos reïs? Den kom derfra. Og det var tre forbrydere – ja, de var landsforviste for hele deres liv – som tilfældigvis fandt den i Abaetefloden, halvfems mile fra Serro do Frio."

"Så var da deres lykke gjort," sagde Fragoso.

"Å nej!" svarede Torres. "De afleverede diamanten til generalguvernøren over minerne. Efter at stenen var blevet vurderet, lod kong João den Sjette af Portugal den gennembore og bar den om halsen ved højtidelige lejligheder. Forbryderne blev benådet, men det var også det hele, og snildere hoveder skulle nok have skaffet sig noget mere ud af det."

"De, for eksempel?" sagde Benito tørt.

"Ja ... jeg ... hvorfor ikke det?" svarede Torres. "Har De aldrig været i diamantdistriktet?" tilføjede han og henvendte sig til Joam Garral.

"Nej, aldrig," svarede Joam og så på Torres.

"Så skulle De engang gøre en rejse dertil," vedblev denne. "Det er meget interessant, kan jeg forsikre Dem. Diamantdistriktet er en enklave i det store brasilianske rige, ligesom en park af tolv miles omfang, og som ved jordbundens beskaffenhed, vegetationen og det sandede land, der er indesluttet af en kreds af bjerge, er meget forskellig fra de andre provinser. Men det er, som sagt, den rigeste plet på hele Jorden, og fra 1807 til 1817 var

produktionen omtrent atten tusinde karat om året. Ja, der var noget at gøre, ikke alene for de dristige mænd, der søgte efter de kostbare stene lige op til toppen af bjergene, men også for smuglerne, der hjalp dem. Nu er driften ikke så let, og de to tusinde negre, som regeringen benytter i minerne, er nødt til at bortlede vandløb, for at komme til det kostbare, diamantførende sand. I gamle dage gik det nemmere til."

"Så er den gode tid forbi," sagde Fragoso.

"Men hvad der endnu med lethed lader sig gøre, det er at stjæle diamanterne. Ja, omtrent 1826 – jeg var dengang otte år – foregik der i Tijuco en frygtelig begivenhed, som viser, at forbrydere ikke viger tilbage for noget, når de vil vinde en formue ved et dristigt kup. Men det interesserer Dem vel næppe ..."

"Tværtimod, Torres, bliv ved," svarede Joam Garral med stor ro.

"Nå," vedblev Torres. "Det gjaldt denne gang om at stjæle diamanter, og en håndfuld af disse rare flintestene, det er en million, måske to."

Og Torres, hvis ansigt bar præg af den usleste begærlighed, åbnede og lukkede uvilkårligt hånden.

"Det gik således til," vedblev han. "I Tijuco bruger man at afsende de indsamlede diamanter én gang om året. Man deler dem i to pakker, efter at have ladet dem gå gennem flere sigter med huller af forskellig størrelse. Disse pakker bliver lagt i sække og sendt til Rio-de-Janeiro. Men da de har en værdi af flere millioner, bliver de selvfølgelig godt eskorterede. En embedsmand, som vælges af intendanten, fire beredne soldater og ti mand til fods udgør eskorten. De går først til Villa-Rica,

hvor kommandanten sætter sit segl på poserne, og derfra går toget til Rio-de-Janeiro. For større sikkerheds skyld bliver afrejsen altid holdt hemmelig. Nu var det i 1826, at en ung embedsmand ved navn Dacosta, kun nogle og tyve år gammel, der i nogle år havde været ansat i generalguvernørens kontor, fandt på følgende: Han satte sig i forbindelse med en bande af smuglere og gav dem underretning om konvojens afgangstid. Disse forbrydere var mange i antal og godt bevæbnede. På den anden side af Villa Rica, om natten den 22. januar, faldt banden uventet over soldaterne, der eskorterede diamanterne. Disse forsvarede sig tappert, men blev hugget ned med undtagelse af én mand, der, skønt hårdt såret, slap bort og bragte efterretning om det skrækkelige overfald. Den embedsmand, der fulgte med, var lige så lidt blevet skånet som soldaterne. Også han blev hugget ned og formodentlig kastet i en afgrund, for man fandt aldrig hans lig."

"Og Dacosta?" spurgte Joam Garral.

"Han havde ingen nytte af sin forbrydelse. På grund af forskellige omstændigheder faldt mistanken snart på ham. Han blev anklaget for at have været ophavsmand til hele foretagendet. Forgæves påstod han, at han var uskyldig. Han vidste på grund af sin stilling, hvilken dag toget skulle afgå. Kun han kunne have givet banden meddelelse om det. Han blev anklaget, fængslet og dømt til døden. På grund af en anden eksekution blev henrettelsen opsat i fire og tyve timer."

"Blev staklen da henrettet?" spurgte Fragoso.

"Nej," svarede Torres. "Han sad arresteret i fængslet i Villa Rica, og om natten, kun nogle timer før eksekutionen, lykkedes det ham ved egen eller andres hjælp at slippe bort."

"Har man aldrig senere hørt noget til ham?" spurgte Joam Garral.

"Nej, aldrig," svarede Torres. "Han må have forladt Brasilien og lever nu formodentlig i et fjernt land højt for udbyttet af sit tyveri."

"Gid han må have ført et usselt liv," svarede Joam Garral.

"Og gid Vorherre må have forundt ham at angre sin forbrydelse," tilføjede padre Passanha.

I dette øjeblik rejste man sig fra bordet og gik udenfor, for at nyde den friske aftenluft. Solen var lige ved at gå ned, men der ville endnu hengå en time, før det blev nat.

"Disse historier var ikke morsomme," sagde Fragoso, "vor forlovelsesmiddag begyndte bedre end den endte."

"Men det var jo Deres egen skyld, hr. Fragoso," svarede Lina.

"Hvad behager, min skyld?"

"Ja! Det var jo Dem, der blev ved at tale om distrikterne og diamanterne."

"Ja, det er rigtigt," svarede Fragoso; "men jeg troede ikke, det skulle ende på den måde."

"Det er alligevel Dem, der har skylden."

"Men jeg er også blevet straffet, da jeg ikke hørte Dem le ved desserten."

Hele familien gik nu forud. Manoel og Benito gik ved siden af hinanden, uden at tale sammen. Yaquita og hendes datter fulgte efter, ligeledes i tavshed, og alle var i en forunderlig nedtrykt stemning, som om de anede en ulykke.

Torres holdt sig i nærheden af Joam Garral, der med bøjet hoved syntes fordybet i tanker, og i dette øjeblik lagde han hånden på hans skulder og sagde:

"Joam Garral, kan jeg få et kvarters samtale med Dem?"

Joam Garral så på Torres.

"Her?" spurgte han.

"Nej, under fire øjne."

"Så følg med."

De gik ind i huset og lukkede døren efter sig.

Det ville være vanskeligt at beskrive de andres følelser, da Joam Garral og Torres havde forladt dem. Hvilket bånd kunne der være mellem denne eventyrer og den hæderlige fazendaejer? Det var lige som en trussel om en forfærdelig ulykke, der hang over deres hoveder, og ingen vovede at spørge.

"Manoel," sagde Benito og tog sin ven til side, "hvorledes det end går, skal denne mand i morgen bort herfra."

"Ja ... det er nødvendigt!" svarede Manoel.

"Og såfremt der ved ham rammer min fader en ulykke, så dræber jeg ham!"

20. Under fire øjne

Så snart de var ene i værelset, hvor ingen kunne høre eller se dem, så Joam Garral og Torres på hinanden, uden at sige et ord.

Betænkte eventyreren sig på at tale? Indså han, at Joam Garral kun ville besvare hans spørgsmål med tavs foragt?

Rimeligvis. Derfor spurgte han heller ikke, men optrådte anklagende.

"Joam," sagde han, "De hedder ikke Garral, De hedder Dacosta."

Ved dette forbrydernavn, som Torres gav ham, kunne Garral ikke undertrykke en svag gysen; men han svarede ikke.

"De er Joam Dacosta," vedblev Torres, "for tre og tyve år siden ansat hos generalguvernøren i Tijuco, og De er dømt for tyveri og mord."

Intet svar fra Joam Garral, hvis forunderlige ro overraskede eventyreren. Tog denne måske fejl i sin anklage? Nej! For ellers var Joam Garral faret op ved den forfærdelige beskyldning. Formodentlig ville han først se, hvor Torres ville hen.

"Joam Dacosta," vedblev denne, "jeg gentager det, det var Dem, der blev arresteret for diamanttyveriet, overbevist, dømt til døden, og det er Dem, der undslap fra fængslet i Villa Rica nogle timer før henrettelsen. Vil De svare?"

En temmelig lang tavshed fulgte på dette spørgsmål. Joam Garral, der var aldeles rolig, havde sat sig ned. Hans albue hvilede på et lille bord, og han så skarpt på sin anklager, uden at slå øjnene ned.

"Vil De svare?" gentog Torres.

"Hvilket svar venter De af mig?" spurgte Joam Garral.

"Et svar," sagde Torres langsomt, "der bevirker, at jeg ikke går til politimesteren i Manao og siger til ham: Jeg har en mand, hvis identitet er let at godtgøre, som vil blive genkendt selv efter tre og tyve års fraværelse, og denne mand, det er ham, der anstiftede diamanttyveriet i Tijuco, han er medskyldig i mordet på eskorten, han er dømt til døden og har unddraget sig sin straf – det er Joam Garral, hvis rette navn er Joam Dacosta."

"Jeg vil altså," sagde Joam Garral, "ikke have noget at frygte af Dem, Torres, hvis jeg svarer Dem således, som De venter?"

"Nej, for så har hverken De eller jeg interesse af at tale om denne sag."

"Hverken De eller jeg?" svarede Joam Garral. "Det er altså ikke med penge, at jeg skal købe Deres tavshed?"

"Nej, ikke for nogen som helst sum!"

"Hvad vil De da have?"

"Joam Garral," svarede Torres, "hør nu mit forslag. De skal ikke forhaste Dem med at besvare det med et formelt afslag, og De bør huske, at De er i min magt."

"Lad mig høre Deres forslag."

Torres samlede tankerne et øjeblik. Den skyldiges holdning, hvis liv han holdt i sin hånd, kunne nok overraske ham. Han havde ventet en heftig ordstrid, bønner, tårer … Han havde for sig en mand, der var overbevist om de største forbrydelser, og denne mand rystede ikke. Endelig lagde han armene over kors og sagde:

"De har en datter. Jeg synes om pigen, og jeg vil have hende til kone."

Uden tvivl var Joam Garral forberedt på alt fra denne mands side, og han kom ikke ud af fatning ved dette forlangende.

"Altså," sagde han, "ønsker den ærlige Torres at komme i familie med en morder og tyv?"

"Jeg er ene dommer over mine handlinger," svarede Torres. "Jeg vil være Joam Garrals svigersøn, og det skal jeg blive."

"De er jo ikke uvidende om, Torres, at min datter skal giftes med Manoel Valdez?"

"De hæver denne forbindelse."

"Og hvis min datter nu ikke vil?"

"Så siger De hende alt, og, jeg kender hende, hun giver sit samtykke," svarede Torres i en uforskammet tone.

"Alt?"

"Alt, hvis det er nødvendigt. Når det gælder familiens ære, hendes faders liv, vil hun ikke betænke sig."

"De er en stor slyngel, Torres!" sagde Joam Garral i en rolig tone; hans koldblodighed forlod ham ikke.

"En slyngel og en morder passer godt sammen."

Ved disse ord rejste Joam Garral sig; han trådte hen til eventyreren, så skarpt på ham og sagde:

"Torres, når De ønsker at træde ind i Joam Dacostas familie, så er det, fordi De ved, at Joam Dacosta er uskyldig i den forbrydelse, han er dømt for."

"Nej, virkelig!"

"Og jeg tilføjer," vedblev Joam Garral, "det er, fordi De er i besiddelse af beviset for hans uskyldighed og vil fremlægge dette den dag, De ægter hans datter."

"Lad os spille ærligt spil, Joam Garral," svarede Torres med sagtere stemme, "og når De har hørt mig, kan vi jo se, om De vover at nægte mig Deres datters hånd."

"Tal, Torres."

"Nu vel," sagde eventyreren meget langsomt, som om han nødig ville lade ordene slippe fra sine læber, "ja, De er uskyldig. Jeg ved det, for jeg kender den sande skyldige, og jeg er i stand til at bevise Deres uskyldighed."

"Og den usling, der har begået forbrydelsen?"

"Han er død."

"Død!" Udbrød Joam Garral, der ved dette ord blev aldeles bleg, som om det havde berøvet ham ethvert håb om at vinde sin ære tilbage.

"Død," svarede Torres; "men denne mand, som jeg har kendt længe efter forbrydelsen, og uden at jeg vidste, at han var en forbryder, havde egenhændigt skrevet en omstændelig beretning om diamanttyveriet. Da han mærkede, at døden nærmede sig, vågnede hans samvittighed. Han vidste, hvorhen Joam Dacosta var flygtet, under hvilket navn den uskyldige havde skabt sig et nyt liv. Han vidste, at han var rig og levede i lykkelige familieforhold; men han vidste også, at han selv ikke var lykkelig. Nu vel, denne lykke ville han gengive ham tillige med den ære, han havde ret til ... Men døden overraskede ham ... han pålagde mig, hans ven, at gøre, hvad han ikke selv kunne gøre ... han gav mig beviserne for Dacostas uskyldighed, for at overlevere dem til denne, og døde."

"Hvad hed den mand?" udbrød Joam Garral i en tone, han ikke kunne beherske.

"Det skal jeg sige Dem, så snart jeg hører til Deres familie."

"Og denne beretning?"

Joam Garral var lige ved at kaste sig over Torres, for at undersøge ham og fratage ham beviset for sin uskyldighed.

"Denne beretning er på et sikkert sted," svarede Torres, "og De får den ikke, før Deres datter er blevet min kone. Vil De så endnu nægte mig hende?"

"Ja," svarede Joam Garral. "Men giver De mig beretningen, er min halve formue Deres."

"Deres halve formue!" udbrød Torres. "Den tager jeg imod under forudsætning af, at Minha bringer mig den i medgift."

"Og det er på den måde, De respekterer en døendes vilje, en angrende forbryder, der har pålagt Dem så vidt muligt at gøre godt igen, hvad han har forbrudt?"

"Det er på den måde."

"Endnu en gang, Torres," udbrød Joam Garral, "De er en stor slyngel!"

"Det er meget muligt."

"Og da jeg ikke er nogen forbryder, kan vi ikke komme til forståelse."

"De afslår det altså?"

"Jeg afslår det."

"Det bliver Deres ødelæggelse, Joam Garral. Husk, De er dømt til døden, og De ved, at dødsdomme for denne slags forbrydelser hæver regeringen ikke. Bliver De angivet, fængsles De. Bliver De fængslet, bliver De også henrettet ... og jeg angiver Dem."

Hvor godt Joam Garral end forstod at beherske sig, kunne han dog ikke styre sig længere. Han ville styrte løs på Torres ...

En bevægelse af denne skurk standsede ham.

"Vogt Dem," sagde Torres. "Deres kone ved ikke, at hun er gift med Joam Dacosta, Deres børn ved ikke, at De er børn af Joam Dacosta, og det vil De nu lade Dem vide."

Joam Garral holdt inde. Han blev atter herre over sig selv, og hans ansigt fik det sædvanlige rolige udtryk.

"Denne samtale har varet alt for længe," sagde han og gik hen imod døren, "jeg ved nu, hvad jeg har at gøre."

"Vogt Dem, Joam Garral," sagde for sidste gang Torres, der ikke kunne forstå, at hans skammelige byttehandel var mislykket.

Joam Garral svarede ham ikke. Han stødte døren til verandaen op og gav Torres tegn til at følge efter. Begge gik hen til familien, der var samlet midt på jangadaen.

Benito, Manoel, alle havde i stor angst rejst sig. De kunne se, at Torres endnu indtog en truende holdning, og at hans øjne havde et hadefuldt udtryk.

I modsætning til ham var Joam Garral herre over sig selv, næsten smilende.

Begge blev stående foran familien. Ingen vovede at tage ordet.

Det var Torres, der i en vred tone og med sin sædvanlige frækhed brød den pinlige tavshed.

"For sidste gang, Joam Garral," sagde han, "forlanger jeg svar af Dem."

"Det skal De få."

Og han henvendte sig til sin hustru:

"Yaquita," sagde han, "særegne omstændigheder nøder mig til at forandre den tidligere tagne bestemmelse med hensyn til Minhas og Manoels bryllup."

"Endelig!" udbrød Torres.

Joam Garral svarede ham ikke, men så kun på eventyreren med et udtryk af den dybeste foragt.

Men ved disse ord havde Manoel følt sit hjerte banke voldsommere. Den unge pige havde rejst sig, aldeles bleg, og søgte at støtte sig til sin moder, Yaquita tog hende i sine arme, for at beskytte og forsvare hende.

"Fader," udbrød Benito, der havde stillet sig imellem Joam Garral og Torres, "hvad mener du?"

"Jeg mener," sagde Joam Garral med hævet røst, "at det er for længe at vente med Minhas og Manoels bryllup, til vi kommer til Para. De skal vies her i morgen af padre Passanha, hvis, når jeg har haft en samtale med Manoel, han, så lidt som jeg, ikke ønsker at udsætte det længere."

"O, fader, fader!" udbrød den unge mand.

"Kald mig endnu ikke med dette navn, Manoel," svarede Joam Garral i en ubeskrivelig sørgmodig tone.

Torres, der havde stået med korslagte arme, kastede et frækt blik på hele familien.

"Det er altså Deres sidste ord?" sagde han.

"Nej, det er ikke mit sidste ord."

"Hvad da?"

"Hør nu, Torres! Jeg er herre her. De vil, hvis det behager Dem, og selv om det ikke behager Dem, straks have at forlade jangadaen."

"Ja, øjeblikkelig," råbte Benito, "eller jeg kaster ham overbord!"

Torres trak på skuldrene.

"Ingen trusler," sagde han, "de er til ingen nytte. Jeg har selv lyst til at komme herfra og det snarest muligt. Men De skal komme til at huske på mig, Joam Garral. Vi ses snart igen."

"Hvis det kommer an på mig," svarede Joam Garral, "så ses vi igen og måske snarere, end De har tænkt dem. I morgen er jeg hos dommeren Ribeiro, provinsens første øvrighedsperson, som jeg har underrettet om min ankomst til Manao. Hvis De vover det, så kan De træffe mig der."

"Hos dommeren Ribeiro ...," gentog Torres, øjensynlig bragt ud af fatning.

"Hos dommeren Ribeiro," svarede Joam Garral.

Med overlegen foragt viste han Torres piroggen og befalede fire af sine folk at sætte ham i land på den yderste pynt af øen.

Uslingen forsvandt endelig.

Den endnu skælvende familie respekterede sin overhoveds tavshed. Men Fragoso, der ikke rigtig forstod situationens alvor, trådte hen til Joam Garral.

"Hvis frøken Minha og hr. Manoel skal holde bryllup i morgen her på jangadaen ..."

"Deres skal blive holdt med det samme, min ven," svarede Joam Garral venligt.

Og han gav Manoel et vink og tog ham med ind i sit værelse.

Joam Garral og Manoel havde der en samtale på en halv time, der forekom familien som en evighed, da døren endelig gik op igen.

Manoel kom alene ud.

Hans øjne strålede af en højsindet beslutning.

Han gik hen til Yaquita og sagde: "Moder!" – til Minha sagde han: "Min hustru!"; til Benito: "Broder!", og derpå vendte han sig om til Lina og Fragoso og sagde til alle: "I morgen!"

Han vidste nu, hvad der var foregået mellem Joam Garral og Torres. Han vidste, at Joam Garral havde en støtte i dommeren

Ribeiro, efter at han i et år havde korresponderet med ham, uden at tale om det til sin familie. Han vidste, at Joam Garral modigt foretog denne rejse ene for at få den skændige proces, han var blevet et offer for, revideret, for at ikke hans datter og svigersøn skulle komme til at lide under den frygtelige stilling, han selv i så lang tid havde befundet sig i.

Ja, Manoel vidste alt; men han vidste også, at Joam Garral, eller rettere sagt Joam Dacosta, var uskyldig, og at hans ulykke måtte gøre ham endnu mere agtet og afholdt.

Hvad han ikke vidste, det var, at der fandtes et positivt bevis for fazendaejerens uskyldighed, og at dette var i Torres' besiddelse. Garral ville overlade til dommeren at gøre brug af dette bevis, det måtte frikende ham, såfremt eventyreren havde talt sandhed.

Manoel nøjedes derfor med at meddele, at han ville bede padre Passanha om at ordne alt til de to bryllupper.

Den følgende dag – den 24. august – knap en time før ceremonien skulle fuldbyrdes, kom en stor pirog fra den venstre flodbred og lagde til ved jangadaen.

Et dusin pagajere havde hurtigt bragt den fra Manao, og tilligemed nogle betjente medførte den politimesteren, der navngav sig og gik ombord.

I samme øjeblik kom Joam Garral og hans familie festligt klædte ud fra huset.

"Joam Garral?" spurgte politimesteren.

"Det er mig," svarede Joam Garral.

"Joam Garral," sagde politimesteren, "De har også kaldt Dem Joam Dacosta. Jeg arresterer Dem."

Ved disse ord blev Yaquita og Minha, slagne af skræk, stående uden at kunne røre sig.

"Min fader, en morder!" udbrød Benito, der ville styrte hen til Joam Garral.

Men denne påbød ham ved en bevægelse tavshed.

"Jeg skal kun tillade mig et eneste spørgsmål," sagde Joam Garral med fast stemme til politimesteren. "Er dette arrestdekret udstedt af dommeren i Manao, Ribeiro?"

"Nej," svarede politimesteren, "det er den konstituerede dommer, der har givet mig ordre til straks at udføre det. Dommer Ribeiro fik i aftes et apoplektisk anfald og døde i nat klokken to, uden at være kommet til bevidsthed."

"Død!" udbrød Joam Garral som ramt af lynet, "død! ... død!"

Men han hævede snart hovedet og sagde til sin hustru og sine børn:

"Mine kære, dommer Ribeiro var den eneste, der vidste, at jeg er uskyldig. Hans død kan blive skæbnesvanger for mig; men det er ingen grund for mig til at fortvivle."

Og derpå vendte han sig om til Manoel og sagde:

"Jeg stoler på Guds barmhjertighed. Vi får nu at se, om sandheden fra Himlen kan stige ned til Jorden."

Politibetjentene trådte frem for at arrestere Joam Garral.

"Men så tal dog, fader!" udbrød Benito, der var nær ved at gå fra forstanden af fortvivlelse. "Sig et ord, og vi skal, om det så må være med magt, klare den skrækkelige fejltagelse, De er offer for."

"Her er ingen fejltagelse, min søn," svarede Joam Garral. "Joam Dacosta og Joam Garral er den samme person. Jeg er Joam Dacosta! Jeg er den ærlige mand, som ved en domstols fejl

for tre og tyve år siden er dømt til døden i stedet for den rette skyldige. Én gang for alle, mine børn, jeg er uskyldig; det sværger jeg ved Gud, på jeres og jeres moders hoveder!"

"Ethvert samkvem mellem Dem og Deres familie er forbudt," sagde politimesteren. "De er min fange, Joam Garral, og jeg vil udføre min ordre i hele dens strenghed."

Joam Garral holdt med en bevægelse sine børn og det forfærdede tyende tilbage:

"Lad menneskenes retfærdighed ske fyldest," sagde han, "jeg sætter min lid til Guds retfærdighed!"

Og med hævet hoved gik han ned i piroggen.

Det så ud, som af alle de tilstedeværende Joam Garral var den eneste, der ikke var blevet knust af den forfærdelige lynstråle, der så uventet havde ramt hans hoved.

Anden del

1. Manao

Byen Manao ligger nøjagtig på 3° 8' 4" sydlig bredde og 67° 27' længde vest for Paris' meridian. Der er fra den fire hundrede og tyve kilometer til Belem og kun ti kilometer til mundingen af Rio Negro.

Manao er ikke anlagt ved Amazonflodens bred, men på venstre side af Rio Negro – det vigtigste og betydeligste af tilløbene til den store brasilianske vandåre – har man opført denne provinsens hovedstad, der med sin maleriske samling af private huse og offentlige bygninger behersker den omliggende slette.

Rio Negro, der 1645 blev opdaget af spanieren Favella, udspringer på bjergene imellem Brasilien og Ny Granada og står i forbindelse med Orinoco – altså også med Guyana – ved to af dens bifloder, Pimichim og Cassiquiare.

Efter et sytten hundrede kilometer langt løb udgyder Rio Negro gennem en elleve hundrede favne bred munding sit mørke vand i Amazonfloden, men uden at de i flere miles længde sammenblandes, så forskellig og kraftig strøm har hver især. På dette sted udvider de to floder sig og danner en stor bugt, der strækker sig lige til Anavilhanasøerne.

Her er Manaos havn, hvor en mængde fartøjer søger hen, nogle for at vente på medbør og andre for at blive reparerede i de talrige iguarapeer eller kanaler, der gennemskærer byen og giver den et vist hollandsk udseende.

Med den tiltagende dampskibsfart vil Manaos handel sikkert få et betydeligt opsving; de forskellige træsorter, kakao, kautschuk, kaffe, sassaparilla, sukkerrør, indigo,

muskatnødder, saltet fisk, skildpaddeæg føres dertil, for atter at befordres videre, så at byen har en særdeles heldig beliggenhed.

Manao hed oprindelig Moura og blev derpå kaldt Barra de Rio-Negro; men da den i 1826 blev gjort til hovedstad i den store Amazonprovins, antog den sit nye navn efter en af de indianerstammer, der tidligere boede i Mellemamerika.

Rejsende har ofte forvekslet denne by med det berømte Manoa, en slags fantastisk by, der, efter hvad man sagde, lå ved den mytiske Parima-sø, som ikke synes at have været andet end den øvre Branco, et tilløb til Rio-Negro. Der lå kejserriget Eldorado, hvis hersker, efter sagnet, hver morgen lod sig bestrø med guldstøv, en sådan overflødighed var der af dette metal. Men man har senere måttet slå af på sagnet, og den store guldrigdom har vist sig kun at have været værdiløs glimmer, som de begærlige guldsøgere lod sig bedrage af.

Manao har ikke megen lighed med dette fabelagtige Eldorado. Det er kun en by med omtrent fem tusinde indbyggere, hvoraf mindst tre tusinde embedsmænd. Følgelig findes her også adskillige offentlige bygninger; der er en lovgivende forsamling, præsidentens palads, finanshovedkasse, told- og postbygninger, og desuden en højere opdragelsesanstalt og et hospital. Når hertil kommer en kirkegård, der ligger på en skråning, hvor der tidligere har stået et fort, så har man en fortegnelse over de vigtigste anlæg og bygninger i byen.

Af kirkelige bygninger findes der egentlig kun to: den lille kirke de la Conception og kapellet Notre-Dame des Remèdes, der ligger på en høj, som behersker Manao.

Det er lidt nok for en oprindelig spansk by. Her må dog også anføres karmeliterklostret, der brændte i 1850 og endnu ligger i ruiner.

Foruden store og små embedsmænd samt soldater består befolkningen mest af portugisiske købmænd og af indianere, der hører til de forskellige stammer ved Rio-Negro.

Byen har tre temmelig uregelmæssige hovedgader med navne, der er betegnende for landet, nemlig: Gud Faders Gade, Gud Søns Gade og Gud den Helligånds Gade. Desuden findes her en prægtig allé af ældgamle orangetræer, som er blevet omhyggeligt bevaret ved den nye bys anlæg.

Uden om disse hovedgader findes der adskillige smågader, der hist og her skæres af de fire kanaler, over hvilke der fører træbroer. På enkelte steder ledes vandet fra disse iguarapeer til et stort, øde terræn, fuldt af vildtvoksende blomster i glimrende farver; de er lige så mange naturlige parker med prægtige træer, hvoraf især kan fremhæves "Sumaumeira", et kæmpetræ med hvid bark og en stor, rund krone.

Blandt de private bygninger findes nogle hundrede temmelig tarvelige huse, nogle teglhængte, andre med tage af palmeblade, og med en butik i stuen, hvor der drives handel af portugisiske købmænd.

Og hvilken slags mennesker ser man nu på spadseretiderne komme ud fra disse huse? Mænd af et hovmodigt ydre, i sort kjole, silkehat, lakerede sko og lyse handsker og med diamanter i halstørklædet, damer i stort toilette, med slæbende kjoler og hatte efter nyeste mode, samt endelig indianere, der også er klædt på europæisk, så at der snart ikke er noget tilbage af det oprindelige liv.

Således ser Manao ud, som vi for fortællingens skyld har måttet beskrive lidt vidtløftigt. Der lå nu jangadaen for anker, og der skulle inden lang tid denne hemmelighedsfulde historie komme til afslutning.

2. I første øjeblik

Næppe var piroggen, der bortførte Joam Garral – eller rettere Joam Dacosta – forsvundet, før Benito ilede hen til Manoel.

"Hvad ved du?" spurgte han ham.

"Jeg ved, at din fader er uskyldig, ja, uskyldig!" gentog Manoel, "og at han for tre og tyve år siden er dømt til døden for en forbrydelse, han ikke har begået."

"Har han sagt dig alt, Manoel?"

"Alt, Benito," svarede den unge mand. "Den hæderlige fazendaejer ville ikke have, at hans fortid skulle være skjult for den mand, der ved at ægte hans datter blev hans anden søn."

"Og kan fader endelig fremlægge beviser for sin uskyldighed?"

"Beviset, Benito, har han i et tre og tyve års agtet og æret liv, beviset ligger i selve dette skridt af Joam Dacosta, der træder frem og siger til øvrigheden: "Her er jeg! Jeg vil ikke længere føre denne falske tilværelse. Jeg vil ikke længere skjule mig under et navn, der ikke er mit sande navn. I har dømt en uskyldig til døden. Gør det godt igen."

"Og da min fader talte således til dig, tvivlede du så ikke et øjeblik på ham?" spurgte Benito.

"Nej, ikke et øjeblik, broder," svarede Manoel.

De unge mænd trykkede fast og hjerteligt hinandens hænder.

Derpå gik Benito hen til padre Passanha og sagde:

"Padre, følg min moder og søster ind i deres værelser. Bliv hos dem hele dagen. Ingen her tvivler om, at min fader er uskyldig. Ingen ... forstår De. I morgen vil min moder og jeg gå til politimesteren. Man vil ikke nægte os tilladelse til at komme

ind i fængslet. Nej, det ville være for hårdt. Vi ser da min fader igen, og vi kan tage beslutning om, hvad vi skal gøre for at skaffe ham oprejsning."

Yaquita havde været aldeles lammet af det uventede slag, men den modige kvinde kom lidt efter lidt til sig selv igen. Yaquita Dacosta ville være, hvad Yaquita Garral havde været. Hun tvivlede ikke om sin mands uskyldighed. Det faldt hende ikke engang ind, at Joam Dacosta havde båret sig urigtigt ad ved at ægte hende under et navn, der ikke var hans eget. Hun tænkte kun på det lykkelige liv, den retskafne mand havde beredt hende. Og den næste dag ville hun stå ved fængslets port, og hun ville ikke gå derfra, før den blev åbnet for hende.

Padre Passanha tog hende med sig tilligemed hendes datter, der ikke kunne holde sine tårer tilbage, og alle tre lukkede sig inde i huset.

De to unge mænd var atter ene.

"Og nu," sagde Benito, "må jeg høre alt, hvad min fader har sagt dig."

"Jeg behøver ikke at skjule noget, Benito."

"Hvad ville Torres på jangadaen?"

"Sælge Joam Dacosta hemmeligheden om hans fortid."

"Den gang vi traf Torres i Iquitos-skovene, var det altså allerede hans hensigt at komme i forbindelse med fader?"

"Det kan der ikke være tvivl om," svarede Manoel. "Uslingen var den gang på vejen til fazendaen, for at bringe den nedrige byttehandel i stand, som han for længe siden havde forberedt."

"Og da vi meddelte ham," sagde Benito, "at fader og hele familien ville gå over grænsen, forandrede han pludselig sin plan?"

"Ja, Benito, fordi Joam Dacosta, når han først var på brasiliansk grund, ville være lettere at komme til livs end på den anden side af den peruvianske grænse. Derfor traf vi igen Torres i Tabatinga, hvor han ventede og udspejdede vor ankomst."

"Og jeg, der tilbød ham at rejse med på jangadaen!" udbrød Benito fortvivlet.

"Broder," sagde Manoel, "du har ikke noget at bebrejde dig. Torres havde nok tidligt eller sent indhentet os. Han er ikke den mand, der opgiver et sådant spor. Havde han ikke truffet os i Tabatinga, havde vi nok set ham i Manao."

"Ja, Manoel, du har ret. Og det hjælper ikke at tale om, hvad der er sket ... Vi må tænke på, hvad der nu skal gøres ... Ingen unyttige bebrejdelser ... Lad os først se at finde, hvorledes Torres har kunnet opdage, at min fader for tre og tyve år siden er domfældet for den afskyelige forbrydelse i Tijuco?"

"Det ved jeg ikke," svarede Manoel, "og efter alt, hvad jeg kan forstå, ved din fader det heller ikke."

"Og dog kendte Torres navnet Garral, som Joam Dacosta skjulte sig under."

"Det er åbenbart."

"Og han vidste, at min fader i så mange år havde fundet et tilflugtssted i Peru, på Iquitos."

"Det vidste han," svarede Manoel. "Men hvorfra han vidste det, det er mig ubegribeligt."

"Endnu et spørgsmål," sagde Benito. "Hvad foreslog Torres min fader under den korte samtale, han havde med ham?"

"Han truede med at angive, at Joam Garral var den samme som Joam Dacosta, hvis denne ikke ville tilkøbe sig hans

tavshed."

"Og for hvilken pris?"

"For hans datters hånd," svarede Manoel, uden at betænke sig, men bleg af vrede.

"Den usling skulle have vovet ..." udbrød Benito.

"Du har jo set, Benito, hvorledes din fader besvarede dette nedrige forslag."

"Ja, Manoel, ja ... Som en ærlig mand i sin harme ville svare. Han jagede Torres bort. Men det er ikke tilstrækkeligt. For mig er det ikke tilstrækkeligt. Det var jo på angivelse af Torres, at man fængslede min fader?"

"Ja, efter hans angivelse."

"Nu vel," udbrød Benito og pegede truende ud mod den venstre flodbred, "jeg må have fat i Torres igen. Jeg må have at vide, hvorledes han er kommet i besiddelse af denne hemmelighed ... Han må sige mig, om han har den fra den virkelige gerningsmand. Han skal tale ... eller hvis han ikke vil tale ... så ved jeg, hvad jeg har at gøre."

"Hvad *vi* har at gøre," rettede Manoel roligt, men bestemt.

"Nej ... Manoel ... nej ... det tilkommer mig alene."

"Vi er brødre, Benito," svarede Manoel, "og denne hævn tilhører os begge."

Benito svarede ikke. I den henseende havde han åbenbart taget en uigenkaldelig beslutning.

I dette øjeblik kom styrmanden Araujo, der havde undersøgt vandstanden, hen til de to unge mænd.

"Er der taget bestemmelse," spurgte han, "om jangadaen skal blive liggende opankret ved øen Muras eller gå til havnen ved Manao?"

Den sag måtte afgøres inden natten, og man måtte straks tage den under overvejelse.

Efterretningen om, at Joam Dacosta var arresteret, måtte jo nemlig allerede være kommet til byen. At den ville vække opsigt i Manao, kunne der ikke være tvivl om. Men kunne man ikke også vente uroligheder i anledning af en forbrydelse, der var gået fri for straf? Var det i få fald ikke bedre at lade jangadaen blive liggende ved øen Muras, på højre side af floden, nogle mile fra Manao?

Der lod sig sige meget både for og imod.

"Nej!" udbrød Benito. "At blive her, ville være at forlade fader og tvivle om hans uskyldighed. Det ville se ud, som om vi ikke ville gøre fælles sag med ham. Vi må til Manao og det hurtigst muligt."

"Du har ret, Benito," svarede Manoel, "lad os komme afsted."

Araujo nikkede og begyndte at træffe forberedelser til at tage fra øen. Man måtte passere Amazonen i skrå retning og derefter styre mod mundingen af Rio-Negro, som man ville træffe tolv mile længere borte på venstre bred.

Man lettede altså anker. Jangadaen drev ud i flodlejet og begyndte at skære strømmen i skrå retning. Araujo benyttede med dygtighed de forskellige strømninger og de lange stager.

To timer efter var jangadaen på den anden bred af Amazonen, lidt oven for Rio Negros udløb, og strømmen kunne nu føre flåden længere frem mod den store bugt.

Endelig, klokken fem om aftenen, lå jangadaen sikkert fortøjet til flodbredden, ikke i selve Manaos havn, som man ikke kunne nå, men omtrent en mils vej derfra.

Nogle folk fra byen sås i land. De var tydeligt nok kommet af nysgerrighed. Efterretningen om Joam Dacostas fængsling var snart blevet udbredt, men Manao-boernes nysgerrighed var dog ikke påtrængende; de holdt sig tværtimod i afstand.

Benito havde til hensigt at gå i land endnu samme aften. Det rådede Manoel ham fra.

"Vent til i morgen," sagde han. "Det er snart nat, og så bør vi ikke være borte fra jangadaen."

"Godt, altså i morgen," svarede Benito.

I dette øjeblik kom Yaquita, ledsaget af sin datter og padre Passanha, ud af våningshuset. Minha så endnu forgrædt ud, men moderens alvorlige ansigt tydede på energi og bestemthed. Man følte, at denne kvinde var beredt til alt, både at gøre sin pligt og at stå på sin ret.

Yaquita kom langsomt hen til Manoel og sagde:

"Manoel, hør efter, hvad jeg har at sige Dem; for jeg må tale til Dem, som min pligt byder mig."

"Jeg hører Dem," svarede Manoel.

Yaquita så fast på ham.

"I går," sagde hun, "kom De efter den samtale, De havde haft med min mand, til mig og kaldte mig: moder! De tog Minha i hånden og sagde til hende: min hustru! De vidste den gang alt og kendte Joam Dacostas fortid?"

"Ja," svarede Manoel, "og Gud skal vide, at jeg ikke betænkte mig et øjeblik ..."

"Det tror jeg, Manoel," vedblev Yaquita, "men den gang var Joam Dacosta endnu ikke arresteret. Nu er stillingen ikke den samme. Hvor uskyldig han end er, er min mand dog nu i rettens

hænder; hans fortid er offentlig bekendt; Minha er datter af en mand, der er dømt fra livet ..."

"Minha Dacosta eller Minha Garral, det er mig ligegyldigt," udbrød Manoel, der ikke kunne beherske sig længere.

"Manoel!" hviskede den unge pige.

Og hun var sikkert faldet om, hvis Lina ikke havde taget hende i sine arme.

"Moder, hvis De ikke vil se hende dø," sagde Manoel, "så kald mig søn."

"Min søn! Mit barn!"

Det var alt, hvad Yaquita kunne svare, og tårerne strømmede hende ud af øjnene.

Alle trådte ind i huset. Men i hele denne lange nat sov ikke en eneste af denne hæderlige, så hårdt prøvede familie.

3. Et tilbageblik

Det var et sørgeligt tilfælde, at dømmer Ribeiro var død, da Joam Dacosta så sikkert havde gjort regning på ham.

Inden han blev overdommer i Manao, det vil sige den øverste embedsmand i provinsen, havde Ribeiro kendt Joam Dacosta, nemlig den gang, da den unge embedsmand var anklaget for at stå i forbindelse med diamanttyvene. Ribeiro var den gang advokat i Villa-Rica. Han tog sig af hans sag og gjorde den til sin. Ved at undersøge forhørene og de retslige aktstykker, kom han, ikke blot til en tjenstlig overbevisning, men til vished om, at hans klient ikke i nogen henseende var delagtig i mordet på soldaterne af eskorten eller i diamanttyveriet; at undersøgelsen var kommet i et fejlagtigt spor – kort sagt, at Joam Dacosta var uskyldig.

Og dog lykkedes det ikke advokat Ribeiro, hvor stort talent og iver han end viste, at bibringe juryen den samme overbevisning. Hvem kunne han henlede mistanken på? Når det ikke var Joam Dacosta, der ved sin embedsstilling var i stand til at give forbryderne underretning om konvojens afgang, hvem skulle det så være? Den embedsmand, der fulgte med eskorten, var faldet tilligemed de fleste af soldaterne, og ham kunne man ikke have mistanke til. Alt tydede derfor på, at Joam Dacosta var den eneste og virkelige ophavsmand til forbrydelsen.

Ribeiro forsvarede ham med megen varme. Han talte af sit inderste hjerte … Men det lykkedes ham ikke at frelse ham. Juryen svarede bekræftende på alle anklagens spørgsmål. Joam

Dacosta blev erklæret skyldig i overlagt mord uden formildende omstændigheder og dømt fra livet.

Den anklagede havde ikke noget håb mere. Der var ingen mulighed for at få straffen formildet, fordi det drejede sig om en forbrydelse mod diamantregalet. Han var fortabt … Men natten før henrettelsen, da skafottet allerede var rejst, lykkedes det Joam Dacosta at flygte fra fængslet i Villa-Rica … Resten kender vi.

Tyve år senere blev advokat Ribeiro udnævnt til dommer i Manao. I sit fjerntliggende tilflugtssted erfarede fazendaejeren denne forandring og så deri en heldig anledning til at få processen revideret med håb om et lykkeligt udfald. Han vidste, at advokatens overbevisning med hensyn til hans sag ville være uforandret hos dommeren. Han besluttede derfor at vove alt for at skaffe sig oprejsning. Hvis ikke netop Ribeiro var blevet udnævnt til højeste øvrighedsperson i Amazonprovinsen, havde han måske betænkt sig, for han kunne ikke fremlægge nye materielle beviser for sin uskyldighed. Skønt den retskafne mand led frygteligt ved at måtte holde sig skjult, havde han dog måske overladt det til tiden at bringe hin frygtelige begivenhed i forglemmelse; men omstændighederne medførte, at han måtte handle uden ophold.

Joam Dacosta havde nemlig længe, førend Yaquita havde talt til ham om det, set, at Manoel elskede hans datter. Denne forbindelse mellem den unge militærlæge og den unge pige tiltalte ham i enhver henseende. Det var åbenbart, at han snart ville bede om hendes hånd, og Joam ville ikke lade sig overraske.

Men da blev tanken om, at han måtte bortgifte sin datter under et navn, der ikke tilkom hende, at Manoel Valdez, der troede at blive medlem af familien Garral, i virkeligheden trådte ind i familien Dacosta, hvis overhoved var en flygtning, der var dømt fra livet – denne tanke blev ham utålelig. Nej, dette ægteskab skulle ikke fuldbyrdes under lignende omstændigheder som hans eget. Nej, aldrig!

Man vil mindes, hvad der den gang var sket. Fire år efter at den unge forvalter, som da allerede var Magalhaes' kompagnon, var kommet til fazendaen Iquitos, var den gamle portugiser blevet bragt hjem dødelig såret. Han kunne kun leve nogle dage. Tanken om, at hans datter skulle stå alene, uden støtte, pinte ham; men do han vidste, at Joam og Yaquita elskede hinanden, ville han have, at de straks skulle forenes.

Joam afslog det først. Han ville vedblive at være Yaquitas beskytter og tjener, uden at blive hendes mand ... Den døende Magalhaes holdt dog så stærkt på det, at modstand var umulig, Yaquita gav Joam sin hånd, og Joam trak ikke sin tilbage.

Ja, det var en alvorlig sag! Joam Dacosta burde enten have tilstået alt eller for stedse flyet et hus, hvor han var blevet så gæstfrit modtaget. Men omstændighederne trængte på, den gamle fazendaejer lå på dødslejet og udstrakte sine hænder mod de unge ... Joam Dacosta tav, ægteskabet blev fuldbyrdet, og den unge mand ofrede hele sit liv på at gøre sin hustru lykkelig.

"Den dag, da jeg tilstår hende alt," tænkte Joam, "vil Yaquita tilgive mig. Hun vil ikke et øjeblik tvivle om mig. Men har jeg været nødt til at bedrage hende, vil jeg dog ikke bedrage den

hæderlige unge mand, der vil tage Minha til hustru. Nej, hellere selv overgive mig og få en ende på denne tilværelse."

Sikkert nok havde Joam Dacosta ofte tænkt på at tale med sin hustru om sin fortid. Ja, tilståelsen havde svævet på hans læber, navnlig da hun bad ham tage dem med til Brasilien. Han kendte Yaquita tilstrækkeligt til at vide, at hendes kærlighed ikke ville blive mindre ved en sådan tilståelse … men han havde dog ikke mod til det.

Således havde denne mand levet i mange år, uagtet han ikke havde noget at stikke under stolen og kun ved en uretfærdig dom var tvunget til selv at holde sig skjult.

Men endelig kom den dag, da han ikke kunne tvivle om Manoels kærlighed til Minha, da han kunne regne ud, at der ikke ville gå et år, for han blev nødt til at give sit samtykke til dette ægteskab; – han betænkte sig da ikke længere, men handlede uden vaklen.

Et brev fra ham underrettede dommer Ribeiro om, at Joam Dacosta var i live, under hvilket navn han skjulte sig, og hvor han opholdt sig, og samtidig, at det var hans hensigt selv at overgive sig til retten.

Man vil let kunne forstå, hvilke følelser der rørte sig i den hæderlige embedsmands bryst. Det var ikke længere en anklaget, der talte til sin advokat; det var en dømt forbryder, der appellerede sin sag til provinsens øverste dommer.

Ribeiro blev i begyndelsen noget forvirret ved denne uventede afsløring; men han fattede sig snart og overvejede alvorligt, hvad pligten påbød ham. Ham pålå det at forfølge forbryderne, og her kom nu en forbryder og overgav sig selv til ham. Denne forbryder havde han rigtignok selv i sin tid

forsvaret; han tvivlede ikke om, at han var blevet uretfærdigt dømt; han havde været glad over, at den anklagede ved flugt unddrog sig sin straf; han havde vel endog selv lettet hans flugt ... Men hvad advokaten den gang kunne gøre, lod det sig nu også forsvare af embedsmanden?

"Ja," tænkte dommeren, "min samvittighed siger mig, at jeg ikke bør svigte denne mand. Det skridt, han nu gør, er atter et bevis på hans uskyldighed, kun et moralsk bevis, ganske vist, da han ikke kan fremlægge det for andre, men måske dog det mest overbevisende af alle. Nej, jeg skal ikke svigte ham."

Fra nu af begyndte der en hemmelig brevveksling mellem dommeren og Joam Dacosta. Ribeiro rådede ham først og fremmest til ikke at begå nogen uforsigtighed. Han ville selv tage sagen i sin hånd, gennemgå akterne og indhente oplysninger. Man måtte have at vide, om der ikke senere i diamantdistriktet var passeret noget vedrørende sagen. Var ingen af forbryderne, af smuglerne, der havde overfaldet konvojen, senere blevet opdaget? Var der ikke kommet flere tilståelser til? Joam Dacosta kunne fremdeles kun bevidne sin uskyldighed; men det var ikke tilstrækkeligt; og Ribeiro ville derfor endnu en gang forsøge at komme på spor efter, hvem der virkelig var den skyldige.

Joam Dacosta skulle altså frem for alt være forsigtig, og det lovede han. Men det var ham en stor trøst at vide, at hans tidligere advokat endnu stedse var overbevist om hans uskyldighed. Ja, Joam Dacosta var trods domfældelsen et offer, en martyr, en hæderlig mand, som samfundet skyldte en glimrende oprejsning. Og da dommeren fik nærmere kendskab til Joams senere liv, hans kærlighed til sin familie, hans

virksomhed og arbejdsomhed, blev han endnu mere rørt og han lovede sig selv, at han ville gøre alt, for at skaffe den domfældte æresoprejsning.

Denne brevveksling havde de to mænd fortiet et halvt år. Til sidst skrev Joam Dacosta til Ribeiro:

"Om to måneder er jeg hos Dem og overgiver mig til provinsens første embedsmand."

"Kom!" svarede Ribeiro.

Jangadaen var da færdig, og Dacosta gik ombord med hele sin familie. Til stor forundring for hans hustru og søn gik han på hele rejsen kun sjældent i land. I almindelighed lukkede han sig inde i sit værelse, skrev og arbejdede, ikke i forretningssager, men på nogle memoirer, som han kaldte: "Mit Livs Historie", og som han ville benytte ved processens revision.

Otte dage før han efter Torres' angivelse blev arresteret, betroede han en amazonindianer et brev, hvori han underrettede Ribeiro om sin ankomst.

Dette brev kom adressaten i hænde, og dommeren ventede nu kun på Joam Dacostas ankomst for at bringe sagen i orden.

Natten før jangadaen kom til Manao, blev Ribeiro ramt af et apoplektisk tilfælde. Nu blev der taget hensyn til Torres' angivelse: Joam Dacosta blev fængslet og havde ikke længere sin gamle advokat til at forsvare sig.

Ja, det var et forfærdeligt slag! Loddet var nu kastet; man kunne ikke mere vende om.

Men Joam Dacosta samlede sig efter den første lammelse ved dette så uventede slag. Det var nu ikke alene hans ære, men hele familiens ære, der stod på spil.

4. Moralske beviser

Arrestordren mod Joam Dacosta, kaldet Joam Garral, var blevet udstedt af den konstituerede dommer, der skulle bestyre Ribeiros embede, indtil hans eftermand var udnævnt.

Denne midlertidige dommer hed Vicente Jarriquez.

Det var en lille, meget gnaven mand, som fyrre års beskæftigelse med retssager ikke havde gjort meget velvilligt stemt mod de anklagede. Han havde nu dømt så mange forbrydere, at han *à priori* gik ud fra, at alle var skyldige. Vistnok dømte han ikke mod sin samvittighed; men denne velpansrede samvittighed lod sig ikke let påvirke af, hvad der oplystes i forhør eller fremførtes til forsvar. Som mange retspræsidenter ville han gerne danne en modvægt mod juryens overbærenhed, og når en anklaget, efter at have været underkastet alle mulige spørgsmål og krydsforhør, stod for ham, var der i hans øjne altid formodning for, at den anklagede var skyldig.

Denne Jarriquez var imidlertid ingenlunde nogen ond mand. Han var kraftig, livlig, meget talende og skarpsindig, og han var for en iagttager ganske ejendommelig med sit store hoved på den lille krop, det filtrede hår, som ingen skade ville have haft af at være dækket med tidligere dages advokatparyk, det skarpe, gennemtrængende blik, den fremstående næse, som han sikkert havde gestikuleret med, hvis den havde været bevægelig, de udstående øren, der ligesom ville opfange, hvad der passerede uden for almindelige ørens rækkevidde, de lange fingre, der altid spillede på bordets klæde, den i forhold til benene alt for lange overkrop og fødderne, som han uafladelig flyttede, når han tronede på sit dommersæde.

Som privatmand var dommer Jarriquez en gammel pebersvend, der kun forlod sine juridiske bøger for et godt bord, som han ikke foragtede, et whistparti, som han satte megen pris på, skak, som han var en stor mester i, og især alle slags hovedbrudsspil, gåder, charader, rebusser, anagrammer, logogriffer og lignende, hvilke var hans største adspredelse.

Han var kort sagt en original, og man vil let indse, at Joam Dacostas sag tabte betydeligt ved at blive henvist til denne lidet velvillige embedsmand.

I det pågældende tilfælde var Jarriquez' pligt for øvrigt meget simplificeret. Han havde hverken at fungere som undersøgelses- eller forhørsdommer, hverken at indstille sagen til juryens kendelse eller andet sligt. Så mange formaliteter var uheldigvis for fazendaejeren ikke nødvendige. Joam Dacosta var blevet fængslet og dømt for tre og tyve år siden for forbrydelsen i Tijuco; der var endnu ikke gået tid nok til, at dommen var præskriberet, der kunne ikke gøres fordring på at få den forandret, og et andragende om benådning ville ikke blive modtaget. Det gjaldt kun at godtgøre identiteten, og så snart ordren til henrettelsen var kommet fra Rio de Janeiro, gik sagen sin sædvanlige gang.

Men sikkert nok ville Joam Dacosta hævde sin uskyldighed og påstå, at han var blevet uretfærdigt dømt. Af hvilken mening dommeren nu end selv var, så var det dog hans pligt at høre ham. Hovedsagen var, hvilke beviser den dømte kunne fremlægge for sin uskyldighed. Men da han ikke tidligere havde kunnet fremføre sådanne, var det så rimeligt, at han nu skulle kunne gøre det?

Deri ville hele interessen ligge ved forhøret.

Det kunne imidlertid ikke nægtes, at den omstændighed, at en mand, der levede lykkelig og i sikkerhed i udlandet, selv fremstillede sig for en domstol, som han dog, efter hvad der tidligere var passeret, måtte have mistillid til, – var et så forunderligt, sjældent tilfælde, at det måtte interessere en embedsmand, om han end var nok så blaseret med hensyn til, hvad der kan forefalde for retten. Var det en fræk dumhed af en livstræt forbryder, eller var det udslag af en god samvittighed, der for enhver pris ville have en uretfærdighed gjort god igen? Det var unægtelig et mærkeligt problem.

Dagen efter Joam Dacostas arrestation begav dommer Jarriquez sig til fængslet i Gud-Sønnens-Gade, hvor fangen var blevet hensat.

Dette fængsel havde i tidligere tid været et missionskloster og lå ved en af byens største iguarapeer. Det rum, Joam Dacosta var blevet anbragt i, var derfor ikke en af disse sørgelige celler, som følger med det moderne bodsfængselssystem. Det var en munks kammer, men vinduet havde jernstænger og vendte ud mod en øde plads; i et hjørne stod en bænk, i et andet en slags løjbænk, og desuden fandtes der lidt plumpt husgeråd.

Fra dette værelse blev Joam Dacosta den 25. august klokken elleve om formiddagen ført til retssalen, i sin tid klosterets refektorium.

Der sad Jarriquez på det høje dommersæde, med ryggen imod vinduet, så at hans ansigt var i skyggen, mens den anklagedes var i fuldt lys. Hans skriver havde sat sig ved et bord, med pennen bag øret, med den ligegyldighed, der er ejendommelig for disse retsbetjente, der er vant til at nedskrive spørgsmål og svar.

Joam Dacosta blev ført ind i salen, og på et tegn af dommeren trak fangevogterne sig tilbage.

Dommer Jarriquez så længe på den anklagede.

Denne havde bukket sig for ham og stod nu, hverken ydmyg eller fræk, og ventede med værdighed på de spørgsmål, der ville blive ham forelagt.

"Deres navn?" sagde dommeren.

"Joam Dacosta."

"Deres alder?"

"To og halvtreds år."

"De bor?"

"I Peru, i landsbyen Iquitos."

"Under hvilket navn?"

"Under navnet Garral, der er min moders."

"Og hvorfor har De antaget dette navn?"

"Fordi jeg i tre og tyve år har søgt at skjule mig for den brasilianske øvrigheds forfølgelse."

Svarene var så korrekte og syntes så klart at vise, at Joam Dacosta ville tilstå alt med hensyn til fortiden og nutiden, at dommer Jarriquez, der ikke var vant til en sådan oprigtighed, stirrede mere op på loftet, end han plejede.

"Og hvoraf kom det," vedblev han, "at den brasilianske øvrighed således kunne forfølge Dem?"

"Deraf, at jeg i 1826 er dømt fra livet – i anledning af diamanttyveriet i Tijuco."

"De tilstår altså, at De er Joam Dacosta?"

"Jeg er Joam Dacosta."

Alle disse svar fremførtes med største ro, som om det var en ganske ligegyldig sag. Dommeren kneb også øjnene sammen og

tænkte: "Det går jo glat!"

Kun havde man endnu det uforanderlige spørgsmål tilbage, der altid lige så uforanderligt af alle anklagede besvares med et: Jeg er uskyldig!

Dommerens fingre begyndte at tromme på bordet.

"Joam Dacosta," spurgte han, "hvad tager De Dem for i Iquitos?"

"Jeg ejer en fazenda og driver en betydelig landejendom."

"Er den i god stand?"

"I meget god stand."

"Og hvornår forlod De denne fazenda?"

"Omtrent for ni uger siden."

"Af hvilken grund?"

"Dertil har jeg taget et påskud," svarede Joam Dacosta; "men jeg havde en anden bevæggrund."

"Hvilket påskud brugte De?"

"At jeg ville føre en ladning træ og andre varer ned ad Amazonfloden."

"Men," sagde dommeren, "hvad var da den egentlige bevæggrund til Deres rejse?"

Og idet han fremsatte dette spørgsmål, tænkte han: "Nu skal vi endelig til at benægte og lyve!"

"Den egentlige grund," svarede Joam Dacosta med fast stemme, "var den beslutning, jeg havde taget, at ville overlevere mig til domstolene i mit fædreland."

"Overlevere Dem!" udbrød dommeren og gav et sæt i stolen. "Overlevere Dem ... frivilligt?"

"Frivilligt!"

"Men hvorfor da?"

"Fordi jeg havde fået nok, mere end nok, af denne løgnagtige tilværelse, dette liv under et falsk navn; af umuligheden af at kunne gengive min hustru, mine børn, det, der tilkommer dem; og endelig fordi ..."

"Fordi?"

"Fordi jeg er uskyldig!"

"Jeg tænkte nok, det kom!" sagde dommeren for sig selv.

Og mens hans fingre trommede en raskere march, nikkede han, som om han ville sige til Joam Dacosta: "Bliv kun ved! Lad os få den historie. Jeg kender den; men for mig må De gerne fortælle den på Deres måde."

Joam Dacosta, som denne mistillid ikke undgik, lod, som om han ikke lagde mærke til det. Han fortalte derpå sit livs historie, han talte sindigt, med sin sædvanlige ro, uden at forbigå noget af, hvad der var gået forud for eller fulgt efter hans domfældelse. Han fremhævede ikke det ærede og hæderlige liv, han havde ført siden sin flugt, eller sin værdige opførsel som ægtefælle og fader. Kun én ting betonede han – det, at han var rejst til Manao, for at så sin proces revideret og skaffe sig æresoprejsning, og det uagtet han aldeles ikke var nødt til det.

Dommeren, der ganske naturligt havde fordom mod enhver anklaget, afbrød ham ikke. Han nøjedes med afvekslende at lukke og åbne øjnene som en mand, der har hørt den samme historie hundrede gange før, og da Joam Dacosta lagde det memoire, han havde nedskrevet, frem på bordet, gjorde han ikke en bevægelse for at tage den.

"Er De færdig?" spurgte han.

"Ja."

"Og De påstår fremdeles, at De kun er rejst fra Iquitos, for at få Deres proces revideret?"

"Ene af den grund."

"Men hvilket bevis har De? Hvad godtgør, at De, hvis De ikke var blevet angivet, selv ville have meldt Dem?"

"Først og fremmest dette memoire."

"Det var i Deres egne hænder, og var De ikke blevet arresteret, var det jo ikke sikkert, De ville have gjort den brug af det, som De nu påstår."

"Der findes i alt fald et andet papir, som ikke er i min besiddelse, og hvis ægthed ikke kan bestrides."

"Hvad er det for et?"

"Det brev, jeg tilskrev Deres forgænger, dommer Ribeiro, et brev, der underrettede ham om min ankomst."

"De har skrevet?"

"Ja, og dette brev, der kom ham i hænde, må jo være overleveret til Dem."

"Nej virkelig!" svarede dommeren i en noget vantro tone. "De har skrevet til dommer Ribeiro?"

"Førend han blev dommer her," svarede Joam Dacosta, "var Ribeiro advokat i Villa-Rica. Han var min defensor i sagen, og han har aldrig tvivlet om min uskyldighed. Han gjorde alt for at frelse mig. Tyve år derefter, da han var blevet præsident for retten i Manao, lod jeg ham vide, hvem jeg var, hvor jeg var, og hvad jeg havde i sinde. Hans tro til mig var ikke forandret, og det var på hans råd, jeg forlod fazendaen, for personlig at føre min sag. Men døden overraskede ham, og måske er jeg nu fortabt, hvis jeg ikke i dommer Jarriquez genfinder dommer Ribeiro."

Dommeren var ved denne direkte henvendelse lige ved at fare op, men han beherskede sig og mumlede kun:

"Det var stærkt, meget stærkt!"

I dette øjeblik trådte en betjent ind og leverede dommeren et forseglet papir.

Denne åbnede konvolutten og tog et brev frem. Han læste det, rynkede øjenbrynene lidt og sagde:

"Jeg har ingen grund, Joam Dacosta, til at skjule for Dem, at her er det brev, De sagde. De havde skrevet til Ribeiro, og som nu er leveret mig. Der kan således ikke længere være grund til at betvivle rigtigheden af, hvad De i så henseende har anført."

"Ikke mere i så henseende," svarede Joam Dacosta, "end i henseende til alt andet, hvad jeg vedkommende mit liv har fortalt Dem, og som ingen har ret til at tvivle om."

"De påstår, at De er uskyldig," svarede dommeren, "men det gør alle anklagede. Hvad der hidtil er fremkommet, er dog kun vage moralske beviser. Har De intet reelt at fremføre til Deres gunst?"

"Måske," svarede Joam Dacosta.

Ved dette ord sprang dommer Jarriquez op fra sin stol. Det var ham for stærkt, og han måtte gå et par gange rundt i værelset for at sunde sig.

5. Materielle beviser

Da dommeren igen havde taget plads i den tro, at han nu atter var aldeles rolig, lagde han sig tilbage i sin lænestol, stirrede op i loftet og sagde i en ligegyldig tone, endog uden at se på den anklagede:

"Tal!"

Joam Dacosta betænkte sig et øjeblik, som for at samle sine tanker, og vedblev derpå:

"Hidtil har jeg kun givet Dem en moralsk sandsynlighed for, at jeg er uskyldig, idet jeg støttede mig på mit værdige og hæderlige liv. Jeg troede, at disse beviser mest egnede sig til at komme i betragtning ..."

Dommeren trak på skuldrene, som om han just ikke var af samme mening.

"Siden de ikke er tilstrækkelige, så har jeg nogle materielle beviser, som jeg måske kan fremlægge," vedblev Joam Dacosta. "Jeg siger "måske", for jeg ved endnu ikke, hvor megen betydning der kan tillægges dem. Jeg har derfor heller ikke talt om dem til nogen, hverken til min kone eller mine børn, da jeg ikke har villet indgive dem et håb, som måske viser sig bedragerisk."

"Til sagen," svarede dommer Jarriquez.

"Jeg har grund til at antage, at min arrestation er foranlediget ved en angivelse til politimesteren."

"De tager ikke fejl, Joam Dacosta; men jeg må sige Dem, at denne angivelse var anonym."

"Det gør ikke noget til sagen, da jeg ved, at den kun kan hidrøre fra en usling ved navn Torres."

"Med hvilken ret," spurgte dommeren, "kalder De denne angiver således?"

"Fordi han *er* en usling!" svarede Joam Dacosta hastigt. "Denne mand, som jeg havde taget gæstfrit imod, var kun kommet til mig, for at foreslå mig at købe hans tavshed, for at få mig til at indlade mig på en foragtelig handel, som jeg aldrig skal fortryde at have vist fra mig, hvad så end følgen bliver af hans angivelse."

"Stadig det gamle system," tænkte dommeren; "anklage andre for at frelse sig selv."

Men han hørte alligevel meget opmærksomt på beretningen om Dacostas forhold til eventyreren lige til det øjeblik, da denne meddelte ham, at han kendte og kunne sige ham navnet på den virkelige ophavsmand til forbrydelsen i Tijuco.

"Hvad hedder da den skyldige?" spurgte dommeren, noget rokket i sin ligegyldighed.

"Det ved jeg ikke," svarede Joam Dacosta. "Torres tog sig nok i agt for at sige navnet."

"Er den skyldige i live?"

"Han er død."

Dommerens fingre trommede raskere, og han kunne ikke lade være at svare:

"Den mand, der kan bevise den anklagedes uskyldighed, er altid død."

"Om end den virkelige skyldige er død, hr. dommer," svarede Joam Dacosta, "så er i alt fald Torres i live, og han påstår at være i besiddelse af dette bevis, der er egenhændig skrevet af forbryderen. Han tilbød at sælge mig det."

"Nå, Joam Dacosta," svarede Jarriquez, "det havde ikke været for dyrt betalt med hele Deres formue."

"Hvis Torres kun havde forlangt min formue, havde jeg givet ham den, og ikke en af min familie ville have sagt et ord derimod. Ja, De har ret, man kan ikke betale sin ære for dyrt. Men denne usling, der vidste, at han havde mig i sin magt, forlangte mere end min formue."

"Hvad da?"

"Min datters hånd skulle være betalingen for denne handel. Jeg afslog det, han angav mig, og derfor er jeg nu her."

"Og hvis Torres ikke havde angivet Dem?" spurgte dommer Jarriquez, "hvis Torres nu ikke var kommet på Deres vej, hvad ville De så have gjort, da De ved Deres ankomst erfarede, at dommer Ribeiro var død? Ville De have overleveret Dem til retten?"

"Uden mindste betænkning," svarede Joam Dacosta med fast stemme, "da jeg, det gentager jeg, ikke havde anden hensigt med min rejse til Manao."

Dette blev sagt med et sådant udtryk af sandhed, at det gjorde et stærkt indtryk på dommeren; men han ville dog ikke give sig endnu.

Det var nu ikke så underligt. Da han skred til forhøret, kendte han med hensyn til Torres ikke alt, hvad der er dem bekendt, der har fulgt denne fortælling lige fra dens begyndelse. De kan ikke være i tvivl om, at Torres var i besiddelse af det materielle bevis for Dacostas uskyldighed. De har vished om, at dokumentet eksisterer, og måske forekommer det dem, at dommeren viser sig temmelig vantro. Men de må huske på én ting, nemlig, at dommeren ikke er i

samme stilling som de; han er vant til alle sådanne udflugter fra de anklagedes side; det dokument, som Joam Dacosta påberåber sig, foreligger ikke; han ved ikke engang, om det virkelig eksisterer, og når alt kommer til alt, er den mand, han har for sig, dog dømt.

Han ville imidlertid, måske kun af nysgerrighed, drive Joam Dacosta ind i hans sidste forskansninger.

"Altså," sagde han, "beror nu hele Deres håb på den meddelelse, Torres har gjort Dem?"

"Ja, hr. dommer," svarede Joam Dacosta, "såfremt ikke hele mit liv taler for mig."

"Hvor tror De, at Torres nu opholder sig?"

"Jeg antager, han er her i Manao."

"Og De håber, at han vil tale, at han vil overlevere Dem det dokument, som De ikke har villet give den betaling for, han forlangte?"

"Det håber jeg," svarede Joam Dacosta. "Stillingen er ikke nu den samme for Torres. Han har angivet mig og kan selvfølgelig ikke gøre sig håb om atter at optage forhandlingerne om salget. Men dette dokument kan endnu bringe ham i besiddelse af en formue, som han for stedse vil gå glip af, hvis jeg bliver dømt. Da det altså ligger i hans interesse at sælge mig dette dokument, uden at det på nogen måde kan blive ham til skade, så antager jeg, at han vil handle i overensstemmelse med sine interesser."

Der lod sig ikke sige noget mod Joam Dacostas ræsonnement, det følte dommeren godt. Han kom kun med den eneste mulige indvending:

"Lad nu gå," sagde han, "at det ligger i Torres' egen interesse at sælge Dem dette dokument ... men eksisterer der et sådant dokument?"

"Hvis det ikke eksisterer," svarede Joam Dacosta alvorligt, "så har jeg kun at finde mig i menneskenes retfærdighed og vente på Guds retfærdighed."

Ved disse ord rejste dommer Jarriquez sig og sagde i en mindre ligegyldig tone:

"Joam Dacosta, ved at forhøre Dem her, ved at lade Dem fortælle Deres livs begivenheder og bevidne Deres uskyldighed, er jeg gået videre, end mit mandat egentlig tillader. Denne sag er allerede undersøgt, og De har været for juryen i Villa-Rica, der afgav sin dom med enstemmighed, uden at anføre, at der var formildende omstændigheder. De er blevet dømt for anstiftelse af og meddelagtighed i mordet på soldaterne og i diamanttyveriet; De er dømt til døden og har unddraget Dem Deres straf ved flugt. Men hvad enten De nu efter tre og tyve års forløb selv har villet overgive Dem til øvrigheden eller ikke, så er De i ethvert tilfælde blevet arresteret. For sidste gang, De tilstår altså, at De er Joam Dacosta, der er domfældet i sagen om diamanttyveriet?"

"Jeg er Joam Dacosta."

"De er villig til at underskrive denne erklæring?"

"Ja."

Og med en hånd, der ikke rystede, skrev Joam Dacosta sit navn under den rapport, som dommeren havde ladet sin skriver affatte.

"Denne indberetning til justitsministeriet bliver nu sendt til Rio de Janeiro," sagde dommeren. "Der vil gå nogle dage, inden

vi kan få ordre til at lade dommen eksekvere. Hvis altså, som De siger, denne Torres er i besiddelse af beviset for Deres uskyldighed, så gør alt muligt for at skaffe det til stede i rette tid. Når ordren er kommet, er ingen udsættelse mulig, så må retten have sin gang."

Joam Dacosta bukkede.

"Er det mig nu tilladt at se min hustru og mine børn?" spurgte han.

"Endnu i dag, hvis De ønsker det," svarede dommeren. "De skal blive ført til Dem, så snart De melder sig."

Han ringede. Slutteren trådte ind i salen og førte Joam Dacosta ud.

Dommer Jarriquez så efter ham og rystede på hovedet.

"Hm! Det er virkelig en mere indviklet historie, end jeg havde troet," mumlede han.

6. Det sidste stød

Mens Joam Dacosta blev underkastet dette forhør, fik Yaquita gennem Manoel underretning om, at hun og hendes børn måtte se arrestanten klokken fire samme dags eftermiddag. Hun havde endnu ikke forladt sit værelse, hvor hun afventede det øjeblik, da det skulle blive hende tilladt at se sin mand igen.

Samme dags formiddag omtrent klokken elleve gik Benito hen til Manoel og Fragoso, der stod og talte sammen i forenden af jangadaen.

"Manoel," sagde han, "jeg vil gerne bede dig gøre mig en tjeneste?"

"Hvad er det?"

"Og Dem også, Fragoso."

"Jeg er til Deres tjeneste, hr. Benito," svarede barberen.

"Hvad er der tale om?" spurgte Manoel, der lagde mærke til, at hans ven så meget bestemt ud.

"De tror jo fremdeles på min faders uskyldighed?" sagde Benito.

"Ja!" udbrød Fragoso. "Snarere ville jeg tro, at det var mig, der havde begået en forbrydelse!"

"Vel, vi må endnu i dag bringe den plan til udførelse, som jeg tænkte på i gå."

"Finde Torres?" spurgte Manoel.

"Ja, og få ham til at sige, hvorledes han har opdaget min faders tilflugtssted. Der er noget uforklarligt i hele denne sag. Har han kendt ham i tidligere tid? Det kan jeg ikke forstå, da min fader jo ikke har været borte fra Iquitos i mere end tyve år,

og den slyngel knap er tredive. Men inden dagen er til ende, vil jeg have det at vide, eller også, ve Torres!"

Benitos beslutning tillod ikke nogen diskussion, og hverken Manoel eller Fragoso ønskede heller at få ham til at opgive sin plan.

"Jeg beder altså om," vedblev Benito, "at I begge vil følge med mig. Vi tager så straks afsted. Vi må ikke vente, indtil Torres har forladt Manao. Da han nu ikke kan sælge sin hemmelighed, kunne det nok ligne ham. Derfor afsted!"

Alle tre tog i land og gik ind til byen.

Manao var ikke en større by, end at man kunne gennemsøge den i løbet af nogle timer. Om nødvendigt, ville man gå fra hus til hus for at søge efter Torres, men det var rigtigst, straks at spørge sig for på værtshusene. Rimeligvis havde eks-skovkaptajnen ikke opgivet sit rette navn, og han havde måske sine gode grunde til at undgå at komme i berøring med politiet. Men havde han ikke forladt Manao, skulle de unge mænd nok finde ham. Henvende sig til politiet, kunne de ikke vente på, for det var højst sandsynligt – hvad vi jo også ved var tilfældet – at angivelsen havde været anonym.

I en times tid løb nu Benito, Manoel og Fragoso rundt i byens gader og udspurgte købmændene i deres butikker, værtshusholderne i deres cojas og alle andre folk, de mødte; men ingen havde set en person, der passede til det opgivne signalement.

Havde da Torres forladt Manao? Måtte man opgive håbet om at få fat i ham?

Manoel søgte forgæves at berolige Benito, der absolut ville og måtte opdage, hvor Torres opholdt sig.

Tilfældet kom ham til hjælp, og det var Fragoso, der fandt det rette spor.

I et værtshus i Helligåndsgaden svarede man ham, efter at han havde sagt, hvorledes eventyreren så ud, at en sådan person var kommet der aftenen i forvejen.

"Har han ligget her i nat?" spurgte Fragoso.

"Ja," svarede værten.

"Er han her for øjeblikket?"

"Nej, han er gået ud."

"Har han da betalt sin regning og er taget bort?"

"Nej ingenlunde; han gik ud for en time siden og kommer vistnok igen til aften."

"Så de ikke, hvilken vej han gik?"

"Han gik hen imod floden igennem den lavere liggende del af byen, og der træffer man ham formodentlig."

Fragoso forlangte ikke flere oplysninger. Lidt efter stødte han igen til de unge mænd og sagde:

"Jeg er på sporet af Torres."

"Er han her?" udbrød Benito.

"Nej, han er nylig gået ud, og man har set ham gå hen ad floden til."

"Så afsted!" svarede Benito.

Man måtte atter ned til floden, og den korteste vej var at følge Rio Negros venstre bred til dens udløb.

Benito og hans ledsagere havde snart passeret de sidste huse i byen og fulgte nu flodbredden, men dog således, at de ikke kunne ses fra jangadaen.

Sletten var aldeles øde. Man kunne se langt ud over den jævne flade, hvor dyrkede marker havde afløst de tidligere

skove.

Benito talte ikke: han kunne ikke have fået et ord frem. Manoel og Fragoso respekterede hans tavshed. Således vandrede de fremad, så sig om over alt og gennemstrejfede hele flodbredden. Tre kvarter efter at de havde forladt Manao, havde de endnu ikke opdaget noget.

Et par gange havde man truffet på indianere, der arbejdede på deres marker; Manoel spurgte dem ud, og en af dem fortalte, at en mand, der passede til beskrivelsen, var gået forbi i retning af det hjørne, der fremkom ved flodernes sammenløb.

Uden at spørge om mere, ilede Benito fremad, og hans ledsagere måtte skynde sig for at holde trit med ham.

Amazonflodens venstre bred sås nu i mindre end et par kilometers afstand. Nogle høje skjulte en del af horisonten, så at man kun kunne se nogle hundrede skridt frem.

Benito styrtede afsted og forsvandt snart bag en af sandhøjene.

"Hurtigere, hurtigere," sagde Manoel til Fragoso. "Han må ikke være ene et eneste minut."

Dg begge fulgte rask efter, da der pludselig hørtes et skrig.

Havde Benito opdaget Torres? Havde denne fået øje på ham? Var de allerede stødt sammen?

Et halvt hundrede skridt længere fremme så Manoel og Fragoso, ved rask at løbe uden om en høj, to mænd stå lige over for hinanden.

Det var Torres og Benito.

På et øjeblik var Manoel og Fragoso ved siden af dem.

Man skulle have troet, at i den eksalterede tilstand, Benito befandt sig i, ville det have været ham umuligt at styre sig, så

snart han stod lige over for eventyreren.

Således gik det dog ikke.

Så snart den unge mand var sikker på, at Torres ikke kunne undslippe, blev hans holdning aldeles forandret, og han var nu fuldstændig koldblodig.

De to mænd så en kort tid på hinanden, uden at sige et ord.

Det var Torres, der brød tavsheden; i sin sædvanlige frække tone sagde han:

"Ah, det er Dem, hr. Benito Garral!"

"Nej, Benito Dacosta!" svarede den unge mand.

"Jaså!" vedblev Torres, "hr. Benito Dacosta i følge med hr. Manoel Valdez og min gode ven Fragoso."

Ved denne hånlige ytring ville Fragoso styrte frem; men Benito, der endnu var rolig, holdt ham tilbage.

"Hvad går der af Dem, min ven?" sagde Torres, der trådte et par skridt tilbage. "Det er nok bedst, jeg passer lidt på."

Med disse ord tog han ud fra sin poncho en machete, dette angrebs- og forsvarsvåben, som aldrig forlader en brasilianer. Derpå ventede han i en sikker stilling på, hvad der ville komme.

"Jeg har søgt efter Dem, Torres," sagde Benito, der ikke havde gjort en bevægelse over for denne udfordrende holdning.

"Søgt efter mig?" svarede eventyreren. "Det er ikke svært at finde mig. Men hvorfor søgte De efter mig?"

"For af Deres egen mund at høre, hvad De ved om min faders fortid."

"Jaså!"

"Ja, jeg venter, at De vil sige mig, hvorledes De har kunnet genkende ham, hvorfor De sneg Dem rundt i Iquitos-skovene, hvorfor De ventede på ham i Tabatinga?"

"Nå, det er da let nok at forstå," svarede Torres med en hånlig latter. "Jeg ventede på ham for at komme ombord i jangadaen, og jeg gik ombord for at stille ham et ganske ligefremt forslag ... som han måske ikke skulle have sagt nej til."

Ved disse ord kunne Manoel ikke styre sig. Med blegt ansigt og lynende øjne gik han frem mod Torres.

Benito, der ville søge så længe som muligt at tage sagen med det gode, trådte imellem ham og eventyreren.

"Du må kunne beherske dig," sagde han, "når jeg kan det."

Derpå vedblev han:

"Jeg ved, Torres, af hvilken grund De søgte at komme med jangadaen. De var i besiddelse af en hemmelighed og ville gøre Dem fordel af den. Men det er ikke det, der nu er tale om."

"Hvad da?"

"Jeg vil vide, hvorledes De har kunnet genkende Joam Dacosta i fazendaejeren på Iquitos?"

"Hvorledes jeg har kunnet genkende ham?" svarede Torres, "ja, det bliver nu min sag, og det føler jeg ikke trang til at fortælle Dem! Hovedsagen er, at jeg ikke tog fejl, da jeg angav ham som den egentlige ophavsmand til forbrydelsen i Tijuco!"

"De vil påstå ...," udbrød Benito, der nu også havde ondt ved at beherske sig.

"Jeg påstår ingenting," svarede Torres. "Men Joam Dacosta gik ikke ind på mit forslag. Han nægtede at optage mig i sin familie. Vel – nu, da hans hemmelighed er kendt, da han er fængslet, nu er det mig, der afslår at træde ind i hans familie, at komme i familie med en tyv, en morder, en dødsdømt forbryder, som skafottet venter på."

"Usling!" råbte Benito, der nu også trak sin machete frem.

Manoel og Fragoso havde lige så hurtigt bevæbnet sig.

"Tre mod en!" sagde Torres.

"Nej! Én mod én!" svarede Benito.

"Nej virkelig! Jeg troede, det skulle være et mord, udøvet af sønnen af en morder!"

"Torres!" råbte Benito, "forsvar dig, eller jeg slår dig ihjel som en gal hund."

"Gal, å ja," svarede Torres. "Men jeg bider, Benito Dacosta, og vogt dig for mine bid."

Derpå holdt han sin machete frem og stillede sig i forsvarsstilling, beredt på at tage mod et angreb.

Benito var trådt nogle skridt tilbage.

"Torres," sagde han, idet han genvandt sin koldblodighed, der et øjeblik havde forladt ham; "De var min faders gæst; De har truet ham, De har forrådt ham, De har angivet ham, De har anklaget en uskyldig, og, så sandt Gud hjælpe mig, vil jeg dræbe Dem."

Et uforskammet smil viste sig på Torres' læber. Måske havde niddingen i dette øjeblik den tanke at undgå kamp, og det var han i stand til. Han indså nemlig, at Joam Dacosta ikke havde talt nærmere om det dokument, der indeholdt det materielle bevis for hans uskyldighed. Når han nu gjorde Benito indlysende, at han, Torres, havde dette bevis, fik han ham straks afvæbnet. Men foruden at han ville vente til sidste øjeblik, uden tvivl for at drage størst mulig fordel af dokumentet, så huskede han på den unge mands fornærmelige ord, og af had til hele familien glemte han sin egen fordel.

For øvrigt var eventyreren jo en stærk og smidig mand, der var vant til macheten, som han mange gange havde haft

anledning til at bruge. Han havde følgelig fordelen på sin side over for en modstander, der næppe var tyve år og ikke kom ham nær i kraft og behændighed.

Derfor forsøgte også Manoel endnu engang at komme til at optage kampen i stedet for Benito.

"Nej, Manoel," svarede den unge mand koldt, "det tilkommer ene mig at hævne min fader, og da alt skal gå ærligt til, må du være sekundant."

"Benito!"

"Og De, Fragoso, vil vel ikke nægte mig at være sekundant for denne mand?"

"Lad gå," svarede Fragoso, "skønt der ikke er stor ære ved det. Jeg ville uden så mange ophævelser slå ham ihjel som et vildt dyr."

Stedet, hvor kampen skulle finde sted, var en omtrent fyrre fod bred åben plads, femten fod over vandfladen, og den, der veg tilbage, ville snart blive trængt ud i floden.

Manoel gav signalet, og Benito og Torres gik, gik frem imod hinanden.

Benito var fuldstændig herre over sig selv. Som forsvarer af en hellig sag var han meget mere koldblodig end Torres, hvis onde samvittighed, om den end var ufølsom og forhærdet, dog i dette øjeblik forvirrede hans blik.

Da de var hinanden på livet, førte Benito det første stød. Torres parerede. Modstanderne trådte tilbage; men straks efter sprang de frem og holdt hinanden fast ved den venstre skulder. Nu skulle de ikke mere slippe.

Torres, der var den stærkeste, førte fra siden et stød med macheten, som Benito ikke helt kunne undgå. Han blev truffet i

højre side, og hans poncho blev rød af blod. Men han riposterede hurtigt og sårede Torres i hånden.

Der veksledes nu flere stød uden afgørende resultat, Benitos blik traf stadig Torres' øjne ligesom en klinge, der trænger ind til hjertet. Uslingen begyndte åbenbart at blive ængstelig. Han veg lidt efter lidt tilbage, trængt af denne uforsonlige hævner, der var mere bestemt på at tage angiverens liv end på at forsvare sit eget. Benito tænkte kun på at støde til, mens den anden havde nok at gøre med at afbøde stødene.

Snart var Torres drevet helt hen til kanten, på et sted, hvor skrænten ud til floden var lidt udhulet. Han så faren, han ville tage offensiven og genvinde det tabte terræn ... Men hans forvirring tog til ... han kunne ikke se klart ... han måtte endelig bøje sig for den arm, der truede ham.

"Så dø da!" råbte Benito.

Han rettede et stod mod brystet; men macheten gled af mod et hårdt legeme, der var skjult under Torres' poncho.

Benito gentog sit angreb. Torres, der havde riposteret, uden at træffe, følte, at han var fortabt. Atter blev han nødt til at vige tilbage. Da ville han skrige ... skrige, at Joam Dacostas liv var knyttet til hans ... han fik ikke tid til det.

Et nyt stød traf denne gang eventyreren i hjertet. Han faldt bagover; jorden svigtede pludselig under hans fødder, og han styrtede ned ad skråningen. Endnu et øjeblik klyngede hans hænder sig krampagtigt til en busk, men kunne ikke holde fast ... Han forsvandt i flodens bølger.

Benito støttede sig til Manoels skulder, Fragoso trykkede hans hænder. Han ville ikke engang give sine venner tid til at forbinde hans sår, der kun var ubetydeligt.

"Til jangadaen!" sagde han, "til jangadaen!"

Manoel og Fragoso fulgte efter ham, uden at sige et ord.

Et kvarter senere var alle tre på det sted, hvor jangadaen lå fortøjet. Benito og Manoel styrtede ind til Yaquita og Minha og fortalte dem, hvad der var passeret.

"Min søn! Min broder!"

"Til fængslet!" sagde Benito.

"Ja! ... kom! ... kom!" svarede Yaquita og fulgte dem. Alle tre sejlede til Manao, og en halv time efter var de ved byens fængsel.

I følge befaling, som dommeren i forvejen havde givet, blev de straks lukket ind og ført til fangens værelse.

Døren gik op.

Joam Dacosta så sin hustru, sin søn og Manoel træde ind.

"O, Joam, min Joam!" udbrød Yaquita.

"Yaquita! Min hustru! Mine børn!" svarede fangen og trykkede dem til sit hjerte.

"Min Joam er uskyldig!"

"Uskyldig og hævnet!" udbrød Benito.

"Hævnet! Hvad mener du?"

"Torres er død. Fader, faldet for min hånd!"

"Død! ... Torres! ... død!" udbrød Joam Dacosta. "O, min søn ... Du har styrtet mig i fordærvelse!"

7. Beslutninger

Nogle timer senere var hele familien samlet i det fælles værelse på jangadaen. Alle var der – undtagen den brave mand, der var blevet ramt af det forfærdelige slag.

Benito var aldeles fortvivlet og anklagede sig selv for at have styrtet sin fader i fordærvelse. Havde alle de andre ikke holdt øje med ham, havde den unge mand i sin fortvivlelse måske lagt hånd på sig selv. Og dog havde hans optræden været så ulastelig. Var det ikke en retfærdig hævn over den mand, der havde angivet hans fader?

Hvorfor havde Joam Dacosta dog ikke sagt alt, inden han forlod jangadaen? Hvorfor havde han kun villet tale til dommeren om dette materielle bevis på hans ikke-skyldighed? Hvorfor havde han i sin samtale med Manoel, efter at Torres var jaget bort, ikke talt om dette dokument, som eventyreren påstod at være i besiddelse af? Men kunne man egentlig fæste lid til, hvad Torres sagde? Var det sikkert, at han virkelig havde dette dokument?

Nu havde imidlertid familien fået alt at vide af Joam Dacostas egen mund. Den vidste, at der, efter hvad Torres påstod, virkelig fandtes et bevis for hans uskyldighed; at dette dokument var nedskrevet af selve ophavsmanden til attentatet; at denne forbryder på sit dødsleje havde givet det til Torres, og at han, i stedet for at udføre den døendes vilje, ville have benyttet dokumentet til en fordelagtig handel … Men den vidste også, at Torres var faldet i duellen, at hans legeme var ført bort af Amazonfloden, og at han var død, uden at have sagt, hvem den skyldige var.

Hvis der ikke indtraf et mirakel, måtte Joam Dacosta nu betragtes som redningsløst fortabt. Både dommer Ribeiros død og Torres' død havde tilføjet ham et slag, han ikke kunne rejse sig fra.

Det må her bemærkes, at den offentlige mening i Manao, der, som overalt, var lidenskabelig og uretfærdig, havde taget fuldstændig parti imod fangen. Joam Dacostas uventede fængsling opfriskede mindet om det skrækkelige mord i Tijuco, som ingen havde tænkt på i tre og tyve år. Processen mod den unge embedsmand, hans domfældelse, hans flugt nogle timer før henrettelsen, blev bragt på bane og på ny drøftet. En artikel i *"O Diario d'o Grand Para"*, det mest udbredte blad på dette sted, havde gengivet de nærmere omstændigheder ved forbrydelsen i en mod fangen fjendtlig ånd. Hvorledes kunne man tro på Joam Dacostas uskyldighed, når man ikke kendte alt, hvad kun hans nærmeste vidste?

Befolkningen i Manao var derfor også i en meget ophidset stemning. Den indianske og sorte pøbel strømmede snart i sin tåbelige blindhed sammen om fængslet og forlangte, at forbryderen skulle dø. I et land, hvor lynchloven så ofte kommer til anvendelse, hengiver massen sig snart til sine grusomme instinkter, og man kunne befrygte, at den ved denne lejlighed selv ville holde dom.

En sørgelig nat for de rejsende fra fazendaen! Både herrer og tjenere følte sig ramt af slaget. Det trofaste tyende ville våge over Yaquitas og familiens sikkerhed. På flodbredden stimlede de indfødte uafladelig sammen, og det var ikke godt at vide, hvad disse halvvilde mennesker kunne finde på.

Natten gik dog, uden at der blev gjort noget forsøg på at angribe jangadaen.

Den følgende morgen – den 26. august – forsøgte Manoel og Fragoso, der ikke havde forladt Benito et eneste øjeblik i denne sørgelige nat, at udrive ham af hans fortvivlelse. De tog ham afsides og forklarede ham, at man ikke måtte spilde et øjeblik, men bestemme sig til at handle.

"Benito," sagde Manoel, "kom nu til dig selv, bliv mand igen, bliv søn!"

"Min fader!" udbrød Benito, "jeg har dræbt ham!"

"Nej," svarede Manoel, "og med Guds hjælp er alt ikke tabt endnu!"

"Hør os, hr. Benito," sagde Fragoso.

Den unge mand strøg sig med hånden over panden og søgte at samle sig.

"Benito," vedblev Manoel, "Torres har aldrig sagt noget, der kunne lede os på spor med hensyn til hans tidligere liv. Vi kan altså ikke vide, hvem der har begået forbrydelsen i Tijuco, og hvorledes den er udført. At søge i den retning, det ville kun være at spilde tiden."

"Og det haster netop," tilføjede Fragoso.

"Men desuden," sagde Manoel, "selv om vi kunne opdage, hvem der har været Torres' kammerat, så er han jo død og kan ikke bevidne Joam Dacostas uskyldighed. Men alligevel er det sikkert nok, at der findes et bevis på hans uskyldighed, og der er ikke tvivl om, at der virkelig eksisterer et dokument, da Torres jo ville sælge det. Det har han selv sagt. Dette dokument er en tilståelse, som giver en nøjagtig beretning om mordet og

frikender din fader. Ja, og hundrede gange Ja, dette dokument eksisterer!"

"Men Torres selv eksisterer ikke mere!" udbrød Benito, "og med den nidding er også dokumentet gået til grunde ..."

"Vent, fortvivl ikke endnu," svarede Manoel. "Du mindes jo, på hvilken måde vi gjorde bekendtskab med Torres? Det var inde i Iquitos-skovene. Han forfulgte en abe, der havde frastjålet ham et etui af metal, som han satte megen pris på, og han havde allerede forfulgt den i to timer, da aben faldt for vore kugler. Nuvel, tror du, at det var for de få guldstykkers skyld, at det var Torres så magtpåliggende at få etuiet tilbage, og husker du ikke, hvor henrykt han var over atter at have det?"

"Jo! ... jo!" svarede Benito. "Dette etui, som jeg holdt i min hånd ... som jeg gav ham tilbage ... deri lå måske ..."

"Det er mere end sandsynligt ... det er sikkert," svarede Manoel.

"Og en ting endnu," sagde Fragoso, "der netop nu falder mig ind. Mens De gik i land i Ega, blev jeg efter Linas råd tilbage på jangadaen for at holde øje med Torres, og jeg så da ... ja ... jeg så, at han læste og atter læste i et stykke gammelt, gult papir ... og mumlede nogle ord, jeg ikke forstod."

"Det var dokumentet," udbrød Benito, der klyngede sig til dette håb – det eneste, han havde tilbage. "Men har han ikke nedlagt dette dokument på et sikkert sted?"

"Nej," svarede Manoel, "nej! ... Det var af alt for stor værdi for Torres, til at han skulle skille sig ved det. Han bar det altid hos sig, og i dette etui lå vistnok ..."

"Vent ... vent ... Manoel!" udbrød Benito. "Nu husker jeg ... ja, nu husker jeg det! ... Under duellen ... ved det første stød, jeg

rettede mød Torres' bryst, stødte macheten mod et hårdt legeme ... ligesom en metalplade."

"Det var etuiet!" råbte Fragoso.

"Ja," svarede Manoel. "Der kan ikke være tvivl om det. Etuiet lå i en lomme i hans trøje."

"Men Torres' lig ..."

"Det må vi finde."

"Men papiret ... Der kan være kommet vand til det, og det er måske nu ulæseligt."

"Hvorfor det," svarede Manoel, "etuiet har sikkert været hermetisk tillukket."

"Manoel," sagde Benito, der klyngede sig til dette sidste håb, "du har ret. Vi må finde Torres' lig. Vi må undersøge hele det strøg af floden, om det er nødvendigt; men findes skal det."

Man kaldte på lodsen Araujo og satte ham ind i sagen.

"Vel," svarede Araujo. "Jeg kender alle strømninger der på stedet, og vi finder måske nok Torres' lig. Lad os tage de to pirogger, de to ubaer og en halv snes indianere, og så afsted."

Padre Passanha kom netop ud fra Yaquitas værelse. Benito gik hen til ham og underrettede ham med få ord om, hvad de havde i sinde at gøre for at finde dokumentet.

"Tal endnu ikke om det til min moder og søster," tilføjede han. "Det ville tage livet af dem, hvis også dette håb glipper."

"Gå, min søn, gå," svarede padre Passanha, "og Gud hjælpe jer på sporet!"

Fem minutter efter satte de fire fartøjer af fra jangadaen og sejlede hen til det sted, hvor den dødeligt sårede Torres var forsvundet i bølgerne.

8. Første efterforskning

Man ville straks begynde på efterforskningerne, og dertil havde man to vægtige grunde:

Den første var den, at dette bevis for Joam Dacostas uskyldighed måtte skaffes til veje, før ordren til henrettelsen kom fra Rio de Janeiro. Da den anklagedes identitet var godtgjort, kunne den ikke lade vente længe på sig.

Den anden var den, at Torres' legeme ikke måtte ligge for længe i vandet, da man ellers ikke ville finde etuiet og dets indhold uskadt.

Araujo viste ved denne lejlighed ikke blot iver og kløgt, men også, at han kendte floden tilbunds.

"Hvis Torres," sagde han til de unge mænd, "straks er blevet ført bort af strømmen, må vi føre dræg gennem floden på et temmelig langt stykke; for at vente, indtil liget på grund af forrådnelsen kommer op til overfladen, vil tage flere dage."

"Det kan vi ikke," svarede Manoel, "det må lykkes os endnu i dag."

"Hvis derimod," vedblev styrmanden, "liget er blevet hængende i tang og græs tæt ved land, så må vi kunne finde det inden en time."

"Så afsted!" svarede Benito.

Man kunne ikke bære sig anderledes ad. Bådene holdt sig nær ved land, og indianerne begyndte med lange stænger at undersøge floden i nærheden af det sted, hvor kampen havde stået.

Dette sted var for øvrigt let at finde. På skrænten sås en stribe blod, og en mængde bloddråber antydede stedet, hvor liget var

forsvundet i floden.

Et halvt hundrede skridt derfra var der en indskæring i kysten, hvor vandet stod stille. Der var ingen strøm og vandplanterne lå aldeles roligt. Det var altså muligt, at Torres' legeme ikke var ført længere bort.

Ubaerne og piroggerne delte sig her og begyndte eftersøgningen; de lange stager undersøgte enhver plet. De stødte imidlertid ikke på noget.

To timer efter at man havde begyndt, var man kommet til erkendelse af, at liget måtte være kommet uden for dette stillestående vand og ind i strømmen.

"Men derfor vil vi ikke fortvivle," sagde Manoel, "og endnu mindre opgive vort forehavende."

"Skal vi da," spurgte Benito, "undersøge floden i hele dens bredde og længde?"

"I hele dens bredde måske," svarede Araujo. "Heldigvis ikke i hele dens længde."

"Hvorfor ikke?" spurgte Manoel.

"Fordi Amazonfloden en mil fra det sted, hvor Rio Negro falder ud i den, gør en meget skarp bøjning, mens på samme tid dens flodseng pludselig hæver sig. Der fremkommer derved ligesom en naturlig dæmning, som de søfarende godt kender under navnet Frias-barren, og som kun genstande, der flyder på overfladen, kan komme over. Men de, der føres bort i bunden af floden, kan ikke passere den."

Det var unægtelig en heldig omstændighed, såfremt Araujo ikke tog fejl. Men i almindelighed kunne man jo stole på denne gamle Amazon-farer. Han havde nu været lods i tredive år og ofte haft sin nød med Frias-barren, hvor strømmen på grund af

indsnævringen blev stærkere. Mere end én tømmerflåde var gået til grunde der.

Følgelig havde Araujo ret i at mene, at hvis Torres' legeme ved dets specifikke tyngde endnu blev holdt nede på flodens sandbund, kunne det ikke være kommet over barren. Senere derimod, når liget var kommet op på overfladen, ville strømmen føre det over barren; men det ville først indtræffe om nogle dage.

Araujo var nu også så dygtig og pålidelig en mand, som man kunne have i dette farvand, og man kunne derfor gøre regning på, snarest at finde liget ved at følge hans anvisning.

Fartøjerne fulgte derfor begge flodbredderne; bunden blev undersøgt med stagerne, og selv de ubetydeligste fremspringende punkter, hvorved et legeme kunne blive hængende, blev efterset.

Men alt dette arbejde førte ikke til noget, og den halve dag var allerede gået, uden at liget var fundet. Indianerne fik derfor en time til at hvile ud i. De benyttede tiden til at spise og tog så igen fat.

Denne gang delte de fire både, der blev ført af lodsen, Benito, Fragoso og Manoel, hele partiet mellem Rio Negros munding og Frias-barren i fire dele. Man ville nu undersøge flodbunden. Da man ikke over alt kunne nå denne med stagerne, måtte man følgelig benytte sig af dræg.

Dette besværlige arbejde fortsatte man hele resten af dagen. Undertiden stødte drægene mod en eller anden genstand på bunden og holdt igen. Så halede man ind, men det viste sig, at det kun var store stene eller bunker af tang, der hang fast.

Alligevel tænkte ingen på at opgive arbejdet. Benito, Manoel og Araujo behøvede ikke engang at opmuntre indianerne til at holde ud. Disse flinke folk vidste, at de arbejdede for fazendaejeren, for den mand, de elskede, overhovedet for den store familie, hvori herrer og tjenere var lige.

Skulle det være, ville man fortsætte arbejdet hele natten igennem. Alle vidste, hvad det gjaldt om.

Men lidt før solnedgang gav Araujo, der mente, at det ingen nytte var til at fortsætte arbejdet i mørke, signal til, at bådene skulle samles, og de vendte derpå tilbage til jangadaen.

Det så omhyggeligt og forstandigt ledede foretagende var således mislykket.

Manoel og Fragoso vovede ikke at tale om dette uheld i Benitos nærværelse. Måtte de ikke frygte, at modløsheden skulle drive ham til en fortvivlet handling?

Men den unge mand tabte hverken modet eller koldblodigheden. Han var bestemt på at gennemføre denne kamp for hans faders liv og ære, og det var ham, der først tiltalte sine ledsagere:

"I morgen tager vi fat igen," sagde han, "og forhåbentlig med større held."

"Ja," svarede Manoel, "du har ret, Benito. Det er det bedste, vi kan gøre. Vi kan da heller ikke regne med, at vi allerede nu skal have undersøgt hele flodbunden."

"Nej, det kan vi ikke," svarede Araujo, "og jeg holder fremdeles på, hvad jeg har sagt, at liget må findes her, fordi det ikke har kunnet passere Frias-barren, og fordi der vil gå flere dage, før det svømmer ovenpå. Ja, det må være der, og jeg vil forpligte

mig til aldrig mere at drikke en flaske tafia, hvis vi ikke finder det!"

Disse ord havde ikke så lidt at sige i styrmandens mund, og de indgav derfor alle håb.

Benito ville dog ikke lade sig nøje med ord, men se tingene, som de virkelig var; han svarede derfor:

"Ja, Araujo, Torres' legeme ligger endnu i dette bassin, og vi finder det nok, medmindre ..."

"Medmindre?"

"Medmindre kajmanerne har fortæret det."

Manoel og Fragoso ventede med megen ængstelighed på, hvad Araujo ville sige til dette.

Styrmanden tav nogen tid. Man kunne se, at han ville tænke sig om, før han svarede.

"Hr. Benito," sagde han endelig, "jeg plejer ikke at tale hen i vejret. Jeg har også haft samme tanke som De; men hør nu dog. Har De i de ti timer, vi nu har undersøgt floden, set en eneste kajman?"

"Ikke en eneste," svarede Fragoso.

"Når De ikke har det," vedblev lodsen, "så er det, fordi der ingen er; og når der ingen er, så er det, fordi disse dyr ikke holder af at gå i det hvide vand, når de to kilometer herfra har bredderne af det sorte vand, som de foretrækker. Når jangadaen blev angrebet af nogle af disse dyr, så var det, fordi der på det sted ikke fandtes nogen biflod til Amazonen, hvor de kunne søge op. Her er det en anden sag. Gå til Rio Negro, der vil De træffe kajmaner i snesevis. Var Torres faldet i den flod, havde vi sikkert aldrig fundet ham. Men han ligger i Amazonfloden, og den vil sende ham op."

Benito følte sig lettet, han trykkede styrmanden i hånden og sagde kun:

"I morgen, mine venner."

Ti minutter efter var alle ombord i jangadaen.

Yaquita havde imidlertid tilbragt flere timer hos sin mand. Da hun så Manoel og Benito tage afsted med bådene, forstod hun godt deres hensigt; dog talte hun ikke om det til Joam i håb om, at hun den følgende dag kunne meddele ham det heldige udfald.

Men så snart Benito kom ombord, indså hun, at han ikke havde haft held med sig. Hun gik dog hen til ham og spurgte:

"Intet?"

"Intet," svarede Benito, "men i morgen prøver vi igen."

Alle trak sig tilbage til deres værelses, og der blev ikke talt mere om sagen.

Manoel ville nøde Benito til at gå i seng for at få et par timers hvile.

"Hvad skulle det gøre godt for?" svarede Benito. "Tror du, jeg kan sove?"

9. Anden efterforskning

Den følgende dag – den 27. august – endnu før solopgang, tog Benito Manoel til en side og sagde til ham:

"Undersøgelsen i går var til ingen nytte. Begynder vi i dag på samme måde, er vi måske ikke heldigere."

"Vi må jo alligevel forsøge det," svarede Manoel.

"Ja," vedblev Benito; "men for det tilfælde, at vi nu ikke finder Torres, sig mig så, hvor lang tid vil der gå, før liget driver op på overfladen?"

"Hvis Torres," svarede Manoel, "var faldet levende i vandet og ikke som følge af en voldsom død, så kunne man regne med fem til seks dage. Men da han var dødeligt såret, vil han måske komme op om to tre dage."

Dette Manoels svar, der var aldeles rigtigt, trænger til nærmere forklaring.

Ethvert menneske, der falder i vandet, er i stand til at flyde, såfremt der kan tilvejebringes ligevægt imellem legemets og vandets tæthed. Her er naturligvis tale om dem, der ikke kan svømme. Holder man munden og næsen over vandet, kan man flyde. Men i almindelighed går det ikke på den måde. Når et menneske er ved at drukne, går dets første bevægelser ud på at få så meget som muligt af legemet over vandet; man holder hovedet tilbage og armene i vejret, og disse dele af legemet, som nu ikke mere holdes oppe af vandet, mister ikke den vægtmængde, som de taber ved at være fuldstændigt under vand. Derfor bliver tyngden for stor, og til sidst går hele legemet til bunds. Vandet trænger nemlig igennem munden ind i lungerne, driver luften ud derfra, og legemet synker.

I det tilfælde derimod, at et menneske, der falder i vandet, allerede er dødt, forholder sagen sig anderledes, og det flyder lettere, da de ovenfor nævnte bevægelser ikke foretages, og går det til bunds, vil det hurtigere komme op igen, fordi der ikke er trængt så meget vand ind i lungerne, da det ikke har søgt at ånde.

At et legeme igen kommer op på overfladen, efter i kortere eller længere tid at have været under vandet, er ene en følge af den gasudvikling, som medfører en udvidelse af cellevævet. Legemet bliver større, uden at vægten forøges i samme forhold, og da det ikke er så tungt som det tilsvarende kvantum vand, stiger det til vejrs og flyder.

"Derfor," sagde Manoel, "skønt forholdene er gunstige, idet Torres var død, da han faldt i floden, vil han ikke komme op før om tre dage, medmindre opløsningen på grund af særegne omstændigheder går hurtigere for sig."

"Vi har ikke tre dage til vor rådighed," svarede Benito. "Vi kan ikke vente, ved du. Vi må altså tage fat igen, men på en anden måde."

"Hvorledes mener du?" spurgte Manoel.

"Jeg vil selv dukke under i floden," svarede Benito. "Jeg vil se efter med mine egne øjne, søge med mine egne hænder ..."

"Spring hundrede gange ud," udbrød Manoel, "det hjælper ikke. Jeg mener ligesom du, at vi i dag må foretage en direkte undersøgelse og ikke gå i blinde med dræg og stager, som kun kan nytte, når de får fat i selve genstanden. Jeg mener også, at vi ikke kan vente tre dage. Men dukke under, komme op igen og atter dukke under, det bliver en langsom historie. Nej, det

forslår ikke, og vi risikerer atter, ikke at komme til noget resultat."

"Har du da et bedre middel, Manoel?" spurgte Benito og så spændt på sin ven.

"Hør mig. Der er en omstændighed, som man næsten kan sige, at Forsynet sender os til hjælp."

"Så tal dog!"

"Da jeg i går kom igennem Manao, så jeg, at man var i færd med reparere en af havnedæmningerne ved Rio Negro. Dette arbejde under vandet blev udført ved hjælp af et dykkerapparat. Det må vi absolut se at få at låne, leje eller købe, og vi kan da genoptage udførelsen med bedre udsigter."

"Lad os underrette Araujo og Fragoso og vore folk om denne sag og så tage afsted," svarede Benito straks.

Styrmanden og barberen blev nu sat ind i sagen, og det blev aftalt, at de og indianerne skulle med de fire både ro til Frias-bassinet og der vente på de to unge mænd.

Manoel og Benito gik straks til havnedæmningen.

Der bød de entreprenøren for arbejdet en så stor sum, at han straks var villig til at overlade dem sit apparat for hele dagen.

"Vil De have en af mine folk med," spurgte han, "for at han kan hjælpe Dem?"

"Men hvem skal have dykkerdragten på?"

"Jeg," svarede Benito.

"Du, Benito?" udbrød Manoel.

"Jeg vil!"

Det nyttede ikke at sige ham imod.

En time efter lå flåden med luftpumpen og de øvrige apparater ved flodbredden og ventede på bådene.

Hvorledes et dykkerapparat er indrettet, er bekendt nok; ved hjælp af det kan man stige ned under vandfladen og blive dernede i nogen tid, uden at lungernes virksomhed tager skade af det. Dykkeren er iført en vandtæt kautsjukbeklædning, og under fødderne har han såler af bly, hvorved han lettere holder sig i lodret stilling. Om halsen har han en plade af kobber, hvortil slutter sig en metalhjelm, i hvis forreste side der er en glasrude. I denne hjelm kan dykkerens hoved frit bevæge sig, og til den er to rør fastgjorte: igennem det ene går den ubrugelige luft bort, og det andet står i forbindelse med luftpumpen, der uafbrudt sender frisk luft ned. Når dykkeren vil arbejde et sted, ligger flåden stille oven over ham; vil han gå, følger flåden hans bevægelser.

Disse dykkerapparater forarbejdes nu til en sådan fuldkommenhed, at det ikke er forbundet med fare at benytte dem. Det eneste, man i dette tilfælde var udsat for, var at møde en kajman på bunden af floden. Men efter hvad Araujo havde oplyst, havde man den foregående dag ikke set en eneste af disse dyr, og vi ved, at de foretrækker det sorte vand i Amazonens bifloder. Desuden har dykkeren altid en snor, der fører op til en klokke på flåden; så snart den giver lyd, haler man ham hurtigt op.

Benito havde taget dykkerdragten på; hans hoved forsvandt i metalhjelmen; i hånden havde han et lille jernspyd, han kunne undersøge flodbunden med, og på givet signal blev han hejset ned.

Mændene på flåden, der var vant til dette arbejde, begyndte straks at pumpe, mens fire af indianerne fra jangadaen under

Araujos opsyn langsomt drev den frem med deres lange stager i den ønskede retning.

De to pirogger, styret af Fragoso og Manoel og hver med to pagajere, fulgte efter flåden, beredte til hurtigt at gå frem eller tilbage, hvis Benito fandt Torres' legeme og bragte det op til vandets overflade.

10. Et kanonskud

Benito var altså steget ned i det store flodleje, der endnu skjulte Torres' lig. Havde det stået i hans magt at udtørre og bortlede denne vandmasse, havde han sikkert allerede nu været i besiddelse af etuiet. Hans faders uskyldighed var da blevet lagt for dagen, og mange sørgelige øjeblikke ville være undgået.

Benito stod på bunden af flodlejet. Hans tunge såler skar mod sandet. Der var vel en ti til femten fod vand, og bunden skrånede stærkt.

I dette uigennemtrængelige væv af vandplanter var det ikke rimeligt, at stagerne havde kunnet undersøge enhver plet. Der var altså en mulighed for, at liget endnu lå, hvor det var faldet ned.

På dette sted var der ingen strøm. Benito kunne derfor med lethed følge flådens bevægelser.

Lyset trængte temmelig dybt ned i dette klare vand, hvorover en prægtig sol på en skyfri himmel spredte sine stråler. Under andre forhold ser man kun ubetydeligt under tyve fod vand; men her syntes vandet ligesom at være gennemtrængt af en lysende væske, og Benito kunne gå endnu dybere ned, uden at mørket skjulte flodbunden.

Den unge mand fulgte langsomt kysten. Hans jernstang undersøgte planterne og alt, hvad der lå på bunden. Hele skarer af fisk fløj ud derfra ligesom fugle fra en busk, og i hundredevis løb krebsdyr om på det gule sand ligesom store myrer, der er jaget ud af deres tuer.

Trods al søgen fandt Benito dog intet. Han lagde imidlertid mærke til, at flodlejet skrånede stærkt, og han sluttede deraf, at

Torres' legeme muligvis var rullet længere ud. Hvis det var tilfældet, lå det der måske endnu, da strømmen ikke kunne have revet det med sig fra en så stor dybde.

Benito besluttede derfor at gå længere ud, så snart han havde undersøgt bunden inde ved land.

Efter et kvarters forløb havde han endnu ikke fundet noget. Han følte trang til at komme op for at hvile sig og så senere at tage fat med fornyede kræfter. På enkelte steder, hvor floden blev dybere, var han nået ned til tredive fod vand. Han måtte der bære næsten en atmosfæres tryk, – tilstrækkeligt til at fremkalde legemlig træthed og åndelig slappelse hos den, der ikke er vant til det.

Benito trak i snoren til klokken, og mændene på flåden begyndte at hale ham op; men de gik langsomt til værks og brugte et minut til at løfte ham nogle fod for ikke at udsætte hans indre organer for den skadelige påvirkning af det forandrede lufttryk.

Så snart den unge mand var oppe på flåden, tog man hjelmen af ham; han åndede dybt og satte sig ned for at hvile ud.

Piroggerne var kommet nærmere.

"Nå?" spurgte Manoel.

"Endnu intet! ... Intet!"

"Du har ikke opdaget noget spor?"

"Nej!"

"Vil du ikke have, at jeg nu skal gå ned?"

"Nej, Manoel," svarede Benito, "jeg har begyndt ... jeg ved, hvor jeg vil hen ... lad mig blot om det."

Benito forklarede nu lodsen, at han ville undersøge flodlejet længere nede indtil Frias-barren, hvor forhøjningen af bunden

måske havde standset Torres' lig; men først ville han dog undersøge de steder, hvor stagerne ikke havde kunnet nå bund.

Araujo bifaldt denne plan og beredte sig til at tage sine forholdsregler derefter.

Manoel troede, at han ved denne lejlighed burde give Benito nogle råd.

"Siden du vil fortsætte undersøgelsen i den retning," sagde han, "styrer vi flåden derhen, men vær forsigtig, Benito. Du vil komme dybere ned, end du hidtil har været, måske på et halvt hundrede fod vand, og der må du udholde et tryk på to atmosfærer. Hvis dit hoved bliver ligesom klemt sammen, hvis det bliver ved at suse for ørene af dig, så giv straks signal, og vi skal hurtigt trække dig op; så kan du begynde igen, hvis det behøves; men så er du i alt fald lidt mere vant til at bevæge dig i en sådan dybde."

Benito lovede Manoel at følge hans råd, som han godt indså vigtigheden af. Han var mest bange for, at hans åndsnærværelse skulle svigte ham i det afgørende øjeblik.

Benito trykkede Manoel i hånden; han fik igen hjelmen på, pumpen begyndte at arbejde, og snart var dykkeren forsvundet.

Flåden var dengang omkring fyrre fod fra flodbredden; men efterhånden som den kom længere ud på floden, hvor strømmen kunne sætte den i hurtigere fart end det var ønskeligt, bandt ubaerne sig fast til den, og pagajerne holdt den op mod strømmen, så at den kun bevægede sig yderst langsomt.

Benito var gået ned og fandt fast bund under sig. Da hans blysåler stod på sandet, kunne man af rebets længde slutte, at

han var på en dybde af fem og tres eller halvfjerds fod. Der måtte altså være et dybere sted end ellers.

Lyset var her noget svagere; men vandet var dog så gennemsigtigt, at Benito tydeligt kunne skelne de forskellige genstande, der lå på bunden af floden, og nogenlunde sikkert finde vej. Desuden var sandet, der var blandet med glimmer, ligesom et reflektionsspejl, og man kunne se de enkelte korn, der glitrede som et skinnende støv.

Benito så sig om til alle sider og undersøgte alt med sin jernstang. Man gav ham mere reb, når han forlangte det og da rørene, han indåndede og udåndede luften igennem, aldrig blev stramme, arbejdede pumpen særdeles godt.

Undertiden blev det fuldstændigt mørkt omkring ham; han kunne da slet ikke se, ikke engang i en meget snæver omkreds. Det var dog et aldeles forbigående fænomen; det var nemlig, når flåden kom lige over hans hoved og derved fuldstændigt optog solens stråler. Men et øjeblik efter forsvandt dette tætte mørke, og sandet reflekterede atter lyset.

Benito kom stadig dybere ned. Han mærkede det navnlig deraf, at trykket af vandmassen blev stærkere. Hans åndedrag blev besværligere, og han havde ikke det samme herredømme over sine lemmer som under almindelige forhold. Han kom derved under en fysiologisk påvirkning, som han ikke var vant til. Det susede stærkere for hans ører; men da hans tanker endnu var klare, da han følte, at hans hjerne arbejdede aldeles normalt – måske lidt mere end naturligt –, ville han ikke give signal til, at man skulle trække ham op, men gik endnu dybere ned.

Pludselig blev han i halvmørket opmærksom på en utydelig masse. Den så ud som et legeme, indsvøbt i et lag af vandplanter.

Han følte sig mægtig bevæget, trådte helt hen til denne masse og undersøgte den med sin stang.

Det var kroppen af en kæmpestor kajman, der allerede var blevet til skelet, og som strømmen fra Rio Negro havde ført ind i Amazonens flodleje.

Benito fo'r tilbage, og uagtet lodsen havde sagt det modsatte, kom han til at tænke på, at en levende kajman dog også kunne få i sinde at vove sig ind i Frias-bassinet!

Men han afviste denne tanke og gik videre. Han måtte nu være i en dybde af halvfems til hundrede fod, og følgelig var han under tre atmosfærers tryk. Hvis denne fordybning i flodsengen blev endnu større, ville han snart blive nødt til at holde inde med sine undersøgelser.

Erfaringen har nemlig vist, at det er farligt at vove sig dybere ned end hundrede og tyve eller hundrede og tredive fod. Ikke alene kan den menneskelige organisme ikke arbejde regelmæssigt under et sådant tryk; men apparaterne kunne ikke skaffe tilstrækkelig brugelig luft.

Og dog var Benito bestemt på at trænge frem så langt, som hans sjælelige energi og legemlige kræfter tillod ham. En uforklarlig anelse drog ham ned mod denne afgrund; det forekom ham, at liget måtte være rullet helt ned på bunden af dette svælg, og at Torres, hvis han havde tunge genstande på sig, som et bælte med penge, guld eller våben, endnu måtte være i denne store dybde.

Pludselig så han i en mørk fordybning et lig – ja, et lig med klæderne på, som om det var en mand, der var faldet i søvn med armen under hovedet.

Var det Torres? I det tætte mørke på dette sted var det vanskeligt at se det; men det var i alt fald et menneskeligt legeme, som lå der, ikke ti skridt fra ham.

Benito følte sig forunderlig bevæget. Hans hjerte hørte et øjeblik op at slå. Han frygtede, at han skulle tabe bevidstheden. Med en kraftig viljesanstrengelse samlede han sig og trådte helt hen til liget.

Pludselig fo'r et lige så stærkt som uventet stød igennem hans legeme. Et langt bånd slyngede sig om hans krop, og igennem den tætte dykkerdragt kunne han mærke de gentagne stød.

"En puraqué!"

Det var det eneste ord, der undslap hans læber.

Det var ganske rigtigt en "puraqué" – således kalde brasilianerne gymnoten eller zitterålen – der havde angrebet ham.

Som bekendt har disse ål med et sort og slimet skind langs ryggen og halen et apparat med celler ligesom et elektrisk batteri, der står i forbindelse med meget kraftigtvirkende nerver. Nogle af dem er ikke større end en hugorm; andre kan blive indtil ti fod lange, og en sjældnere art bliver endog femten til tyve fod.

De findes i stor mængde i Amazonstrømmen og dens bifloder, og det var en sådan af ti fods længde, der kastede sig over dykkeren.

Benito indså straks, hvor farligt dette angreb var. Hans klæder kunne ikke beskytte ham. Ålens udladninger, der i begyndelsen ikke var synderlig stærke, blev kraftigere og kraftigere, og således ville det blive ved, indtil dens elektricitet var udtømt.

Benito, der ikke kunne stå imod rystelsen, var faldet halvt om på sandet. Hans lemmer lammedes lidt efter lidt af de elektriske udladninger fra gymnoten, der langsomt snoede sig op ad ham. Han kunne til sidst ikke løfte armene. Snart tabte han stangen, og han havde ikke engang kræfter til at tage klokkestrengen og give signalet.

Han følte, at han var fortabt. Hverken Manoel eller de andre kunne have anelse om den frygtelige kamp dernede i dybet.

Og netop i det øjeblik, da han havde set et legeme – Torres' lig!

Af selvopholdelsesdrift ville Benito råbe om hjælp! ... Hans stemme kvaltes i metalhjelmen, der ikke lod en lyd slippe ud.

I dette øjeblik fordoblede puraquéen sine angreb, den udsendte ladninger, så at Benito vred sig på sandet som stykkerne af en itureven orm. Han følte, at han var lige ved at tabe bevidstheden. Hans øjne formørkedes, hans lemmer blev stive!

Men inden han fuldstændig havde mistet evnen til at se og tænke, viste der sig et uventet, forunderligt og uforklarligt fænomen for hans blik.

Lyden af et dumpt knald forplantede sig igennem vandet. Det lød som et tordenskrald, der løb igennem de undersøiske lag. Benito var omgivet af en forfærdelig larm, der gav ekko i flodens dybder.

Og pludselig undslap ham et skrig af overraskelse! … Et forfærdeligt, spøgelsesagtigt syn viste sig nemlig for ham.

Den druknedes legeme, der hidtil havde ligget udstrakt på sandet, rejste sig op! … Svingningerne i vandet satte dets arme i bevægelse, som om de var levende … Det skrækkelige lig bevægede sig krampagtigt.

Det var Torres! En solstråle trængte netop ned igennem vandet, og Benito genkendte niddingens opsvulmede og grønlige ansigt.

Og mens Benito ikke kunne gøre en bevægelse med sine lammede lemmer, mens de tunge såler holdt ham nede, som om han var naglet fast til flodbunden, rejste liget sig op, dets hoved bevægede sig frem og tilbage, det viklede sig ud af vandplanterne og hævede sig, forfærdeligt at se på, helt op til flodens overflade.

11. Hvad der er i etuiet

Hvad var der foregået? Kun et fysisk fænomen, som vi nu skal forklare.

Kanonbåden *Santa-Ana*, der på rejse til Manao sejlede op ad Amazonfloden, havde netop passeret Frias-grunden. Lidt før den kom til Rio Negros munding, havde den tonet flag og saluteret det brasilianske banner med et kanonskud. Ved dette knald var vandfladen kommet i vibrerende svingninger, og disse svingninger, der forplantede sig til bunden af floden, var – ved at befordre cellevævets udvidelse – nok til at løfte Torres' legeme, der allerede var blevet lettere ved den begyndende opløsning. Det gik følgelig ganske naturligt til, at den druknedes legeme steg op til overfladen.

Dette velbekendte fænomen forklarede, at liget atter kom til syne; men det må indrømmes, at det var et heldigt træf, at *Santa-Ana* netop kom til stede.

På Manoels råb roede en pirog straks hen til liget, mens man samtidig trak dykkeren op til flåden.

Men hvor forfærdet blev ikke Manoel, da Benito blev lagt på dækket, uden at kunne røre et lem og tilsyneladende livløs.

Så hurtigt som muligt tog man dykkerdragten af ham.

Benito havde fuldstændig mistet bevidstheden ved gymnotens voldsomme udladninger.

Manoel var aldeles fortvivlet; han søgte at puste vejr i ham og undersøgte, om hjertet endnu slog.

"Det slår! Det slår!" udbrød han.

Ja! Benitos hjerte slog endnu, og efter nogle minutters forløb havde Manoels omhu kaldt ham tilbage til livet.

"Liget! Liget!"

Det var de første og eneste ord, som Benito udtalte.

"Her er det!" svarede Fragoso og pegede på piroggen, der kom tilbage med Torres' lig.

"Men hvad er der hændet dig, Benito?" spurgte Manoel. "Har du manglet luft?"

"Nej!" sagde Benito. "En puraqué angreb mig ... Men denne lyd ... denne torden?"

"Et kanonskud!" svarede Manoel. "Det er et kanonskud, der har ført liget op til overfladen."

I dette øjeblik lagde piroggen til ved flåden. Indianerne havde lagt liget i bunden af båden. Ansigtet var endnu ikke mere forandret, end at det let kunne kendes igen. I den henseende var ingen tvivl mulig.

Fragoso havde lagt sig på knæ i piroggen og begyndte at afrive ligets klæder, der faldt af i pjalter. Derved blev han opmærksom på Torres' højre arm, der nu var blottet. Man kunne tydeligt på den se arret efter et ældre sår, der hidrørte fra et knivstik.

"Det ar!" udbrød Fragoso. "Ja, det er det! ... nu husker jeg ..."

"Hvilket?" spurgte Manoel.

"En strid! ... ja! en strid, som jeg var vidne til i provinsen Madeira ... Det er tre år siden. At jeg dog har kunnet glemme det ... Torres var dengang skovkaptajn ... Jo, jeg vidste nok, jeg havde set den slyngel før."

"For øjeblikket er det en temmelig ligegyldig sag," udbrød Benito. "Etuiet! Etuiet! ... Har han det endnu?"

Og Benito ville afrive de sidste klædningsstykker for at undersøge dem ...

Manoel standsede ham.

"Vent et øjeblik, Benito," sagde han.

Derpå vendte han sig om mod de folk på flåden, der ikke hørte til jangadaens personale, og hvis vidnesbyrd ikke senere kunne mistænkeliggøres.

"Læg nøje mærke, mine venner," sagde han til dem, "til alt, hvad vi har foretaget os, for at I senere for retten kan afgive erklæring om, hvorledes alt er gået til."

Mændene trådte nærmere hen til piroggen.

Fragoso borttog nu det bælte, der omsluttede Torres' legeme under den iturevne poncho; han følte på hans trøjelomme og udbrød:

"Etuiet!"

Et skrig af glæde undslap Benito. Han ville tage det for straks at undersøge det ...

"Nej," sagde atter Manoel, hvis koldblodighed ikke forlod ham. "Dommerne må ikke på nogen måde kunne nære tvivl. Uinteresserede vidner må bekræfte, at dette etui fandtes på Torres' legeme."

"Du har ret," svarede Benito.

"Min ven," sagde Manoel til flådens bådsmand, "undersøg, om der er noget i den lomme."

Bådsmanden adlød. Han trak et metaletui frem, hvis låg var hermetisk tillukket, og som ikke lod til at have taget skade af vandet.

"Papiret ... er papiret endnu i det?" udbrød Benito, der ikke kunne styre sig længere.

"Det tilkommer øvrigheden at åbne dette etui," svarede Manoel. "Kun den tør undersøge, om der findes et dokument i

det."

"Ja ... ja ... Du har atter ret, Manoel," svarede Benito. "Til Manao, mine venner, til Manao!"

Benito, Manoel, Fragoso og bådsmanden, der beholdt etuiet, gik straks ombord i en af piroggerne, og denne ville just støde fra, da Fragoso sagde:

"Men Torres' lig?"

Piroggen standsede.

Indianerne havde nemlig allerede kastet liget i vandet, og det drev nu ned ad floden.

"Torres var en elendig slyngel," sagde Benito. "Jeg har på ærlig vis vovet mit liv mod hans, og Gud har ramt ham med min hånd; men alligevel bør hans legeme dog begraves."

Der blev altså givet ordre til, at den anden pirog skulle hente Torres' lig, og at det skulle begraves på flodbredden.

Men i dette øjeblik styrtede en flok rovfugle, der svævede over floden, løs på det flydende legeme. Det var uruber, en slags små gribbe med nøgen hals og lange ben, der i Sydamerika kaldes "gallinazos" og er ualmindelig grådige. Liget blev sønderrevet af deres næb, hvorved gassen, der oppustede det, strømmede ud; dets tæthed blev derved større, det sank lidt efter lidt, og for sidste gang forsvandt hvad der var tilbage af Torres i Amazonens vande.

Ti minutter var piroggen i Manaos havn. Benito og de andre gik i land og ilede igennem byens gader.

Kort efter var de ved dommer Jarriquez' hus og lod en af tjenerne anmode ham om, at han straks ville tage imod dem.

Han gav ordre til at føre dem ind i hans værelse.

Der fortalte Manoel alt, hvad der var passeret lige fra det øjeblik, da Torres faldt dødelig såret i ærlig tvekamp, og til det øjeblik, da etuiet blev fundet på hans lig.

Skønt denne beretning måtte bestyrke rigtigheden af, hvad Joam Dacosta havde fortalt med hensyn til Torres og den handel, denne havde foreslået ham, modtog dommer Jarriquez den dog med et vantro smil.

"Her er etuiet," sagde Manoel. "Det har ikke et eneste øjeblik været i vore hænder, og den mand, der overleverer Dem det, er den, der fandt det på Torres' legeme."

Dommeren tog etuiet, undersøgte det omhyggeligt og drejede og vendte det, som om det var en kostbar genstand. Derpå rystede han det, og nogle mønter, som lå i det, gav en lyd af metal fra sig.

Indesluttede da etuiet ikke det så eftersøgte dokument, dette papir, som den sande skyldige selv havde skrevet, og som Torres havde villet sælge Joam Dacosta for en skammelig betaling? Var dette materielle bevis på den dødsdømtes uskyldighed uigenkaldelig tabt?

Man fatter let, i hvilken spænding alle var. Benito havde ondt ved at få et ord frem.

"Luk det dog op, luk dog etuiet op!" sagde han endelig med kvalt røst.

Dommeren begyndte nu at vriste låget af; og da det var borte, vendte han etuiet om, og nogle guldstykker rullede ud på bordet.

"Men papiret! ... Papiret!" råbte Benito, der måtte støtte sig til bordet.

Dommeren stak fingrene ind i etuiet og trak med noget besvær et gulnet papir frem, der var omhyggeligt lagt sammen og ikke beskadiget af vandet.

"Det er dokumentet!" udbrød Fragoso. "Ja, det er det papir, jeg har set i hænderne på Torres!"

Dommeren udfoldede papiret; han så et øjeblik på det og undersøgte det på begge de beskrevne sider.

"Et dokument er det," sagde han. "Det et der ingen tvivl om. Det er et dokument."

"Ja," svarede Benito, "og det er det dokument, som godtgør, at min fader er uskyldig."

"Det ved jeg ikke," svarede dommer Jarriquez, "og jeg er bange for, det bliver ingen let sag at komme på det rene med."

"Hvorfor det?" spurgte Benito, der blev bleg som et lig.

"Fordi dokumentet er skrevet i chiffersprog," svarede dommeren, "og fordi ..."

"Nå?"

"Vi ikke har nøglen til det."

12. Dokumentet

Det var unægtelig en meget slem omstændighed, som hverken Joam Dacosta eller hans familie havde kunnet forudse. Dokumentet var virkelig – de, der ikke har glemt begyndelsen af denne fortælling, ved det – skrevet således, at det ikke kunne dechifreres, uden efter et af de talrige systemer, der benyttes ved hemmelig skrift.

Men hvilket?

Al den kløgt, som den menneskelige hjerne er i besiddelse af, måtte udvikles for at klare dette spørgsmål.

Forinden dommeren lod Benito og hans ledsagere gå, lod han tage en nøjagtig kopi af dokumentet; han beholdt selv originalen og leverede kopien til de to unge mænd, for at de kunne give den til fangen.

Efter at der var aftalt et møde til næste dag, tog de afsked og begav sig straks til fængslet for ikke at spilde et øjeblik.

Der havde de en kort samtale med fangen og meddelte ham alt, hvad der var passeret.

Joam Dacosta tog mod dokumentet og undersøgte det omhyggeligt; derpå rystede han på hovedet og gav det tilbage til sin søn.

"Måske," sagde han, "indeholder dette dokument det bevis, jeg aldrig har kunnet skaffe til veje. Men hvis jeg ikke kan tilvejebringe dette bevis, hvis mit hæderlige liv ikke taler for mig, da har jeg ikke mere at vente af den menneskelige retfærdighed, og min skæbne ligger i Guds hånd."

Dette følte alle kun alt for godt. Hvis dette dokument ikke lod sig dechifrere, var den dømte fortabt.

"Vi skal finde ud af det, fader!" udbrød Benito. "Intet dokument af denne slags kan modstå en nøjagtig granskning. Hav tillid ... ja, tillid! Himlen har hidtil hjulpet os på en så vidunderlig måde og givet os dette dokument, – den vil nu også vejlede vor forstand til at kunne læse det."

Joam Dacosta trykkede Benitos og Manoels hænder; derpå tog de unge mænd afsked for at vende tilbage til jangadaen, hvor Yaquita ventede dem.

Yaquita blev straks sat ind i alt, hvad der var passeret, og ved samme lejlighed fik Lina at vide, at det var Fragoso, der havde opdaget, at Torres var en forhenværende skovkaptajn.

"Men hvor har du da truffet ham før?" spurgte den unge mulatinde.

"På en af mine rejser i Amazon-provinserne," svarede Fragoso, "dengang jeg på håndteringens vegne drog fra landsby til landsby."

"Og det ar?"

"Det gik således til: jeg kom en dag til Arana-missionen, netop som Torres, som jeg aldrig havde set før, var kommet i klammeri med en af sine kammerater – de er alle sammen lige gode, – og det endte med, at skovkaptajnen fik et knivstik i armen. I mangel af en læge måtte jeg forbinde ham, og det er derfra, jeg kender ham."

"I grunden er det ligegyldigt," sagde den unge pige, "om man ved, hvad Torres før har været. Det er ikke ham, der har begået forbrydelsen, så det hjælper os ikke meget."

"Nej, det er sandt," svarede Fragoso; "men til sidst finder man nok ud af dokumentet, og så vil Joam Dacosta stå ren i alles øjne."

Det samme håbede også Yaquita, Benito, Manoel og Minha, og alle studerede ivrigt dokumentet for at søge at dechifrere det.

Efter at have affattet en rapport om forhøret, der godtgjorde Joam Dacostas identitet, afsendte dommeren den til kancelliet, og han kunne vel nu antage, at han ikke fik mere med denne sag at bestille. Således skulle det imidlertid ikke gå.

For man må huske på, at da dokumentet var fundet, kom dommer Jarriquez derved ganske naturligt ind på sin specialitet. Han, der studerede talkombinationer, der løste vanskelige problemer for sin fornøjelse, gåder, rebusser, logogriffer og lignende sager, – han var jo åbenbart i sit rette element.

Ved tanken om, at dette dokument måske indeholdt Joam Dacostas retfærdiggørelse, vågnede alle hans analyserende instinkter. Her havde han et kryptogram liggende for sig. Det måtte han have rede på. Enhver, der kendte ham, vidste, at han ville slide i det, så at han glemte både mad og drikke.

Så snart de unge mænd var gået, lukkede han sig inde og gav ordre til, at han ikke ville forstyrres. Brillerne sad på hans næse, tobaksdåsen stod på bordet. Han tog en stor pris for at klare hjernen, tog dokumentet og faldt hen i en grublen, der snart blev til en monolog. Den gode dommer hørte til den slags folk, der gerne taler højt med sig selv.

"Lad os nu gå metodisk frem," sagde han. "Uden metode, ingen logik. Uden logik, intet resultat."

Derpå tog han dokumentet og løb det igennem, uden at forstå et eneste ord af det.

Dokumentet indeholdt omtrent hundrede linjer, der var delt i seks afdelinger.

"Hm!" sagde dommeren, efter at have tænkt sig lidt om, "at tage den ene afdeling efter den anden, det ville kun være at spilde tiden. Man må tvært imod tage en enkelt alinea og se at træffe den, der er af størst interesse. Det må jo efter al sandsynlighed være den sidste, der resumerer hele historien. Egennavne må kunne bringe mig på sporet, og da navnlig navnet Joam Dacosta, og findes det overhovedet i dette dokument, så mangler det næppe i slutningen."

Dette ræsonnement var ganske logisk, og det var aldeles korrekt af ham, at han først ville anvende hele sit kryptografiske talent på det sidste afsnit.

Dette afsnit følger her – for det er nødvendigt at lægge det frem for læseren for at vise, hvorledes en analytiker bærer sig ad med at udgranske sagen:

```
" E q u z j i y h t j o d j g k f n d r x v b x h
v l g æ p j q r t i f x t d c x p o h d v j s q i
g g x c o i z d j h d e h v s b x z h p z j o h h
p z p r k x æ ø f q h h l f o d e u c z u h r k x
s e n i g g t h v i æ q l u ø æ i g x b o y v c f
j n o h l t b p h d e t t x e g g x v u i x h d s
g m j g x e c q x v n m g d g g s n h r m g l e h
r y n b l n i o k l f h q e g i t p e q f n e l c
p c s u g m v v x j n y h v i f u l h t æ o g i u
u p s l æ h t r f g r d y s f x s u v j h d. "
```

Dommer Jarriquez lagde nu straks mærke til, at linjerne i dokumentet hverken var delt i ord eller i sætninger, og at der ingen interpunktionstegn fandtes. Denne omstændighed ville gøre læsningen meget vanskelig.

"Lad os dog se," sagde han, "om vi ikke kan få ord ud ved at stille nogle bogstaver sammen – jeg mener ord, som man kan

udtale på grund af forholdet mellem konsonanter og vokaler ... der ser jeg nu straks ordet coiz ... længere fremme ordet fod ... se der ... her kommer ordet lehr. Er det måske tysk? ... Så kommer der ynb ... nio ... egit ... nele ... vifulht ... dys ... suv."

Dommeren slap papiret og grundede i nogle øjeblikke.

"Det er nogle underlige ord," sagde han ved sig selv. "Intet tyder på, hvor de hører hjemme. Nogle ser ud, som om de var græske, andre som hollandske eller engelske, og nogle som slet ingenting, – ikke at tale om, at der er hele rækker af konsonanter, som ikke et menneske kan udtale. Det bliver ingen let sag at få fat i nøglen til det kryptogram."

Dommerens fingre begyndte at tromme en reveille på bordet, som om han ville vække de slumrende evner.

"Lad os nu først se, hvor mange bogstaver der er i dette afsnit."

Han talte efter med blyanten i hånden.

"246!" sagde han. "Så må vi se, hvor ofte det ene bogstav findes i forhold til det andet."

Det var en temmelig lang optælling. Dommer Jarriquez tog igen dokumentet; med blyanten i hånden noterede han det ene bogstav efter det andet i alfabetisk orden. Efter et kvarters arbejde havde han fået følgende liste:

a	...	1 gang
b	...	4 gange
c	...	6 gange
d	...	12 gange
e	...	12 gange
f	...	10 gange

g	...	20 gange
h	...	22 gange
i	...	12 gange
j	...	12 gange
k	...	5 gange
l	...	10 gange
m	...	4 gange
n	...	7 gange
o	...	9 gange
p	...	8 gange
q	...	7 gange
r	...	8 gange
s	...	9 gange
t	...	10 gange
u	...	10 gange
v	...	9 gange
x	...	20 gange
y	...	5 gange
z	...	6 gange
æ	...	6 gange
ø	...	2 gange
Ialt	...	246 gange

"Ha ha!" tænkte dommeren, "her er straks noget, der slår mig: i det afsnit er nemlig alle alfabetets bogstaver benyttet. Det var underligt nok. Tager man ellers af en bog så mange linjer, som der behøves til 246 bogstaver, så vil man se, det er

meget sjældent, at ethvert af alfabetets bogstaver findes i det. Nå, det kan jo forresten være et rent tilfælde."

Så faldt der ham en anden ting ind:

"Et spørgsmål er det," tænkte han, "om vokalerne står i det sædvanlige forhold til konsonanterne."

Atter tog han sin blyant, talte vokalerne sammen og fik følgende resultat:

a	...	1 gang
e	...	12 gange
i	...	12 gange
o	...	9 gange
u	...	10 gange
y	...	5 gange
æ	...	6 gange
ø	...	2 gange
Ialt		57 vokaler

"Der er altså 57 vokaler mod 179 konsonanter. Men det er jo det normale forhold, det vil sige omtrent en femtedel, eftersom man i alfabetet regner 6 vokaler på 25 bogstaver. Det er altså muligt, at dokumentet er skrevet i vort lands sprog, men at bogstaverne har fået forandret betydning. Nå, hvis de er forandret på regelmæssig måde, når et l altid skal sige b, et v – o, et k – g, et r – u osv., så vil jeg ikke være dommer i Manao længere, hvis jeg ikke får bugt med det dokument. Hvad har jeg at gøre andet end at bruge samme metode, som det store analyserende geni Edgar Poe brugte!"

Ved disse ord sigtede dommer Jarriquez til en novelle af den bekendte amerikanske romanforfatter, et i sin art udmærket

arbejde. Hvem har ikke læst "Guldbillen?"

I denne novelle bliver et kryptogram sammensat af tal, bogstaver, algebraiske tegn, stjerner, punkter og kommaer, behandlet efter en virkelig matematisk metode, og det lykkes at dechifrere det under vanskelige omstændigheder, som de, der beundrer denne mærkelige mand, ikke kan have glemt.

Sandt nok gjaldt læsningen af det amerikanske dokument kun opdagelsen af en skat, mens det her drejede sig om en mands liv og ære! Den foreliggende sag burde dog være af ulig større interesse.

Dommeren, det mange gange havde studeret "Guldbillen", kendte godt den metode, som Edgar Poe benyttede, og han besluttede at anvende den ved denne lejlighed. Såfremt bogstaverne hele tiden beholdt samme betydning, var han sikker på, at han om kortere eller længere tid skulle kunne læse hele dokumentet.

"Hvorledes bar Edgar Poe sig da ad?" spurgte han sig selv gentagne gange. Først undersøgte han, hvilket tegn – her er kun bogstaver, lad os derfor sige, hvilket bogstav – der hyppigst forekom i kryptogrammet. "Jeg ser, det er bogstavet h, der findes 22 gange. Alene dette viser *à priori*, at h ikke betyder h, men gengiver det bogstav, der forekommer hyppigst i vort sprog, eftersom jeg må antage, at dokumentet er skrevet på portugisisk. I engelsk og fransk ville det sikkert være a; i italiensk i eller a; i portugisisk må det være a eller o. Lod os således foreløbig gå ud fra, at h betyder a eller o."

Derefter undersøgte dommeren, hvilket bogstav der efter h forekom oftest i dokumentet. Han fik da følgende liste:

h ... 22 gange

x, g	...	20 gange
j, i, d, e	...	12 gange
u, t, l, f	...	10 gange
v, s, o	...	9 gange
r, p	...	8 gange
q, n	...	7 gange
æ, z	...	6 gange
y, k	...	5 gange
m	...	4 gange
ø	...	2 gange
a	...	1 gang

"Altså findes bogstavet a kun en gang," udbrød dommeren, "og det burde være det hyppigst forekommende. Det er mere end bevis nok for, at bogstavernes betydning er byttet om. Og hvilke bogstaver forekommer vel i vort sprog hyppigst efter a og o? Det må vi undersøge."

Og nu tog dommer Jarriquez fat på denne nye undersøgelse med en i sandhed mærkelig kløgt, der tydede på, at han var en skarp iagttager. Også i denne henseende bar han sig ad ligesom den berømte amerikanske romanforfatter, der med megen sindrighed fik dannet et alfabet, som svarede til kryptogrammets tegn, og derved var i stand til at læse dette flydende.

På samme måde bar dommeren sig ad, og han stod ikke tilbage for sin berømmelige lærer. På grund af, at han havde "arbejdet" så meget med logogriffer, springeropgaver og lignende gådefulde sager, forstod han at tumle med dem og havde en vis force i en sådan tankeleg.

Tre timer efter at han havde sat sig til arbejdet, havde han liggende for sig et alfabet, som, hvis hans fremgangsmåde var rigtig, ville sætte ham i stand til at klare sig den virkelige betydning af de bogstaver, der var benyttet i dokumentet.

"Lad os nu se!" sagde han. "Det vil virkelig overraske mig, om jeg nu ikke har gådens løsning."

Han tog sine briller af, der var blevet duggede, tørrede dem af og satte dem igen på næsen; så bøjede han sig ned over sit bord og begyndte at skrive under den første linje i dokumentet de rigtige bogstaver, der efter hans mening måtte svare nøjagtigt til hvert kryptografisk bogstav.

Efter den første linje gjorde han det samme med den anden, derpå med den tredje og så fremdeles helt igennem.

En original var han. Han tillod sig ikke engang, mens han skrev, at se efter, om denne samling bogstaver blev til virkelige ord. Nej! under dette første arbejde ville han ikke give sig af med berigtigelser, han ville netop have den nydelse, på engang at læse det hele.

Da det var gjort, udbrød han:

"Lad os nu læse!"

Og han læste.

Du gode gud, hvilke mislyde! De linjer, han fik ud med bogstaverne af hans eget alfabet, var der ikke mere mening i end i dokumentet. Det var kun en anden række bogstaver; men der kom ingen ord ud af dem, der var ingen mening i dem. Også de var hieroglyffer.

"Gid Fanden havde dem!" udbrød dommer Jarriquez.

13. Chifre

Klokken var syv. Dommer Jarriquez, der stadig brød sit hoved med dokumentet, uden dog at komme videre, havde rent glemt både sin middagsmad og sin middagssøvn, da der blev banket på døren til hans værelse.

Det var på høje tid. En time endnu, og hele hjernemassen i den gnavne dommers hoved var sikkert smeltet.

Han råbte i en ærgerlig tone: "Kom ind!" Døren gik op, og Manoel trådte ind.

Den unge læge havde ladet sine venner på jangadaen fortsætte arbejdet med det fortvivlede dokument og var taget afsted for at aflægge dommer Jarriquez et besøg. Han ville se, om denne havde været heldigere og fundet frem til, efter hvilket system kryptogrammet kunne læses.

Dommeren havde intet mod Manoels komme. Hans hjerne var blevet så overanstrengt, at han ikke kunne tåle ensomhed længere. En at tale med, det var det, han trængte til, navnlig når denne var lige så ivrig som han efter at trænge til bunds i hemmeligheden. Manoel var derfor netop en mand for ham.

"Hr. dommer," sagde Manoel, idet han trådte ind, "allerførst et spørgsmål. Har De været heldigere end vi?"

"Tag nu først plads," svarede dommeren, der selv rejste sig og begyndte at gå op og ned i værelset. "Tag plads."

Manoel satte sig og gentog sit spørgsmål.

"Nej! ... jeg har ikke været mere heldig end De," svarede dommeren. "Jeg ved ikke mere om det. Der er kun én ting, jeg er vis på."

"Og det er?"

"At dokumentet ikke er grundet på sædvanlige tegn, men på hvad man i kryptologien kalder "et chiffer" eller rettere sagt et tal."

"Nå," spurgte Manoel, "kan man da ikke altid finde ud af et sådant dokument?"

"Jo," sagde dommeren, "når et bogstav altid betegnes med det samme bogstav, når et a for eksempel altid betyder et p, når et p altid er et i ... ellers ikke."

"Og i dette dokument?"

"I dette dokument skifter et bogstav betydning efter det chiffer, der vilkårligt vælges. På den måde kan et b, der betegnes ved et k, senere blive til et i, længere hen til et m eller n, eller et f, eller et hvilket som helst andet bogstav!"

"Og i så fald?"

"I så fald beklager jeg at måtte sige, at kryptogrammet er aldeles ulæseligt."

"Ulæseligt!" udbrød Manoel. "Nej! vi må finde nøglen til dette dokument, som et menneskes liv afhænger af."

Manoel havde rejst sig uden at kunne skjule sin sindsbevægelse. Det svar, han havde fået, var så tilintetgørende, at han vægrede sig ved at betragte det som endeligt.

På en bevægelse af dommeren tog han imidlertid igen plads og spurgte:

"Hvorfor tror De da, at nøglen til dette dokument er et chiffer eller, som De siger, et tal?"

"Hør mig, min unge ven," svarede dommeren, "og De vil snart blive nødt til at give mig ret."

Dommeren tog dokumentet og lagde det frem for Manoel, mens han så på sit eget arbejde.

"Jeg begyndte," sagde han, "med at behandle dette dokument, som jeg burde, det vil sige logisk, uden at overlade noget til tilfældet, det vil sige, at jeg ved at benytte et alfabet, der er baseret på forholdet imellem de bogstaver, der hyppigst bruges i vort sprog, søgte at finde ud af at læse det ved at følge samme regler som den udødelige Edgar Poe ... Nuvel, hvad der lykkedes ham, mislykkedes for mig."

"Det mislykkedes!" udbrød Manoel.

"Ja, unge mand, og jeg burde straks have set, at det på den måde ikke blev til noget. Det ville en, der var klogere end jeg, aldrig have taget fejl af."

"Men, min Gud!" udbrød Manoel, "jeg ville gerne forstå det, men jeg kan ikke ..."

"Tag dokumentet," vedblev dommer Jarriquez, "læg mærke til, hvorledes bogstaverne følger efter hinanden og læs det engang endnu."

Manoel gjorde, som han sagde.

"Ser De ikke noget påfaldende i samlingen af visse bogstaver?" spurgte dommeren.

"Jeg kan ikke se noget," svarede Manoel, efter adskillige gange at have studeret dokumentet.

"Så se da på det sidste afsnit. De indser nok, at her samles hele indholdet. – Ser De ikke noget usædvanligt der?"

"Nej!"

"Der er dog noget, der med bestemthed viser, at dette dokument må tydes efter et tal."

"Og det er?" spurgte Manoel.

"Det er de tre h'er, som på to steder står ved siden af hinanden."

Dommeren havde ret i dette; det måtte vække opmærksomhed.

"Og det beviser?" spurgte Manoel, uden rigtig at forstå sagen.

"Det beviser ganske klart, unge mand, at dokumentets læsning kommer an på et tal. Man kan *à priori* slutte, at hvert bogstav har forskellig betydning efter chifrene i dette tal og efter deres plads."

"Hvorfor det?"

"Fordi det samme bogstav ikke i noget sprog findes tre gange ved siden af hinanden."

Manoel blev slået af dette argument, som han ikke fandt noget at indvende imod.

"Hvis jeg tidligere havde gjort den opdagelse," vedblev dommeren, "kunne jeg have sparet mig en hel del ulejlighed og være sluppet for en hovedpine, som jeg nu har både i for- og baghovedet."

"Men," spurgte Manoel, som mærkede, at hans håb begyndte at glippe, "hvad forstår De ved et chiffer?"

"Lad os sige et tal."

"Et tal, om De så synes."

"Se nu ... De forstår det bedre ved et eksempel end ved den længste forklaring."

Dommer Jarriquez satte sig ved bordet, tog et ark papir og en blyant og sagde:

"Hr. Manoel, lad os nu tage en sætning, ligegyldigt hvilken, denne her for eksempel:

Dommer Jarriquez er en meget snild mand.

Jeg skriver nu denne sætning således, at jeg skiller bogstaverne, og får da følgende:

```
D o m m e r J a r r i q u e z e r e n m e g e t s
n i l d m a n d.
```

Da han havde gjort det, så dommeren – der formodentlig mente, at denne sætning indeholdt en ubestridelig sandhed – stift på Manoel og sagde;

"Lad os så forudsætte, at jeg tager et hvilket som helst tal for at give den naturlige række af ord en kryptografisk form. Lad os fremdeles antage, at dette tal består af tre chifre, og at disse chifre er 4, 2 og 3. Jeg skriver bemeldte tal under ovenstående linje og gentager det, indtil jeg er kommet til enden af sætningen, og således, at hvert chiffer kommer til at stå under hvert sit bogstav. Det bliver i dette tilfælde således:

```
D o m m e r J a r r i q u e z e r e n m e g e t s
n i l d m a n d.
4 2 3 4 2 3 4 2 3 4 2 3 4 2 3 4 2 3 4 2 3 4 2 3 4
2 3 4 2 3 4 2 3
```

Ser De, hr. Manoel, når man nu i stedet for hvert bogstav skriver det bogstav, som findes så mange pladser længere fremme i alfabetet, som tallet angiver, så får man følgende:

```
d – 4 – h
o – 2 – q
m – 3 – p
m – 4 – q
e – 2 – g
r – 3 – u
```

og så fremdeles.

Hvis jeg ved værdien af de chifre, der udgør tallet, kommer til ende med alfabetet, uden at have flere bogstaver, så begynder jeg forfra. Når jeg således har ført dette kryptografiske system til ende, der er grundet på tallet 423 – og De må ikke glemme, at

det er vilkårlig valgt –, så kommer sætningen til at se således ud:

```
hqpqgu ncuvktzgc it hr ohkgx xplpf pepg.
```

Se nu på denne sætning, unge mand; ligner den ikke aldeles dem, der findes i det omtalte dokument? Hvad følger af det? At da betegnelsen af et bogstav er givet ved det tal, der tilfældigvis står derunder, kan det kryptografiske bogstav, der svarer til det rigtige bogstav, ikke altid være det samme. Således er i denne sætning det første d fremstillet ved et h, men det andet ved et s, det tredje ved et g; et p svarer til det første m, men et q til det andet; m i ordet *meget* bliver til et o og m i ordet *mand* er et p. De ser altså, at når De ikke kender tallet 423, kan De aldrig læse disse linjer, og at De følgelig ikke kan finde ud af dokumentet."

Ved at høre dommeren ræsonnere på en så strengt logisk måde, blev Manoel i begyndelsen aldeles overvældet; men til sidst sagde han dog:

"Nej, hr. dommer, jeg vil dog ikke opgive håbet om at finde det tal."

"Det kunne man måske," svarede dommeren, "hvis linjerne i dokumentet endte med hele ord."

"Hvorledes det?"

"Hør nu mit ræsonnement, unge mand. Man kan jo være temmelig sikker på, at den sidste del af dokumentet resumerer alt, hvad der er skrevet ovenfor. Derfor er jeg vis på, at navnet Joam Dacosta findes i det. Nuvel, havde linjerne endt med ord, ville det ikke have været umuligt ved at sammenligne ordene – nemlig dem, der som Dacosta har syv bogstaver – at finde det tal, der er nøglen til dokumentet."

"Vil De ikke forklare mig, hvorledes man skulle bære sig ad med det," sagde Manoel, der måske endnu fattede lidt håb.

"Det er ganske ligetil," svarede dommeren. "Lad os for eksempel tage et af ordene i den sætning, jeg har skrevet – mit navn, om De så synes. Det er i kryptogrammet fremstillet ved bogstaverne *n c u v k t z g c*. Når man opstiller disse bogstaver under hinanden og ved siden af dem bogstaverne i mit navn, får man følgende resultat:

Imellem	n	og	i	er der	4	bogstaver.
–	c	–	a	–	2	–
–	u	–	r	–	3	–
–	v	–	r	–	4	–
–	f	–	i	–	2	–
–	t	–	q	–	3	–
–	z	–	u	–	4	–
–	g	–	e	–	2	–
–	c	–	z	–	3	–

Hvoraf består nu talrækken? De ser, af 432432432 osv., det vil sige tallet 432 flere gange gentaget."

"Ja, det er rigtigt!" svarede Manoel.

"De indser altså, at jeg på denne måde let kan finde tallet, og at dette søgte tal er 423, som jeg havde valgt til nøgle for mit kryptogram."

"Ja," udbrød Manoel, "hvis navnet Dacosta, som rimeligt er, findes i den sidste del, og man efterhånden tager hvert bogstav i disse linjer som det første af de syv bogstaver, hvoraf navnet består, så må vi til sidst ..."

"Det er muligt," svarede dommeren, "men kun på en betingelse."

"Og det er?"

"At det første chiffer i tallet netop falder på det første bogstav i ordet Dacosta; men De må indrømme, at det ingenlunde er sandsynligt."

"De har ret," svarede Manoel, der følte, at det sidste håb svandt for denne mangel på sandsynlighed.

"Man måtte så stole på et lykketræf," sagde dommer Jarriquez og rystede på hovedet; "men et lykketræf må ikke have noget med den slags sager at gøre."

"Men," svarede Manoel, "kunne vi dog ikke ved et lykketræf komme på det tal?"

"Det tal!" udbrød dommeren, "det tal! Men af hvor mange chifre består det? Er det to, tre, fire, ni, ti? Består dette tal af forskellige chifre eller af chifre, der gentages flere gange? De må vide, unge mand, at af ti chifre kan der fremstilles tre millioner to hundrede og otte og tres tusinde og otte hundrede forskellige tal, og at hvis de samme chifre forekommer flere gange, kan der fremkomme endnu flere kombinationer. Ved De, at om De end kun bruger et eneste af de fem hundrede og fem og tyve tusinde og seks minutter, et år består af, til at prøve ethvert af tallene, så går der dog mere end seks år til det, og at De ville behøve mere end tre hundrede år, hvis hver beregning tog en time. Nej, nu forlanger De umuligheder."

"En umulighed, hr. dommer," svarede Manoel, "er det, at en uskyldig bliver dømt, at Joam Dacosta mister liv og ære, når De er i besiddelse af det materielle bevis for hans uskyldighed. Se, det er en umulighed."

"Unge mand," udbrød dommer Jarriquez, "hvem indestår Dem for, når alt kommer til alt, at denne Torres ikke har løjet, at han virkelig har været i besiddelse af et dokument, der er skrevet af anstifteren af forbrydelsen, at dette papir er det dokument, og at det angår Joam Dacosta?"

"Hvem der indestår mig for det?" gentog Manoel.

Og han skjulte hovedet i sine hænder.

Der var i virkeligheden ikke noget afgørende bevis for, at dokumentet angik diamanttyveriet. Der var muligvis ikke spor af mening i det; Torres kunne jo selv have lavet det, da han godt var i stand til at sælge et uægte dokument for et ægte.

"Men lige meget," vedblev dommeren, idet han rejste sig, "lige meget! Hvad dette dokument end angår, så opgiver jeg ikke håbet om at finde løsningen. Det er da altid lige så godt som en logogrif eller rebus."

Ved disse ord rejste Manoel sig, sagde farvel til dommeren og vendte tilbage til jangadaen, mere fortvivlet, end da han tog derfra.

14. På lykke og fromme

I den offentlige mening var der imidlertid foregået en fuldstændig svingning med hensyn til Joam Dacosta. Vreden var blevet afløst af medlidenhed. Folk strømmede ikke mere sammen uden for fængslet i Manao for at forlange forbryderens død. Tværtimod! De, der tidligere havde været de ivrigste til at beskylde ham for at være hovedophavsmanden til forbrydelsen i Tijuco, de påstod nu, at han var uskyldig, og forlangte ham straks sat i frihed. Således er nu engang massen – den går fra den ene yderlighed til den anden.

Dette omsving var for øvrigt let at forstå.

De sidste dages begivenheder, duellen imellem Benito og Torres, opsøgelsen af liget, det ulæselige dokuments fremkomst under så forunderlige omstændigheder, visheden, som man nu havde eller ville have om, at dette dokument indeholdt det materielle bevis for Joam Dacostas ikke-skyldighed, da det skrev sig fra den sande skyldige, – alt bidrog til at fremkalde dette omsving i den offentlige mening. Det, man i de sidste otte og fyrre timer havde ønsket og ventet på, det frygtede man nu: nemlig at der skulle komme ordrer fra Rio de Janeiro.

De måtte i ethvert tilfælde snart komme.

Joam Dacosta var jo nemlig blevet arresteret den 24. august og forhørt den følgende dag. Dommerens rapport var afgået den 26. Nu var det den 28. Om tre eller fire dage måtte ministeren have taget bestemmelse med hensyn til den domfældte, og der var al rimelighed for, at "sagen ville have at gå sin gang".

Ja, det var ingen i tvivl om! Og dog, at Joam Dacostas uskyldighed klart fremgik af dokumentet, det var aldeles indlysende både for hans familie og for den let bevægelige befolkning i Manao, der med lidenskab fulgte de forskellige svingninger i denne dramatiske sag.

Men for udenforstående, for uinteresserede eller ligegyldige tilskuere kunne dette dokument dog ikke være af stor betydning, og hvorledes skulle det overhovedet kunne bevises, at det angik diamanttyveriet? Det var der, det kunne ikke nægtes. Man havde fundet det på Torres' lig. Det var sikkert nok. Man kunne også ved at sammenligne det med Torres' brev, der angav Joam Dacosta, overbevise sig om, at dokumentet ikke var skrevet med eventyrerens hånd. Men – som også dommer Jarriquez havde sagt – niddingen kunne jo godt have ladet det skrive for derefter at sælge det. Og det var så meget rimeligere, da Torres ikke ville udlevere det, før han var blevet gift med Joam Dacostas datter, det vil sige, først efter at det var sket, som han forlangte i betaling for papiret.

Der lod sig altså sige meget både for og imod, og det er let at forstå, at denne sag blev taget så lidenskabeligt. Sikkert nok var Joam Dacosta i ethvert tilfælde i en yderst ubehagelig stilling. Så længe dokumentet ikke var dechifreret, var det aldeles, som om det ikke eksisterede; og hvis dets kryptografiske hemmelighed ikke på en vidunderlig måde blev opdaget inden tre dage, så ville Dacosta blive henrettet.

Der var imidlertid en mand, der ville forsøge sig på dette mirakel. Denne mand var dommer Jarriquez; og han arbejdede med endnu større energi på det for Joam Dacostas skyld end for at tilfredsstille sin egen interesse. Han var blevet uhyre ivrig ved

at tænke nærmere over sagerne. Denne mand, der frivilligt havde forladt sit skjul i Iquitos for med fare for sit liv at kræve en retfærdig dom, var han ikke en sjælelig gåde, der var nok så interessant som alle andre? Derfor ville dommeren heller ikke opgive dette dokument, før han havde fundet løsningen. Han blev heftig, han spiste ikke, han sov ikke. Hele hans tid gik med at kombinere tal, smede en nøgle, der kunne åbne låsen.

Da den første dag var gået, havde denne tanke fået fuldstændig magt over Jarriquez' hjerne. En vrede, som han ikke søgte at skjule, rasede i ham og blev ved at holde sig. Hele huset var bange for ham. Hans tjenestefolk, både sorte og hvide, turde ikke komme i nærheden af ham. Han var heldigvis pebersvend; ellers havde fru Jarriquez nok fået nogle slemme timer. Aldrig havde et problem i den grad drillet denne original, og han var bestemt på at fortsætte kampen, indtil hans hoved måske sprængtes som en overhedet dampmaskine.

Den gode dommer var nu fuldstændigt på det rene med, at nøglen til dokumentet var et tal, bestående af to eller flere chifre; men hvad det var for et tal, det lod det næsten til at være umuligt at opdage.

Men dommer Jarriquez kastede sig med formeligt raseri over dette arbejde og bestilte ikke andet hele den 28. august.

At søge dette tal på lykke og fromme, det var, som han havde sagt, at indlade sig på millioner af kombinationer, der ville optage mere end den dygtigste beregners liv. Men kunne man således ikke gøre regning på tilfældet, var det så også umuligt at komme til et resultat gennem tænkning? Nej, det var det sikkert ikke, og dommeren søgte nu at nå det gennem denne

"vanvittige tænkning", efter at han forgæves havde søgt hvile ved nogle timers søvn.

Den, der i dette øjeblik havde kunnet trænge ind til ham trods det strenge forbud, der skulle sikre hans ensomhed, han ville have truffet ham ligesom den foregående dag ved skrivebordet i hans arbejdsværelse og foran ham dokumentet, hvis tusinder af forvirrende bogstaver dansede rundt i hans hoved.

"Å!" udbrød han, "hvorfor har dog den slyngel, der har skrevet dette her, ikke skilt ordene fra hinanden! Man kunne så ... man kunne prøve ... men nu! Og dog, hvis der virkelig i dette dokument er tale om mordet og tyveriet, så må der findes visse ord deri ... ord som Tijuco, diamanter, Dacosta ... og ved at stille dem overfor de tilsvarende kryptologiske, måtte man kunne finde tallet. Et ord, kun et eneste! Et ord på to hundrede og seks og fyrretyve bogstaver! ... Gid Fanden lige så mange gange havde den idiot, der har gjort sit system så indviklet. Han fortjente at blive hængt to hundrede og seks og fyrretyve gange."

Og et vældigt slag i dokumentet ledsagede dette lidet kristelige ønske.

"Men," vedblev dommeren, "når jeg ikke kan finde et sådant ord inde i dokumentet, kan jeg så ikke forsøge at opdage det i begyndelsen og enden af hvert afsnit? Måske der her er en chance, der ikke må overses."

Dommeren tog straks fat på sagen og prøvede efterhånden, om de bogstaver, der begyndte og endte de forskellige linjer i dokumentet, kunne svare til dem, der udgjorde det vigtigste

ord, det, som nødvendigvis måtte findes et eller andet sted – ordet Dacosta.

Han fandt ikke noget.

Thi, for kun at tage det sidste afsnit og de syv bogstaver, det begyndte med, så blev formlen:

c = d
q = a
u = c
b = o
j = s
i = t
y = a

Allerede ved det andet bogstav standsede dommeren i sine beregninger, fordi afstanden mellem q og a i den alfabetiske orden ikke gav et chiffer, men to, nemlig 12, og fordi i denne slags kryptogrammer et bogstav kun kan forandres ved ét.

Altså fandtes dette navn ikke på dette sted.

Den samme iagttagelse gjorde dommeren ved ordet Tijuco, som han derefter prøvede, og hvis sammensætning heller ikke svarede til de kryptologiske bogstaver.

Efter dette arbejde rejste dommer Jarriquez sig dødtræt, spadserede op og ned ad gulvet, trak frisk luft ved vinduet og hostede så stærkt, at han jagede en hel sværm kolibrier bort, og tog derpå igen fat på dokumentet.

Han vendte og drejede det til alle sider.

"Den slyngel! Den pjalt!" brummede han, "han gør mig gal til sidst! ... Men bi nu lidt. Lad os tage det med ro."

Han gik hen og badede hovedet med koldt vand og sagde derpå:

"Lad os prøve på en anden måde; da jeg ikke kan få noget ud af det ad denne vej, så lad mig engang tænke på, hvilket tal den, der har skrevet dette dokument, måske har kunnet vælge, forudsat, at det er ham, der er ophavsmanden til mordet i Tijuco."

Det var en anden metode, dommeren nu fulgte, og måske havde han ret, for der var logik i den metode.

"Lad os nu først," sagde han, "prøve et årstal. Hvorfor skulle den skurk ikke have valgt det år, da Joam Dacosta blev født – om det så kun var, for ikke at glemme dette for ham så vigtige årstal. – Joam Dacosta er født 1804. Lad os nu se, hvad 1804 giver som kryptologisk tal."

Og dommeren skrev de første bogstaver af afsnittet; derover satte han tallet 1804 tre gange og fik da en ny formel:

```
1804 1804 1804
equz jiyh tjod
```

Derpå gik han så mange bogstaver tilbage i den alfabetiske orden, som chifrets værdi krævede, og fik da:

```
djuu ibye seoa
```

hvilket heller ikke gav nogen mening.

"Også det er galt!" udbrød dommer Jarriquez. "Lad os så forsøge med et andet tal."

Og nu kom han til at tænke på, om forfatteren af dokumentet ikke snarere havde valgt årstallet for det år, da forbrydelsen blev begået.

Det var i 1826.

Ved at gå frem på samme måde som før, fik han altså formlen:

```
1826 1826 1826
equz jiyh tjod
```

hvilket gav:

```
djst ibve semz
```

Samme række uden betydning og uden mening.

"Det forbandede tal!" udbrød dommeren. "Også det må jeg opgive. Så til et andet. Mon den pjalt skulle have brugt antallet af kontos, som tyveriet indbragte?"

De stjålne diamanter havde en værdi af otte hundrede og fire og tredive kontos.

Formlen blev følgelig således:

```
834 834 834 834
egu zji yht jod
```

hvilket gav det lige så utilfredsstillende resultat:

```
zor rhf gfq ema
```

"Gid Fanden havde dokumentet og den, der har lavet det!" udbrød dommeren og smed papiret fra sig, så at det fløj hen i den anden ende af værelset. "En helgen ville tabe tålmodigheden og hellere gå lige ind i Helvede!"

Men da han havde raset ud, tog han igen dokumentet. Han bar sig nu ad med de sidste ord som med de første – forgæves. Han prøvede alt, hvad hans ophidsede fantasi kunne finde på. Han forsøgte med Joam Dacostas alder, med den dag, han blev arresteret, den dag, han blev dømt, den dag, der var bestemt til henrettelsen osv. osv., lige indtil antallet af ofrene i Tijuco!

Intet! stadig intet!

Han var nu så ophidset, at man virkelig kunne blive bange for ligevægten i hans åndsevner. Han stred og kæmpede, som om han havde en modstander lige for sig. Til sidst udbrød han pludselig:

"På lykke og fromme, og gid så Himlen vil hjælpe mig, da logikken ikke forslår!"

Han trak i klokkestrengen, der hang ved siden af hans arbejdsbord. Klokken ringede stærkt, og dommeren gik hen til døren, som han lukkede op:

"Bobo!" råbte han.

Der gik nogle øjeblikke.

Bobo, en frigiven neger, der var dommerens yndlingstjener, viste sig ikke. Det var tydeligt, at Bobo var bange for at komme ind til sin herre.

Gentagen ringen. Gentagen kalden. Bobo troede fremdeles, det var klogt at agere døv.

Endnu engang ringedes der, så at klokkestrengen sprang. Denne gang kom Bobo.

"Hvad vil herren?" spurgte Bobo og blev forsigtigt stående i døren.

"Kom nærmere, uden at sige et ord," svarede dommeren, for hvis lynende blik negeren begyndte at ryste.

Bobo kom nærmere.

"Bobo," sagde dommer Jarriquez, "læg nøje mærke til, hvad jeg spørger dig om, og svar straks, uden at give dig tid til at tænke, ellers ..."

Bobo stillede sig op med samlede den, opspilede øjne og åben mund og ventede.

"Er du klar?" spurgte hans herre.

"Jeg er klar."

"Pas på! Sig mig – men uden at tænke dig om, forstår du – straks, det første tal, der falder dig ind."

"Seks og halvfjerds tusinde to hundrede og tre og tyve," svarede Bobo i en fart

Bobo mente formodentlig, at hans herre ville synes godt om et så langt tal.

Dommer Jarriquez sprang hen til sit bord og skrev sin formel over tallet, som Bobo havde angivet – selvfølgelig repræsenterede Bobo tilfældet ved denne lejlighed.

Det var naturligvis højst usandsynligt, at tallet 76223 netop skulle være det, der var nøglen til dokumentet.

Der kom heller ikke andet resultat ud af det, end at dommeren afleverede en så vældig ed, at Bobo hurtigt forsvandt.

15. En sidste anstrengelse

Dommeren var imidlertid ikke den eneste, der forgæves brød sit hoved med denne sag. Benito, Manoel og Minha studerede lige så ivrigt på at få mening i dette dokument, som deres faders liv og ære afhang af. Heller ikke var Fragoso og Lina ledige; men med al deres kløgt kom de ikke videre, og gåden var stadig uløst.

"Find dog ud af det, Fragoso," sagde den unge mulatinde idelig, "find dog ud af det."

"Jeg skal nok finde ud af det," svarede Fragoso.

Men han fandt ikke ud af det.

Her må dog siges, at Fragoso havde sat sig i hovedet at ville udføre en plan, som han ikke talte om til nogen, ikke engang til Lina, en plan, der fuldstændig var blevet til en fiks idé hos ham: han ville nemlig opsøge den milits, som eks-skovkaptajnen havde hørt til, og opdage, hvem det vel kunne være, der havde forfattet dokumentet og erklæret sig selv for den skyldige. Den del af Amazonprovinserne, hvor denne milits opholdt sig, og selve stedet, hvor Fragoso for nogle år siden havde truffet den, var ikke ret langt fra Manao. Han behøvede kun at sejle et halvt hundrede mile ned ad floden, til dens biflod Madeira, og der ville han ganske sikkert træffe anføreren for disse "*capitaës de mato*", Torres havde hørt til. I løbet af et par dage kunne Fragoso sætte sig i forbindelse med eventyrerens gamle kammerater.

"Ja, det kan jeg vistnok gøre," tænkte han, "men hvad så? Hvad vil der komme ud af det? Når vi får vished om, at en af Torres' kammerater for nylig er død, er det så et bevis for, at han er anstifteren af forbrydelsen? Kan man deraf slutte, at han har

leveret Torres et dokument, hvori han tilstår sin brøde og frikender Joam Dacosta? Giver det nøglen til dokumentet? Nej! Kun to mennesker har nøglen til gåden: den skyldige og Torres. Og begge er døde."

Således ræsonnerede Fragoso. Det var tydeligt, at dette skridt ikke kunne føre til noget. Og dog var denne idé stærkere end han selv. En uimodståelig magt drev ham afsted, skønt han ikke engang var sikker på at finde militsen. Den kunne jo være sendt til en anden del af provinsen, og i så fald måtte Fragoso have længere tid til at finde den, end han kunne råde over. Og hvad ville han så få ud af det?

Alligevel forlod han den følgende morgen, den 29. august, jangadaen, uden at tale om det til nogen, kom til Manao og gik ombord på en af de mange egariteas, der daglig farer på floden.

Da man ikke så noget til ham, og han heller ikke kom igen hele dagen, blev der almindelig forbavselse. Ingen, ikke engang den unge mulatinde, kunne forklare sig hans fraværelse under så alvorlige forhold.

Nogle var endog ikke uden grund bange for, at den stakkels fyr, i sorg over at have givet anledning til, at Torres kom ombord på jangadaen, havde gjort et eller andet fortvivlet skridt.

Men når Fragoso måske kunne gøre sig sådanne bebrejdelser, hvad skulle så Benito sige? Han havde først i Iquitos bedt Torres om at komme til fazendaen, og anden gang, i Tabatinga, havde han taget ham ombord med på jangadaen. Og tredje gang havde han ved at udfordre og dræbe ham skaffet det eneste vidne af vejen, som kunne have talt til fordel for den dødsdømte.

Derfor anklagede Benito sig selv for alt, for faderens fængsling og for de frygtelige begivenheder, der ville komme.

For hvis Torres endnu havde levet, kunne så Benito ikke sige sig selv, at eventyreren på den ene eller anden måde, af medlidenhed eller for sin egen fordels skyld, til sidst ville have udleveret dokumentet? Ville Torres dog ikke til sidst have talt for penge? Kunne man så ikke have leveret dommeren det så efterspurgte bevis? Jo, sikkert nok! ... Og det eneste menneske, der her kunne være til nytte, var faldet for Benitos hånd.

Disse tanker udtalte den ulykkelige unge mand til sin moder, til Manoel, til sig selv. Det var det forfærdelige ansvar, som hans samvittighed påbyrdede ham.

Alligevel mistede den modige Yaquita ikke sin moralske kraft, skønt hun delte sin tid mellem manden, så længe hun måtte være der, og sønnen, der var så fortvivlet, at hun var bange for hans forstand.

Joam Dacosta var hende for øvrigt en god støtte under disse lidelser. Denne hjertensgode mand, denne strenge puritaner, denne udholdende arbejder, hvis hele liv havde været en uafbrudt kamp, viste endnu ikke tegn til svaghed.

Det frygteligste slag, der havde ramt ham, uden dog at nedslå hans mod, var dommer Ribeiros død, en mand, der ikke nærede tvivl om hans uskyldighed. Var det ikke hans tidligere forsvarer, som han havde stolet på i kampen for at vinde sin ære tilbage? Torres' indblanding i denne sag betragtede han ikke som så afgørende. Han vidste ikke engang, at et sådant dokument fandtes, dengang da han besluttede sig til at tage fra Iquitos og overlevere sig til domstolen i sit fædreland. Selv havde han kun moralske beviser. Hvis et materielt bevis

pludselig kom til stede, før eller efter hans fængsling, ville han sikkert nok ikke foragte det; men hvis noget sådant ikke lød sig fremlægge, var han nu i samme stilling som dengang, da han passerede Brasiliens grænse, nemlig som en mand, der kommer og siger: "Se, således er min fortid, således mit nuværende liv, en hæderlig og arbejdsom virksomhed. Den første dom var uretfærdig. Efter tre og tyve års landflygtighed overleverer jeg mig selv. Her er jeg. Døm mig."

Torres' død og umuligheden af at læse det dokument, der var fundet hos ham, havde derfor ikke gjort så stærkt et indtryk på Joam Dacosta som på hans børn, hans venner, hans folk, alle, der følte deltagelse for ham.

"Jeg stoler på min uskyldighed," sagde han til Yaquita, "og jeg sætter min lid til Gud. Hvis han finder, at mit liv endnu er til nytte for mine, og at der behøves et mirakel for at frelse det, så gør han det mirakel; hvis ikke, så dør jeg. Han alene er dommeren."

Imidlertid blev røret større i Manao, efterhånden som tiden gik. Denne sag blev drøftet med en lidenskab uden lige. Man talte kun om det hemmelighedsfulde dokument. Den fjerde dag var der ingen, der tvivlede om, at det indeholdt det fuldstændige bevis for fangens uskyldighed.

Nu kunne for øvrigt enhver forsøge at dechifrere dets uforståelige indhold. *Diario d'o Grand Para* havde nemlig gengivet det i faksimile. Autograferede eksemplarer var blevet udbredt i stor mængde, navnlig efter tilskyndelse af Manoel, der ville forsøge ethvert middel til at komme efter hemmeligheden, endog tilfældet, under hvilket navn Forsynet undertiden optræder.

Desuden blev der udlovet en belønning af hundrede kontos til den, der kunne finde det forgæves søgte tal, så at man kunne læse dokumentet. Det var en hel formue. Og alle mulige mennesker glemte både at spise og at drikke for at studere det uforståelige kryptogram.

Men hidtil havde det alt sammen været til ingen nytte, og efter al rimelighed ville de kløgtigste gådegættere forgæves have lagt deres hoveder i blød.

Publikum var endvidere underrettet om, at enhver løsning ufortøvet skulle sendes til dommer Jarriquez; men den 29. om aftenen var der endnu ikke kommet noget og ville formodentlig heller ikke komme noget.

Af alle dem, der plagede sig med dette hovedbrud, var dog Jarriquez mest at beklage. Ved en ganske naturlig idé-association var han nu også af den almindelige mening, at dokumentet angik Tijuco-affæren, at det var skrevet af den skyldige, og at det frikendte Joam Dacosta. Derfor var han endnu ivrigere efter at finde nøglen. Han drev nu ikke mere kunsten ene for kunstens skyld, men han lededes af sin retfærdighedsfølelse, af medlidenhed med en mand, der var blevet uretfærdigt dømt. Hvis det er sandt, at der går et vist kvantum fosfor med til den menneskelige hjernes arbejde, så havde den gode dommer vistnok allerede forbrugt adskillige milligram – og han havde dog intet fundet, intet.

Men dommer Jarriquez tænkte ingenlunde på at opgive sagen. Om han end nu kun gjorde regning på tilfældet, så skulle og måtte dette tilfælde komme ham til hjælp. Han søgte at imødekomme det på alle mulige og umulige måder. Det var hos

ham blevet til vanvid, til raseri og, hvad der var værre, afmægtigt raseri.

Det var utroligt, så mange forskellige tal han prøvede i den sidste del af dagen – og altid tal, taget på lykke og fromme. Ja, havde han haft tid til det, havde han sikkert forsøgt alle de millioner af kombinationer, som kunne fremkomme af alle ti taltegn. Han ville have ofret hele sit liv på det med fare for at blive gal, inden året var omme. Gal! Hu! var han det ikke allerede?

Så fik han den idé, at dokumentet måske skulle læses omvendt. Han holdt det op mod lyset og begyndte på den måde; men heller ikke det gav noget resultat.

Måske skulle man begynde at læse det bagfra, fra det sidste bogstav til det første, – det var jo måske skrevet således, for at gøre læsningen endnu vanskeligere.

Nej – det forsøg gav kun aldeles gådefulde tal.

Klokken otte sad dommer Jarriquez med hovedet i sine hænder, modløs, åndeligt og legemligt sløv, og kunne hverken sanse eller tale eller knytte en fornuftig tanke til en anden.

Pludselig hørtes der skridt udenfor, og trods dommerens strenge ordre blev døren revet op.

Benito og Manoel stod for ham; Benito var skrækkelig at se til, og Manoel holdt ham oppe, for den ulykkelige unge mand havde ikke mere kræfter til at støtte på benene.

Dommeren sprang op.

"Hvad er der på færde, mine herrer, hvad vil De?" spurgte han.

"Chifret! ... Chifret!" udbrød Benito, vanvittig af angst. "Nøglen til dokumentet!"

"Har De den?" udbrød dommeren.

"Nej," svarede Manoel, "men De?"

"Intet! ... Intet!"

"Intet!" udbrød Benito.

Og i sin fortvivlelse trak han en dolk frem og ville støde den i sit bryst.

Dommeren og Manoel styrtede over ham og fik med besvær våbnet fra ham.

"Benito," sagde dommeren med en stemme, der skulle være rolig, "da Deres fader nu ikke kan undgå straffen for en forbrydelse, han ikke har begået, har De andet at gøre, end at tage livet af Dem."

"Hvad da?" udbrød Benito.

"Forsøge at frelse hans liv."

"Hvorledes det?"

"Det må De om," svarede dommeren, "det er ikke min sag at sige Dem det."

16. Forberedelser

Den følgende dag – den 30. august – traf Benito og Manoel aftale om, hvad der skulle gøres. De havde forstået dommerens mening, skønt han ikke ville sige den rent ud. De grundede på, hvorledes de skulle unddrage den dømte fra døden.

Flugt var nu det eneste middel.

Det var nemlig indlysende, at for autoriteterne i Rio de Janeiro ville dokumentet, når det ikke kunne læses, ikke have den mindste betydning, at det kun var et dødt bogstav, at den første dom ikke ville blive forandret, og at ordren til henrettelsen uundgåeligt måtte komme, da det på så kort tid ikke var muligt at få straffen formildet.

Derfor burde Joam Dacosta ikke betænke sig på, endnu engang ved flugt at unddrage sig den straf, han uretfærdigt var idømt.

De to unge mænd var først og fremmest enige om, at de ikke ville tale til nogen som helst om deres planer; at hverken Yaquita eller Minha skulle gøres til medvidere i dem. Det ville være at indgyde dem et håb, som mulig glippede. Måske fik forsøget på flugt på grund af uforudselige omstændigheder et uheldigt udfald.

Fragoso kunne sikkert have været til god nytte ved denne lejlighed; men han var desværre endnu ikke kommet tilbage. Lina, der blev udspurgt, vidste lige så lidt hvorfor han havde forladt jangadaen, uden at sige hende noget om det.

Og ganske vist, havde Fragoso kunnet ane, at sagerne ville udvikle sig på denne måde, så havde han ikke forladt familien Dacosta for at forsøge et skridt, der ikke syntes at kunne føre til

noget alvorligt resultat. Ja, det havde unægtelig været bedre at være behjælpelig med flugten end at opsøge Torres' gamle kammerater.

Men Fragoso var der nu ikke, og man måtte hjælpe sig uden ham.

I den tidlige morgenstund forlod Benito og Manoel jangadaen og gik til Manao. De nåede snart byen og gik ind i de snævre gader, der endnu var ganske folketomme. Nogle minutter derefter var de ved fængslet og gennemstrejfede i alle retninger det øde terræn, hvor det gamle kloster lå, der nu blev brugt som arresthus.

På et hjørne af bygningen fandtes, fem og tyve fod over jorden, vinduet til den celle, hvori Joam Dacosta var indespærret. Det havde et jerngitter i en temmelig dårlig forfatning, som man let kunne rive ud eller overfile, når man først var så højt oppe. Stenene i muren var slet sammenføjede, på mange steder forvitrede og havde flere fremstående punkter, man med sikkerhed kunne støtte foden på, når man havde et reb til at stige ned med. Måske kunne det lykkes at kaste et sådant reb op til gitteret. Når det var gjort og et par stænger var taget bort, for at en mand kunne slippe igennem, kunne flugten let gå for sig.

Om natten, der ville blive meget mørk, ville ingen kunne opdage, hvad de foretog sig, og før daggry kunne Joam Dacosta være i sikkerhed.

I en times tid gik og kom Benito således, at han ikke tildrog sig opmærksomhed, og undersøgte alt nøjagtigt.

"Det er altså afgjort," sagde Manoel. "Men bør Joam Dacosta ikke underrettes om det?"

"Nej, Manoel! Det er rigtigst, lige så lidt at tale til ham som til vor moder om et forsøg, der kan strande."

"Vi har nok held med os, Benito," svarede Manoel. "Men vi må dog tænke på alt, og i det tilfælde, at fangevogteren skulle blive opmærksom på os ..."

"Vi har penge nok til at købe ham," sagde Benito.

"Godt," svarede Manoel. "Men når først fader er ude af fængslet, kan han ikke holde sig skjult hverken i byen eller på jangadaen. Hvor skal vi bringe ham hen?"

Det var det andet spørgsmål, der måtte besvares, og et meget alvorligt spørgsmål, der blev løst på følgende måde:

Hundrede skridt fra fængslet blev det øde terræn gennemskåret af en af de kanaler, der neden for byen står i forbindelse med Rio Negro. Ad denne vej kunne man let komme til floden, forudsat, at man havde en pirog, der kunne ligge og vente på flygtningen.

Benito og Manoel bestemte nu, at en af jangadaens pirogger skulle afsendes om aftenen klokken otte, bemandet med styrmanden Araujo og to kraftige pagajere. Den skulle sejle op ad Rio Negro, gå ind i kanalen, liste sig frem, skjult af det høje græs på siderne, og blive liggende natten over til flygtningens rådighed.

Men når Joam Dacosta var ombord, hvor skulle han så flygte hen?

Det var den sidste bestemmelse, de unge mænd havde at tage, efter at de nøje havde drøftet alt, hvad der kunne siges for og imod.

At vende tilbage til Iquitos, det var en vanskelig og farlig sag. Det ville i ethvert tilfælde tage for megen tid, hvad enten

flygtningen tog afsted over land eller sejlede ad floden. Hverken hest eller båd kunne hurtigt nok bringe ham i sikkerhed. Fazendaen selv var desuden heller ikke mere noget sikkert tilflugtssted. Når han vendte tilbage til den, var han ikke mere fazendaejeren Joam Garral, men den dødsdømte Joam Dacosta, og han kunne ikke tænke på, der at genoptage sit tidligere liv.

At flygte ad Rio Negro til den nordlige del af provinsen eller endog ud over brasiliansk territorium, ville tage mere tid, end Joam Dacosta havde til sin rådighed; han måtte først og fremmest sørge for at unddrage sig den umiddelbare forfølgelse. Sejle længere ned ad Amazonen – der var der vagtposter, landsbyer og stæder i mængde på begge sider af floden. Hans signalement ville blive sendt til alle politimyndigheder. Han løb altså fare for at blive anholdt, længe før han havde nået Atlanterhavet. Og selv om han nåede så langt, hvor og hvorledes skulle han da skjule sig, indtil der var lejlighed til at komme bort over havet?

Efter at have overvejet disse forskellige planer, kom Benito og Manoel til erkendelse af, at ingen af dem var udførlig. Der var kun én udsigt til frelse.

Når man var kommet bort fra fængslet, skulle man gå ombord i piroggen, følge kanalen til Rio Negro, sejle ned ad denne flod under lodsens ledelse, indtil den falder ud i Amazonfloden, derpå lade sig drive med strømmen ned ad denne, idet man fulgte dens højre bred, omtrent tres mile; og kun sejle om natten, indtil man kom til mundingen af Madeira.

Denne biflod, der kommer fra Cordillererne og selv har over hundrede tilløb, er en prægtig vandforbindelse, der fører ind i

hjertet af Bolivia. En pirog kunne let ubemærket sejle derind og skjule sig et eller andet sted på den anden side af grænsen.

Der ville Joam Dacosta forholdsvis være i sikkerhed; der kunne han, om nødvendigt, afvente en lejlighed til at komme ud til Stillehavet og gå ombord i et skib, og når han med dette kunne komme til en havn i de Forenede Stater, var han frelst. Han kunne derfra tage bestemmelse om, hvorvidt det var rigtigt at realisere sin ejendom, udvandre for stedse og hinsides havet, i den gamle verden, opsøge sig et tilflugtssted, hvor han i fred kunne ende sine dage.

Over alt, hvor han drog hen, ville hans familie følge ham, uden at beklage sig og uden at betænke sig, og med den Manoel, der ville blive knyttet til den ved uopløselige bånd. Det var en sag, man ikke engang talte om.

"Lad os komme afsted," sagde Benito. "Alt må være i orden før natten, og vi har ikke et øjeblik at give bort."

De to unge mænd begav sig tilbage, idet de gik langs kanalen til Rio Negro. De overtydede sig derved om, at passagen overalt var fri, og at de ingen steder kunne blive standset af sluser eller af skibe, der var under reparation. Derpå fulgte de flodens venstre bred, undgik byens gader, hvor der allerede var folk, og kom således tilbage til jangadaen.

Benito gik straks til sin moder. Han følte, at han var så meget herre over sig selv, at han kunne skjule sin uro. Han ville berolige hende, forsikre hende, at alt håb endnu ikke var tabt, at hemmeligheden ved dokumentet ville blive opklaret, at i ethvert tilfælde den offentlige mening var for Joam Dacosta, og at domstolen over for den stemning, der nu var for ham, sikkert

ville tilstå den nødvendige tid til, at man kunne levere bevis for hans uskyldighed.

"Ja, moder," sagde han til sidst, "inden i morgen skal vi forhåbentlig være uden frygt for vor fader."

"Gud føre dig, min søn!" svarede Yaquita med et så spørgende udtryk, at Benito havde ondt ved at udholde hendes blik.

Og på den anden side søgte Manoel at berolige Minha ved forsikringen om, at dommer Jarriquez, der var overbevist om Joam Dacostas skyldfrihed, ville gøre alt for at frelse ham.

"Jeg tror Dem, Manoel," havde den unge pige grædende svaret.

Og Manoel forlod hurtigt Minha. Også hans øjne fyldtes af tårer og fornægtede de tillidsfulde ord, han havde udtalt.

For øvrigt var det nu på den tid, da fangen kunne tage mod det daglige besøg, og Yaquita og hendes datter gik rask til Manao.

I en hel time talte de to unge mænd med styrmanden Araujo. De meddelte ham alle enkeltheder ved deres plan og satte ham ind i alt, hvad der skulle gøres.

Araujo bifaldt alt. Han påtog sig, ved nattens frembrud, uden at vække opsigt, at føre piroggen til det sted, hvor den skulle afvente Joam Dacostas ankomst. Derfra at nå Rio Negros munding var ikke vanskeligt, og piroggen kunne så, uden at blive opdaget, følge dens løb.

Araujo havde heller ikke noget imod at følge Amazonen til Madeira. Han var også af den mening, at man ikke kunne vælge en bedre vej. Han kendte Madeiras løb på en strækning af over hundrede mile. I disse folketomme egne kunne man, hvis man virkelig skulle blive forfulgt, let slippe bort ved at gå længere ind

i Bolivia, og hvis Joam Dacosta ville længere bort, var det ikke forbundet med så stor fare at indskibe sig ved Stillehavet som ved Atlanterhavet.

At Araujo bifaldt deres plan, beroligede i høj grad de unge mænd. De havde tillid til hans praktiske blik, og det ikke uden grund. Den brave mands troskab kunne der ikke være tvivl om. Han havde gerne vovet liv og frihed for at frelse fazendaejeren.

Araujo tog straks i al hemmelighed fat på forberedelserne til flugten. Benito leverede ham en stor sum penge, for at han kunne være forberedt på alt, hvad der måske kunne indtræffe under rejsen. Han lod derpå piroggen gøre i stand under påskud af, at han ville opsøge Fragoso, der endnu ikke var kommet tilbage, og som alle var meget urolige for.

Derpå gemte han selv i båden forråd for flere dage og desuden de reb og andre sager, som de unge mænd skulle hente derfra.

Disse forberedelser vakte ikke opmærksomhed på jangadaen. Ikke engang de to stærke negre, som Araujo udtog til pagajere, blev sat ind i hemmeligheden. Men man kunne i alle tilfælde ubetinget stole på dem.

Om eftermiddagen var alt i orden til afgang. Man skulle nu kun vente på nattens frembrud.

Men forinden ville Manoel dog endnu en gang se dommer Jarriquez. Måske havde denne dog opdaget noget nyt ved dokumentet.

Benito foretrak at blive på jangadaen og afvente moderens og søsterens tilbagekomst.

Manoel gik altså ene til dommeren og blev straks indladt.

Han sad fremdeles ved sit skrivebord i samme ophidsede tilstand. Dokumentet lå endnu helt forkrøllet foran ham.

"Undskyld," sagde Manoel med usikker røst, "er der kommet noget fra Rio de Janeiro?"

"Nej," svarede dommeren, "ordren er ikke kommet endnu … men den kan ventes hvert øjeblik!"

"Og dokumentet?"

"Intet! … Jeg har forsøgt alt muligt … men intet!"

"Intet!"

"Jo, ét ord har jeg tydeligt kunnet læse i dokumentet … kun et eneste!"

"Og det er?"

"Flygt!"

Manoel svarede ikke, men trykkede dommerens fremstrakte hånd og vendte tilbage til jangadaen, for at afvente øjeblikket til at handle.

17. Den sidste nat

Yaquitas og hendes datters besøg var gået som sædvanlig i de få timer, de to ægtefæller kunne tilbringe med hinanden. Over for disse to så inderligt elskede væsener måtte Joam Dacosta tage sig sammen for at beherske sig. Han holdt deres mod oppe og indgød dem håb, skønt han selv kun havde så lidt. De kom for at oplive hans mod – og de trængte mere til støtte end han. Dog, når de så ham så fast og uforfærdet, begyndte de selv at fatte håb.

Også den dag havde Joam talt opmuntrende ord. Denne ubetvingelige energi fik han ikke alene fra bevidstheden om sin uskyldighed, men også fra troen på den gud, der har nedlagt en del af sin retfærdighed i menneskets hjerte. Nej! Joam Dacosta kunne ikke blive straffet for forbrydelsen i Tijuco.

For øvrigt talte han næsten aldrig om dokumentet. Om det var ægte eller falsk, om det var skrevet af Torres eller af den virkelige anstifter af forbrydelsen, om det indeholdt eller ikke indeholdt hans retfærdiggørelse – så var det ikke på disse tvivlsomme formodninger, at Joam Dacosta støttede sig. Nej, han betragtede sig selv og sit eget arbejdsomme og hæderlige liv som sin bedste talsmand.

Denne aften havde altså moder og datter, styrkede af hans mandige ord, forladt ham med mere håb, end de i lang tid havde haft. Fangen havde for sidste gang trykket dem til sit bryst med inderlig ømhed. Det var, som om han havde en forudfølelse af, at denne sag var sin løsning nær, hvorledes den nu end blev.

Da Joam Dacosta var ene, blev han længe siddende uden at røre sig. Hans arme hvilede på et lille bord og støttede hans hoved.

Hvad foregik der i ham? Var han kommet til overbevisning om, at den menneskelige retfærdighed, efter en gang at have fejlet, nu ville frikende ham?

Ja. Han håbede endnu. Han vidste, at samtidig med dommer Jarriquez' rapport, der godtgjorde hans identitet, ville også det memorandum, han selv havde affattet til sin retfærdiggørelse, være i Rio de Janeiro og i hænderne på den øverste dommer.

Og derpå gennemgik han alle de begivenheder, der nu så grusomt havde formørket hans liv. Han var så fordybet i sine tanker, at han ikke mærkede en ejendommelig lyd uden for det gamle klosters mur, eller at et reb blev kastet over vinduets jernstænger og slog mod væggen.

Han gennemlevede sin ungdoms år, efter hans ankomst til Peru, og så sig hensat på fazendaen som den gamle portugisers medhjælper og senere kompagnon, arbejdende på ejendommens fremgang og velfærd.

Hvorfor havde han dog ikke straks sagt alt til sin velgører! Han ville ikke have tvivlet om ham. Det var den eneste fejl, han havde at bebrejde sig. Hvorfor havde han dog ikke sagt ham, hvem han var, og hvor han kom fra, navnlig i det øjeblik, da Magalhaes gav ham sin datter, der aldrig ville have antaget ham for en forbryder.

I dette øjeblik blev lyden udenfor så stærk, at fangen måtte lægge mærke til den.

Joam Dacosta så op. Hans øjne rettedes mod vinduet, men med et usikkert, ubevidst blik, og et øjeblik efter støttede han

igen panden mod sine hænder. Hans tanker havde atter ført ham til Iquitos.

Der lå den gamle fazendaejer for døden. Inden han døde, ville han vide sin datters fremtid sikret, han ville have, at hans kompagnon skulle være eneste besidder af ejendommen, der var gået så meget fremad under hans bestyrelse. Burde Joam Dacosta dengang have talt? ... Måske! ... Han vovede det ikke.

Alle disse begivenheder stod så klart for hans tanker. Nu så han det øjeblik, da det blev bestemt, at Minha og Manoel skulle holde bryllup. Kunne han lade denne forbindelse fuldbyrdes under et falsk navn, uden at han meddelte den unge mand sit livs hemmelighed? Nej! – Derfor havde han også besluttet at forlange sin proces revideret og kræve den ham tilkommende æresoprejsning. Han havde da begivet sig på vejen med hele sin familie, og derpå fulgte Torres' ankomst ... angivelsen ... fængslingen ...

I dette øjeblik blev vinduet stødt op udefra.

Joam Dacosta vendte sig om. Minderne fra hans fortid forsvandt som skygger.

Benito var sprunget ind i værelset, han stod nu foran sin fader, og et øjeblik efter var også Manoel ved siden af ham.

Joam Dacosta var lige ved at udstøde et skrig af overraskelse; men Benito lod ham ikke få tid til det.

"Fader," sagde han, "se, jernstangen for vinduet er borte ... Et reb hænger ned til jorden ... En pirog venter i kanalen, hundrede skridt herfra ... Araujo er der, for at føre os langt bort herfra, over på den anden side af Amazonfloden, hvor ingen kan finde os ... Fader, vi må straks flygte ... Dommeren har selv rådet os til det."

"Det er nødvendigt," tilføjede Manoel.

"Flygte! Jeg! ... Flygte anden gang! ... Atter flygte!"

Og med armene over kors og hævet hoved trådte Joam Dacosta langsomt tilbage i værelset.

"Aldrig!" sagde han i en så bestemt tone, at Benito og Manoel blev stående stumme af overraskelse.

De to unge mænd havde ikke ventet en sådan hindring. De havde aldrig tænkt sig, at fangen selv ville modsætte sig flugten.

Benito trådte hen til sin fader, så på ham og greb hans hænder, ikke for at føre ham med sig, men for at han skulle høre ham og lade sig overbevise.

"Aldrig, sagde De, fader?"

"Aldrig!"

"Fader," sagde nu Manoel, "– også jeg har ret til at give Dem dette navn, – fader, hør os! Når vi siger, at De uopholdelig må flygte, så er det, fordi De ved at blive begår en brøde mod os andre så vel som mod Dem selv."

"Blive!" vedblev Benito, "det er at vente på døden, fader! Befalingen til henrettelsen kan komme hvert øjeblik. Hvis De tror, at den menneskelige retfærdighed forandrer en uretfærdig dom, at den giver den oprejsning, som er dømt før tyve år siden, så tager De fejl. Der er ikke mere håb. De må flygte ... Flygt!"

Med uimodståelig kraft førte Benito sin fader hen imod vinduet.

Men Joam Dacosta rev sig løs og trådte atter tilbage.

"Flygte," svarede han i en tone, der tydede på en uigenkaldelig beslutning, "det er at vanære mig selv og dig med. Det ville være

at tilstå, at jeg er skyldig. Da jeg frivilligt har fremstillet mig for mit lands dommere, må jeg også afvente deres dom, hvorledes den end bliver."

"Men det, De støtter Dem til, er ikke tilstrækkeligt," svarede Manoel, "og det materielle bevis for Deres uskyldighed har De endnu ikke. Når vi atter siger, at De må flygte, så er det, fordi dommer Jarriquez selv har sagt det. Det er den eneste udvej til at undgå døden."

"Så dør jeg!" svarede Joam Dacosta i en rolig tone. "Jeg dør, idet jeg protesterer mod den dom, der er fældet over mig. En gang har jeg flygtet nogle timer før henrettelsen. Ja, dengang var jeg ung og havde et helt liv for mig til at kæmpe imod menneskenes uretfærdighed. Men nu søge at frelse mig, atter begynde dette usle liv under et falsk navn og stadig søge at bringe politiet på vildspor; atter bestandig føle den samme uafbrudte angst, som jeg har følt i tre og tyve år, og tvinge jer til at dele den med mig; hver dag at kunne vente en angivelse, der ville komme tidligere eller senere, og et forlangende om min udlevering, der ville nå mig i et hvilket som helst fremmed land – ville det være at leve? Nej, aldrig!"

"Fader," sagde Benito, der var nær ved at gå fra forstanden over denne hårdnakkethed, "De skal flygte! Jeg vil have det!"

Og han tog fat i Joam Dacosta og søgte med magt at slæbe ham hen til vinduet.

"Nej! ... Nej!"

"Vil De da bringe mig fra forstanden?"

"Min søn," udbrød Joam Dacosta, "slip mig ... Én gang er jeg undsluppet fra et fængsel, og man troede, at jeg ved flugt

unddrog mig en retfærdig dødsdom. Ja, det måtte man tro. Nuvel, for vort hæderlige navns skyld gør jeg det ikke oftere."

Benito var faldet på knæ for sin fader. Han strakte hænderne op imod ham ... Han bønfaldt ham ...

"Men denne ordre, fader," sagde han, "denne ordre kan komme endnu i dag ... om et øjeblik ... og den indeholder stadfæstelsen af dødsdommen."

"Om den så allerede var kommet, ville det ikke forandre min beslutning. Nej, min søn. Den skyldige Joam Dacosta kunne flygte; den uskyldige Joam Dacosta flygter ikke."

Den påfølgende scene var skrækkelig. Benito kæmpede med sin fader. Manoel holdt sig fortvivlet ved vinduet, beredt på at bortføre fangen, – da døren til cellen gik op.

I døren stod politichefen, ledsaget af fængselsbestyreren og nogle soldater.

Politichefen fattede straks, at der var gjort et forsøg på flugt, men han kunne også af fangens stilling se, at det ikke var ham, der ville flygte. Han sagde ikke noget, men hans ansigt udtrykte den dybeste medlidenhed. Sikkert nok ville han lige så vel som dommer Jarriquez have ønsket, at Joam Dacosta var flygtet.

Det var for sent!

Politichefen, der holdt et papir i hånden, trådte hen til fangen.

"Først og fremmest," sagde Joam Dacosta, "må jeg sige Dem, at jeg har kunnet flygte, men har ikke villet."

Politichefen bøjede et øjeblik hovedet; derpå sagde han med en stemme, han forgæves søgte at gøre fast:

"Joam Dacosta, der er kommet ordre fra Rio de Janeiro."

"O, min fader!" udbrød Manoel og Benito.

"Og denne ordre går ud på, at henrettelsen skal finde sted?" spurgte Joam Dacosta.

"Ja!"

"Hvornår?"

"I morgen!"

Benito var styrtet hen til sin fader. Endnu en gang ville han slæbe ham ud ... Soldaterne måtte tage fangen fra ham.

På et tegn af politichefen blev Benito og Manoel ført udenfor. Der måtte gøres en ende på denne sørgelige scene, der allerede havde varet alt for længe.

"Min herre," sagde nu den dødsdømte, "kan jeg i morgen tidlig før henrettelsen tilbringe nogle øjeblikke med padre Passanha, som jeg beder om bliver underrettet?"

"Han skal blive underrettet."

"Bliver det mig tilladt at se min familie og for sidste gang omfavne min hustru og mine børn?"

"De skal få dem at se."

"Jeg takker Dem," svarede Joam Dacosta. "Og vil De nu lade dette vindue bevogte. Man må ikke føre mig herfra mod min vilje."

Politichefen bukkede og trak sig tilbage med soldaterne.

Den dødsdømte, der kun havde nogle timer tilbage at leve i, var ene.

18. Fragoso

Ordren var altså kommet, og, som dommer Jarriquez havde frygtet, lød den på, at henrettelsen straks skulle finde sted. Man havde ikke kunnet fremlægge noget bevis. Retten måtte have sin gang.

Den følgende dag – den 31. august – klokken ni om morgenen skulle Joam Dacosta lide døden ved hængning.

Dødsstraffen bliver i almindelighed ikke bragt til udførelse i Brasilien, undtagen som straf for negre; men denne gang skulle den ramme en hvid.

Således er bestemmelserne i straffelovgivningen med hensyn til forbrydelser mod diamantregalet; for disse har loven ikke indrømmet formildelse af straffen.

Der var altså ikke mere frelse mulig for Joam Dacosta. Han skulle ikke alene miste livet, men også æren.

Om morgenen den 31. august kom en mand ridende hen imod Manao så hurtigt, som hesten kunne løbe, og så voldsomt et ridt havde det været, at det modige dyr styrtede en halv mil fra byen, uden at kunne gå videre.

Rytteren forsøgte ikke engang at få hesten rejst. Han havde åbenbart allerede fordret det mest mulige af dem og hvor medtaget han selv end var, ilede han dog til fods videre afsted mod byen.

Denne mand kom øst fra og havde fulgt flodens venstre bred. Han havde brugt alle sine penge til at købe hesten, der hurtigere end en pirog, som måtte følge flodens krumninger, kunne bringe ham til Manao.

Det var Fragoso.

Havde han haft held med sig i det foretagende, han ikke havde omtalt for nogen? Havde han fundet den milits, Torres havde tilhørt? Havde han opdaget en hemmelighed, der endnu kunne frelse Joam Dacosta?

Det vidste han ikke rigtig, men i ethvert tilfælde havde han megen hast med at meddele dommer Jarriquez, hvad han havde opdaget på sin udflugt.

Følgende var foregået:

Fragoso havde ikke taget fejl, da han i Torres genkendte en af kaptajnerne ved den milits, der opererede i Madeiras floddistrikt.

Han tog altså afsted, og da han kom til denne biflods udløb, erfarede han, at føreren før disse "*capitaës do mato*" befandt sig der på egnen.

Uden at spilde tiden, gav Fragoso sig til at opsøge ham, og det lykkedes ham, om end med noget besvær.

Militschefen svarede straks på de spørgsmål, Fragoso forelagde ham. Han havde for øvrigt heller ingen interesse af at tie.

De eneste spørgsmål, Fragoso forelagde ham, var disse:

"Hørte skovkaptajn Torres ikke for nogle år siden til Deres milits?"

"Jo."

"Havde han på den tid en fortrolig ven i en af Deres folk, som nylig er død?"

"Ja, det havde han."

"Hvad hed den mand?"

"Ortega."

Det var alt, hvad Fragoso havde fået at vide. Kunne denne oplysning hidføre nogen forandring i Joam Dacostas stilling? Det var ikke meget rimeligt.

Det indså Fragoso godt, og han trængte derfor nærmere ind på militschefen, for at få at vide, om han kendte denne Ortega, om han kunne sige ham, hvor han hørte hjemme, og give ham nogle oplysninger om hans fortid. Det kunne være af megen betydning, da Ortega, efter al rimelighed, var den egentlige ophavsmand til forbrydelsen i Tijuco.

Men uheldigvis kunne militschefen ikke oplyse noget i så henseende.

Sikkert var det, at Ortega i mange år havde hørt til militsen, at han og Torres havde været uadskillelige kammerater, og at Torres sad ved hans leje, da han udåndede sit sidste suk.

Med disse oplysninger måtte Fragoso lade sig nøje, og han rejste straks tilbage.

Men om det trofaste menneske end ikke medbragte bevis for, at Ortega var ophavsmand til forbrydelsen i Tijuco, så fremgik det dog af alt, at Torres havde talt sandhed, da han sagde, at en af hans kammerater i militsen var død, og at han havde været hos ham i hans sidste øjeblikke.

Det kunne derfor være ganske sandsynligt, at Ortega havde givet ham dokumentet, og at dette angik overfaldet og indeholdt en tilståelse af Ortegas brøde samt en beretning om de nærmere omstændigheder. Kunne man nu læse dette dokument, og havde man nøglen til det, så kunne der ikke være tvivl om, at sandheden endelig ville komme for dagen.

Men nøglen – den havde Fragoso uheldigvis ikke.

Alligevel skyndte han sig, alt hvad han kunne, for at kunne afgive sin beretning til dommer Jarriquez. Han vidste, der var ingen tid at spilde, og derfor var han nu klokken otte om morgenen, aldeles træt og medtaget, en halv mil fra Manao.

Denne sidste halve mil passerede Fragoso på nogle minutter. En slags uimodståelig forudfølelse drev ham frem; det forekom ham afgjort, at Joam Dacostas frelse beroede på ham.

Pludselig standsede han, som om han var vokset fast til jorden.

Han var kommet til en lille åben plads uden for byens port, og der ragede op over den tæt sammenpakkede mængdes hoveder en høj galge med en strikke.

Fragoso følte, at kræfterne svigtede ham. Han faldt. Uvilkårligt lukkede han øjnene. Han ville ikke se og kunne kun fremstønne:

"For sent! For sent!"

Men ved en overmenneskelig anstrengelse rejste han sig op. Nej, det var endnu ikke for sent. Joam Dacostas legeme hang ikke i denne strikke.

"Dommer Jarriquez! Dommer Jarriquez!" råbte Fragoso.

Og han styrtede frem mod byen, op ad hovedgaden og faldt halv død om uden for dommerens dør.

Den var lukket. Fragoso havde endnu kræfter til at banke på.

En af tjenerne lukkede op. Hans herre tog ikke mod nogen.

Trods dette forbud skød Fragoso manden til side og styrtede ind i dommerens værelse.

"Jeg kommer fra den provins, hvor Torres har været skovkaptajn," råbte han. "Hr. dommer, det var sandt, hvad Torres sagde ... Stands henrettelsen ..."

"Har De da truffet militsen?"

"Ja!"

"Bringer De mig nøglen til dokumentet?"

Fragoso svarede ikke.

"Så lad mig være! Lad mig have fred!" udbrød dommeren, der i sit raseri ville rive dokumentet itu.

Fragoso tog ham om hænderne og standsede ham.

"Sandheden står i det," sagde han.

"Det ved jeg," svarede dommeren; "men hvad hjælper det, når den ikke kan komme for dagens lys?"

"Det skal den! ... den skal og må!"

"Endnu en gang, har De nøglen?"

"Nej," svarede Fragoso, "men jeg gentager det, Torres har ikke løjet! ... En af hans kammerater er død for nogle måneder siden, og der kan ikke være tvivl om, at den mand har givet ham dokumentet."

"Nej!" svarede dommer Jarriquez, "nej! ... det er der ingen tvivl om ... for os! Men de, der råder over den dømtes liv, er ikke så sikre på det ... Lad mig have fred!"

Men Fragoso lod sig ikke afvise; han faldt på knæ for dommeren.

"Joam Dacosta er uskyldig!" udbrød han. "De kan ikke lade ham dø. Det er ikke ham, der har begået forbrydelsen i Tijuco. Det er Torres' kammerat ... ham, der har skrevet dokumentet. Det er Ortega ..."

Ved dette navn sprang dommer Jarriquez op. Og da han igen var blevet lidt rolig, lagde han dokumentet på bordet, satte sig ned og sagde:

"Dette navn! ... Ortega! ... Vi må prøve igen."

Og nu forsøgte han sig med det nye navn, som Fragoso havde bragt ham. Efter at have anvendt det på de seks første bogstaver, fik han følgende formel:

```
Ortega
phyjsl
```

"Nej," sagde han, "det fører ikke til noget!"

Når h nemlig blev stillet under r, så kunne det ikke gengives ved et chiffer, da dette bogstav i den alfabetiske orden kommer før r.

P, y, j blev, når de stilledes under bogstaverne o, t, r, til chifrene 1, 4, 5.

Og s og l i slutningen af ordet var tolv bogstaver fra g og a, så at de ikke kunne gengives ved et eneste chiffer. De svarede altså hverken til g eller til a.

I dette øjeblik hørtes skrig og råb ude på gaden.

Fragoso styrtede hen til vinduet, som han åbnede, før dommeren kunne forhindre det.

Gaden var fuld af mennesker. Det var nu tiden, da den dødsdømte skulle forlade fængslet, og mængden strømmede hen mod den plads, hvor galgen var rejst.

Dommer Jarriquez så forfærdelig ud med det stive blik, han stirrede på linjerne i dokumentet med.

"De sidste bogstaver!" mumlede han. "Lad os endnu forsøge med de sidste bogstaver."

Det var hans sidste håb.

Og med rystende hånd, så at han næsten ikke kunne holde blyanten, skrev han navnet Ortega over de sidste bogstaver i dokumentet.

Han gav uvilkårligt et skrig fra sig. Han havde straks set, at disse seks sidste bogstaver var længere nede i den alfabetiske orden end de, der dannede navnet Ortega, og at de følgelig alle kunne blive til chifre og udgøre et tal.

Og da han havde reduceret formlen ved at gå fra det lavere bogstav i dokumentet til det højere i ordet, fik han:

```
Ortega
432513
suvjhd
```

Tallet var på den måde 432513.

Men var dette tal nu det, der var blevet brugt til dokumentet? Var det ikke lige så galt som alle de andre?

I dette øjeblik blev skrigene stærkere – skrig af medlidenhed, der forrådte mængdens sympatetiske stemning. Nogle minutter endnu, og den dømte havde ophørt at leve!

Fragoso styrtede fortvivlet ud af værelset ... Han ville endnu en gang se sin velgører, der skulle lide døden ... Han ville kaste sig mod vagten, standse den og råbe: "Dræb ikke en uskyldig mand! Dræb ham ikke ..."

Men dommer Jarriquez havde allerede skrevet tallet over de første bogstaver, idet han gentog det så mange gange, som det var nødvendigt, og han fik da følgende:

```
4 3 2 5 1 3 4 3 2 5 1 3 4 3 2 5 1 3 4 3 2 5 1 3
E q u z j i y h t j o d j g k f n d r x v b x h
```

Derpå satte han de rigtige bogstaver i stedet og læste:

Anstifteren af diamanttyve-

Han hylede af henrykkelse! Dette tal – 432513 – var det så længe søgte tal! Ved navnet Ortega havde han fundet det! Nu havde han nøglen til dokumentet, der sikkert ville bevise Joam

Dacostas uskyldighed, og uden at læse mere, ilede han ud på gaden og råbte:

"Hold inde! Hold inde!"

Styrte igennem mængden, der hastigt gjorde plads for ham, løbe til fængslet, hvorfra netop i dette øjeblik den dødsdømte kom ud, mens hans hustru og børn fortvivlede klyngede sig til ham, – det var kun et øjebliks sag for dommer Jarriquez.

Da han var trængt frem til Joam Dacosta, kunne han ikke tale, men hans hånd svingede dokumentet, og til sidst fik han sagt ordet:

"Uskyldig! Uskyldig!"

19. Forbrydelsen i Tijuco

Ved dommerens ankomst var toget standset. Et uendeligt ekko gentog efter ham skriget:

"Uskyldig! Uskyldig!"

Derpå blev der aldeles stille. Man ville ikke gå glip af et ord af, hvad der skulle komme.

Dommer Jarriquez havde sat sig på en stenbænk, og omgivet af Minha, Benito, Manoel og Fragoso, mens Joam Dacosta trykkede Yaquita til sit hjerte, nedskrev han først den sidste sætning i dokumentet ved hjælp af tallet, og efterhånden som ordene kom frem, delte han dem, satte tegn til og læste dem højt op.

Og i den dybeste tavshed læste han følgende:

```
Anstifteren af diamanttyveriet
43251343251 34 325134325134325
equzjiyhtjo dj gkfndrxvbxhvlgæ

og mordet paa soldaterne der blev
13 432513 432 5134325134 325 1343
pj qrtifx tdc xpohdvjsqi ggx coiz

begaaet natten til den toogtyvende
2513432 513432 513 432 51343251343
djhdehv sbxzhp zjo hhp zprkxæøfqhh

januar attenhundredeogsexogtyve
251343 2513432513432513432513 43
lfodeu czuhrkxseniggthviæqluøæi

er altsaa ikke Joam Dacosta der
25 134325 1343 2513 4325134 325
gx boyvcf jnoh ltbp hdettxe ggx

uretfærdig er dømt til døden men
1343251343 25 1343 251 34325 134
vuixhdsgmj gx ecqx vnm gdggs nhr
```

```
jeg den ulykkelige embedsmand i
325 134 3251343251 3432513432 5
mgl ehr ynblnioklf hqegitpeqf n

diamantdistriktet der her under
13432513432513432 513 432 51343
elepcsugmvvxjnyhv ifu lht æogiu

skriver med navnet Ortega.
2513432 513 432513 432513
upslæht rfg rdysfx suvjhd
```

Næppe var han færdig med oplæsningen, før luften genlød af ustandselige hurraråb.

Der kunne heller ikke tænkes noget mere håndgribeligt end dette sidste afsnit, der resumerede hele dokumentet, der så fuldstændigt erklærede fazendaejeren uskyldig, der frarev galgen dette offer for en forfærdelig fejltagelse.

Joam Dacosta kunne ikke overkomme at trykke alle de hænder, der blev strakt ud imod ham. Hvor stor energi han end var i besiddelse af, så indtrådte reaktionen dog nu. Glædens tårer strømmede ud af hans øjne, og på samme tid bragte han en tak til Forsynet, der på en så vidunderlig måde havde frelst ham.

Ja, der kunne ikke længere være tvivl om Joam Dacostas uskyldighed. Den skyldige tilstod selv sin brøde og angav, under hvilke omstændigheder han havde udført forbrydelsen. Ved hjælp af dette tal var det lykkedes dommeren at læse hele kryptogrammet.

Ortega tilstod altså følgende:

Han var Joam Dacostas kollega, ligesom denne ansat i regeringens kontorer i Tijuco. Han var den unge embedsmand, der skulle følge med diamanteskorten til Rio de Janeiro. Da han ikke veg tilbage for at berige sig ved mord og tyveri, havde han

meddelt smuglerne, hvilken dag transporten skulle forlade Tijuco.

Under angrebet lod han, som om han ligesom soldaterne forsvarede sig; derpå kastede han sig hen imellem de døde og blev ført bort af sine medskyldige; således gik det til, at den eneste soldat, der slap levende fra nedsablingen, kunne sige, at Ortega var faldet i kampen.

Men forbryderen fik ingen nytte af sit tyveri, for kort tid efter blev han plyndret af dem, der havde hjulpet ham.

Da han var uden hjælpekilder, flygtede han til provinserne i det nordlige Brasilien, til egnen højere oppe ved Amazonfloden, hvor "*capitaës do mato*" færdedes. Han måtte jo dog leve. Ortega lod sig optage i dette lidet hæderlige korps. Dér blev der der ikke spurgt om, hvem man var, eller hvorfra man kom. Ortega blev altså skovkaptajn og drev i adskillige år jagten efter mennesker.

Således blev han kammerat med eventyreren Torres, der heller ikke havde andre udveje. Han og Ortega blev rigtig gode venner. Men, som Torres havde sagt, til sidst pintes uslingen af samvittighedsnag og led frygteligt ved at tænke på sin forbrydelse. Han vidste, at en anden var blevet dømt fra livet i hans sted. Og han vidste, at det var hans kollega Joam Dacosta! Han vidste endelig også, at om det end var lykkedes den uskyldige mand at undgå døden, så var han dog stadig dømt fra livet.

Nu traf det sig, at Ortega på en ekspedition, som militsen foretog ind over Perus grænse, kom til egnen omkring Iquitos og der i Joam Garral, der ikke genkendte ham, traf Joam Dacosta.

Da besluttede han, så vidt muligt, at råde bod på den uretfærdighed, som hans tidligere kollega var blevet offer for. Han berettede i et dokument alt, hvad der angik Tijuco-sagen; men han gjorde det under en hemmelighedsfuld form, da han ville sende det til Iquitos tilligemed nøglen til tydningen.

Døden forhindrede ham i dette. Hårdt såret i et sammenstød med Madeira-negrene, følte han, at han var døden nær. Hans kammerat Torres var dengang hos ham. Han troede at kunne betro vennen den hemmelighed, der havde tynget så hårdt på hans liv. Han gav ham dokumentet og lod ham sværge, at han ville bringe det til Joam Dacosta, hvis navn og adresse han opgav ham, og med hans sidste suk lød fra hans læber tallet 432513, uden hvilket dokumentet var aldeles uforståeligt.

Man ved, hvorledes den usle Torres efter Ortegas død skilte sig ved sit hverv, hvorledes han besluttede selv at drage fordel af hemmeligheden ved at sælge den.

Torres omkom, inden han havde fuldbragt sit værk, og han tog hemmeligheden med sig. Men navnet Ortega, som Fragoso bragte, og som var ligesom underskrift på dokumentet, dette navn havde endelig sat den kløgtige dommer Jarriquez i stand til at læse det.

Ja, det var det så længe eftersøgte materielle bevis, det var det uomtvistelige vidnesbyrd om Joam Dacostas uskyldighed.

Hurraråbene tiltog, da den værdige dommer med høj røst og til alles opbyggelse havde uddraget denne frygtelige historie af dokumentet.

Og fra nu af tillod dommer Jarriquez, som politichefen var enig med, ikke, at Joam Dacosta, indtil der kom nye

instruktioner fra Rio de Janeiro, blev sat i andet fængsel end hans eget hus.

Deraf opstod ingen vanskeligheder, og midt imellem den tilstrømmende mængde blev Joam Dacosta, omgivet af sin familie, snarere båret som sejrherre end ført til dommerens bolig.

I dette øjeblik var den ærlige fazendaejer rigelig belønnet for alt, hvad han havde lidt i sin mangeårige landflygtighed, og når han endnu mere for sin families end for sin egen skyld var lykkelig over det, så var han ikke mindre på sit fædrelands vegne stolt af, at den uretfærdige dom ikke var blevet endelig udført.

Og hvad blev der under alt dette af Fragoso?

Den flinke fyr blev aldeles overvældet med kærtegn både af Benito, Manoel og Minha og allermest af Lina. Han vidste ikke, hvem han skulle høre på, og hvorledes han skulle holde dem fra livet. Han havde ikke så stor fortjeneste af det, sagde han. Tilfældet havde gjort det hele. Skyldte man måske ham tak for, at han i Torres havde genkendt en skovkaptajn? Nej, ingenlunde. Og så hans idé, at opsøge den milits, Torres havde tilhørt, den havde heller ikke gjort situationen bedre, og navnet Ortega, – han vidste ikke engang, hvad det skulle betyde.

Flinke Fragoso! Enten han ville eller ej, var det dog ham, der havde frelst Joam Dacosta.

"Nej!" sagde han til sidst, "det er i alt fald ikke mig, vi kan takke for dette held, det er Lina."

"Mig?" svarede den unge mulatinde.

"Ja, naturligvis! Uden denne idé med lianen kunne jeg jo aldrig have gjort så mange mennesker lykkelige."

At Fragoso og Lina blev forkælede og feterede af familien og de nye venner, den havde fået i Manao, følger af sig selv.

Men havde dommer Jarriquez ikke også sin fortjeneste af den uskyldiges æresoprejsning? Om han end, trods sit store analyserende talent, ikke havde kunnet læse dette dokument, der ikke lod sig dechifrere, når man ikke havde nøglen, var det så i det mindste ikke ham, der opdagede, hvilket kryptografisk system der var benyttet? Når han ikke havde været, hvem skulle da ene af ordet Ortega have kunnet finde det tal, som forbryderen og Torres, der begge var døde. Var de eneste, der kendte?

Der strømmede følgelig også taksigelser ind til ham.

Naturligvis blev der endnu samme dag afsendt en udførlig rapport til Rio de Janeiro, og med den fulgte det originale dokument og chifret, hvorved det kunne læses. Man måtte nu afvente nye instruktioner fra justitsministeriet, men der kunne ikke være tvivl om, at fangen derefter straks ville blive løsladt.

Man måtte altså endnu tilbringe nogle dage i Manao; derefter ville Joam Dacosta og hans familie, frie for enhver bekymring, tage afsked med deres vært og sejle videre ned ad Amazonen til Para, hvor rejsen, i overensstemmelse med det oprindelige program, skulle afsluttes med det dobbelte bryllup – Minhas og Manoels, Linas og Fragosos.

Fire dage efter, den 4. september, kom ordren til løsladelsen. Dokumentet var blevet anerkendt for at være ægte. Skriften var Ortegas, og der kunne ikke være tvivl om, at tilståelsen af hans forbrydelser helt igennem var skrevet med hans egen hånd.

Joam Dacostas uskyldighed var således anerkendt af justitsen.

Samme dag spiste dommer Jarriquez ombord på jangadaen, og ved afskeden kappedes alle om at trykke hans hånd. Det var en rørende afsked, men man lovede hinanden, at man ville ses igen i Manao og senere på Iquitos.

Ved solopgang den følgende morgen, den 5. september, blev der givet signal til afrejse. Alle var oppe på dækket. Jangadaen sejlede ned ad floden, og da den forsvandt, stod befolkningen endnu på flodbredden og råbte hurra.

20. Nedre Amazonas

Hvad er der at fortælle om dette andet afsnit af rejsen på den store flod? Det var kun en række af lykkelige dage for den hæderlige familie.

Jangadaen kom nu hurtigere afsted. Den passerede på venstre side den lille landsby Don Jose de Maturi og på højre mundingen af Madeira. Den løb midt igennem Caniny-arkipelagets øer med prægtige palmeskove, forbi landsbyen Serpa, hvis huse er bygget på flodbreddens gule sand.

Snart havde man passeret landsbyen Silves, den lille by Villa Bella og den berømte flod Rhamundas, hvor Orellana i 1539 påstod at være blevet angrebet af krigerske kvinder, som man senere aldrig har set noget til, – et sagn, som Amazonfloden har fået sit udødelige navn fra.

Der endte den store provins Negro, og Paras jurisdiktion begyndte, og samme dag, den 22. september, beundrede familien det uforlignelige dalstrøg og sejlede ind i den del af Brasilien, der grænser til Atlanterhavet.

"Hvor her er herligt!" sagde Minha uophørligt.

"Hvor den rejse varer længe!" hviskede Manoel.

"Hvor her er smukt!" gentog Lina.

"Hvornår er vi der dog?" mumlede Fragoso.

Den, der føler trang til det, må selv søge at forklare sig grunden til disse så modstridende tanker. Tiden gik imidlertid dog udmærket, og Benito, der hverken var tålmodig eller utålmodig, havde fået sit gamle humør igen.

Snart sejlede jangadaen imellem uendelige, mørkegrønne kakaoplantager, hvorover man så husenes gule og røde tage fra

Obidos til den lille by Monte-Alegre.

Man passerede bifloden Tapajoz og dernæst den rige flække Santarem, der har ikke mindre end fem tusinde indbyggere, for største delen indianere.

Jangadaen gjorde nu ikke mere holdt, men sejlede dag og nat.

Fra Alemquer, der ligger på den venstre flodbred, skiftede naturen udseende. I stedet for de store skove, der hidtil havde lukket for udsigten, kom der bølgeformige høje og længere tilbage virkelige bjerge.

Hverken Yaquita eller hendes datter eller Lina eller den gamle Cybele havde nogensinde set noget lignende.

Men her var Manoel hjemme, og han kunne give ethvert bjerg dets navn.

"Til højre," sagde han, "er det Sierra Paruacarta, der i en halvcirkel vender sig imod syd. Til venstre har vi passeret Sierra Curuva."

"Vi kommer altså nærmere?" spurgte Fragoso.

"Vi kommer nærmere," svarede Manoel.

Og de to forlovede forstod uden tvivl hinanden, for en lille betegnende rysten på hovedet ledsagede Fragosos spørgsmål.

Endelig passerede man, uagtet flod og ebbe her kunne mærkes og noget opholdt jangadaen, byerne Monte-Alegre og Praynha de Onteiro, endvidere Xingus munding, der besøges af yurumas-indianerne, hvis vigtigste industri består i at præparere hovederne af deres fjender til de naturhistoriske samlinger.

Hvor bred blev nu ikke amazonen! Man havde en tydelig fornemmelse af, at denne flodernes konge snart ville udvide sig

til et helt hav.

Ved Gurupa delte den sig i to store arme: den ene mod nordost, den anden mod øst, og imellem dem lå den store ø Marajo. Den er ligesom en hel provins og er ikke mindre end hundrede og firs mile i omkreds. Gennemskåret af moradser og vandløb, med savanner mod øst og skove mod vest, egner den sig fortrinligt til opdræt af kvæg, som også findes der i tusindvis.

Denne store Marajo-banke er en naturlig hindring, der har tvunget Amazonfloden til at dele sig, før den falder ud i Atlanterhavet. Ved at følge den nordlige arm, ville jangadaen være kommet til en halvtreds mile bred munding, men den ville også have mødt den frygtelige "pororoca", der i de tre dage før ny- og fuldmåne kun behøver nogle minutter til at få vandstanden i floden til at falde tolv til femten fod.

Derimod har den sydlige arm en mere regelmæssig flod og ebbe. Araujo styrede derfor ind i denne, imellem prægtige skove, og vejret var så smukt, at man ikke behøvede at være bange for de uvejr, der undertiden hjemsøger denne egn.

Fartøjerne viste sig nu i større mængde: ubaer, egariteer, vigilinder og alle slags pirogger, store og små kystfarere, fulgte med jangadaen ligesom et stort krigsskibs både.

Endelig sås på venstre bred Maria de Belem do Para, "Byen", som den kaldes der i landet, med dens maleriske rækker af hvide, flere etager høje huse, klostre liggende i palmelunde, katedralkirken og Nostra Sennora de Merced samt dens flotille af goeletter, brigger og tremastere, der sætter den i handelsforbindelse med den gamle verden.

De rejsendes hjerter slog stærkere. Endelig var de ved målet for denne rejse, som de havde troet, ikke at skulle nå. Da Joam Dacostas fængsling holdt dem tilbage i Manao, kunne de så håbe nogen sinde at se hovedstaden i provinsen Para?

Det var den 15. oktober – fire måneder efter afrejsen fra Iquitos –, at Belem pludselig viste sig ved en bøjning af floden.

Jangadaen var ventet i flere dage. Hele byen kendte Joam Dacostas historie, og man viste ham almindelig sympati.

Hundreder af både sejlede fazendaejeren i møde, og jangadaen var snart opfyldt af folk, der ville fejre deres landsmands hjemkomst efter så mange års landflygtighed. Tusinder af nysgerrige – man burde vel snarere sige venner – kom op på den flydende landsby, længe før den havde nået ankerpladsen; men den var stor og solid nok til at bære hele befolkningen.

Og blandt dem, der kom først, var fru Valdez. Manoels moder kunne endelig trykke sin nye datter til sit hjerte. Når den gode dame ikke havde kunnet komme til Iquitos, var det så ikke, som om Amazonen selv bragte hende den nye familie og en del af fazendaen?

Inden aften var jangadaen fortøjet i en bugt bag Arsenal-odden. Det skulle være dens sidste ankerplads efter en rejse på otte hundrede mile. Der skulle indianernes og negrenes hytter, magasinerne med den kostbare ladning lidt efter lidt tages fra hinanden; så skulle hovedbygningen med dens blomster og træer forsvinde, og til sidst det lille kapel, hvis beskedne klokke nu besvarede kirketårnenes mægtige ringen.

Men først skulle en ceremoni fuldbyrdes på jangadaen: Manoel og Minha, Fragoso og Lina skulle vies. Denne dobbelte

forbindelse, der tegnede til at blive så lykkelig, skulle knyttes af padre Passanha. Om end kapellet kun havde plads til selve familien, og om end jangadaen ikke kunne rumme alle, så var der på flodbredden plads nok til den mængde, der ville vise sin deltagelse for dagens helt.

Den følgende dag – den 16. oktober – blev de to bryllupper holdt med stor pragt.

Klokken ti om formiddagen begyndte gæsterne at strømme til jangadaen. På flodbredden sås næsten hele Belems befolkning i søndagsdragt, og rundt om flåden var der fuldt af alle slags fartøjer med fremmede.

Da kapellets klokke begyndte at ringe, var det som et signal til almindelig jubel, og et øjeblik efter svarede kirkerne i Belem. Fartøjerne i havnen hejsede flag, og de brasilianske farver hilstes af de andre landes nationalflag. Over alt hørtes geværsalver, der næsten overdøvedes af de vældige hurraråb.

Familien Dacosta kom nu fra dens bolig og gik igennem mængden hen imod det lille kapel.

Joam Dacosta modtoges med rasende jubel. Han havde givet fru Valdez armen. Yaquita blev ført af guvernøren i Belem, der, ledsaget af den unge militærlæges kammerater, havde villet beære brylluppet med sin nærværelse. Manoel gik ved siden af Minha, der så henrivende ud i sin brudedragt; efter dem kom Fragoso med den strålende Lina ved hånden, og til sidst Benito, den gamle Cybele og familiens tyende imellem en dobbelt række af jangadaens personale.

Padre Passanha modtog parrene ved indgangen til kapellet. Ceremonien var ganske kort, og de samme hænder, som i sin

tid havde velsignet Joam og Yaquita, gav nu deres børn den ægteskabelige velsignelse.

Så megen lykke burde ikke forstyrres ved en langvarig adskillelse, og det varede heller ikke længe, før Manoel tog afsted, for at flytte til familien på Iquitos, hvor der var en stor virkekreds for en læge.

Fru Valdez havde ikke villet skille alle disse hæderlige mennesker fra hinanden; men hun satte dog en betingelse: man skulle ofte komme og besøge hende i Belem.

Og det var let nok. Var den store flod ikke som et bånd imellem Iquitos og Belem? Om nogle dage ville den første damper blive sat i regelmæssig fart, og så ville der kun gå en uge til den rejse, jangadaen havde brugt måneder til.

Handelsaffærerne, der blev ledet af Benito, var hurtigt bragt i orden, og snart var der intet tilbage af jangadaen.

Og en måned efter afgik fazendaejeren, hans hustru, hans søn, Manoel og Minha Valdez, Lina og Fragoso med damperen til Iquitos, som Benito nu overtog bestyrelsen af.

Denne gang vendte Joam Dacosta tilbage med hævet hoved, og det var en lykkelig familie, han nu førte over den brasilianske grænse.

Og Fragoso sagde snese gange om dagen:

"Hm, havde den lian nu ikke været der!"

Til sidst gav han endog den unge mulatinde dette smukke navn, og hun gjorde sig værdig til det ved sin hengivenhed for det flinke menneske.

"På et bogstav nær," sagde han, "– Lina, lian, det er jo aldeles det samme!"

Om "La Jangada"

Forfatter: Jules Verne (1828-1905).
Org.udgave: Jules Verne: *La "Jangada", huit cents lieues sur l'Amazone.* Første udgave i *Magasin d'Education et de Récréation* 1.januar til 1. december 1881, bogudgave J. Hetzel et Cie Paris 1881.
Denne udgave baseret på: Jules Verne: *Ved Amazonfloden.* Oversat efter den franske Originals 20. oplag. Andreas Schous Forlag, København 1882. Oversætteren er ikke kendt.
Redigeret af: Kim N. Jensen.
Forside: Efter illustration af Léon Benett (1839-1916): *Fragoso ne put éviter le choc du caïman.*

ISBN 978-87-7628-253-0

2. ebogsudgave, tidligere udgave som "Otte hundrede mil ad Amazonfloden", ISBN 978-87-7979-453-5 (Ølstykke 2016).

© 2025 eBibliotek 1800
www.ebib1800.dk

Note 1:

Conto de reïs: 1000 milreïs. Reïs og milreïs var den brasilianske møntenhed indtil 1942. I den gamle danske udgave af *800 mil ad Amazonfloden* omregnes en conto de reïs til 2000 kroner.

Note 2:

58 contos: Ca. 116.000 1882-kroner (over 10 millioner 2025-kroner).

Note 3:

Tafia: En billig, ulagret slags rom.

Note 4:

Små mile: Vejmålene i Brasilien var den lille mil, som udgjorde 2060 meter, og den almindelige, eller store, mil, der udgjorde 6180 meter.

Note 5:

Nygranada: Svarer nogenlunde til det nuværende Colombia.

Note 6:

Arrobe: Vægtbetegnelse; den spanske arrobe svarer til ca. 12½ kg, den portugisiske til henved 16.

Note 7:

Centner: 1 centner = 100 kg.

Note 8:

Brasiliansk patak: Omtrent en franc *(dengang bogen blev skrevet)*.